University of Alberta Library
0 1620 2352 5429

ЮВІЛЕЙНИЙ

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ

УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ

на

переступний 1968 рік

100-РІЧЧЯ „ПРОСВІТИ"
50-РІЧЧЯ АКТУ 22-го СІЧНЯ
50-РІЧЧЯ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ
50-РІЧЧЯ УГПЦ В КАНАДІ

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

Перший народний часопис в Канаді — піонер громадського й культурного життя в цій країні.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" приносить вісті з різних сторін світу і рекордує важливі події української еміґрації, а також і на рідних землях.

Статті на різні теми, спеціяльна літературна сторінка, Відділ „Довкола Дому", „З царини знання й науки", Відділ для фармерських справ і Відділ для Молоді, — все це дає різнородний, повчаючий і цікавий матеріял для всіх членів української родини.

Передплата в Канаді **$6.00**, поза Канадою **$7.00.**

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B., WINNIPEG 4, Manitoba, Canada.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

„ВІСНИК"

РЕЛІГІЙНИЙ ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Виходить 1-го і 15-го кожного місяця.

„ВІСНИК" є органом Української Греко-Православної Церкви в Канаді. На його зміст складаються статті на релігійно-моральні та церковно-історичні теми, гарні й повчальні оповідання для молоді й старших, матеріяли для Недільних Шкіл, новинки з церковного світу й т. п.

„ВІСНИК" стоїть на сторожі найдорожчого скарбу українського народу — на сторожі його Віри й Церкви, — й тому повинен знаходитися в хаті **кожного православного українця.**

ПЕРЕДПЛАТА:

У Канаді ..... $4.00 на рік
За кордоном ..... $4.50 на рік

THE HERALD

7 St. Johns Ave., Winnipeg 4, Man.

Canada

ЮВІЛЕЙНИЙ
КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ
„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

JUBILEE
CALENDAR-ALMANAC
of
Ukrainian Voice

commemorating: 100th anniversary of Prosvita, 50th anniversary of proclamation of Ukrainian National Republic, 50th anniversary of proclamation of the Western Ukrainian Republic, 50th anniversary of the establishment in Canada of the Ukrainian Greek-Orthodox Church.

FOR THE LEAP YEAR

1968

Published and Printed by
TRIDENT PRESS LTD.
210 - 216 Dufferin Ave., Winnipeg 4, Manitoba, Canada

ЮВІЛЕЙНИЙ
КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ
Українського Голосу

присвячений 100-річчю „Просвіти", 50-річчю Акту 22-го Січня, 50-річчю Листопадового Зриву, 50-річчю Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

НА ПЕРЕСТУПНИЙ РІК

1968

Накладом і друком

ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ ТРИЗУБ

210-216 Даффферин Аве., Вінніпеґ 4, Манітоба, Канада

Січень – January

1968 — має 31 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Грудень 1967. Горожанський Новий Рік.** Прп. Іліїї Печ.
2	В	20	Свмч. Ігнатія Богон., Передпраз. Різдва Христового.
3	С	21	Св. Петра митр. Київ., Мчц. Юліянії Нік.
4	Ч	22	Вмч. Анастасії, Теодотії, Евода, Хризонта, мч. Зоїла
5	П	23	10 Муч. в Криті, Павла Єп. Неокесар.
6	С	24	**Свят Вечір.** Прп. муч. Євгенії.
7	Н	25	**РІЗДВО ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА**
8	П	26	**Другий день Різдва Хр. — Собор Пресв. Богородиці.**
9	В	27	**Третій день Р. Хр. Первомуч. Стефана.** Прп. Теодора.
10	С	28	Св. 20,000 муч. в Никодимії спалених
11	Ч	29	14,000 дітей уб. Іродом, преп. Маркелла, преп. Марка
12	П	30	Мч. Анисії діви, преп. Теодора Царгородського
13	С	31	Преп. Меланії рим., ап. Тимона
14	Н	1	**Січень 1967. Новий Рік. Обріз. Господнє. Василія Вел.**
15	П	2	**Нед. перед Йорданом. П**рп. Сильвестра Києво-Печер.
16	В	3	Св. Прор. Малахії, Свмч. Гордія.
17	С	4	Собор 70-ти Апостолів, преп. Акили Печерського
18	Ч	5	**Щедрий Вечір. Нав. Богояв.** (Піст). Мч. Теопемта
19	П	6	**ЙОРДАН — БОГОЯВЛЕННЯ — ВОДОХРЕЩА.**
20	С	7	**Собор Івана Хрестителя.** Мч. Атанасія Атол.
21	Н	8	**Нед. по Йордані.** Прп. Григорія К.-Печ., Прп. Георгія
22	П	9	Св. Филипа Митроп., Свмч. Полієвкта, Св. Петра єп. С.
23	В	10	Св. Григорія Єп. Ниськ., Прп. Дометіяна Єп. Меліт.
24	С	11	† Преп. Теодосія вел., преп. Михаїла Клоп.
25	Ч	12	Сави арх. Серб., Мч. Татіяни, преп. Евпраксії
26	П	13	Муч. Ермила й Стратоніка, преп. Якова і Максима.
27	С	14	Рівноап. Ніни, Св. От. уб. у Синаї
28	Н	15	**Нед. 32 по Зел. Св.** Прп. Павла Фів., Іоана Кущника
29	П	16	Св. Ап. Петра, Свмч. Леоніли й її внуків.
30	В	17	Прп. Антонія Вел., Прп. Ахили Іспов., Прп. Антонія Кр.
31	С	18	Св. Атанасія і Кирила арх. Олекс., Св. Максима серб.

7. **Нед. Різдво Г. І. Христа.** УЄ. Мат. 1:18-25. Літ.: Ап. Гал. 4:4-7; Єв. Мат. 2:1-12.
8. **Собор. Пресв. Богородиці.** Літ.: Ап. Євр. 2:11-18; Гал. 1:11-19; Єв. Мат. 2:12-23.
9. **Первомуч. Стефана.** Літ.: Ап. Дії Св. Апост. 6:8-17; 7:1-15, 47-59. Єв. 21:33-42.
14. **Нед. Новий Рік.** УЄ І Мат. 28:16-20. Літ.: Ап. Євр. 7:28, 2:2 та Кол. 2:8-12. Єв. Лук. 2:20-21, 40-52 та Лук. 6:17-23.
19. **Богоявлення — Йордан.** УЄ. Марк. 1:9-11. Літ.: Ап. 2 Тим. 2:11-14; 3:4-7. Єв. Мат. 3:13-17.
20. **Соб. Св. Івана Хр.** Літ. Ап. 19:1-8; Єв. Ів. 1:29-34.
21. **Нед. по Йордані.** Гол. 6-й. УЄ. Мат. 1) 28:16-20. Літ.: Ап. Єф. 4:7-13; Єв. Мат. 4:12-17.
28. **Нед. 32 по Зел. Святах.** Гол. 7-й. УЄ. Мар. 2) 16:1-8. Літ.: Ап. І Тим. 1:15-17; Єв. Лук. 18:35-43.

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

ЗАПИСКИ НА СІЧЕНЬ:

ПАПІР І ЧОРНИЛО

Обурювавсь Папір: Бридке Чорнило! Ти
Позбавило мене принади й гистоти.
За що тепер — не знаю —
Честь віддають мені,
Пописанім без краю,
І пильно дивляться, гудні,
В лице...
Хтось відповів на це:
„Тобі, Папір, сказати правду мушу:
Увігнило Чорнило гистоту —
Влило премудру душу
В твою бездумну пустоту.

Леонардо да Вінчі

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Рік 1968 є переступним роком і числить 366 днів.

Календарна весна починається 21-го березня — тоді маємо весняне зрівнання дня з ніччю.

Літо починається 22 червня; літна перемога дня над ніччю.

Осінь починається 23 вересня — тут приходить осінне зрівнання дня з ніччю.

Зима приходить 22 грудня — зимова перемога ночі над днем.

РІЖНІ СПОСОБИ ЧИСЛЕННЯ ЧАСУ

Християнська рахуба починається від народження Христа — тепер маємо 1968-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 980 років.

Грецька Церква числить за Біблією Старого Завіту отже тепер маємо 7478-ий рік.

Жидівський рік, що почався в осени 1967 року, є 5729 роком.

Календар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків щодо свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій календар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоб знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасти наші два роки, бо починається восени.

Магометани числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувається 11 днів назад, так, що з зими вертається до літа, а там знов до зими.

Лютий – February

1968 — має 29 днів — 1968

Звич. Кал. в. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	19	Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія Печер.
2	П	20	† Преп. Євтимії вел., Мч. Інни.
3	С	21	Преп. Максима Іспов., Мч. Анастасія.
4	Н	22	**Нед. 33 по Зел. Св. (Закхея).** Прпмч. Анастасія ієрод.
5	П	23	Свмч. Климента єп. Анкир., Прп. Максима Сиріна
6	В	24	Прп. Ксенії, Мч. Вавила Сиц. та його учнів.
7	С	25	† Григорія Богосл. арх. Царг., Мчц. Філіцати.
8	Ч	26	Преп. Ксенофонта і Марії та їх синів, Аркадія, Івана.
9	П	27	† Перен. мощів Івана Золотоуст., муч. Димитрія.
10	С	28	Преп. Єфрема Печ. Єп. Переяслав.
11	Н	29	**Нед. Мит. й Фар.** Прп. Лаврентія затв., К-Печ. єп. Тур.
12	П	30	**Трьох Святих:** Василія Вел., Григорія Бог. та Ів. Зол.
13	В	31	Св. Микити Єп. Новг., Св. Кира й Іоана, мч. Атанасії
14	С	1	**Лютий.** Мч. Трифона, мчц. Перпетуї, муч. Сатира.
15	Ч	2	**Стрітення Господнє.** Мч. Йордана, Гавриїла
16	П	3	Св. Симеона Богопр. і Анни Прор.
17	С	4	Преп. Ісидора Пилусіота, преп. Миколая.
18	Н	5	**Нед. Блуд. Сина.** Св. Теодосія Угл., Свмч. Агафії
19	П	6	Св. Вукола єп. Смирн., Свщмц. Доротеї, Христини
20	В	7	Св. Партенія Єп. Ламп., прп. Луки Еладськ.
21	С	8	Влмч. Теодора Страт., прор. Захарії, св. Сави арх. серб.
22	Ч	9	Преп. Панкратія затвор. печер., Мч. Никифора
23	П	10	Преп. Прохора Печерського, Кн. Анни.
24	С	11	Свщмч. Власія Єп. Севат., преп. Димитрія.
25	Н	12	**Нед. Мясопусна (Поминальна).** Св. Олексія Митр. Київ.
26	П	13	Прп. Мартиніяна, Св. Зої, Св. Евлогія Арх. Алекс.
27	В	14	Прп. Ісакія Затв. К.-Печ., Св. Михаїла кн. Черніг.
28	С	15	Преп. Пафнутія Печ., Ап. Онисима, преп. Євсевія сир.
29	Ч	16	Свмч. Памфіла Пресв. і з ним Валента диякона і ін.

4. **Нед. 33 по Зел. Св. — Закхея.** Гол. 8-й. УЄ. Мар. 3) 16:9-20. Літ.: Ап. І Тим. 4:9-15; Єв. Лук. 19:1-10.

11. **Нед. Мит. й Фар.** Гол. 1-й. УЄ. Лук. 4) 24:1-12. Літ.: Ап. 2 Тим. 3:10-16; Єв. Лук. 18:10-14.

15. **Стріт. Господнє.** УЄ. Лук. 2:2532. Літ.: Ап. Євр. 7:7-17; Єв. Луки 2:22-42.

18. **Нед. Блуд. Сина.** УЄ. 5) Лук. 24:12-35. Літ.: Ап. І Кор. 6:12-20; Єв. Лук. 15:11-32.

25. **Нед. Мясоп.** Гол. 3-й. УЄ. 6) Лук. 24:36-53. Літ.: Ап. І Кор. 8:8-13; 9:1-2. Єв. Мат. 25:31-46.

ЗАПИСКИ НА ЛЮТИЙ:

МЕТЕЛИК І КАГАНЕЦЬ

Метелик облетів сади й гаї шовкові —
Шукав гарячої і світлої любові,
Бо як без неї вік веселий жить?
І полетів до Каганця дружить:
„Дозволь, прекрасний брате,
Тебе поцілувати!
Байдужий Каганець
Спалив краї крилець. —
Дивуюся — сказав Метець, — на вроду:
Щоб отака краса гинила шкоду!?
Дозволь, прекрасний брате,
Ще раз поцілувати! —
Набравши лету, кругами, врозгін
Метнувсь в обійми... Згинув він.

***

Обходь незвідану принаду:
Замість любові, налетиш на зраду.

Леонардо да Вінчі

КАЛЕНДАРНІ СПРАВИ НА 1968 РІК

Український Новий Рік — 14 січня в неділю.

Мясниць від Різдва до Мясопустної неділі, 6 тижнів.

Мясне пущення — 25 лютого.

Сирне пущення — 3 березня.

Початок великого посту — 4 березня у понеділок.

Поклони — 3 квітня в середу.

Св. Володимира Великого, князя України 28 липня в неділю.

Апостола Андрея Первозванного — 13 грудня в пятницю.

Березень – March

1968 — має 31 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	17	Свщмч. Памфіла Кес. й Порфирія.
2	С	18	Преп. Теодора Мовчника Печерського, вмч. Теодора
3	Н	19	**Нед. Сиропусна.** Св. Льва папи Рим., Св. Флафіяна
4	П	20	**Початок Вел. Посту.** Св. Архипа єп. Колос., Філім. і ін.
5	В	21	Прп. Агафона К-Печ., Св. Льва єп. Катан., Свмч. Садока
6	С	22	Прп. Тимофея, Св. Евстахія Єп. Антіох., Св. Ґеоргія.
7	Ч	23	Мч. Маврикія, Фотини й 70 воїнів з ними, преп. Фал.
8	П	24	Смч. Полікарпа, Преп. Івана, Антіоха
9	С	25	Преп. Єразма, перше й друге знайд. Гол. Івана Хрест.
10	Н	26	**Нед. 1 Вел. Посту — Православія.** Св. Тарасія, патр. Ц.
11	П	24	Преп. Порфирія єп. Газького, Мч. Саваст., мч. Івана
12	В	28	Прп. Тита ієром. К.-Печ., Прп. Тита ченця К.-Печ.
13	С	29	Прп. Касіяна Римлян,. Свмч. Селевкія
14	Ч	1	**Березень.** Прмч. Євдокії, Мч. Нестора і Травімія.
15	П	2	Преп. Теодота, єп. Керин., Арсенія
16	С	3	Смч. Евтропія, Клеоника, Василиска, Прп. Піями
17	Н	4	**Нед. 2 Вел. Посту.** Св. Григорія Палами.
18	П	5	Мч. Конона, преп. Марка посника, мч. Євлогія
19	В	6	Свмч. Аморейських: Мелісена, Констант., Федора і ін.
20	С	7	Святителів-мучеників Єписк. Херс.: Агафодора й ін.
21	Ч	8	Преп. Теофілакта ісп., Мч. Теодорита.
22	П	9	† 40 Муч. Севастійських: Акакія,
23	С	10	Мч. Кондрата, Кипріяна, Дионісія, Павла.
24	Н	11	**Нед. 3 Вел. Посту. Хрестопокл.** Св. Софронія патр. Є.
25	П	12	Преп. Теофана ісп., св. Григорія Двоєслова
26	В	13	Свмц. Христини, Свмч. Александра, Свмч. Африкана
27	С	14	Блаж. кн. Ростислава-Михаїла Київ., Прп. Венедикта
28	Ч	15	Муч. Агапія, Пуплія, Тимолая, Ромила.
29	П	16	Муч. Савини й Папи, ап. Ариставула.
30	С	17	† Преп. Олексія Чол. Божого, Преп. Павла Кипр.
31	Н	18	**Нед. 4 Вел. Посту.** Св. Івана Ліствичника, Св. Кирила

3. **Нед. Сироп.** Гол. 4-й. УЄ. 7) Ів. 20:1-10. Літ.: Ап. Рим. 13:11-14, 14:1-14; Єв. Мат. 6:14-21.

10. **Нед. 1 Вел. Посту. Православія.** Гол. 5-й. УЄ. 8) Ів. 20:11-18. Літ.: Ап. Євр. 11:24-26, 32-40; 12:1-2. Єв. Ів. 1:43-51.

17. **Нед. 2 Вел. Посту.** Гол. 6-й. УЄ. 9) Ів. 20:19-31. Літ.: Євр. 1:10-14, 2:1-3 та Євр. 7:26-28, 8:1-2. Єв. Мар. 2:1-12 та Ів. 10:9-16.

24. **Нед. 3 Вел. Посту — Хрестопокл.** Гол. 7-й. УЄ. 10) Ів. 21:1-14. Літ.: Ап. Євр. 4:14-16; 5:1-6. Єв. Мар. 8:34-38; 9-1.

31. **Нед. 4 Вел. Посту.** Гол. 8-й. УЄ. 11) Ів. 21:15-25. Літ.: Ап. Євр. 6:13-20 та Єф. 5:9-19. Єв. Мар. 9:17-31 та Мат. 4:25; 5:1-12.

ЗАПИСКИ НА БЕРЕЗЕНЬ:

ЯСТРУБ І КАЧКА

Не завжди, кажуть сила в силі.
На Качку Яструб ласиться щохвилі.
Він розженеться, а вона
Хлюп і пішла до дна.
Розгнівався, як кинеться у став:
— Я дужі крила маю,
На дні тебе піймаю! —
Пірнув, а Качки не дістав.
Не виринув. Йоржі розтеребили.

***

Потрібен розум. Сила
Не в крилах.

Леонардо да Вінчі

ПОСТИ

1. На Святий Вечір Різдва Христового.

2. На Святий Вечір Йорданський.

3. Великий Піст від понеділка по Неділі Сиропустній до суботи перед Великоднем. В 1968 році від понеділка 4 березня до суботи 20 квітня.

4. Петрівка від понеділка по Неділі Всіх Святих (першій по Зелених Святах) до передодня свята Петра і Павла. В 1968 році від 17 червня до 28 липня.

5. Спасівка завсіди від 14 серпня до 27 серпня отже до передодня Успення Прес. Богородиці.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня.

7. В день свята Воздвиження Чесного ра) Різдва Христового, тобто до 6 січня.

8. Пилипівка, завсіди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового, тобто до 6 січня.

9. В Сирний тиждень до Неділі Сиропустної з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечора.

2. Від Неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

Квітень – April

1968 — має 30 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	Муч. Хрисанта й Дарії, муч. Клавдія, Іларія й Марти
2	В	20	**Неділя Хрестопоклонна.** Преп. Іоана, Сергія та ін.
3	С	21	**Поклони.** Св. Якова Іспов. Студ., Св. Кирила, Св. Томи.
4	Ч	22	Свщмч. Василія Анкирського, св. мч. Дросиди.
5	П	23	Преп. Нікона Печ., свмч. Нікона
6	С	24	Св. Артемія, преп. Захарія Печерського
7	Н	25	**Нед. 5 Вел. Посту. Благовіщення Пресв. Богородиці.**
8	П	26	Собор Св. Арханг. Гавриїла. Прп. Вас., Свщмч. Іринея.
9	В	27	Прп. Йоана Проз., Св. Матрони С., Свмч. Ман. й Теод.
10	С	28	Прп. Евстратія, Посн. Києво-Печ. Бояна кн. Болгар.
11	Ч	29	Прп. Марка, Єп. Арефус., Мчків: Кирила Дияк. та ін.
12	П	30	Св. Софронія Єп. Іркут., Свв. Ап. з 70. **Поклони.**
13	С	31	Преп. Іпатія цілит. Печер., Йони Мит. Київського
14	Н	1	**Квітень. Неділя Цвітна.** Прп. Геронтія — канонарха
15	П	2	Преп. Тита, Мч. Амфіяна, Едесія, Полікарпа Алекс.
16	В	3	Прп. Никити Іспов., Прп. Ілірика Мірсин., Свмч. Елп.
17	С	4	Прп. Йосифа Многобол. Києво-Печ., Прп. Йосифа Піс.
18	Ч	5	**Вел. Четвер.** Свмч. Агафопада й Теодула, Прп. Марка
19	П	6	**Вел. Пятниця.** Свмч. Павла, Св. Методія Учит. Слов.
20	С	7	**Вел. Субота.** Св. Георгія Іспов. Міт., Свмч. Руфіна
21	Н	8	**ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ — ВЕЛИКДЕНЬ.**
22	П	9	**Світлий Понеділок.** Свмч. Евпсихія, Прмч. Вадима
23	В	10	**Світлий Вівторок.** Свмч. Терентія, Африкана, Максима
24	С	11	Свщмч. Антипи Єп. Пергал., Мч. Прокеса й Мартиніяна.
25	Ч	12	Преп. Василія іспов. порій., преп. Афенасія Єгип.
26	П	13	Священмч. Артемона Лаодикійського,
27	С	14	Свмч. Литовських: Антонія, Івана і Евстахія; Св. Мар.
28	Н	15	**Неділя Томина — Провідна.** Блж. кн. Київ. Мстислава
29	П	16	Свмц. Агапії, Хіонії й Ірини; Свмч. Леоніда й ін.
30	В	17	Свмч. Симеона Єп. Перськ., Прп. Акакія Єп. Меліт.

7. **Нед. 5 Вел. Посту. Благовіщення.** Гол. 1-й. УЄ. Свята — 1:39-49, 56. Літ.: Ап. Євр. 9:11-14 та Євр. 2:11-18; Єв. Мар. 10:32-45 та Луки 1:24-38.

14. **Нед. Цвітна.** УЄ. Мат. 21:1-11; 15-17. Літ.: Ап. Фил. 4:4-9; Єв. Ів. 12:1-18.

21. **Великдень.** Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 1:1-8; Єванг. Ів. 1:1-17.

22. **Світлий Понеділок.** Літ.: Ап. Дії Св. Апостолів 1:12-17. Єв. Ів. 1:18-28.

23. **Світлий Вівторок.** Літ.: Ап. Дії Св. Апост. 2:14-21; Єванг. Лук. 24:12-35.

28. **Нед. Томина.** УЄ. Мат. 23:16-20. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 5:12-20; Єв. Ів. 20:19-31.

ЗАПИСКИ НА КВІТЕНЬ:

ПОЛУМЯ І СВІЧКА

Помітивши Свічку в яскравім ліхтарі,
Чванливий Пломінець од Полумя відскочив,
До свічки пригорнувсь, шепоче:
— З тобою в дружбі жити хочу!
Світитимеш, як сонце угорі; —
Свіча раділа, пломеніла.
Незчувся Пломінець,
Як Свічечці прийшов кінець:
Згоріла,
Погаділа.
Загинув Пломінець безславно уночі.
А Полумя палало в гуртовій печі.

Леонардо да Вінчі

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.
2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.
3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.
4. В Петрівку.
5. В Спасівку.
6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.
7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ДЕРЖАВНІ СВЯТА В КАНАДІ

Всі неділі в році.
День Нового Року — 1 січня.
Велика Пятниця (латинська).
Вікторія Дей — 22 травня.
Домініон Дей — 1 липня.
День Праці (Лейбор Дей), перший понеділок у вересні (4 вересня).
День Подяки (Тенксгівінг), другий понеділок у жовтні (9 жовтня).
День Замирення (Армистис Дей) — 11 листопада.
Різдво Христове (латинське) — 25 грудня.

Травень – Мау

1968 — має 31 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	Прп. Йоана, Свв. Ісп. Косми Зп. Халкед. й Авксентія
2	Ч	19	Прп. Йоана Ветх., Прп. Трифона Патр. Царгород.
3	П	20	Мч. Гавриїла, прп. Федора й Анастасія Синай.
4	С	21	Смч. Теодора і матері його Филипії.
5	Н	22	**Нед. Мироносиць.** Св. Блгч. кн. Всеволода-Гавриїла
6	П	23	**Великомуч. Юрія Побідоносця.** Мчц. Цариці Алекс.
7	В	24	Прп. Сави — монаха К.-Печ. і Олексія ченця
8	С	25	Св. Ап. Єванг. Марка з 70-ти; Св. Македонія Патр. Ц.
9	Ч	26	Свмч. Василія єп. Амасійського, Св. Глафіри діви.
10	П	27	Преп. Степана Єп. Волод. Волинського.
11	С	28	Св. Кирила Єп. Турів., Свв. Ап. з 70-ти: Якова й ін.
12	Н	29	**Нед. Розслабленого.** Св. 9 муч. у Кизиці, Прп. Мемнона
13	П	30	† Ап. Якова Завед., св. Никити єп. Новгородського
14	В	1	**Травень.** Свщмч. Макарія, Митр. Київ.; Св. прп. Єремії
15	С	2	Муч. кн. Бориса й Гліба, Св. Атанасія, Патр. Алекс.
16	Ч	3	† Упок. преп. Теодосія Печ. мч. Тимофея й Маври.
17	П	4	Мчц. Пелагії, свмч. Сильвана
18	С	5	Влмч. Ірини, преп. Михея, преп. Адріяна Мовз.
19	Н	6	**Нед. Самарянки.** Прп. Іова Іг. Поч., Свмч. Варвара
20	П	7	Муч. Акакія, З'явлення Чесного Хреста в Єрусалимі.
21	В	8	Св. Ап. і Єванг. Йоана Богослова, Прп. Арсенія Труд.
22	С	9	Мч. отрока Гавриїла, Св. прор. Ісаї, Муч. Христофора.
23	Ч	10	Ап. Симеона Зилота, преп. Ізидора.
24	П	11	Рівноапост. Кирила й Мефодія.
25	С	12	Епіфанія Єп. Кипру, Германа Патр. Царгороду
26	Н	13	**Нед. Сліпонародженого.** Прп. Макарія, Свмц. Глікерії
27	П	14	Муч. Ісидора воїна, преп. Серапіона Синдонита.
28	В	15	Прп. Ісаії Єп. Рост., Прп. Пахомія Вел., Блв. Димитрія
29	С	16	Прп. Теодора, Свв. муч. Віта, Модеста й Крискентії.
30	Ч	17	**Вознесення Господнє.** Св. Ап. Андроника з 70-ти
31	П	18	Муч. Теодота Анкирського, Анни Кн. Київської

5. **Нед. Мирон.** УЄ. Мар. 16:9-20. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 6:1-7. Єв. Марк. 15:43-47; 16:1-8.

12. **Нед. Розслаб.** УЄ. Лук. 24:1-12. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 9:32-42; Єв. Ів. 5:1-15.

19. **Нед. Самарянки.** УЄ. Ів. 20:1-10. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 11:19-26; 29-30. Єв. Ів. 4:5-42.

26. **Нед. Сліпор.** УЄ. Ів. 20:11-18. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 16:16-34. Єв. Ів. 9:1-38.

30. **Вознес Господнє.** УЄ. Марк. 16:9-20. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 1:1-12; Єв. Лук. 24:36-53.

ЗАПИСКИ НА ТРАВЕНЬ:

ПІВНІ НА СУДІ

— О Яструбе! Благаю — розсуди!
У мене є сусід, страшенний забіяка.
Не вирвуся з біди.

Яструб:
— Біда буває всяка.
Давай його сюди!
Розсудим без мороки. —
Прийшли. Суддя позивача — за боки.

Півень:
— Ой! Яструбе, це ж я! —
Всміхається суддя:
— Тебе я — на обід,
А на вечерю — твій сусід!

***

Наука тим, хто любить битись,
А потім бігає судитись.

Федр

ДНІ ПОМИНАННЯ ПОМЕРЛИХ

1. Субота перед неділею Мясопустною 24 березня. Парастас.
2. Друга, третя й четверта суботи Великого Посту.
3. Субота перед Зеленими Святами, 28 червня.
4. Четвер перед Святом Св. Димитрія, 7 листопада.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових груп є 8, і бересь їх по черзі одної неділі один Голос, другої другй і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою один за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починається завсіди від 2-ої Неділі по Зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

(Продовження на 15 стор.)

Червень – June

1968 — має 30 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	Свмч. Патрикія, Муч. Акакія.
2	Н	20	**Нед. Св. Отців 1-го Всел. Собору.** Св. Олексія Митр. К.
3	П	21	Свв. Рівноапостольських Константина й Олени.
4	В	22	Свмч. Василиска, Свмч. Маркела й Кодра, Свмч. Софії
5	С	23	Прп. Евфросинії княжни Полоц., Св. Леонтія Єп. Рост.
6	Ч	24	Преп. Симеона Дивногорця, Микити Стовпника.
7	П	25	Знайд. голови св. Івана Хрест., Свщмч. Ферапонта.
8	С	26	Св. Апп. Карпа й Алфея з 70-ти, Свмч. Георгія Нов.
9	Н	27	**ЗЕЛЕНІ СВЯТА (Пресв. Тройці).** Св. Ісп. Івана Укр.
10	П	28	Преп. Никити єп. Халд., Св. Ігнатія єп. Ростовського.
11	В	29	Прпмч. Теодосії, Млж. Йоана Уст., Св. Александра
12	С	30	Прп. Ісаака Далмат., мч.: Наталія, Романа, Телетія і ін.
13	Ч	31	Ап. Єрмія з 70-ти, мч. Євсевія й Харлампія Ніком.
14	П	1	**Червень.** Муч. Юстина філософа, преп. Агапита печ.
15	С	2	**Вмч.. Ів. Сучавського.** Св. Никифора ісп. і патр. Царг.
16	Н	3	**Нед. 1 по Зел. Святах — Всіх Святих.** Свмч. Лукіяна
17	П	4	Св. Митрофана патр. Царг., преп. Лазара й Назарія
18	В	5	Блж. кн. Ігоря, Черніг. й Київ.; Блж. Констянтина
19	С	6	Прп. Вісаріона Єгип., Прп. Іларіона Далматського
20	Ч	7	Мч. Теодота Анкер., Мч. Киріякії, Калерії.
21	П	8	Св. Єфрема патр. Антіох., влмч. Теодора Стратилата.
22	С	9	Св. Кирила арх. Алекс., мчц. Текли
23	Н	10	**Нед. 2 по Зел. Святах.** Св. Івана Митроп. Тоболськ.
24	П	11	† Св. Ап. Вартоломея й Варнави, муч. Теопемпта
25	В	12	Прп. Онуфрія Вел., Прп. Петра Афон., Прп. Арсенія
26	С	13	Початок Петрівки. Мчц. Акиліни, Св. Трифілія Єп. Л.
27	Ч	14	Смерть Мстислава-Юрія князя Новгородського.
28	П	15	Св. Михаїла 1-го Митр. Київського
29	С	16	Преп. Тихона Луковського, Мч. Тигрія, Евтропія
30	Н	17	**Нед. 3 по Зел. Евятах.** Свмч. Мануїла, Савела й Ізмаїла.

2. **Нед. Св. Отців.** УЄ. Ів. 21:1-14. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 20:16-18, 22-36. Еванг. Ів. 17:1-13.

9. **Зелені Свята — Пресв. Тройці.** УЄ. Ів. 20:19-23. Літ.: Ап. Дії Св. Ап. 2:1-11. Еванг. Ів. 7:37-52; 8:12.

10. **День Св. Духа.** Літ.: Ап. Єфес. 5:9-19; Єв. Мат. 18:10-20.

16. **Нед. 1 по Зел. Святах — Всіх Святих.** УЄ. 1) Мат. 28:16-20. Літ.: Ап. Євр. 11:33-40; 12:1-2. Єв. Мат. 10:32-33, 37, 38; 19:27-30.

23. **Нед. 2 по Зел. Святах** Гол. 1-й. УЄ. 2) Марк. 16:1-8. Літ.: Ап. Рим. 2:10-16. Еванг. Мат. 4:18-23.

30. **Нед. 3 по Зел. Святах.** УЄ. 3) Мар. 16:9-20. Літ.: Ап. Рим. 5:1-10; Єв. Мат. 6:22-33.

ЗАПИСКИ НА ЧЕРВЕНЬ:

ВІСЛЮК І ЗАВОЙОВНИКИ

Пасе Пастух у полі Віслюка,
Не зна, що з ним за хвилю буде.
Аж тут вороже військо з-за горбка.
— Тікай! — зове пастух з напуди. —
Полон, Неволя! В рабство ворогам! —
І волю дав ногам.
Віслюк, травицю жвакаючи мляво,
Сказав: — А по якому праву?
Чужинці теж, знать люди,
І з ними гірш не буде,
І в них жива душа?
Травицю їстиму коло коша! —
Але не так судила вередлива доля:
Його зарізали і з'їли серед поля.

Федр

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

(Продовження з 13 стор.)

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділі зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г.), яке Утреннє Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсіди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсіди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святих, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Рядарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята. — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи береться Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

Липень – July

1968 — має 31 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	Преп. Леонтія Печ., муч. Леонтія, Іпатія й Феодула
2	В	19	Св. Ап. Юди — бр. Госп., Прп. Паїсія Вел., Св. Зосима
3	С	20	Свщмч. Методія Єп. Патар., муч. Арист. Дим. й Атан.
4	Ч	21	Мч. Юліяна Тарсій., преп. Юлія пресвитера.
5	П	22	Смч. Евсевія, Мч. Галактіона.
6	С	23	Мч. Агрипини, Мч. Евстахія, Гая, Урбана
7	Н	24	**Нед. 4 по Зел. Святах. Різдво Івана Хрестителя.**
8	П	25	Препмуч. Февронії, св. кн. Петра й Февронії, св. Леон.
9	В	26	Св. Діонисія Архиєп. Сузд., Прп. Давида Солун.
10	С	27	Прп. Сампсона Страннопр., Блаж. Мартина, Св. Іоани.
11	Ч	28	Преп. Сергія і Гермогена, преп. Івана Дамаскіна.
12	П	29	**Св. Апостолів Петра і Павла.**
13	С	30	Собор 12-ти Апостолів. Мч. Михаїла, Мелітона
14	Н	1	**Липень. Нед. 5 по Зел. Святах.** Св. Косми й Даміяна
15	П	2	Св. Ювеналія патр. Єрус., Полож. чес. ризи Б. М.
16	В	3	Прп. Анатолія Затв. К.-Печ., Свмч. Іакинфа Кес.
17	С	4	Св. Андрея Арх. Крит., Свщмч. Теодора Єп. Кирин.
18	Ч	5	† Преп. Атанасія Атон., преп. Лампада, мчц. Анни.
19	П	6	Віднайдення мощів св. Юліянії.
20	С	7	Преп. Томи Малеїна й Акакія, Муч. Германа
21	Н	8	**Нед. 6 по Зел. Святах.** Влкмч. Прокопія,, Св. Теодосії
22	П	9	Свщмч. Панкратія єп. Тавром., св. Федора.
23	В	10	Прп. Антонія К.-Печер., Св. мчч. Нікополі, Леон. і ін.
24	С	11	Св. Благовір. кн. Ольги, мчц. Евфимії, прп. Нікодима.
25	Ч	12	Муч. Прокла й Іларія, Федора і Івана Київ.
26	П	13	Собор Арх. Гавриїла, Преп. Степана.
27	С	14	Ап. Акили з 70-ти і дружини Прискили, Муч. Онисима
28	Н	15	**Нед. 7 по Зел. Святах. Св. Володимира кн. України.**
29	П	16	Свщмч. Антиногена і 10 муч. з ним, муч. Павла
30	В	17	Влкмц. Марини, Прп. Іринарха Ігум. Соловец.
31	С	18	Прп. Іоана Многостражд., Прп. Памва Затворн. К.-Печ.

7. **Нед. 4 по Зел. Святах. Різдво Св. Івана Хр.** Гол. 3-й. УЄ. 4) Лук. 24:1-12. Літ.: Ап. Рим. 6:18-23 та Рим. 13:12; 14:1-4. Єв. Мат. 8:5-13 та Лук. 1:25, 57-68, 76-80.

14. **Нед. 5 по Зел. Святах.** Гол. 4-й. УЄ. 5 Лук. 24:36-53. Літ.: Ап. Рим. 10:1-10. Єв. Мат. 8:28-34, 9:1.

21. **Нед. 6 по Зел. Святах.** Гол. 5-й. УЄ. 6 Луки 24:36-53. Літ.: Ап. Рим. 12:6-14. Єванг. Мат. 9:1-8.

28. **Нед. 7 по Зел. Святах. Св. Володим. Вел.** Гол. 6-й. УЄ. 7 Ів. 20:1-10. Літ.: Ап. Рим. 15:1-7 та Гал. 1:11-19. Єванг. Мат. 9:27-35 та Ів. 10:1-9.

ЗАПИСКИ НА ЛИПЕНЬ:

БДЖОЛА І МУХА

Бджола із Мухою зчепились в суперечці.
Чванлива Муха перша завела:
— Велике діло, пхе, літало по гречці,
Нектар носити з поля до села!
От я! Царю на ніс сідала,
Красуню в губи цілувала;
А на столах що є —
Моє!
Бджола:
— З царями знатися вважаєш ти за честь?
Знайомство це не родить зависть,
І від красунь тобі одна зненависть.
Що більше цінного у тебе єсть?
Для тебе труд — найгірше в світі.
Найбільше щастя ти знаходиш в смітті.
Скажи: де будеш ти, коли прийде зима?
А я ношу нектар, я віддаюся праці, —
За те про мене дбають, я живу в палаці!

Федр

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІШІ ПОТРЕБИ

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11: Ефес. 5.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30. Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39, 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44, Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення — Мат. 7: 7—11, Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 23—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4, Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї); 1) Ісаії 35: 1—10, 2) Ісаії 55: 1—13, 3) Ісаії 12: 3—6.

Серпень – August

1968 — має 31 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	19	Прп. Макрини, сестри Василія Вел., Паїсія Печер.
2	П	20	**Св. Прор. Іллі.** Знайд. Мощів Атанасія Ігум. Берест.
3	С	21	Преп. Онуфрія Мовч. й Онисима, Преп. Симона
4	Н	22	**Нед. 8 по Зел. Святах.** Св. Рівноап. Марії Магдалини
5	П	23	Муч. Трофима, Теофіла і 13-ти з ними, Смч. Аполін.
6	В	24	Свмч. князів Бориса й Гліба, Прп. Полікарпа Архєп.
7	С	25	Св. Анни, Св. Олімпіяди й прп. Евпраксія, прп. Макарія
8	Ч	26	Преп. Мойсея чуд. Печер., Смч. Єрмолая.
9	П	27	Вмч. Пантелеймона, Прп. Наума.
10	С	28	Апп. з 70-ти: Прохора, Ніканора, Тимона
11	Н	29	**Нед. 9 по Зел. Святах.** Свмч. Калініка, Свщмц. Сераф.
12	П	30	Апп. з 70-ти: Сили й Силувана, Крискента й Андрон.
13	В	31	Св. Прв. Євдокима Кападок., Свмц. Уліти, Св. Йосифа
14	С	1	**Серпень. Хрещення України.** (Початок Спасівки).
15	Ч	2	Перен. Мощів первомуч. Степана, блаж. Василія.
16	П	3	Прп. Ісаака, Далмата, Фавста.
17	С	4	Сім Молодців в Єфесі, Мартиніяна
18	Н	5	**Нед. 10 по Зел. Святах.** Свмч. Євсигнія,, Св. Нонни
19	П	6	**Преображення Госп. — Спаса.** Упок. св. Теоктиста.
20	В	7	Прп. Пимена Многоб., Прп. Пимена Пост., Прп. Мерк.
21	С	8	Прп. Григорія Печ., Св. Еміліяна єп. Киз., Св. Мирона.
22	Ч	9	Ап. Матея, Мч. Юліяна, Маркіяна, Івана, Фотія.
23	П	10	Мч. архидияк. Лаврентія, Сикста Єп.
24	С	11	Прмч. Василія і Теодора Печер., Преп. Федора Остр.
25	Н	12	**Нед. 11 по Зел. Святах.** Свмчч. Аникити й Фотія
26	П	13	Св. Тихона Єп. Вороніж., пер. мощів Максима іспов.
27	В	14	Прп. Теодосія Ігум. К.-Печ., Св. Михея, Свщмч. Марк.
28	С	15	**Успіння Пресв. Богородиці.** Прп. Макарія.
29	Ч	16	† Нерук. образ Ісуса Христа, Мч. Діомида.
30	П	17	Прп. Алипія Іконописця Печерського.
31	С	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Муч. Юліянії

4. **Нед. 8 по Зел. Святах.** Гол. 7-й. Літ.: Ап. І Кор. 1:10-18; Єв. Мат. 14:14-22.
11. **Нед. 9 по Зел. Святах** Гол. 8-й. УЄ. 9 Ів. 20:19-31. Літ. Ап. І Кор. 3:9-17; Єв. 14:22-34.
18. **Нед. 10 по Зел. Святах.** Гол. 1-й. УЄ. 10 Ів. 21:1-14. Літ.: Ап. І Кор. 4:9-16; Єванг. Мат. 17:14-23.
19. **Преображ. Господнє — Спаса.** УЄ. Лук. 9:28:36. Літ.: Ап. 2 Пет. 1:10-19; Єв. Мат. 17:1-9.
25. **Нед. 11 по Зел. Святах.** Гол. 2-й. УЄ. II Ів. 21:15-25. Літ.: Ап. І Кор. 9:2-12; Єв. Мат. 18:23-45.
28. **Успіння Пресв. Богородиці.** УЄ. Лук. 1:39-49, 56. Літ.: Ап. Фил. 2:5-11; Єв. Лук. 10:38-42, 11:27-28.

ЗАПИСКИ НА СЕРПЕНЬ:

ХИТРИЙ КОМАР

Комар Бика
На бій кривавий виклика
Сміється Бик: кого боятись має?
І виклик той приймає.
Старих, малих цікавість замагає:
Комар боротиме Бика!
Набравшись сили
Виходить Бик на Комаря,
Наставив роги, мов разючі вила.
Поглянув збоку — серце завмира.
Комар легенькі крила,
Радіючи, розняв,
Літаючи голосить:
— Бій скінчено! Для мене досить:
Бик виклик мій прийняв —
Мене до себе порівняв!

***

З нікчемою себе на рівні ставим —
Його підносим, а себе неславим.

Федо

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ

Богородиці — Филип. 2: 5—11.
Ангелам — Жид. 2: 2—10.
Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.
Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.
Святителям — Жид. 13: 17—21.
Преподобним — Галат. 5: 22—6. 2.
Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10
Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

Вересень – September

1968 — має 30 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Н	19	**Нед. 12 по Зел. Святах.** Свмч. Андрея Стратил.
2	П	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра, Мемнона та 37 з ними
3	В	21	Прп. Аврамія Трудолюб., Св. Ап. Фаддея з 70-ти
4	С	22	Мч. Агафоника, Зотика, Акиндина й Северіяна.
5	Ч	23	смч. Іринея Єп. Ліонського, Калиніка патр. Царг.
6	П	24	Перен. Мощів Петра Митр. Київського.
7	С	25	Ап. Тита з 70-ти, Іспов. Вариса, Ап. Вартоломея
8	Н	26	**Нед. 13 по Зел. Святах.** Свмч. Адріяна й Наталії
9	П	27	Преп. Пімена Печер., свщмч. Кукши, св. Осії єп. Корд.
10	В	28	Прп. Іова Іг. Почаїв., Св. Прв. Анни Пророчиці
11	С	29	**Усікновення Голови Св Іоана Предтечі.** Мч. Анастасія.
12	Ч	30	Олександра, Івана і Павла патр. Царгородського.
13	П	31	Упок. св. Івана митр. Київського.
14	С	1	**Вересень. Початок Церков. Року.** Преп. Симеона
15	Н	2	**Нед. 14 по Зел. Святах.** Свмч. Маманта, Свмч. Теодота
16	П	3	Свмч. Антима єп. Никомид., преп. Феоктиста
17	В	4	Св. Іоасафа Єп. Білг., Свщмч. Вавіли Єп. Антіох.
18	С	5	Св. кн. Гліба у хрещені Давида. Св. препмч. Атанасія.
19	Ч	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах, преп. Архипа.
20	П	7	Передпразн. Різдва Пресв. Богородиці.
21	С	8	**Різдво Пресв. Богородиці,** Муч. Руфи.
22	Н	9	**Неділя 15 по Зел. Святах.** Св. Теодосія Углицького
23	П	10	Мчц. Минодори, Митродори й Нимфодори
24	В	11	Прп. Теодора Алекс., Прп. Євфросина, Свмч. Сер. і ін.
25	С	12	Свщмч. Автонома, Прп. Атанасія, Св. Прав. Симеона.
26	Ч	13	Муч. Корнилія сотника, Передпразник Воздв. Чес. Хр.
27	П	14	**Воздвиження Чесного Хреста. Піст.** Івана Зол.
28	С	15	Вмч. Никити, Преп. Филотея, Муч. Порфирія
29	Н	16	**Нед. 16 по Зел. Святах.** Св. Кипріяна Митр. Київ.
30	П	17	Мчц. Віри, Надії, Любови і матері їх Софії

1. **Нед. 12 по Зел. Святах.** Гол. 3-й. УЄ. І Мат. 28:16-20. Літ.: Ап. І Кор. 15:1-11; Єв. Мат. 19:16-26.
8. **Нед. 13 по Зел. Святах.** Гол. 4-й. УЄ. Марк. 16:1-8. Літ.: Ап. І. Кор. 16:13-24; Єванг. Мат. 21:32-42.
15. **Нед. 14 по Зел. Святах.** Гол. 5-й. УЄ 3) Марк. 16:9-20. Літ.: Ап. 2 Кор. 1:21, 2:1-4; Єв. Мат. 22:1-14.
21. Різдво Пресв. Богородиці. УЄ. Лук. 1:39-49, 56. Літ.: Ап. Фил. 2:5-11; Єванг. Лук. 10:38-42, 11:27-28.
22. **Нед. 15 по Зел. Святах.** Гол. 6-й. УЄ. 4 Луки 24:1-12. Літ.: Ап. 2 Кор. 4:6-15; Єванг. Мат. 22:35-46.
27. **Воздвиження Ч. Чреста. Піст.** УЄ. Ів. 12:28-36. Літ.: Ап. І Кор. 1:18-24. Єванг. Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28, 30-35.
29. **Нед. 16 по Зел. Святах.** Гол. 7-й. УЄ. 5 Луки 24:12-35. Літ.: Ап. 2 Кор. 6:1-10; Єванг. Мат. 25:14-30.

ЗАПИСКИ НА ВЕРЕСЕНЬ:

МИША І БИК

Бик спав, розлігсь на всю обору.
Маленька Миша мовила смішком:
— Дивіться, подруги, пограюся з Биком
І нароблю на світі поговору. —
Вкусила в ногу
І — шусть у дірку під підлогу.
Бик скинувсь: — Хто це допіка?
Таке мале знущається з Бика?! —
Бик землю покопав, споров стіну рогами,
Втомивсь і ліг. А миша під ногами;
Як не кусне Бика
І — у нору, смілива і швидка.
Бик закипів, не знає що й робити:
— Це що? Великому малого не побити? —
А Миша писнула, з нори відповідає:
— Великий в нас не той, хто роги має!!

В. Бабрій

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28—19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ

В понеділок — Ів. 5: 17—24; Рим. 14: 6—9.
Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.
Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.
Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор. 15: 20—28.
Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.
Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

Жовтень – October

1968 — має 31 днів — 1968

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	18	Прп. Євменія, Єп. Гортин.; Свмч. Кастора, Свмц. Аріад.
2	С	19	Свмч. Трофима, Саватія й Дормедонта.
3	Ч	20	Влмч. кн. Михаїла Черн., боярина Теодора Черн.
4	П	21	Ап. Кодрата з 70-ти, преп. Даниїла.
5	С	22	Свщмч. Фоки, прор. Йони, преп. отців в печерях
6	Н	23	**Нед. 17 по Зел. Святах.** Сввмч. Андрея й Йоана
7	П	24	Мчц. Текли, преп. Нікандра, преп. Корпія
8	В	25	Прп. Сергія Рад., Прп. Євфросинії княж. Черніг.
9	С	26	Св. Ап. і Єванг. Іоана Богослова. мчц. Хири.
10	Ч	27	Мч. Калістрата і 49 воїнів з ним, преп. Саватія.
11	П	28	† Преп. Харит. Ісп., Мч. Марка.
12	С	29	Преп. Киріяка Отшел., Теофана, — Петронії
13	Н	30	**Нед. 18 по Зел. Святах.** Св. Михаїла Митр. Київ.
14	П	1	**Жовтень. Покров Пресв. Богородиці.** Ап. Ананії,
15	В	2	Св. Андрея, Хр. р. Юродивого; Свщмч. Кипріяна
16	С	3	Прп. Діонисія Іером. К.-Печ., Свщмч. Діонисія Ареоп.
17	Ч	4	Смч. Еротея, Володимира Новгор., преп. Єладія.
18	П	5	Мч. Харитини, преп. Дамяна Печерського.
19	С	6	Ап. Томи з 70-ти Муч., Еротиїди Діви, Муч. Макарія
20	Н	7	**Нед. 19 по Зел. Святах.** Прп. Сергія Печер.
21	П	8	Преп. Пелагії, св. Таїсії, преп. Трифона
22	В	9	Св. Ап. Якова Алф. з 12-ти, Прпп. Андрон. й Афанасії
23	С	10	Собор 7-ми Св. Волин.: прп. Іова Поч., Св. Стеф. й ін.
24	Ч	11	Ап. Филипа з 70-ти, Теофана пост. печ.
25	П	12	Мч. Прова, Тарасія й Андроника.
26	С	13	Мч. Карпа, Преп. Веніямина Печер., Преп. Никити
27	Н	14	**Нед. 20 по Зел. Святах.** Прп. Миколи — Святоші кн.
28	П	15	Преп. Євфімія нового, первмч. Лукіяна Антіохій.
29	В	16	Преп. Лонгина К.-Печ., Леонтія, Дометея і ін.
30	С	17	Прор. Осії, препмч. Андрея Крит., Прав. Лазаря-Чот.
31	Ч	18	† Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна пуст.

6. **Нед. 17 по Зел. Святах.** Гол. 8-й. УЄ. 6 Лук. 24:36-53. Літ.: Ап. 2 Кор. 6:16-18; Єванг. Мат. 15:21-28.

13. **Нед. 18 по Зел. Святах.** Гол. 1-й. УЄ. 7 Ів. 20:1-10. Літ.: Ап. 2 Кор. 11:31-33; 12:1-9. Єв. Лук. 5:1-11.

14. **Покрова Пресв. Богородиці. Муч. Макавеїв.** УЄ. Лук. 1:39-49, 56. Літ.: Апос. Фил. 2:5-11; Єванг. Лук. 10:38-42, 11:27-28.

20. **Нед. 19 по Зел. Святах.** Гол. 2-й. УЄ. 8 Ів. 20:11-18. Літ.: Ап. 2 Кор. 11:31-32, 12:1-9. Єванг. Луки 6:31-36.

27. **Нед. 20 по Зел. Святах.** Гол. 3-й. УЄ. 9 Ів. 20:19-31. Літ.: Ап. Гал. 1:11-19; Єванг. Лук. 7:11-16.

ЗАПИСКИ НА ЖОВТЕНЬ:

СВАРЛИВІ БИКИ

Бики жили, як з братом брат.
Один без одного ні кроку.
Дивитись любо з боку,
Як в товаристві лад!
Та раптом в них пішов розбрат,
Бики зробились ворогами,
Один на одного — рогами.
Лев здалеку ходив і назирав,
Аж землю зо зла драв:
Чи не побються за дурницку —
За воду чи травицку?
Діждаєсь — побилися Бики.
Лев розірвав їх на шматки:
Того — у лісі, другого — на полі,
А третього — у лузі на роздоллі.

В. Бабрій

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

На Всеночнім на більші свята бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіє,** 2. **Ісход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіє.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царства,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в українськім тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га **Самуїла, 1-ша Царств, 2-га** Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скороченв:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс. — Ісаія, Єр. Єремія, Ез. — Езекиїл, Прип. — Приповістки Соломона, Ек. — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто уважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс. 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс. 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15. 2) Суд. 6: 2—7, 11—24. 3) Іс. 14: 7—20.

(Продовження на 25 стор.)

Листопад – November

1968 — має 30 днів — 1968

Світ. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	Св. прор. Іоїля, муч. Уара.
2	С	20	Влмч. Артемія, Мч. Евора й Евнея, бл. Клеопатри
3	Н	21	**Нед. 21 по Зел. Святах.** Прп. Іларіона Печерського
4	П	22	Рівноап. Аверкія єп. Єрополь., св. Максиміліяна
5	В	23	Св. Ап. Якова, бр. Господнього з 70-ти, Св. Ігнатія
6	С	24	Прп. Арети Печ., прп. Сисоя схим. Печер., прп. Теоф.
7	Ч	25	Мч. Маркіяна і Мартирія, св. Тавіти, мч. Анастасія.
8	П	26	**Влмч. Димитрія Солун.** Прпмч. Йосифа, прп. Атанасія
9	С	27	Преп. Нестора Літописця, св. Димитрія митр. Ростов.
10	Н	28	**Нед. 22 по Зел. Святах.** Упок. Прп. Іова, Ігум. Почаїв.
11	П	29	Мчц. Анастасії римлянки, преп. Аврамія, преп. Марії
12	В	30	Сввмч. Зиновія й Зиновії, Св. Ап. з 70-ти: Тертія і ін.
13	С	31	Прп. Спиридона й Никодима Печ., Прп. Анастасія Печ.
14	Ч	1	**Листопад.** Косми і Дамяна та матері Теодотії.
15	П	2	Муч. Акиндина, Пигасія, Аффонія.
16	С	3	Преп. кн. Анни, муч. Акепсими єп., муч. Йосифа
17	Н	4	**Нед. 23 по Зел. Святах.** Прп. Луки, ченця К.-Печер.
18	П	5	Муч. Галактіона й Єпистимії, Св. ап. з 70-ти: Патрова
19	В	6	Прп. Онисифора, Ієромон., Прп. Луки Печ., Св. Павла
20	С	7	Свв. 33-х мучеників у Мелітині, Прп. Лазаря Галісей.
21	Ч	8	**Собор Архистр. Михаїла** і ін. Анголів. Преп. Марти.
22	П	9	Онисифора Іспов. Печерського.
23	С	10	Ап. з 70-ти: Ераста Єп. Олимпа, Родіона
24	Н	11	**Нед. 24 по Зел. Святах.** Сввмч. Мини, Віктора, Вікен.
25	П	12	Св. Івана Милостивого, преп. Ніла, прор. Ахії
26	В	13	Св. Іоана Золотоуст. Архєп. Царг., Свмч. Антоніна
27	С	14	**Пущення.** Св. Ап. Пилипа з 12-ти, Св. Григорія Палами.
28	Ч	15	**Початок Пилипівки.** Мч. Гурія, Самона й Авіва.
29	П	16	Ап. і Єванг. Матея Левія з 12-ти, прп. Сергія.
30	С	17	Григорія Єп. і Чудотвор. Неокесарії, Лазаря

3. **Нед. 21 по Зел. Святах.** Гол. 4-й. УЄ. 10 Ів. 21:1-14. Літ.: Ап. Гал. 2:16-20; Єванг. Лук. 8:5-15.
8. **Св. Влкмч. Димитрія.** УЄ. Лук. 12:49-57. Літ.: Ап. І. Тим. 2:1-15; Єв. Ів. 15:17-27.
10. **Нед. 22 по Зел. Святах.** Гол. 5-й. УЄ. II Ів. 21:15-25. Літ.: Ап. Гал. 6:11-18 та Гал. 5:22-26, 6:1-2. Єванг. Лук. 16:19-31 та Лук. 6:17-23.
17. **Нед. 23 по Зел. Святах.** Гол. 6-й. УЄ. І Мат. 28:16-20. Літ.: Ап. Єф. 2:4-10. Єванг. Лук. 16:19-31.
21. **Собор Архистр. Михаїла.** УЄ. Мат. 13:24-30, 36-43. Літ.: Ап. Євр. 2:2-10. Єв. Луки 10:16-21.
24. **Нед. 24 по Зел. Святах.** Гол. 7-й. УЄ. 2 Марк. 16:1-8. Літ.: Ап. Єфес. 2:14-22. Єванг. Лук. 8:41-56.

ЗАПИСКИ НА ЛИСТОПАД:

ВІВЦІ І СОБАКИ

— Ти нашу шерсть стрижеш
І молоґко тепленьке пєш,
Даруємо тебе приплодом,
А кормиш як? Пасеш
Де-небудь за городом...
Щасливі в тебе Пси:
Даєш, що сам їси. —
Ображені, пси мовили на те:
— Коли ви мовґки пасетесь,
Уткнувши в пил носи,
Хто вас пантрує, як не Пси?
Коли нападуться вовки.
Всякґас
За вас
Ми підставляєм горло і боки,
Не вимагаємо ні поґестей, ні злота.
А ви... нам дивитися... в рота?!

В. Бабрій

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

(Продовження з 23 стор.)

Введення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11, 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік. Вас. — 1) 1М 7: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс. 35: 1—10. 2) Іс. 55: 1—13. 3) Іс. 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс. 6: 1—13. 3) Іс. 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11. На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — 1) Іс. 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар. 17: 1—16. 2) 1 Цар. 18: 1—21. 3) 1 Цар. 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар. 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27: 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіль 2: 23—32 (до „спасеться"). 3) Ез. 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт.) 1: 3—9. 2) 1 Посл. Ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Посл. Ап. Петра 2: 11—24 (до „правдою жили").

(Продовження на 27 стор.)

Грудень – December

1968 — має 31 днів — 1968

Злич. Кал	Дні тижня	Кал. н. с. Церк.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Н	18	**Нед. 25 по Зел. Святах.** Свмч. Платона; Св. Романа
2	П	19	Преп. Варлаама пер. ігум. Києво-Печ., прор. Авдія
3	В	20	Прп. Григорія Декаполіта, Св. Прокла Архиєп. Царг.
4	С	21	**Уведення в Храм Пресв. Богородиці.**
5	Ч	22	Св. Ярополка, кн. Волод.-Волинського.
6	П	23	Св. Амфілохія єп. Іконійського.
7	С	24	Влкмц. Катерини, влкмч. Меркурія, св. Августи
8	Н	25	**Нед. 26 по Зел. Святах.** Прп. Мартирія — диякона
9	П	26	Упок. Св. Інокентія, преп. Якова Сир.
10	В	27	Св. Всеволода кн. Псков., Влкмч. Якова — Персіян.
11	С	28	Препмч. Стефана Нов., мч. Іринарха, св. Теодора Рос.
12	Ч	29	Преп. Нектарія Печ., мч. Парамона і з ним 370.
13	П	30	**† Св. Ап. Андрія Первозванного,** св. Фрументія арх.
14	С	1	**Грудень.** — Прор. Наума, Филарета, Онисима.
15	Н	2	**Нед. 27 по Зел. Святах.** Прп. Афанасія, Затв. Печер.
16	П	3	Прор. Софонії, преп. Івана єп. Колон., преп. Сави.
17	В	4	Влкмц. Варвари й з нею Юліянії, Прп. Йоана Дам.
18	С	5	Прп. Сави Освященого, Св. Гурія Архи. Казанськ.
19	Ч	6	**Миколая Чудотворця.** Максима
20	П	7	Преп. Івана посника печ., Св. Амврозія арх. Медіол.
21	С	8	Преп. Потапія Ап. з 70-ти, **Состена, Кифи**
22	Н	9	**Нед. 28 по Зел. Святах.** Св. Анни (Зач. Пресв. Бог.)
23	П	10	Упок. Св. Іосафа єп. Білгор., Муч. Мини, Ермогена
24	В	11	Прп. Николая Сух. ченця К.-Печ., Прп. Даниїла Стовп.
25	С	12	Св. Спиридона Єп. Тримиф., Свщмч. Александра Єрус.
26	Ч	13	Преп. Мардарія Печ., Муч. Євстратія, Авксентія.
27	П	14	Мч. Тирса, Левкія, Калиника, Филимона.
28	С	15	Смч. Елевтерія і матери його Анфії, Степана Архиєп.
29	Н	16	**Нед. 29 по Зел. Святах — Праотців.** Св. Агея
30	П	17	Преп. Даниїла і трьох отроків: Ананії, Азарії й Мисаїла
31	В	18	Смч. Елевтерія і матери його Анфії, Степана Архиєп.

1. **Нед. 25 по Зел. Святах.** Гол. 8-й. УЄ. 3 Марк. 16:9-20. Літ.: Ап. Єф. 4:1-6; Єванг. Луки 10:25-37.
4. **Введення в Храм Пресв. Богородиці.** Літ.: Ап. Євр. 9:1-7; Єванг. Лук. 10:38-42, 11:27-28.
8. **Нед. 26 по Зел. Святах.** Гол. 1-й. УЄ. 4 Лук. 24:1-12. Літ.: Апост. Єф. 5:9-19; Єванг. 12:16-21.
13. **Св. Ап. Андрея Первозв.** УЄ. Мат. 4:18-23. Літ.: Ап. І Кор. 4:9-16. Єв. Ів. 1:35-42.
15. **Нед. 27 по Зел. Святах.** Гол. 2-й. УЄ. 5 Лук. 24:12-35. Літ.: Ап. Єф. 6:10-17; Єванг. Лук. 13:1-17.
19. **Св. Миколая Чудотв.** Літ.: Ап. Євр. 13:17-21. Єванг. Лук. 6:17-23.
22. **Нед. 28 по Зел. Святах.** Гол. 3-й. УЄ. 6 Лук. 24:36-53. Літ.: Ап. Кол. 3:4-11; Єванг. Лук. 17:12-19.
29. **Нед. 29 по Зел. Святах — Праотців.** Гол. 4-й. УЄ. 7 Ів. 20:1-10. Літ.: Апост. Кол. 3:4-11. Єванг. Лук. 14:16-24.

ЗАПИСКИ НА ГРУДЕНЬ:

СТАРИЙ БАТЬКО І СИНИ

Хороша приказка на світі є:
Що істину частіш казати —
Вона яснішою стає.
Дозвольте це на байці показати.

***

Відгувши свій останній час,
Покликав Батько всіх Синів до хати:
— Подайте віник! — став казати. —
Повгити хогу вас. —
Ті принесли. — Ламайте, діти милі! —
Ламають силаки — зламать не в силі. —
А розвяжіте на прутки! —
Враз поламали залюбки. —
Держіться, діти, гурту! У гурті
Вас не здолать ні людям, ні біді.
Там товариство непоборне,
Де дружба і любов докупи горне!

В. Бабрій

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

(Продовження з 25 стор.)

Цвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф. 3: 14—19. 3) Зах. 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс. 2: 2—3 (до „стежками" Його). 2) Іс. 62: 10—63: 1—9. 3) Зах. 14: 1 (до: „Господень") — 4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

що приходять при означуванню Голосів Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол. або Г. — Голос.
Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.
Літ. — Літургія або Литургія, отже Служба Божа.
Ап. — Апостол.
Діян. або Ді. — Діяння Апостолів.
Жи. — Жидів.
Рим. — Римлян.
1 Кор. — Перше до Коринтян.
2. Кор. — Друге до Коринтян.
Гал. — Галат і т. п.
Євангелисти: Мат., або Мт. — Матей: Мар., або Мр. — Марко; Лу. — Лука: Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелії:

Мт. 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читається від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увагу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-тої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

Богдан Крихкий

22 СІЧНЯ

Ох, кілько сонця, кілько блиску,
Ох, кілько радощів, надій
Ти бачив, наш Золотоверхий,
В найкращий день твій, той тоді...
Майдан Софійський — люду море,
І ще пливе, пливе зусіль!
Які розспівані, які всі жваві,
Як поприбирані усі!
Прапори мають, бубни грають,
Козаче військо розтяглось,
Ушир, уздовж по всім майдані,
Всі ждуть великого чогось.
Там, де витав колись Богдана
Від перемоги пяний люд —
Ряди зібрались непроглядні,
Звільнившися із царських пут,
Зійшовсь народ, щоб щераз вчути,
Що все це правда, не — обман,
Що блис свободи промінь ясний,
Що він не раб, що тут він — пан!

***

Сіяє сонце. Вмовкли дзвони,
Настала тиша гробова,
І здалека несеться голос,
Лунають ці святі слова :
„Твоєю волею, Народе,
Здійснились мрії предків всі:
Од нині вольна Україна
У щасті житиме, красі
І, незалежна від нікого,
Не буде гнутися катам —
Де слава, вільність і добробут,
Її, Народе, місце там!"

***

Захвилювавсь народ спянілий,
Паде навколішки, в очах
Сто тисяч іскор загорілось,
До зір, до щастя значать шлях.
Ростуть надії. Зір щасливий
У світляну несеться даль...
А рік — хуртовина зчинилась,
А потім дійсність, потім жаль...
Морози люті... злидні... горе,
Прийшли понурі темні дні —
Але й тоді в душах горіли
Ті непогаснії вогні,
Що загорілись тої днини,
І всіх собою полонили..

Горіли і по вік не згаснуть,
Хоч що нам доля не несе —
Великий двадцятьдругий січня,
Ти вічна туго наша, все!

В 50-РІЧЧЯ АКТУ 22 СІЧНЯ 1918 РОКУ

В минулому році українці, що живуть у вільному світі відмічували святочно 50-річчя Української Національної Революції і 50-річчя III-го Універсалу, яким проголошено Українську Народню Республіку. Після 300-літньої неволі в московському ярмі, цей Універсал був першим політичним документом, першим державним актом, яким проголошено українську державу що дістала назву Української Народної Республіки, хоча в тому акті є ще фраза: „не пориваючи федеративних звязків із Росією".

Дальший розвиток подій на терені Росії і України довів до проголошення повної незалежности й суверенности Української Народної Республіки. Сталось це в дуже важких для України умовинах. Большевицька Москва виповіла Україні війну в дні 25 грудня 1917 року. Добре озброєна 30-тисячна большевицька армія під командою В. Антонова-Овсієнка почала наступ на Україну. Наступ тієї большевицької армії супроводжали організовані большевицькими аґентами повстання большевиків в запіллі української армії.

Становище України в тому часі було дуже тяжке. Ворожа аґітація розколола була в тому часі українське суспільство на різні групи, що взаїмно себе поборювали. Чужі національності, а головно москалі і жиди у своїй більшості ставились вороже до тодішнього українського уряду.

Українського війська було мало. Нова українська армія щойно творилася. Військові частини, що приходили з фронту були непевні. Вони часто проголошували „невтральність", або просто переходили на большевицьку сторону, підбехтані зручною й гомінкою большевицькою аґітацією. Одначе мимо нечисленних військових сил, Українська Центральна Рада рішила була таки боротись проти большевиків. Вислано військо на Лівобережжя, звідки йшов большевицький наступ.

В тій боротьбі, про яку наші історики кажуть, що вона йшла не лише на воєнних фронтах, але й на цілому терені України і то так по містах як і по селах, мусіли бути обєднані всі тодішні свідомі українські сили. Тоді вже не можна було оглядатись на ніякі спільні ідеали революції. Тодішні українські провідники дійшли були до такої думки, що треба конче проголосити повну незалежність Української Народної Республіки.

Це й було зроблено на засіданні Малої Ради, (в склад Малої Ради що була встановлена 14 липня 1917 року входило 40 українських і 18 меншостевих делегатів; вона була чимсь в роді поширеної президії Української Центральної Ради і могла між її пленумами проголошувати важні закони й постанови). Це засідання відбулось під проводом професора М. Грушевського у вівторок 22 січня 1918 року. На тому засіданні ухвалено

великої історичної ваги політичний акт, що перейшов до історії під назвою IV-го Універсалу Української Центральної Ради. Повний текст того універсалу такий:

НАРОДЕ УКРАЇНИ!

Твоєю силою, волею, словом стала на землі Українська Вільна Народня Республіка. Справдилась колишня давня мрія батьків Твоїх, борців за вольности і права трудящих. Але в тяжку годину відродилась воля України. Чотири роки лютої війни знесилили наш Край і людність, фабрики товарів не виробляють, заводи спиняються, залізниці розхитані, гроші в ціні падають, хліба зменшилося, наступає голод. По краю розплодились юрби грабіжників і злодіїв, особливо, коли посунуло з фронту військо, счинивши криваву різню, заколот і руїну на нашій Землі. Через все це не могли відбутися вибори в Українські установчі Збори в приписаний нашим попереднім Універсалом час, і сі Збори, призначені на нинішній день, не могли відбутись, щоб прийняти з наших рук нашу тимчасову найвищу революційну владу над Україною, установити лад в Народній Республіці нашій і організувати нове правительство. А тим часом, Петроградське Правительство Народніх Комісарів, щоб повернути під свою власть Вільну Українську Республіку, оповістило війну Україні, і насилає на наші землі свої війська красногвардійців, большевиків, — які грабують хліб наших селян і без всякої платні вивозять його в Росію, не жаліючи навіть зерна, наготовленого на засів, вбивають неповинних людей і сіють скрізь безладдя, злодіяцтво, безчинство.

Ми, Українська Центральна Рада, зробили все, щоб не допустити сеї братовбивчої війни двох сусідніх народів, але Петроградське Правительство не пішло нам на зустріч, і веде далі криваву боротьбу з нашим Народом і Республікою; крім того, те саме Петро-

Проголошення IV-го Універсалу на Софійському Майдані.

градське Правительство Народніх Комісарів починає затягати мир і кличе на нову війну, називаючи її до того ще священною. Знов польється кров, знов нещасний трудовий народ повинен класти своє життя.

Ми, Українська Центральна Рада, обрана з'їздами селян, робітників і салдатів України, на те пристати ніяк не можемо, ніяких війн піддержувати не будемо, бо Український Народ хоче миру, і мир демократичний повинен бути як найскорше. Але для того, щоб ні Руське Правительство, ні яке інше не ставали Україні на перешкоді установити той бажаний мир, для того, щоб вести свій Край до ладу до творчої роботи, до скріплення революції та волі нашої, ми, Українська Центральна Рада, сповіщаємо всіх громадян України: **однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною Вільною Суверенною Державою Українського Народу.** Зо всіма сусідніми державами, як то: Росія, Польща, Австрія, Румунія, Туреччина та инші, ми хочемо жити в згоді і приязні, але ні одна з них не може втручуватися в життя Самостійної Української Республіки — власть у ній буде належати тільки Народові України, іменем якого поки зберуться Українські Установчі Збори будемо радити ми, Українська Центральна Рада, представниця робочого народу селян, робітників і салдатів та наш виконавчий орган, який од нині матиме назву „Ради Народніх Міністрів".

Насамперед приписуємо Правительству Республіки нашої, Раді Народніх Міністрів, від сього дня вести розпочаті нею вже переговори про мир з Центральними Державами цілком самостійно і довести їх до кінця, не зважаючи ні на які перешкоди з боку якихнебудь инших частин бувшої Російської Імперії і установити мир, щоб наш Край розпочав своє господарське життя в спокою і згоді.

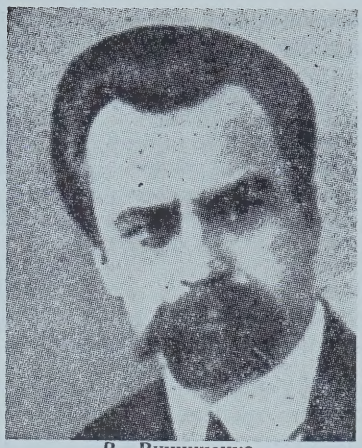

В. Винниченко,
премієр У. Н. Республіки в часі проголошення IV-го Універсалу і автор того Універсалу.

До так званих большевиків, та инших напасників, що нищать та руйнують наш Край, приписуємо Правительству Української Народньої Республіки твердо і рішуче взятись до боротьби з ними, а всіх громадян нашої Республіки закликаємо не жалуючи життя боронити добробут і свободу. Наша Народня Українська Держава повинна бути вичищена од насланих з Петрограду насильників, які топчуть права Української Республіки.

Незмірно тяжка війна, розпочата буржуазним правительством,

тяжко змучила наш Народ, вже знищила наш Край, розбила господарство. Тепер тому мусить бути кінець, з тим, як армія буде демобілізуватись, приписуємо одпускати деяких; після підтвердження мирових переговорів розпустити армію зовсім. Потім замість постійної армії, завести народню міліцію, щоб військо наше служило охороною робочого народу, а не бажанням пануючих верств.

Поруйновані війною і демобілізацією місцевості мають бути відновленні за поміччю і заходом нашого Державного Скарбу. Коли вояки наші повернуться до дому, народні ради, волосні, повітові та городські думи мають бути перевибрані в час, який буде приписано, щоб і вояки наші мали в них голос, а тим часом, аби встановити на місцях таку власть, до якої мали б довіря і яка б опиралась на всі революційно - демократичні верстви народу. Правительство повинно закликати до співробітництва ради селянських, робітничих і салдатських депутатів, вибраних з місцевої людности.

В справі земельній комісія вибрана на останній сесії нашій, уже виробила закон про передачу землі трудовому народові без викупу прийнявши за основу скасування власности і соціялізацію землі, згідно з нашою постановою на восьмій сесії. Закон сей буде розглянено за кілька день в повній Центральній Раді.

Рада Народніх Міністрів вживе всіх заходів, щоб передача землі в руки трудящих ще до початку весняних робот через земельні комітети неодміно відбулась.

Ліси, води і всі багатства відземні, як добро Українського трудящого народу, переходять в порядкування Української Народньої Республіки.

Війна також відібрала на себе всі трудові робочі сили нашої країни. Більшість заводів, фабрик, майстерень виробляли тільки те, що було потрібно для війни, і народ зостався зовсім без товарів. Тепер війні кінець. Отож приписуємо Раді Народніх Міністрів негайно приступити до переведення всіх заводів і фабрик на мирний стан, на вироблення продуктів, потрібних насамперед трудящим масам.

Та сама війна наплодила сотні тисяч безробітних, а також і інвалідів. В Самостійній Народній Республіці України не повинен терпіти ні один трудящий чоловік. Правительство має підняти промисловість Держави, має розпочати творчу роботу в усіх галузях, де всі безробітні могли б найти працю і прикласти свою силу і — вжити всіх заходів до забезпечення скалічених та потерпівших від війни.

За старого ладу торговці та ріжні посередники наживали з бідних пригновлених клясів величезні капітали. Однині Українська Народня Республіка бере в свої руки найважніші галузі торгівлі і весь доход з неї потратить на користь народу. За товарами, які будуть привозитись з-за кордону і вивозитись за кордон, буде доглядати сама Держава наша, щоб не було такої дорожнечі, яку терплять найбідніші кляси через спекулянтів. Правительству Республі-

ки на виконання сього приписуємо зробити і представити на затвердження закон про це, а також про монополію заліза, шкури, тютюну і инших продуктів і товарів, з яких найбільше бралося прибутків з робочих клясів, на користь нетрудящихся.

Так само приписуємо встановити державно - народній контроль над всіми банками, які кредитами, позиками нетрудовим масам допомагали визискувати кляси трудові. Однині позикова поміч банків має даватися головним чином на піддержку трудового населення та розвиток народнього господарства Української Народньої Республіки, а не на спекуляцію та ріжні банкові експльоатації і визиск.

На грунті безладдя, неспокою в житті та недостачі продуктів росте невдоволення серед де-якої частини людности. Тим невдоволенням користуються ріжні темні сили і підбивають несвідомих людей до старих порядків. Сі темні сили хочуть знову повернути всі вільні народи під єдине царське ярмо Росії. Рада Народніх Міністрів повинна рішуче боротися з усіма контр-революційними силами. А всякого, хто кликатиме до повстаня проти Самостійної Української Народньої Республіки до повороту старого ладу, того карати, як за державну зраду.

Всі демократичні свободи, проголошені Третім Універсалом, Українська Народня Республіка підтверджує, і зокрема проголошує: у Самостійній Народній Українській Республіці всі нації користуються правом національно-персональної автономії, признаним за ними законом 9-го січня.

Всього, чого з численого в сім-Універсалі, не встигнемо зробити, ми Центральна Рада, в найближчих тижнях, то повно довершать, справлять і до остаточного порядку приведуть Українські Установчі Збори. Ми наказуємо всім громадянам нашим провадити вибори до них як найпильніше, вжити всіх заходів, щоб підрахунок голосів закінчено якнайскоріше, щоб за кілька тижнів зібралися сі наші Установчі Збори — найвищий господар і впорядчик Землі нашої — і закріпили свободу, лад і добробут конституцією Незалежної Української Народньої Республіки на добро всього трудящого народу — тепер і на будуччину.

Сьому Найвищому нашому органові належатиме рішати про федеративний звязок з народніми республіками бувшої Російської держави.

До того часу всіх громадян Самостійної Української Народньої Республіки кличемо непохитно стати на сторожі добутої волі та прав нашого Народу і всіма силами боронити свою долю від всіх ворогів селянсько - робітничої Самостійної Республіки Української.

У Києві, 9-го (22-го) січня 1918 року.

Українська Центральна Рада

(Текст IV-го Універсалу подано за книжкою під заг. „Велика Українська Революція" що її виготовила Комісія для устійнення фактів і дат Української Визвольної Боротьби 1917—1920 р. Ця комісія була встановлена Українською Вільною Академією Наук у США. — Редакція.

Проголошення Актом 22 січня вповні незалежної і суверенної Української Народньої Республіки це найважливіша подія в історії України найновіших часів і такою вважає її сьогодні величезна більшість українців.

Зі скаженою ненавистою і люттю накидаються на цей Акт московські большевики і їх українські попихачі так в Україні, як теж тут у вільному світі. На жаль помагає їм в цьому, дуже нечисленна, але зате дуже криклива групка українських гетьманців і їх теж нечисленні поплентачі. Ця групка промовчуючи федеративну у відношенні до Росії грамоту гетьмана Павла Скоропадського з 14 листопада 1918 року у якій зовсім виразно говорилось про федерацію України із „Всеросійською Державою", любить часто причіпатись до передостаннього параграфу IV-го Універсалу в якому сказано:

„Сьому Найвищому нашому органові (тобто Українським Установчим Зборам, про які була мова в попередньому параграфі — замітка редакції) належатиме рішати про федеративний звязок з народніми республіками бувшої Російської держави". Отже тут зовсім виразно говориться про евентуальний федеративний звязок з „народніми республіками що повстали були на руїнах Російської імперії, а не про федерацію із „Всеросійською Державою" як було сказано в гетьманській грамоті.

С. В.

С. Орлюк

ЧЕТВЕРТИЙ УНІВЕРСАЛ

(На свято 22 січня)

Хвилює радісний майдан,
У золоті Свята Софія
Угору вироста, як мрія,
І горду булаву Богдан
Простер в майбуття над юрбою.
Вже здійснено. Не мрія. Чин!
І в зриві мідяному кінь
Зривається, немов до бою!

Лунає дзвонів віщий спів,
Серця й простори він колише.
І нагло мовкне. Нагло тиша,
І в ній на крилах голубів
Пливуть слова у безгоміння:

„Від нині Ти, Народе, знай,
Тобі увесь належить край,
Від нині вільна Україна!"
Від моря Чорного, аж ген,
Де бють Дніпровії джерела,
Через степи, де вольні села
Всміхаються в вінках вишень,
Від синіх узбережжів Дону,
Далеко ген, до верховин,
Бездомних зворів, полонин,
Нехай не буде вже кордону!
Народ і землі всі — єдині,
Народні — право і закон.

...Знов дзвін мідяним серцем бє,
Усім, усім ясніють лиця,
Грушевський радістю сміється,
Навколо армія стає,
І враз гремить у небо „Слава!"
По двох невольничих віках!
І булаву Богдан простяг
Туди, де родиться Держава!

БЕРЕСТЕЙСЬКИЙ МИР

В тому часі, як в Росії і Україні йшла революція, на східньому фронті воєнні дії припинились, бо Росія не могла вже дальше вести війни тим більше, що большевики вели пропаґанду проти неї. На прикінці 1917-го року коли вони вже були при владі в Росії, почали з німцями переговори в справі миру.

Ці переговори велись у Бересті над Бугом. З початком грудня 1917 року уряд створеної III-ім Універсалом Української Народньої Республіки вислав й свою делеґацію до Берестя, бо большевицька делеґація намагалась виступати теж і в імені України. Одначе центральні держави, тобто Німеччина, Австрія, Болгарія і Туреччина переговорювали з большевиками лише як з представниками Росії.

Уряди центральних держав визнали офіційно Українську Державу як рівноправний міжнародний чинник і підписали з Україною в дні 9 лютого 1918 року мировий договір, що перейшов до історії під назвою Берестейського миру.

Центральні держави визнали етнографічні кордони України, як державні кордони. На заході кордон ішов Холмщиною по лінії ріки Вепр, дальше в північному напрямі, перетинаючи ріку Буг на північному заході від Берестя. Дальше гранична лінія мала звертатись на схід і йти на північ від ріки Припяті. Далі мала йти границя між Україною і Совєтською Росією.

Галичина і Буковина, що входили в склад Австрії мали одержати автономію, як окремий коронний край при Австрії. Цей

ПІДПИСАННЯ БЕРЕСТЕЙСЬКОГО МИРУ

Ліворуч сидять при столі члени української делеґації: видно М. Любинського, за ним О. Севрюк.

розділ мирового договору про Галичину й Буковину був тайний, бо Австрія боялася спротиву поляків які за ніяку ціну не хотіли погодитись на поділ Галичини на українську і польську її частини.

Зі своєї сторони Україна зобовязалась доставити збіжжя голодуючим Німеччині і Австрії.

Це був перший мировий договір заключений і підписаний в часі першої світової війни — коли не рахувати незначного мирового договору заключеного між центральними державами з маленьким королівством, Чорногорою. Підписання цього договору це був перший виступ відновленої Української Держави на полі великої світової політики і він забезпечив був Україні майже повні її етнографічні кордони.

Тільки ж для України це не був мир загальний, бо між Україною і большевицькою Росією війна велась далі і большевики зайняли були столицю України Київ. В такій ситуації українська влада рішила була покликати на поміч Німеччину й Австро - Угорщину. Обидві ці держави вислали спершу військові відділи що були зорганізовані з українців, які попали були в полон в часі війни як російські вояки. В Німеччині вони були зорганізовані як „Синьожупанники", а в Австрії як „Сірожупанники".

Під наступом тих військ большевики відступили і вже 1 березня 1918 року українські відділи, а за ними німці увійшли до Києва. В дні 3-го березня 1918 року й большевики підписали в Бересті мировий договір з центральними державами в якому між іншим визнали незалежність Української Народньої Республіки, та зобовязалися скласти з нею мировий договір, але цеї точки договору вони не додержали і треба було Лівобережжя відбивати від них силою.

В травні 1918 року вже ціла територія України що була недавно під владою царату була обєднана, а 29 квітня 1918 року і Чорноморська фльота підняла український прапор і визнала Українську Народню Республіку.

С. В.

Текст Берестейського мирового договору

Тому, що Український Народ в протягу сучасної світової війни проголосив себе незалежним і виразив бажання привернути мирний стан між Українською Народньою Республікою і державами, що находяться у війні з Росією, постановили правительства Німеччини, Австро - Угорщини, Болгарії і Туреччини заключити мировий договір з правительством Української Народньої Республіки; вони хотять сим вчинити перший крок до тривалого і для всіх сторін почесного світового мира, котрий не тільки має покласти кінець страхіттям війни, але також має вести до привернення дружніх відносин між народами на полі політичному, правному, господарському і умовому. В тій цілі до навязання мирових переговорів у

Українська мирова делеґація в Берестю, 9 лютого 1918 р.
В середині **М. Любинський,** направо **М. Левицький і О. Севрюк.**

Берестю Литовськім зібралися повновласники вище означених правительств, а саме:

За правительство Української Народньої Республіки члени Української Центральної Ради: пан Олександер Севрюк, пан Микола Любинський і пан Микола Левицький.

За Цісарсько - Німецьке правительство державний секретар затраничного уряду, Цісарський Дійсний Радник пан Ріхард фон-Кюльман;

За Ц. і К. Спільне Австро-Угорське Правительство, Міністер Цісарського і Королівського Дому і справ заграничних Його Ц. і К. Апостольського Величества Тайний Радник Отокар граф Чернін фон і цу Худеніц;

За Королівсько - Болгарське Правительство президент міністрів пан д-р Василь Радославов, посол пан Андрій Тошев, посол пан Іван Стоянович, військовий повновласник пан полковник Петро Ганчев, пан д-р Теодор Анастасов;

За Цісарсько - Османське Правительство: Й. В. Великий Візир Талаат-Паша, генерал кавалерії Ахмет Іцует Паша; і по предложенню своїх повновластей, які признано добре і належно виставленими, згодилися на слідуючі постанови:

Стаття І. Українська Народня Республіка з одної і Німеччина, Австро - Угорщина, Болгарія і Туреччина з другої сторони заявляють, що воєнний стан між ними покінчений. Сторони, заключаючі договір, рішилися надалі жити взаїмно в мирі і дружбі.

Стаття II. 1) Між Українською Народньою Республікою з одної і Австро - Угорщиною з другої сторони оскільки ті дві держави граничитимуть з собою, будуть ті границі, які існували між Австро-

Угорською Монархією і Росією перед вибухом війни.

2) Дальше на північ ітиме границя Української Народньої Республіки, починаючи від Тарнограду, загально по лінії Білгорай-Щебрешин - Красностав - Пугачів-Межиріче - Сарнаки - Мельник - Високо - Литовське - Камянець Литовський - Пружани - Вигоновське Озеро. Подрібно установлюватиме границю мішана комісія після етнографічних відносин і з узглядненням бажань населення.

3) На випадок, як би Українська Народня Республіка мала граничити ще з якою державою Почвірного Союза, то що до того застерігаються окремі умови.

Стаття III. Опорожнювання занятих областей почнеться негайно по ратифікації цього мирового договору. Спосіб переведення опорожнення і передачі опорожнених областей означують повновласники інтересованих сторін.

Стаття IV. Дипломатичні і консулярні зносини між сторонами, що заключають договір, почнуться зараз по ратифікації мирового договору. Для можливо найбільшого допущення консулів обох сторін застерігається окремі умови.

Стаття V. Сторони, що заключають договір, зрікаються взаїмного звороту їх воєнних коштів, себто державних видатків на провадження війни, як також звороту їх воєнних шкід то є тих шкід, які повстали для них і для їх горожан у воєнних областях через військові зарядження з включенням всіх реквізицій, зроблених у ворожому краю.

Стаття VI. Воєнні полонені з обох сторін будуть відпущені додому, хіба би вони схотіли за згодою держави, в котрій вони перебувають, залишитися в її областях або удатися до іншого краю. Питання, що з тим стоять у звязку полагоджуються в окремих договорах, передбачених в VIII статті.

Стаття VII. Сторони, які заключають договір, прийшли в справі господарських зносин до слідуючої згоди:

1) Сторони, які заключають договір, зобовязуються взаїмно навязати негайно господарські зносини і устроїти обмін товарів на підставі слідуючих постанов:

До 31 липня біжучого року треба буде переводити взаїмну обміну лишків найважніших сільсько - господарських і промислових виробів для покриття біжучих потреб згідно з отакими постановами:

а) Кількість та рід витворів, котрих обміну передбачено в попередньому уступі, означить по обох сторонах комісія, яка складається з однакової кількости членів з обох сторін і збирається негайно після підпису мирового договору. (Ця комісія, як подано в книжці „Велика Українська Революція" — зійшлася в Києві дня 25 березня 1918 року, а 9 квітня підписала угоду про постачання хліба з України. Український уряд зобовязався доставити Центральним Державам до 31 липня 1918 року один мільйон тонн, або 60 мільйонів пудів хліба і хлібних

продуктів. Крім того мав доставити 2.750,000 пудів (один пуд це понад 35 фунтів) живої ваги рогатої худоби і 4 більйони яєць. Для розрахунку за товарообмін установлено курс: 1 німецька марка рівна 75 копійкам, а 1 австрійська корона рівна 50 копійкам.

Якщо до 31 липня Україна не зможе доставити встановленої кількости продуктів, тоді Центральні Держави мають право вимагати доставлення тих продуктів і після 31-го липня на таких самих умовах.

б) Ціни витворів при згаданій обміні товарів означує по взаємній згоді комісія, котра складається з рівної кількости представників обох сторін.

в) Розрахунок відбувається в золоті на такій основі: 1.000 німецьких державних марок в золоті рівні 462 карбованцям в золоті Української Народньої Республіки, а також рівні 462 рублям в золоті бувшого російського цісарства (один рубель рівняється 1/15 імперіяла), або 1,000 австрійських і угорських корон в золоті рівні 393 карбованцям 78 копійкам в золоті російського цісарства (1 рубель рівняється 1/15 імперіяла, а один імперіял це російська царська золота монета вартости 15 рублів).

г) Обміна товарів, котрі мають бути усталені комісією, яка передбачена в уступі а), відбувається через державні або державою контрольовані центральні інституції. Обміна тих витворів, котрих вище передбачені комісії не означують, відбуваються дорогою вільного обороту на підставі тимчасового торговельного договору, котрий передбачається в дальших приписах.

(Тут ті приписи опускаються бо вони подають довгі, несуттєві деталі).

Стаття VIII. Привернення публичних і приватних правних зносин, виміна воєнних полонених і цивільних інтернованих, справа амнестії, як також справа поступовання з торговельними кораблями, що попали у власть противника, управильниться з Українською Народньою Республікою в поодиноких договорах, котрі становлять щодо суті складову часть нинішнього мирового договору і по змозі рівночасно з ним вступають в силу.

Стаття IX. Умови прийняті в цьому мировому договорі, творять неподільну цілість.

Стаття X. При толкованню цього договору для зносин між Україною і Німеччиною є міродайний український і німецький текст, для зносин між Україною і Австро-Угорщиною український, німецький і угорський текст, для зносин між Україною і Болгарією український і болгарський текст, а для зносин між Україною і Туреччиною український і турецький текст.

Кінцеві постанови. Нинішний мировий договір буде ратифікований. Ратифікаційні грамоти мають бути обміняні як мога скоріше у Відні. Мировий договір стає правосильним по його ратифікації, оскільки в ньому нічого іншого не постановлено.

На доказ того повновласники отсей договір підписали і свої печаті приложили. Зладжено в пяти переписах в Берестю Литовськім 9 лютого 1918 року.

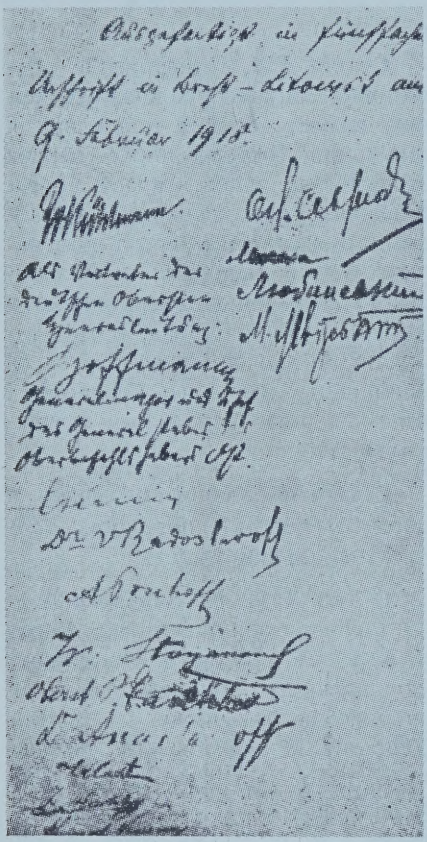

Підписи під Берестейським договором.

Ол. Севрюк, вр.
Микола Любинський, вр.
М. Левицький, вр.
Р. Ф. Кюльман, вр.

Як представник Найвищої Німецької Військової Управи:
генерал майор і шеф Генерального Штабу Головнокомандуючого Східного фронту
Гофман, вр.
Чернін, вр.

Д-р Ф. Радославов, вр.
А. Тошев, вр.
І. Стоянович, вр.
Полковник Ганчев, вр.
Д-р Т. Анастасов, вр.
Талаат, вр.
І. Гаккі, вр.
Агмет Нессімі, вр.
А. Іцует, вр.

Таємний договір про поділ Галичини

День перед підписанням офіційного Берестейського мирного договору а саме 8 лютого 1918 року на домагання української мирової делеґації підписано між Україною і Австро-Угорщиною окремий таємний договір у справі створення зі Східної Галичини, окремого коронного краю тобто поділу тодішної Галичини на польську і українську частини. Текст того таємного договору в перекладі з німецької на українську мову такий:

Спосіб, яким велися мирові переговори, переконав австро-угорських так само як і українських делеґатів, що обидві держави перейняті думкою жити від нині у взаємних приязних і миролюбних відносинах. Виходячи з того переконання, що в інтересі бажаного скріплення приязних відносин лежить забезпечення вільного національного і культурного розвитку національних меншостей з обох боків, уповажнені обох сторін установлюють нижчеслідуюче:

Уповажнений Австро-Угорщини приймає до відома, що українське правительство готово утворити закони, які забезпечують права поляків, німців і жидів на Україні: Уповажнені України з

свого боку беруть до відома рішення ц. к. Правительства дати українському народові в Австрії ще далі йдучі забезпечення його національного і культурного розвитку, ніж ті, які він має на основі існуючих законів. Ц. к. Правительство не пізніше 20 липня 1918 року має предложити Райсратові проєкт закона, котрий обумовлює відділення в більшості заселеної українцями східньої частини Галичини від цього коронного краю і сполучення разом із Буковиною в один окремий коронний край. Ц. к. Правительство зробить все, що тільки в його змозі, щоб цей проєкт дістав силу закону. Ця заява становить одне нероздільне ціле з усім мировим договором і тратить силу, якщо буде недодержана хоч одна з умов договору. Документ і його зміст зостається в тайні.

Берестя Литовське, 8 лютого 1918 р.

Ернест фон Зайдлер. Граф Отокар Чернін, міністер закордонних справ, **Олександер Севрюк, Микола Любинський, Микола Левицький.**

Примітка: Австро-Угорщина цього договору не дотримала, але аналювала його своїм однобічним проголошенням, зробленим австро-угорським послом графом Форгачем гетьманові П. Скоропадському дня 6 липня 1918 року, який прийняв це проголошення до відома.

(Текст того таємного договору і примітку до нього подано за книжкю під загловком „Велика Українська Революція" — **Редакція).**

О. Олесь

ТРИ МЕНТА

Тихше, тихше: ходять звірі,
Пють народню кров вампіри...
Нахиляйтесь,
Пригинайтесь:
Може мимо пройдуть звірі...
Тихше, тихше —
Хто це дише?
Тихше... тихше...

Тихше, тихше: сплять вампіри,
Упилися кровю звірі...
Нахиляйтесь,
Підкрадайтесь:
Як убиті, сплять вампіри...
Тихше, тихше —
Хто це дише?
Тихше... тихше...

Гей до зброї!
Бийте в дзвони!
Будьте смілі, як дракони!
Всіх гукайте,
Всіх скликайте —
Хай гудуть, як громи, дзвони!!
Хто там ззаду?
Кулю гаду!
Хто там ззаду?!

Р. Винницький

Пропамятний день

(Скорочений уривок зі спомину про Берестейський договір).

Радісна, тривожно - надійна була осінь 1917 р. в Галичині.

За залізним муром східнього фронту центральних держав творилося щось, на згадку чого у кожного українця скоріше билося серце, родилися опянюючі надії. Забувалося на мить про всі злидні жорстокої війни, про море української крови пролитої на всіх фронтах, думки всіх були звернені в однім напрямі, — там, по той бік боєвої лінії.

А „там", прокочувалася бурхлива хвиля національної революції. Із вікової тюрми виходили вільні народи, творилися нові державні організми, над Київом залунало могутнє „не пора!.."

І пішли вістки від міста до міста, від села до села, по всій галицькій землі...

— Центральна Рада... українська армія... федерація... незалежність...

Вістки були скупі, непевні, часто суперечні. Народ горячився, старші похитували непевно головами, молодь, якої не вспіли ще встромити в австрійські однострої, рвалася туди, над Дніпро, у золотоверхий Київ.

Минали місяці у напруженні.

Дня 15 грудня 1917 р. принесли телеґрами вістку про заключення перемиря між Центральними Державами та Росією.

Дня 22 грудня починалися мирові переговори між обома сторонами.

— А Україна?.. — неслися запити.

— Ніхто не находив відповіди. Говорено щось — про українського обсерватора під час перемиря, про нерішеність українського уряду виступати самостійно і т. д.

Щойно нота Українського Генерального Секретаріяту до невтральних і воюючих держав з дня 24 грудня 1917 р., у якій закликувалося до негайного заключення мира поміж усіми воюючими державами на підставі самовизначення народів, прояснила положення. Нота висказувала рівночасно різкий протест проти переговорів союзних держав виключно з російською Радою Народних Комісарів в справах, що торкають замирення рівнож на українськім фронті та зазначувала, що Українська Народня Республіка виступає самостійно у міжнародніх зносинах через свій уряд, який повинен брати участь у мирових переговорах, з'їздах та конференціях нарівні з іншими державами.

Нота кінчилася такими словами: „Український Генеральний Секретаріят держиться твердо принціпу загального народоправного мира та змагає прискорити його заключення. Признає велике значіння всіх змагань, щоби такий мир здійснити, уважає за необхідне, щоби його заступники брали участь у переговорах в Берестю і рівночасно бажає, щоб справу мира завершено на міжнароднім з'їз-

ді, на який український уряд запрошує всі воюючі держави".

Всім стало ясно, що український уряд рішив виступати самостійно, як рівноправний міжнародній чинник і з напруженням вичікувано дальшого ходу подій.

Нота Генерального Секретаріяту стрінулася з негайним відгуком Центральних Держав, які бажаючи за всяку ціну мира на східному фронті, відповіли телеґрамою з 26 грудня 1917 р. такого змісту: „Нота Генерального Секретаріяту Української Народньої Республіки до всіх воюючих і невтральних держав означує як безумовно потрібне, щоби представники Української Народньої Республіки взяли участь в переговорах у Берестю. Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина привязують вартість до того, щоби зазначити, що вони готові повитати уповноважених представників Української Народньої Республіки у мирових переговорах у Берестю".

Таким чином послідувало офіціяльне визнання України союзними державами, перше визнання і перший виступ на полі міжнародньої політики.

Дня 31 грудня вечором, з'електризувала український Львів вістка, що у галицьку столицю загостила в переїзді до Берестя українська мирова делеґація. Були це: б. обсерватор в часі заключення перемиря Микола Любинський, Олександер Севрюк, Микола Левицький та М. Полоз. Делеґація не маючи змоги добитися побачення з львівськими українцями виїхала досвітком 1 січня 1918 р. в дальшу дорогу до Берестя, де прибула того дня вечором. В два дні пізніше приїхали туди і інші члени української делеґації зі секретарем для торговлі та промислу Всеволодом Голубовичем на чолі та цілим рядом політичних та економічних дорадників, військових знавців, перекладчиків, телеґрафістів і т. д.

Дня 6 січня 1918 р. відбулася окрема нарада української делеґації з представниками Центральних Держав. Поява українців в Берестю стрінулася з помітним вдоволенням делеґатів почвірного союза, бо приїхали саме в час, коли переговори з большевиками незвичайно ускладнювались. Большевики, як виходило з їхньої поведінки, були знаменито поінформовані про скрутне положення Центральних Держав, знали, що у Відні були вже голодові демонстрації та старались всіми силами протягнути переговори. Пречистим доказом большевицької гри на проволоку була телеґрама А. Йоффе з Петрограду з дня 3 січня 1918 р. до ген. Гофмана, у якій радянський російський уряд предкладав Центральним Державам перенесення переговорів на невтральний ґрунт до Стокгольму. Очевидно, що таке предложення було не до приняття союзниками, бо заповідало продовження переговорів у безпонечність. Маючи змогу переговорювати з Україною та довести хочби до сепаратного мира з нею, союзні держави шахували рівночасно большевиків та примушували їх піти на уступки.

На згаданій нараді, якій проводив властивий ініціятор берестейських переговорів, австрій-

ський міністр закордонних справ О. Чернін, поставила українська делеґація рішуче домагання державам почвірного союза визнати Українську Народню Республіку суверенною державою. Після коротких нарад заявили делеґати почвірного союза, що вони готові визнати суверенність української держави, але тільки під такими трьома умовами: 1) Покінчення переговорів в Берестю без переношування їх до Стокгольму, 2) Визнання давних державних кордонів між Австро - Угоршиною і Україною, 3) Невмішування одної держави у внутрішні справи другої.

Перша з точок союзників була очевидно до приняття українцями без довшої надуми. Натомісць друга і третя з огляду на західноукраїнські землі під Австрією ставили українську делеґацію просто у безвихідне положення. Негайна відповідь з українського боку була немислима, тому наради перервано не добившися тим разом ніякого порозуміння. На всякий випадок делеґація вирішила не уступати від своїх домагань ні трохи без попереднього порозуміння з Київом та заінтересованими безпосередньо галицькими українцями.

Перші дні загальної мирової конференції почалися 9 січня 1918 р. у великій залі б. старшинського зібрання. За зеленими столами, що були розставлені буквою „П", засіли по середині українська та російська делеґації, на зовні делеґати союзних держав. Головував німецький міністр закордонних справ Кільман.

Першого дня спільної конференції українська делеґація нарочно не порушувала справи офіціяльного визнання України, готуючись добути те признання спершу від большевиків, на підставі їхніх власних аґітаційних кличів. Після промови Троцького у перший день конференції, у якій цей большевицький провідник зазначив, що російський радянський уряд не хотячи бути виновником дальшої війни, погоджується примусово на продовження переговорів таки в Берестю, прийшов 10 січня до голосу голова української делеґації В. Голубович. Представивши українські мирові умови, зазначив В. Голубович, що Україна виступає на конференції як самостійна держава. У відповідь на те Троцький, який у своїй промові з попереднього дня твердо обстоював право самовизначення народів, найшовся в такому положенні що був примушений скласти на запит союзних делеґатів, таку заяву відносно України: „Зважаючи на ноту Генерального Секретаріяту Української Народньої Республіки, російська делеґація заявляє зі свого боку, що вона в цілковитій згоді з засадничим признанням права кожної нації на самоозначення аж до цілковитого відокремлення та не бачить ніякої перешкоди для участи української делеґації у мирових переговорах".

В слід за тою заявою російської делеґації поставили українці в друге домагання на руки Черніна, в справі негайного визнання самостійности України, без ніяких застережень. На випадок непризнання, загрозила українська де-

леґація перерванням переговорів та виїздом з Берестя.

Таке рішуче поставлення справи українською делеґацією занепокоїло в першу чергу Черніна, що мабуть найкраще розумів вже тоді вагу заключення договору з Україною, бачив у ньому одинокий рятунок не тільки для Австрії, але й для цілого почвірного союза, якому загрожувала голодова кріза. На мир з Україною, а в звязку з тим на український хліб, рахувала вже тоді вся Австрія та Німеччина. Проте Чернін всіми силами старався вдержати українську делеґацію в Бересті.

На підмогу закликано Черніном німецького генерала Гофмана. Дня 14 січня запросив він українську делеґацію на довірочну нараду до себе і предложив їй компромісовий вихід з положення. На його думку слід було справу Сх. Галичини і Буковини полишити Австро - Угорщині для її внутрішнього полагодження, натомість щодо Холмщини та Підляшша обіцяв розвязку справи в повну користь України.

У відповідь на те предложення заявила українська делеґація, що по перше не має на те ніяких повновластей з Київа, по друге мусить обовязково порозумітися із заінтересованими тут галицькими та буковинськими українцями. Прохання української делеґації до Черніна, щоби цей викликав для порозуміння до Берестя голову тодішної української парляментарної репрезентації д-ра Є. Петрушевича, стрінулося з відмовою австрійського міністра, який запропонував натомість тільки барона Василька, на що з черги українська делеґація не погодилась.

Серед таких умовин, вирішила українська делеґація виїхати за дальшими інструкціями до Київа. Рівночасно виїхали також до Відня гр. Чернін, щоби в австрійських правлячих кругах представити хід подій та тверді домагання української делеґації, та Троцький до Петрограду.

Українська делеґація виїхала з Берестя до Київа на Львів, оставляючи в Бересті свойого члена М. Левицького. Делеґацію супроводили австро-німецькі старшини. У Львові повелося делеґації зайти з її сторожами нібито за книжками до книгарні Наук. т-ва ім. Шевченка і тут, під час того, коли О. Севрюкові вдалося заінтересувати австрійського старшину українськими листівками, М. Любинський мав змогу порозумітися в задній крамниці з кількома визначними галицькими українцями, яких наскоро закликано сюди. Галицькі українці обіцяли виготовити до повороту делеґації з Київа меморандум з вимогами галицької України.

**
*

В Київі тимчасом ставало положення щораз гірше. Большевицькі аґітатори, комісарі та комісарчики язвою залили Україну, організуючи з місцевого шумовиння та насланих з Московщини банд нову українську большевицьку „армію", що намагалася захопити спершу Харківщину, Полтавщину та Катеринославщину, а далі й всю Україну. В Харкові утворився „харківський совєт", що негайно

звязався з Москвою. Хвиля розладу зростала.

Серед таких умовин проголосила Українська Центральна Рада дня 22 січня свій Четвертий Універсал про повну незалежність Української Народньої Республіки.

Українська делеґація приїхавши до Київа найшла його вже сильно загроженим большевицькою навалою.

Довшу конференцію довелося делеґації мати тільки з проф. Грушевським. Проф. Грушевський жалував, що правдоподібно не вдасться включити до України деяких незначних частин Підляшша, про що Гофман зі стратегічних причин не хотів нічого й чути, та погодився, що мир може бути заключеним при умові створення зі Сх. Галичини та півн. Буковини австрійського „Кронлянду".

Тимчасом, під час коли в Київі відбувалися наради делеґації, „харківський большевицький совєт" звязався вже на добре з Москвою та Петроградом і по вказівкам петроградського совєту вирішив перехрестити стежки українській делеґації. До Берестя вислано негайно двох „уповноважених" делеґатів „українського радянського уряду" в особах голови харківського викон. комітету Е. Медведева та комісаря для справ війни В. Шахрая*).

Оба ті „делеґати" явилися у Берестю вже 30 січня, у два дні після повороту Черніна з Відня, який привіз звідси предложення австрійського уряду відносно відокремлення Сх. Галичини. На загальнім засіданню конференції тогож дня Троцький представив нових „українських делеґатів", які заявили, що від тепер приймають спільну лінію з російською делеґацією. Крім того підчеркнув Троцький, що вся влада на Україні переходить в цілости на большевицькі совіти, так що мир, який був би заключений з делеґацією Української Центральної Ради не можна вважати миром з українською республікою. Положення оставшого члена української делеґації М. Левицького було критичне і він обмежився тільки до заяви, що здержується з відповідю до часу повороту повної української делеґації.

Тимчасом українська делеґація справді вертала. Вертала з численними перепонами по дорозі, через — вже большевицьку — Шепетівку Подільську на Львів. З членів делеґації остав був в Київі голова В. Голубович так, що провід обняв О. Севрюк. Дня 31-го січня переїздила делеґація через Львів, де на двірці чекав її вже гурток галицьких українців. Німецька сторожа не допустила нікого до делеґації, але все таки, коли поїзд мав вже рушити з місця натовп українців в одну мить відштовхнув від плятформи німецького коменданта та делеґації передано врешті обіцяний меморандум. Під радісні оклики та привіти присутніх рушив поїзд в дальшу дорогу привозячи делеґацію на день 1-го лютого до Берестя.

Приїзд української делеґації очевидячки сильно збентежив

---

*) Большевики заслали опісля Шахрая до Саратова, де він гірко покутував свій гріх витикаючи в окремій брошурі Ленінові всю московську перфідність.

Троцького, а союзників здивував. Треба було ділати скоро і рішучо. Невідрадне положення на Україні вимагало довести якнайскоріше до заключення мира, щоби могти відтак всі сили звернути проти большевиків. Обставини до того були для української делеґації все ще пригожі. Чернін приїхав з Відня в препоганому настрою. Положення в Австрії гіршало з дня на день, марево голоду стояло перед дверима. На коронній раді, що відбулася 22 січня у Відні при співучасти цісаря, запало рішення відокремити Галичину та створити самостійну австрійську провінцію зі Сх. Галичини та Буковини. Чернін мав ніж на горлі та мимо своїх симпатій до поляків мусів на те погодитися, ба навіть оборонювати перед мадярами цю плятформу. Чернін не помилявся тоді, коли сказав: українці вже не переговорюють, а диктують. Для голодуючої Австрії та Німеччини був один ратунок: український хліб.

Серед таких обставин відбулося 1-го лютого 1918 р. відоме історичне пленарне засідання конференції. На тому засіданні українці закомунікували Четвертий Універсал Центральної Ради й на тому засіданні Центральні Держави офіціяльно визнали незалежність України на ультимативне домагання української делеґації.

Не обійшлося тут очевидно також без різких випадів Троцького, який обстоював вперто за визнанням харківської большевицької „делеґації". Знамениту відповідь дав йому на те М. Любинський освітлюючи ярко всю руїнницьку роботу большевиків, прямуючу не до замирення, але до світової революції, вказуючи на небезпеку з цього боку не тільки для України, але й для почвірного союза.

Після акту офіціяльного визнання Української Держави переговори пішли скорішим ходом. Українська делеґація свідома того, що до дальших уступок не в силі покищо примусити Австрію, тимбільше що події в Київі наказували як найскоріше добитися мира, погодилася на відокремлення Галичини з Буковиною резиґнуючи одночасно, під непереможним напором хвилі, з домагання плебісциту на Закарпатській Україні, якому рішучо спротивився представник Угорщини граф Чакі. Справу прилучення Холмщини та Підляшша до України поставила українська делеґація як безапеляційну умову мира.

Дня 3 лютого виїхав граф Чернін з Кільманом до Берліна для оконечного устійнення лінії поступовання союзників, а 6-го були вже оба дипломати з поворотом, одержавши зокрема від своїх урядів доручення, заключити чим скоріше мир на відомих умовах. Чернін просив лише, щоби справа з Галичиною була обговорена в окремім договорі зогляду на внутрішню політику Австрії.

До праці приступила тепер юридична комісія для устійнення договору. Українським делеґатом від України був М. Левицький, союзній комісії проводив директор юрид. департаменту — Кріґе.

В часі укладання акту договору наспіли до Берестя занепокою-

ючі вісти про хід подій на Укракні. Чернін став непокоїтися та придумувати, чи не зірвати в час договору. Його ваганя скріпив ще Троцький, який 8 лютого показав йому телеґраму з Петрограду про упадок Центральної Ради та предложив вислати комісію з трьох делеґатів, українського, російського та австрійського до Київа для перевірки. Чернін звернувся зараз же до української делеґації з тим предложенням, на що вони негайно погодилися. Приймаючи предложення Черніна - Троцького, українська делеґація знала, що нічого не ризикує, бо на випадок не заключення негайного мира, мало надії було, шоби він міг бути заключений пізніше. Чернін не входив мабуть у ті причини, бо заспокоєний зателефонував Троцькому, що українська делеґація погоджується на негайне вислання комісії. Та відповідь українців збентежила відай також Троцького який мабуть не був певний своїх інформацій, бо відповів, що російський делеґат покищо виїхати не може.

Вагання Черніна були зломані й тої ж ночі — 9 лютого, о 2 годині ранку — мировий договір між союзними державами і Україною був підписаний.

Тут ще раз усміхнулась до нас ласкава судьба, неначе в казці. Всі обставини складались. Та повернулося колесо історії України зі всім прокляттям давно минулого: Україна „окрадена і розбуджена в огні" не вспіла захистити своєї молодої державности. Власні перевертні за підшептом Москви розбурхавши несвідому товпу, втопили її волю й самостійність у ріках братньої крови.

Всеж таки пропамятний день 9 лютого 1918 р. — остане по віки вічні на сторінках книги великих подій у життю народів. Берестейський Мир привернув Україні право на самостійне, суверенне існування, якого вже ніхто заперечити не зможе.

За Кал. Червоної Калини з 1928 р.

О. Олесь

ВОЛЯ УКРАЇНИ

Крики... Усміхи привітні...
Прапори... пісні...
— Будьте мужні, непохитні
Єдністю міцні!

Свято волі... скрізь бенкети...
Мрій, надій рої...
— Зброю в руки! за мушкети!
Будуть ще бої!

Де дівались пута, грати...
Люди, як брати...
— Вартові, в ночі не спати!
Пильно стерегти!

Розчинилися темниці...
Друзі серед нас...
— Будьте тверді як із криці!
Бавитись не час!

Скільки сонця і блакиті —
В небі, на землі!..
— Чи рушниці всі набиті?
Гострені шаблі?

Гей стрільці, як слід влучити
І назад не йти!
Вартові, в ночі не спати!
Пильно стерегти!

19. III, 1917 р.

Олександер Севрюк

Підписання Берестеського договору

(Спомин учасника мирових переговорів).

Переговори добігали вже кінця.

Власне кажучи, вони вже скінчились, бо у всіх спірних питаннях осягли згоду й треба було тільки порозумітися щодо редакції деяких статтей договору, що швидко можна було поладнати й після цього залишалось виготовити тільки грамоти.

6-го січня ми заснули з легшим серцем, бо нарешті нібито вдалося переконати гр. Черніна в тому, що Центральна Рада все ще в Києві і він остаточно згодився підписати мир.

„Остаточно?!" — За ввесь короткий час нашого знайомства ми кілька разів мали вже нагоду переконатися, що в лексиконі графа, — одного з останніх могиканів старої австрійської аристократії і сальонового дипломата повного нерішучости й вагань, — цього слова не повинно б бути.

Гр. Чернін був зовсім чужим у Бересті і не міг пристосуватися ні до атмосфери, ні до людей. Його приголомшували рішучі й різкі манери його ж партнера ген. Гофмана, його вражали грубі демагогічні промови Троцького, великий візір Талаат-паша був для нього висікакою і молода українська делеґація не була йому симпатична.

6-го ввечір. Усе здавалося ясне, але вночі гр. Чернін мабуть ще багато думав і вагався, вагався і думав...

Проте, велике було моє здивування, коли 7-го вранці почув я враз від нього телефоном, що він надумався і рішив — і Троцький з ним годиться! — післати на Україну комісію з трьох чоловік — старшини австрійського генерального штабу, нашого й большевицького відпоручника — з метою встановити, чи дійсно в Києві все ще існує влада Центральної Ради.

Слухаючи цього, я почував, що холодний піт виступає в мене на чоло.

Правда, в той день в Києві існувала ще влада Центральної Ради, але згідно з нашими відомостями було більше, ніж правдоподібне, що за день-два — у кожному випадку до приїзду цієї комісії, — українського уряду вже в Києві не буде.

Що робити?

— Відкинути пропозицію гр. Черніна — значило поглибити й оправдати підозріння недовірливого австрійського дипломата й таким чином напевно скомпромітувати справу підписання договору.

— Прийняти і чекати доки комісія повідомить про зайняття Києва большевиками (а саме це за кілька днів могла вона встановити), значило рахуватися з тим, що мир ніколи не буде підписаний.

Ніякої третьої, ухильної відповіді бути не могло.

Всі ці думки промайнули у мене вмить; я ще раз опанував мої нерви й відразу без вагання заявив телефонічно:

— Ясно, графе, ми годимося. Просимо нам подати імена Вашого й большевицького делеґата для того, щоб ми могли завчасно дати доручення на кордоні і в Києві.

— Добре, я Вам подзвоню ще за пару годин — відповів Чернін.

Я повісив слухальце й переказав членам делеґації зміст розмови.

— Що Ви наробили! — накинувся на мене завжди експанзивний і гарячий М. Любинський, — Ви ж знаєте, що вони ніколи до українського Києва не доїдуть.

— Слухайте, панове, відкинути цю пропозицію значило відразу сьогодні поставити хрест на берестейському мирі, прийняти — значило передовсім щераз зробити психологічне враження на протилежну сторону і в кожному випадкові виграти пару днів, які ми можемо використати для всіляких можливих комбінацій.

Вмерти ми все будемо мати час!

Понурі сиділи ми в нашій хаті.

Недопитою стояла кава, тільки все частіше димилися цигарки. Кожний думав свою думу. Скільки нервів, праці, зусиль!

Невже все намарно?

М. Левицький мусить іти на останнє засідання правничої комісії, де мали бути остаточно зредаговані деякі речення.

— Чи варто іти? — питав він мене.

— Певно, що йти. Нічого ж не сталося — я відповів йому.

Минуло кілька годин.

Враз знову при телефоні гр. Чернін.

— Пане Севрюк! З комісії нічого не вийде. Той Троцький, що вранці годився, тепер уже відмовився дати свого делеґата.

— Шкода! — відповідаю я.

— Чи Ви готові? Чи можемо сьогодні підписати?

— Не думаю, щоб ми сьогодні встигли. Але, завтра, як тільки все буде готове, ми можемо підписати.

Решта дня 7-го і ввесь день 8-го лютого пройшло на останніх приготовуваннях. Український технічний апарат не звик так працювати як німецький, тому й робота наша йшла поволіше. Ми ввесь час працювали, але не квапились, доглядали, щоб усе було зроблено якслід, щоб не наробили яких помилок.

За той час урядовці приносили нам свіжі телеграми.

„Київ бомбардують большевики!"

8-го пізно ввечір стало ясно, що за пару годин українські тексти грамот будуть готові. Ми повідомили про це представників Центральних Держав. Було умовлено, що як тільки наші перепищики поставлять останню крапку, ми з'явимося на засідання, що було призначене в великій залі офіцирського касина берестейської цитаделі.

Минула північ. Почалось 9-го лютого. Безконечні телефонні запити німців. Вони нервувалися більше ніж ми, хоч, правдоподібно, тоді ще не знали про Київ того, що знали ми.

Вже почали збиратися в урочисто прибраній залі делеґати, дорадники, журналісти, фотографи, гості. Всі військові в парадних мундурах, при всіх відзнаках, дипломати в вечірніх одягах.

ДЕЛЕҐАТИ УНРЕСПУБЛІКИ
М. Левицький, О. Севрюк і М. Любинський підписують Берестейський мир.

У нас не було вечірніх костюмів. Ми якось про це в Києві не подумали. Правда, вже перед самим від'їздом О. Шумський (той самий, що потім відіграв відому ролю на Радянській Україні), з яким я жив тоді дуже дружньо, виряжаючи мене з найліпшими побажаннями на дуже слизький шлях, втиснув мені свій смокінґ.

— Він вам придасться — прощав він мене.

Але Шумського смокінґ мені так і не придався.

Щойно коло 1-шої години зранку перепищики наші скінчили свою працю.

В касині хвилювалися. Всі були вже зібрані.

І тут найбільше хвилювався гр. Чернін, нервово кусаючи губи, і навіть ламаючи між пальцями олівці.

Коли ми війшли в салю, світло й маґній осліпили нас; затріскотіли фотографічні й фільмові апарати. Ми на хвилинку спинилися.

Всі делеґати стояли коло своїх місць, інші кількома рядами за ними; повна вщерть заля; військові форми всіх ґатунків зброї і всіх армій Центральних Держав, — золото і срібло, медалі, ріжнокольорові стяжки.

Посередині залі столи стояли літерою П.

Зверхні місця — представників Центральних Держав, середні місця для нас.

Серед загальної тиші в піднесеному настрої ми підійшли до своїх місць — спершу нас троє, посередині я, праворуч М. Левицький, ліворуч М. Любинський, ззаду за нами вся наша делеґація в повному складі (проф. Остапенко, Шафаренко, проф. Вальдемарас, пізніше литовський премієр міністрів, що приїхав до Берестя у своїх литовських справах і раху-

вався радником нашої місії, та інші). Напроти мене фон Кільман, праворуч від нього гр. Чернін, ліворуч болгарський премієр Радославов, поруч з ним його делеґація і дальше великий візір Туреччини Талаат-паша та інші.

Ген. Гофман стояв; стояли також фон Візнер, Розенберґ і багато інших. Після двох коротких промов — фон Кільмана й моєї приступлено урочисто до підписуваня договору.

З представників Центральних Держав перший підписав фон Кільман. Перший на першому міжнародньому акті Незалежної України підписав я, після мене М. Любинський і М. Левицький.

Я глянув на годинник.

Була друга година зранку 9-го лютого.

Церемонія підписів і накладання печаток тощо тривала довший час. 15 делеґатів мусіли підписати кожний 5 грамот, — отже всього 75 підписів.

З огляду на те, що договір був виготовлений у всіх мовах заінтересованих держав — отже: українській і німецькій, українській, німецькій та угорській, українській і болгарській, українській і турецькій — то підписали ми грамоти по українськи.

Між ф. Кільманом і ген. Гофманом виникло якесь непорозуміння щодо підпису останнього. Цю справу вони полагодили в той спосіб, що ген. Гофман єдиний підписав з усіми своїми титулами („як представник Найвищої Німецької Військової Команди і шеф Генерального Штабу Главнокоманданта Східнього Фронту").

Передбачливі німці поприносили спеціяльні ручки для підписування грамот; до цих ручок заздалегідь були виготовлені відповідні посвідки; ми підписуємо і ці посвідки.

Жаль мене бере, що не подумали й ми про це. Звичайнісеньку ручку, якою ми підписували договір, ховаю я до кишені; вона не має жадної посвідки — це мій особистий спомин.

Гр. Чернін і ми скінчили підписувати одні з перших.

Гр. Чернін дивиться на мене. Ми встаємо і ідемо в протилежний кінець залі.

Там, майже нікого нема, бо вся увага присутніх зосереджена по другому боці, де все тріскотять іще фотографічні апарати. У гр. Черніна в руках таємний договір. Він виготовлений лише у двох примірниках і у французькій мові. Ніяких промов, лише так гр. Чернін, як і я взаємно собі бажаємо, щоб цей договір послужив на користь нашим обом державам.

З австрійського боку договір підписаний канцлером Зайдлєром і гр. Черніном. Твердою і радісною рукою підписую я його в імени України. М. Любинський і М. Левицький залишилися при головному столі, щоб не звертати загальної уваги на відсутність цілої делеґації.

Коли я повертаюся на своє місце, вони відходять і підписують також таємну грамоту.

Нарешті, всі формальности полагоджені.

Грамоти всіми підписані і щезають зі стола.

Берестейська конференція скінчена.

Україна, визнана Німеччиною, Австро - Угорщиною, Болгарією і Туреччиною як самостійна держава, заключила перший міжнародній трактат.

Десь у пляшках гучно хлопають корки.

Розносять шампанське.

Всі цокаються, висловлюють побажання.

Стою і я зі своїм кришталевим келихом. В ньому шумує вино, з ним я вітаюся і з ф. Кільманом, і гр. Черніном, ген. Гофманом та іншими.

Ось підходить з келихом ще якийсь пан; обличчя його мені незнайоме.

— Пане, дозвольте і мені щиро привітати Вас і в Вашій особі в цей великий день, нашу Україну — чую я по українськи.

Голос у незнайомого тремтить, він видно зворушений; зворушений і я почути тут українську мову.

— Микола Василько! — я чую далі.

Перше українське привітання!

У ясну, зоряну ніч верталися ми до нашої хати з першими грамотами нашої держави.

У Київ у ту ніч вступали большевики.

ПРОЛЬОҐ

виголошений на Святі Стрілецької Пісні в Бережанах у 1936 р.

Далеко-далеко гути рев гармат та клекіт скорострілів під мельодію пісні „В горах грім гуде".

По вік — здавалось — зник мистецький хист,
затихла пісня, в крові заціпіла,
під грюк рушниць під рев гармат,
розпалених ядер зловіщий свист,
як проти брата станув рідний брат,
як вся земля дрижала і тремтіла —
й Україна наша гомоніла!

Замовкла пісня, а порваних струн
здавалося, ніхто не зможе навязати.
Героїв трупи в землю йшли без трун
І згарищем диміли людські хати.

На пожарищах вив суворий вітер
і плакали голодні діти.

Із віддалі несеться пісня „Журавлів". Напоґатку вона дуже тихенька, пізніше кріпшає.

Нараз із далі, зза карпатських зворів
тихенький відгук пісні прилетів, —
І ми почули: архангельським хором
В повітрі плила пісня журавлів.
Далеке, тихе, пресумне „кру-кру"
слав син до мами: „крилонька зітру".

Що діялось тоді у нашій груди,
(із дерева надій вниз падав лист пожовклий!)
цього ніхто до віку не забуде,
хіба, що сам на віки вічні змовкне.
Та ні, і там, в далекому засвіті
ще пісня ця буде йому звеніти.

Пісня „Журавлів" вмовкає. Здалека несеться мельодія „Червоної Калини".

Нараз — чи сонце там ясніше стало,
чи може хто вспів друге засвітити?
Нове життя до наших жил вливалось,
зачала кров змінятися, пяніти,
ніби вогню нам хто у серце кинув:
це ми почули „Червону Калину".

Стрілецька пісне! Твій безмежний чар,
Твоя безкрая, незабутня сила
у кров влила нам негаснучий жар,
до лету рвала знемощілі крила,
ставала вказником дороги
до Перемоги!

Тоді жалям поставили ми межі
тоді скінчились плач, туга, зідхання,
бо гордо йшли по згарищах пожежі,
стрільці, а ждало їх ясне світання.

Сиґнал трубки. Чути пісню „Хлопці, алярм!"

І хоч на них „в три шляхи наступали",
ішли, а очі ясно їм сіяли.

І по подільських по ланах, широких,
по диких зворах, по степах безкраїх,
що не проглянуть їх і людським оком,
ішли стрільці на смерть, на бій, на рани,
голодні йшли, в полатаній свитині, —
Їм маяли прапори жовто-сині.

З далека гути мельодію „Ой та зажурились".

В тім щось... чи це порвались струни,
чи голоси втомилися, зніміли?
Пройняв нас жах холодний мов від труни,
мовчали ми, а сльози нас давили,
бо там вони — „Збруч річку проходили!"
Та лиш на мент зневіра нас здавила,
і лиш на мент наплили сльози в очі,
коли бороться в нас не стало сили...

Пісня переходить в могутній акорд закінчення: „Вернуться ще тії Стрільці Січовії".

Що все пропало — вірити не хочу,
У серцях всім надія ще жевріє,
що „вернуться ще стрільці січовії!"

УКРАЇНСЬКІ ГРОШІ

Українська Центральна Рада ухвалила в дні 6 січня 1918 року закон про випуск Українським Державним Банком кредитових білетів на суму 500,000,000 карбованців.

Перші українські гроші появилися 5 січня 1918 року. Це були кредитові білети по 100 карбованців. Вони були надруковані на білому папері 171 міліметрів завдовжки і 105 міліметрів завширшки (один міліметер це 0.039 цаля).

Вгорі білета (з лиця) написано дугою: Українська Народня Республіка. Далі написано „Державний кредитовий білет сто карбованців. 1 карбованець містить 17.424 долі щирого золота". З лівого краю білета підпис Директора Державного Банку УНРеспубліки Михайла Кривецького, а з правого скарбника.

Орнамент зроблений в стилі українського барока. Крім українських написів були на тих білетах теж написи польською, московською й жидівською мовами.

Крім білетів на 100 карбованців були пізніше випущені білети на 3, 10, 500 і 1,000 карбованців.

В дні 1 березня Мала Рада, що була поширеним Комітетом Центральної Ради і була законодавчим органом який діяв між сесіями пленуму Центральної Ради — ухвалила закон про нову монетну систему. За грошову одиницю було визнано **гривню,** яка мала 8.712 доль щирого золота. Гривня ділилася на 100 шагів, а 2 гривні відповідали одному карбованцеві емісії 5 січня 1918 року.

Монети ухвалено такої вартости: а) золоту в 20 гривень; б) срібну в 1 гривню; в) з іншого металу в 1, 2, 5 і 50 шагів. Кредитові білети в 2, 5, 10, 20, 100, 500, 1,000 і 2,000 гривень.

(Подано за книжкою: „Велика Українська Революція).

Ю. Бундзяк

ДЕНЬ СЛАВИ

Пожовклий лист злітав тоді з тополі.
Котились сірі хмари безупину,
Як по широкім українськім полі
Дзвеніли уривки вільного гимну.

Листопад був. Однак у волі світлі
Він видавсь травнем нам зеленим, пишним,
Ввижались нам квітки надій розквітлі,
Здавалось, що ось-ось цвистимуть вишні.

Та чорна хмара нараз надлетіла
І мов мороз квітки осінні — пізні,
Надії наші сила їх звалила
І замість сонця, знов йдуть тучі грізні.

Та тих могил, що їх борня лишила,
Не змиють жадні води дощевії,
Бо та земля плодючою зістала,
То ж знов на ній зростуть борці нові!

ЗАКОН ПРО ГРОМАДЯНСТВО В УНРЕСПУБЛІЦІ

В дні 2 березня 1918 року Українська Центральна Рада ухвалила закон про громадянство в Українській Народній Республіці. Подаємо витяг з того закону за книжкою під заголовком „Велика Українська Революція". (Матеріяли до історії відновлення української державности) — Редакція:

„Громадянином Української Народньої Республіки вважається кожен, хто родився на території України та звязаний з нею постійним перебуванням, та на цій підставі відбере собі свідоцтво приналежности своєї до громадян Української Народньої Республіки. Для відібрання свідоцтва про приналежність до громадян УНРеспубілки, які відповідають умовам статті І-ої, мають на протязі трьох місяців від дня опублікування цього закону зложити урочисте приречення на вірність Українській Народній Республіці.

Подавати просьби про приняття в громадянство Республіки можуть особи, що прожили 3 роки на території Республіки, не помічені були ніколи в діяльности, зверненій проти Української Держави, і до того тісно звязані з її територією своїм промислом чи заняттям".

С. Черкасенко

ВОЛЯ

Віками ми до неї йшли
І з покоління в покоління
Всі наші муки і терпіння
без ремств в офіру їй несли.

Ні недосяжність, ані час,
Ані нелюдськії тортури,
Ні тюрми страшні льохи й мури
Ніколи не лякали нас.

Червоним квітом наша кров
Укрила шлях тяжкий до неї,
Найкращий скарб душі своєї
Їй віддали — життя й любов.

Вогнем негаснущим вгорі
Вона із пітьми нам зоріла:
Росла що-хвилі наша сила,
Тремтіли злякані царі.

І сталося... Останній бій
У небуття звалив тирана::
З грудей надірваних „осанна"
По всій землі лунає їй...

Та... дивна річ... Коли затих
Цей перший крик утіх вітання,
То з серця зринуло... вагання,
І потемнів ясний наш сміх...

Віками ми до неї йшли,
Офірували щастям, раєм...
Коли ж мети вже досягли —
Що з волею робить... не знаєм...

Тому й ясні, як сонце, дні
Знов обернулись в дні недолі:
Чужі ми їй, ясній цій волі,
Ми вмієм... гинути в борні.

І може наші лиш сини,
Що із дитинства в ній ростимуть,
Свобідний прапор свій піднімуть
На згарищах минувшини.

50-РІЧЧЯ БОЮ ПІД КРУТАМИ

В справі бою під Крутами, що відбувся в дні 29 січня 1918 року створилась ворожими Українській Центральній Раді і Українській Народній Республіці — невідповідаюча дійсності леґенда. Ця леґенда каже, що, мовляв, нездарний тодішний уряд не маючи війська, вислав під Крути проти большевиків не вишколений як слід під військовим оглядом „Студентський Курінь" у числі 300 людей і ввесь цей курінь загинув в бою під Крутами. Навіть деякі поважні історики не стараючись провірити фактів, безкритично прийняли цю леґенду. Один з них Омелян Терлецький у своїй праці під заголовком „Визвольна Боротьба Українського Народу", що її в 1941 році видало було Українське Видавництво у Львові, пише про цю справу таке:

„Цей курінь мав оборонити залізничу станцію Крути, в дорозі на Чернігів. Оборонці залягли в окопах, але тим часом надійшли большевицькі війська, маючи яких 6,000 людей. Перед такою переважаючою силою частина невеликих українських відділів уступила. Тільки „Студентський Курінь" у числі 300 людей, боронився далі. Заскочений большевиками, він сміло кинувся на ворога. За винятком кількох осіб, цілий „Студентський Курінь", після лицарської оборони, знищено, студенти полягли лицарською смертю на полі битви".

Одначе наочні свідки, а передовсім командант бою під Крутами, сотник Аверкій Гончаренко, що живе ще й перебуває тепер в ЗДА, представляють цю справу інакше.

У звязку з 50-річчям Української Національної Революції, Українська Вільна Академія Наук у ЗДА, отже дуже авторитетна наукова установа, створила „Комісію для устійнення фактів і дат української визвольної боротьби 1917—1920 років". Ця комісія виготовила книжку під заголовком „Велика Українська Революція" (Матеріяли до історії відновлення української державности. Календар історичних подій за лютий 1917 року — березень 1918 року). Упорядкував матеріял у тій книжці проф. д-р Яків Зозуля, а опрацювала її редакційна комісія у такому складі: проф. Борис Мартос, проф. Я. Зозуля, полковник В. Кедровський, інж. К. Туркало і сотник З. Стефанів. Книжка ця появилась в Ню Йорку в 1967 році. У цій без сумніву авторитетній книжці, зокрема у тій її частині, де подана хроніка подій під датою 29 січня (сторінка 49 і 50) читаємо таке:

„Цього самого дня була велика битва під Крутами. Бій тривав від 9-ої години рано до пізнього вечора. Командував українською обороною сотник Аверкій Гончаренко, і мав він до розпорядження **4 сотні юнаків — коло 500 душ, і одну сотню студентів під командою сотника Омельченка, коло 120 чоловік** (підкреслення наше — редакція).

„Крім того була одна гармата на залізничій плятформі з сотни-

ком Лощенком. Поїзди, якими приїхали вояки, стояли перед станцією Крути за 2—3 верстви. Там були й набої та лазарет д-ра Бочарова в трьох вагонах з медичною обслугою.

„Оборона мала 16 кулеметів, а ворог мав крім кулеметів також гармати й броневі поїзди. Є відомості, що праворуч Юнацької Школи (тобто в канадійському розумінні кадетів, що вишколюються на старшин — замітка редакції), у полі зайняли позицію близько 80 добровольців „Вільних Козаків" з сусідних сіл, що цілий день відбивали наступ большевиків. По закінченні бою ці добровольці повернулися до своїх сіл.

,Коли почало сутеніти, десь близько 7 години вечора, оборона почала відступати, відкликаючи з бойової лінії по черзі: **студентську,** другу, третю й четверту юнацькі сотні, а відступ прикривала перша сотня, що пів дня була в резерві, і на чолі її був сам сотник Аверкій Гончаренко. При відступі було встановлено, що бракує одної чоти, **коло 25 вояків, із студентської сотні** (підкреслення наше — редакція). Виявилося, що під час відступу вона заблудила і її захопив ворог та знищив.

Упродовж ночі вояки, що відступали, проїхали без перешкод до Ніжина, хоч сподівалися зустріти там большевиків, які наступали з Гомеля через Ніжин."

В тій же хроніці подій, під датою 30 січня читаємо:

„Ранком Юнацька Школа прибула до Броварів, де зустріла Симона Петлюру. Сотник Гончаренко здав йому звіт, усний і писемний, про перебіг бою під Крутами. Петлюра **відпустив студентів додому** (підкреслення наше —редакція), а з юнаками вже спільно відступав на Київ. При перевірці виявилося, що під Крутами ми втратили вбитими, раненими й такими, що пропали без вістей 250 юнаків (тобто військових кадетів — замітка редакції) **30 студентів,** (отже 30 студентів а не 300, як каже леґенда, яку невідомо хто пустив у світ — замітка редакції) і 10 старшин. Разом щось із 300 вояків, з яких **коло 150 ранених** (підкреслення наше — редакція) були вивезені санітарним поїздом до київських шпиталів".

С. В.

ЗОЛОТІ ДУМКИ

Коли вирушаєш в мандрівку — помолися раз, коли на море — помолися два рази, а коли задумуєш одружуватись, то помолися щиро найменше три рази...

З японської мудрости.

Доля сприяє відважним.

(Еразм).

Перо до писання, це язик ума.

(Сервантес — автор Дон Кіхота).

Краще бути живим жебраком ніж мертвим імператором.

(Ля Фонтен).

Добре почате діло, це вже половина зробленого діла.

(Горацій).

Хто хоче вилізти на верх драбини, мусить починати з першого щабля.

(Скотт).

Люди радо вірять в те, що вони бажають.

(Юлій Цезар).

Вірте в половину того що ви бачите й не вірте ні крихітки в те, що ви від когось чуєте.

(Д. М. Крейк).

Біографії, це одинокі правдиві історії.

(Карляйл).

Уляна Кравченко

ПІД КРУТАМИ

Радуйся, земле чорна, кріпка.
Тіла і крови причастя приймаєш...
Кровю насичене лоно твоє
зродить Титана,
Велитня помсти
за вчасну їх смерть!...
. . . . . .

Сотні синів...
Воїнів лави упали...
Дух не упав...
Дух їх живе!
Полумя блеск весь —
віддали могилі...
Сонце здобути хотіли —
волю святу!...

Земле могило!
В тобі та слава стрілецька не згине...
Чину не згине краса!
Ті що під Крутами в бою упали,
могилу знайшли;
але колискою стане могила...
зродиться волі Жрець і Герой!
. . . . . .

— Хто це? Хто сміє казати:
Неволя довічна...
Воля жде жертви...
Тільки... за жертву геройського чину —
воля здвигає Прапор!
. . . . . .

Радуйся земле!
Розкіш свободи —
жертвою чину — осягнеш...
Дні найщасливі.... найближчі...
дні, що ідуть,
це наша Весна!
Радісне Розквіту Свято!
Вічности світло — Життя!!!
. . . . . .

Радуйся, Земле!
Любовю нашою ясна,
туга кріпка!
Кровю насичене лоно родюче
Велитня помсти,
Титана нам дасть!

Б. Галайчук

Організація української дипломатичної служби

У недовгій історії міжнародніх взаємин Української Держави 1917-21 рр. можемо виріжнити кілька періодів.

Згідно з правом народів, власні закордонні представництва може мати — за малими вийнятками — лише зовсім незалежна держава, що її визнали інші держави. Тому, як довго Центральна Рада не поставила точки над „і" та не проголосила незалежности, взаємини України могли бути хіба справді „міжнародні" — а не міждержавні.

У Генеральному Секретаріяті був лише ген. секретар міжнаціональних справ, що підтримував звязки з іншими поневоленими Росією **народами.** Зрештою Україна увійшла у контакт з чужими **державами,** ще заки проголосила незалежність — під кінець 1917 р. Загрожені розвалом російського фронту держави Антанти намагались втягнути Україну у війну проти Центральних Держав, тому вислали до Києва своїх представників; вони мали характер тимчасових дипломатичних аґентів, а не шефів нормальних дипломатичних представництв (послів). Український уряд ніяких власних представників за кордоном тоді ще не мав.

Тимчасом Україна проголосила незалежність, зблизилась до Центральних Держав і заключила з ними мир у Бересті. Вони визнали Україну незалежною державою, тимто і могли вже увійти з нею у нормальні дипломатичні взаємини, які існують між усіми незалежними, визнаними, устабілізованими державами. До Києва приїхали посли всіх чотирьох Центральних Держав, Україна акредитувала при їхніх урядах своїх послів.

За Центральної Ради були вже українські посольства у Берліні, Відні та у Царгороді. Гетьманський уряд вислав ще посла до Софії, крім того увійшов у взаємини з невтральними державами (Фінляндія, Швайцарія, Швеція). Ті останні не хотіли визнати незалежної України, доки не вирішиться її доля, доки невідомо, хто переможе у світовій війні — через те вони прийняли українських представників не як послів, а як шефів тимчасових дипломатичних місій.

Коли гетьманський уряд зорієнтувався, що перемога перехилюється на сторону Антанти, він старався увійти у звязок з антантськими урядами, та це йому не пощастило. Зробила це щойно Директорія УНР, яка крім того повисилала представників до деяких невтральних країн та вислала делеґацію на паризьку Мирову Конференцію .

Цю розбудову закордонних звязків України можна схематично представити ось як:

I. Україна у злуці з Росією, без власних представників за кордоном.
   1) звязки з народами Антанти

2) звязки з державами Антанти

II. Незалежна Україна з власними представниками за кордоном

(Центральна Рада)

1) у Центральних Державах

2) у Центральних Державах і у невтральних

(Гетьманат)

3) у Центральних Державах, у невтральних і у державах Антанти.

(Директорія)

Крім тих змін у мережі дипломатичних станиць проходили особові зміни в поодиноких станицях. Вони були здебільша вислідом двох переворотів, з яких перший передав владу Гетьманові, другий — Директорії. Нова влада не мала довіря до поодиноких дипломатичних представників, через те їх змінювала; інші уступали, бо не хотіли співпрацювати з новою владою. Крім того міністерство закордонних справ переводило деколи особові зміни з інших мотивів, подібно як це діється у всіх державах.

За час свого існування українські посольства і дипломатичні місії мали таких шефів*):

Австрія: А. Яковлів, В. Липинський, Г. Сидоренко.

Англія: М. Стаховський, А. Марґолін, Я. Олесницький.

Аргентина: М. Шумицький (не обняв становища).

Бельґія і Голяндія: А. Яковлів.

Болгарія: О. Шульгин, Ф. Шульга.

Ватикан: ґр. М. Тишкевич, о. Ф. К. Бонн.

Греція: Ф. Матушевський, М. Левицький.

---

*) До цієї статті не мали ми змоги зібрати повних джерел; тому не беремо відповідальности за неточности.

З'їзд послів Української Народньої Республіки у Відні 1920 р.

Сидять від ліва: **М. Василько, Хр. Барановський,** міністер закордонних справ УНР, **А. Ніковский, Г. Сидоренко, А. Яковлів.**

Стоять від ліва: **М. Левицький, д-р М. Ґалаган, С. Шелухин, О. Шульгин, М. Троцький, М. Славинський, д-р Р. Смаль-Стоцький, А. Марґолін,** другий від права **Дмитро Антонович.**

Грузія, Кубань, Азербейджан, Вірменія, Північний Кавказ: І. Красковський.

Данія: Д. Левицький.

Дон: К. Середин.

Естонія: Е. Голіцинський.

Злучені Держави Півн. Америки: Ю. Бачинський.

Італія: Д. Антонович, В. Мазуренко.

Латвія і Литва: В. Кедровський.

Мадярщина: М. Галаган.

Німеччина: О. Севрюк, бар. Ф. Штейнґель, М. Порш, Р. Смаль-Стоцький.

Румунія: М. Галаган, В. Дашкевич-Горбацький, Гасенко, Мацієвич.

Туреччина: М. Левицький, М. Суковкін, О. Лотоцький, Я. Токаржевський.

Фінляндія: К. Лоський, М. Залізняк.

Чехословаччина: М. Славинський.

Швайцарія: Е. Лукасевич.

Швеція і Норвеґія: Б. Баженов, К. Лоський.

Західньо-Українська Республика поустановлювала у деяких столицях свої дипломатичні представництва і не покасувала їх ані не получила із представництвами УНР навіть після обєднання з нею. Це довело до ненормального — і часто шкідливого — факту, що подекуди було по дві українські дипломатичні місії. Дипломатичними представниками ЗУНР, опісля ЗОУНР були:

Австрія: М. Василько, В. Сінґалевич.

Бразилія: П. Карманський.

Злучені Держави Півн. Америки: Л. Цегельський, М. Мишуґа.

Італія: О. Колесса, В. Бандрівський, Е. Інсабато.

Канада: О. Назарук.

Мадярщина: Я. Біберович.

Чехословаччина: С. Смаль-Стоцький, Е. Левицький.

Югославія: Г. Микитей.

Кожний дипломатичний представник мав до помочі кількох дипломатів з ранґами прийнятими у дипломатії майже всіх держав: радників, секретарів, аташе. Крім того при наших дипломатичних станицях був канцелярійний персонал, а при деяких у більших державах, ще й військові та морські аташе. За гетьманату українські посольства і дипломатичні місії мали ось який склад:

Австрія:

посол: В. Липинський, радник посольства: І. Токаржевський - Карашевич, старший секретар: В. Полетика, секретар: М. Біленький, аташе: С. Ванькович, військовий аташе: ген. В. Левицький (не обняв становища), морський аташе: капітан Л. Дашкевич-Горбацький.

Болгарія:

посол: О. Шульгин, радник пос.: Ф. Шульга, 1. секретар: В. Драгомирецький. 2. секретар: Д. Шолудько, військовий аташе: ген. Б. Боровський.

Грузія (за часів Директорії).

шеф місії посол: І. Красновський, радник пос.: А. Петренко, секретар: граф Андрій Тишкевич, військовий аташе: полк. Микола Чеховський.

Дон:

спеціяльний представник ген. К. Середин, радник: М. Славинський.

Німеччина:
посол: бар. Ф. Штейнґель, радник посольства: О. Іванов, старший секретар: І. Товстоліс, секретар: В. Ланін та В. Козловський.

Румунія:
шеф надзвичайної місії: ген. В. Дашкевич - Горбацький.

Туреччина:
посол: М. Суковкин, радник пос.: Л. Кобилянський, секретар: князь Тенішев, 2. секретарі: полк. Г. Стеблін - Камінський і сотн. М. Любимський, старші аташе: полк. О. Хоруженко, і полк. Ф. Пономаренко, молодші аташе: пор. О. Ратгавз і хор. Я. Москаленко, військовий аташе: полк. генер. штабу В. Василіїв, морський аташе: капітан 1. ранґи О. Зарудний.

Фінляндія:
шеф місії: К. Лоський, секретар: М. Галущинський.

Швайцарія:
шеф місії: Е. Лукасевич, секретар: Г. Біленький, військово - морський аташе: ген. Дроздовський.

Крім тих постійних дипломатичних станиць, акредитованих при урядах поодиноких держав, Україна висилала спеціяльні делеґації на мирові переговори, у яких вона виступала як контрагент або які торкалися її долі. До Берестя Литовського вислано делеґацію під проводом В. Голубовича, у складі: О. Севрюк, М. Любинський, М. Полоз і М. Левицький. Коли під час перерви в переговорах українська делеґація вернулась до Києва, її зменшено до трьох осіб: О. Севрюка, М. Любинського, М. Левицького під проводом О. Севрюка; ця делеґація підписала Берестейський мир.

Інший характер мала українська делеґація на Мирову Конференцію в Парижі.

Як відомо, на тій конференції переможні великодержави Антанти переводили нове розмежування Европи, накидуючи свою волю державам, що брали участь у війні. Не маючи доступу до самих нарад конференції, українська делеґація представляла диктаторам Европи домагання українського уряду та боронила українських інтересів. Рівночасно париська делеґація виконувала обовязки дипломатичного представництва України на терені Франції. Головою делеґації був Г. Сидоренко, опісля гр. М. Тишкевич, заступником голови В. Панейко, до неї належало ще чотирьох уповноважнених делеґатів (О. Шульгин, М. Лозинський, А. Марґолін, А. Галіп), радники, секретарі та канцелярійний персонал. У липні 1919 р. постала у Парижі окрема делеґація ЗОУНР.

За Кал. Червоної Калини з 1939 р.

Роман Купчинський

ЛИСТОПАД

Пожовкле листя, сіре небо,
Осінний вітер, листопад,
Ох, скільки споминів далеких
До нас вертається назад!...

Був час і вітряний і зимний
І листя падало на шлях,
Та в душах нам світило сонце
І квіти нам цвили в серцях.

О, незабутній листопад!
Пройдуть літа, пройдуть віки,
А ти стоятимеш над нами,
Як тінь Господньої руки.

УКРАЇНСЬКІ ПОЧТОВІ ЗНАЧКИ

Свою самостійність добувала Україна серед страшної хуртовини й хаосу й тому не відразу могла випустити свої почтові марки. Ще до липня 1918 року вживано в Україні старих, російських, царських марок і лише дата й місцевість на почтовій печатці свідчать про те, що ця марка була вживана в Україні.

Щойно в липні 1918 року появились в світі перші українські марки. Випущено їх тоді пять вартостей, а саме: по 10 і 20 шагів (малюнок Середи) та по 30, 40 і 50 шагів (малюнок Ю. Нарбута).

Одначе запаси старих російських почтових значків в Україні були ще дуже великі, тому їх уживано дальше з тим, що надруковано на них український герб-тризуб. Ці надруки переводили поодинокі почтово-телеграфні округи, а то й поодинокі поштові уряди й тому ці українізовані марки виказують багато типів і родів отих надруків тризуба.

Українські почтові значки: значки по 10 і 20 шагів (малюнок Середи), значки по 30, 40 і 50 шагів (малюнок Нарбута).

Гетьманська влада пустила була в обіг нову марку за 20 гривень із написом „Українська Держава" (малюнок Обозненка).

Подібно було і в Західній Області Української Народньої Республіки, що повстала після Листопадового Перевороту. Там теж вживано спершу старих, австрійських почтових значків, які теж українізовано в деяких околицях різними українськими надруками.

В травні 1919 року наспіли були з Відня українізовані австрійські марки з надруком на них тризуба і букв З.О.У.Н.Р. Ці надруки переводила австрійська державна друкарня у Відні. В тій друкарні приготовлювано також видання вже оригінальних марок ЗОУНРеспубліки. Одначе друкарня закінчила друк тих марок щойно тоді, коли Українська Галицька Армія подалася була вже за Збруч, так що ті марки не попали вже в обіг. Ці марки виконав був Військовий Географічний Інститут у Відні після зразків намальованих М. Івасюком. Мали вони вартість: 2, 3, 30, 50 і 200 гривень (та зразків які доставило Міністерство Почт УНРеспубліки) мали вони вартість: 1, 5, 10, 15, 20, 40, 60 і 100 гривень).

Джерело: Кал. Ч. Калини, 1928 рік.

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

Помимо дуже бурхливих часів в яких проходила Українська Національна Революція і творилась Українська Держава, тодішні державні мужі подбали про те, щоб була опрацьована конституція Української Народньої Республіки. Для її опрацювання була створена спеціяльна парляментарна комісія, яка за кілька місяців опрацювала повний її текст. Цей текст був уйнятий у вісім розділів і 83 параграфи. Дуже цікавий є розділ VII-ий під заголовком „Національні Союзи". Є він повторенням закону ухваленого Українською Центральною Радою в дні 9 січня 1918 року відомого під назвою „Закону про національно-персональну автономію".

Переживши сама довголітню національну неволю, Україна проголосивши свою незалежність, дала повну національно - персональну автономію своїм національним меншинам, чого до того часу ані після того не зробила була ніодна з існуючих у світі держав.

На жаль ті меншини, а головно росіяни і жиди у своїй більшости не вміли чи не хотіли цього оцінити й працювали в некористь Української Народньої Республіки.

Конституція Української Народньої Республіки є дуже важним політичним документом, який свідчить про те, що тодішні творці української держави зробили майже все, що було необхідним для правно-державного оформлення та істнування відродженої української державности, тому дуже доцільним є в 50-ліття проголошення тієї державности познайомитись в цілості з тим, великої історичної ваги документом.

Конституція Української Народньої Республіки була схвалена на останньому засіданні Української Центральної Ради що відбулось в дні 29 квітня 1918 року, тобто саме в тому дні, коли відбувся гетьманський державний переворот після якого німці збройною силою розігнали були Центральну Раду. Одначе ця Конституція була таки схвалена Українською Центральною Радою, що була українським парляментом й тому вона має для нас велике історичне значення.

Текст тієї конституції подаємо за працею Павла Христюка під заголовком: „Українська Революція. Розвідки і матеріяли, Книга друга". Цей текст такий:

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

(Статут про державний устрій, права і вільности УНР.

1. Загальні постанови

1. Відновивши своє державне право, яко Українська Народня Республіка, Україна, для кращої оборони свого краю, для певнішого забезпечення права і охорони вільностей, культури і добробуту своїх громадян, проголосила себе і нині єсть державою суверенною, самостійною і ні від кого незалежною.

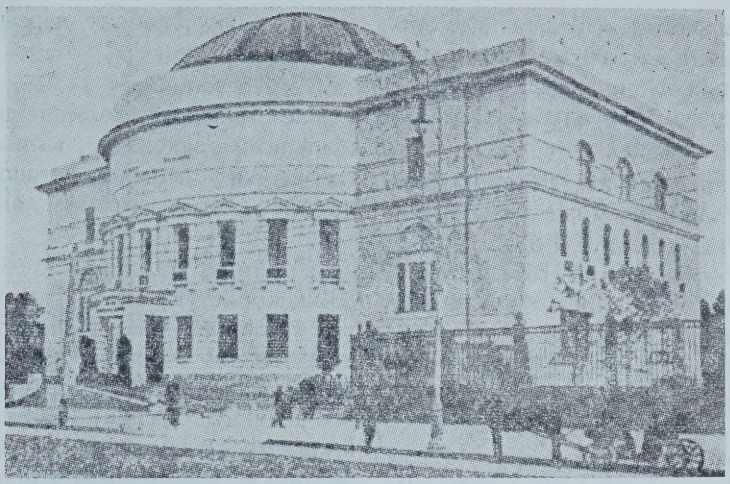

Будинок в якому приміщувалась Українська Центральна Рада.

2. Суверенне право в Українській Народній Республіці, належить народові України, цеб-то громадянам Української Народньої Республіки всім разом.

3. Це своє суверенне право народ здійснює через Всенародні Збори України.

4. Територія УНРеспубліки неподільна, і без згоди Всенародніх Зборів в 2/3 голосів присутніх членів не може відбутись ніяка зміна в границях Республіки або в правнодержавних відносинах якоїсь території до Республіки.

5. Не порушуючи єдиної своєї власти, УНРеспубліка надає своїм землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, додержуючи принціпу децентралізації.

6. Націям України, Українська Народня Республіка дає право на впорядкування своїх культурних прав в національних межах.

2. Права громадян України

7. Громадянином УНРеспубліки вважається кожна особа, яка це право набула порядком, приписаним законами УНРеспубліки.

8. Громадянин УНРеспубліки не може бути разом з тим громадянином іншої держави.

9. Громадянин УНРеспубліки може зложити з себе громадські права заявою до Уряду УНРеспубліки з захованням приписаного законом порядку.

10. Позбавити громадянських прав громадянина УНРеспубліки може тільки постанова Суду Республіки.

11. Актова, громадська і політична правомочність громадянина УНРеспубліки починається з 20 літ. Ніякої ріжниці в правах і обовязках між чоловіком і жінкою право УНРеспубліки не знає.

12. Громадяни в УНРеспубліці рівні в своїх громадянських і політичних правах. Уродження, віра,

національність, освіта, майно, оподаткування не дають ніяких привілеїв в них. Ніякі титули в актах і діловодстві УНРеспубліки вживатися не можуть.

13. Громадянин УНРеспубліки і ніхто інший не може бути затриманий на території її без судового наказу інакше, як на гарячім вчинку. Але і в такім разі він має бути випущений не пізніше, як за 24 години, коли суд не встановить якогось способу його затримання.

14. Громадянин УНРеспубліки і ніхто інший на території її не може бути покараний смертю, ані відданий яким-небудь карам по тілу, або іншим актам, які понижують людську гідність, ані підпасти конфіскації майна, як карі.

15. Домашнє огнище признається недоторканим. Ніяка ревізія не може відбутися без судового наказу. В наглих випадках можуть органи правної охорони нарушити недоторканість і без судового наказу; одначе і в тім випадку має бути на жадання громадянина доставлений судовий наказ не далі, як на протязі 48 годин по довершенню ревізії.

16. Установляється листова тайна. Органам державної влади не вільно відкривати листів без судового наказу інакше, як у випадках законом означених.

17. Громадянин УНРеспубліки і ніхто інший на території її не може бути обмежений в правах слова, друку, сумління, організації, страйку, скільки він не переступає при тім постанов карного права.

18. Кожний громадянин УНРеспубліки і всі інші на її території мають повну свободу перемін місця пробування.

19. Постанови §§ 14. 16, 17, 18 і 19 не торкаються нормовання спеціяльними законами виїмкового стану, який можна встановляти лише кожен раз окремим законом, згідно §§ 79—80.

20. Лише громадяни УНРеспубліки користуються з усієї повноти громадянських і політичних прав, беруть участь в орудуванню державним і місцевим життям через активну і пасивну участь у виборах до законодатних установ і органів місцевого самоврядування.

21. Активне і пасивне право участи у виборах, як до законодатних органів УНРеспубліки, так і до всіх виборчих органів місцевого і громадського самоврядування мають всі громадяни УНРеспубліки, коли їм до дня виконання виборчого акту вийде двадцять літ. Виїмок творять признані законом за безумних або божевільних, котрі находяться під опікою. Які карні переступства тягнуть позбавлення виборчого права, про те рішають Всенародні Збори звичайним законодатнім порядком. Ніяких інших обмежень виборчого права не може бути. Окремі постанови про права громадянства нормує спеціяльний закон.

3. Органи власти Української Народньої Республіки

22. Вся власть в УНРеспубліці походить від народу, а здійснюється в порядку, установленим цим статутом.

23. Верховним органом власти УНРеспубліки являються Всенародні Збори, які безпосередньо

здійснюють вищу законодавчу власть в УНРеспубліці і формують вищі органи виконавчої і судової власти УНРеспубліки.

24. Вища власть виконавча в УНРеспубліці належить Раді Народніх Міністрів.

25. Вищим органом судовим єсть Генеральний Суд Української Народньої Республіки.

26. Всякого рода справи місцеві впорядковують виборні Ради і Управи громад, волостей і земель. Їм належить єдина безпосередня місцева власть: міністри УНРеспубліки тільки контролюють і координують їх діяльність (§ 50), безпосередньо і через визначених ними урядовців, не втручуючись до справ, тим Радам і Управам призначених, а всякі спори в тих справах рішає Суд Української Народньої Республіки (§ 60 і 68).

4. Всенародні Збори Української Народньої Республіки

(„Всенародні Збори" — це назва парляменту України — зам. Ред.)

27. Всенародні Збори вибираються загальним, рівним, безпосереднім, тайним і пропорціональним голосуванням всіх, хто користується громадянськими і політичними правами на Україні і в них судово не обмежений.

28. Вибори мають бути впорядковані так, щоб один депутат припадав приблизно на сто тисяч людности і щоб при виборах ніхто не мав другого голосу. У всім іншім правила виборів у Всенародні Збори установляються законом.

29. Депутатом може бути вибраний кожний не обмежений в своїх правах громадянин УНРеспубліки, котрому минуло 20 років. Він не може бути потягнений до одповідальности за свою політичну діяльність. Під час виконування своїх депутатських обовязків він дістає платню в висоті і порядку, установлених Всенародніми Зборами.

30. Повірка виборів належить Судові УНРеспубліки. Свої рішення в цих справах він передає Всенароднім Зборам. Признання мандатів неправними і скасовання виборів та призначення на їх місце нових виборів належить Всенароднім Зборам.

31. Депутати до Всенародніх Зборів вибираються на три роки. По трьох роках з дня виборів вони тратять свою силу, коли Збори не були розпущені й заступлені новими дочасно.

32. Дочасно Всенародні Збори розпускаються їх же постановою, а також волею народу, виявленою не менш, як трьома мільйонами виборців, писаними заявами, через громади Судові, котрий, по провірці правосильности, повідомляє про це домагання Всенародні Збори.

33. Нові вибори по постанові Всенародніх Зборів розписує виконавча власть. Всенародні Збори тратять свою повновласть з днем передачі її новообраним Всенароднім Зборам. Між постановою про розписання виборів і скликання нових Всенародніх Зборів не може минути більш, як три місяці.

34. Скликає Всенародні Збори і провадить ними Голова їх, вибраний попередніми Всенародніми Зборами. Уряд голови триває весь час, поки не будуть скликані нові Збори і буде вибраний ними голова. Заміняє його заступник, вибраний Зборами на випадок смерти або тяжкої хвороби, до вибору нового голови.

35. Голова Всенародніх Зборів, як їх представник, іменем Республіки сповняє всі чинности, звязані з представництвом Республіки.

36. В поміч Голові в справах, вичислених в §§ 32—33, Всенародніми Зборами вибірається йому товаришів, в числі, яке установлять Всенародні Збори. Один з них вибірається заступником голови.

37. Всенародні Збори збіраються на сесію не менш, як два рази щороку. Перерва між сесіями не може бути більш трьох місяців. На пропозицію, внесену 1/5 депутатів, Всенародні Збори повинні бути скликані не пізніше місяця від її одержання Головою.

38. Для правосильности рішень Всенародніх Зборів треба присутности більш як половини депутатів. Всі справи рішаються звичайною більшістю присутніх. Тільки відділення території, зміни конституції, проголошення війни і віддання під слідство і суд міністрів рішаються спеціяльною більшістю.

39. Законодатні проєкти вносяться на розгляд Всенародніх Зборів:

а) Президією в порозумінню з Радою Старшин Зборів;

б) Поодинокими фракціями, зареєстрованими Всенародніми Зборами;

в) Окремими депутатами, числом не менш 30-ти;

г) Радою Народніх Міністрів УНРеспубліки;

д) Органами самоврядування, які обєднують не менш 100,000 виборців;

е) Безпосередньо виборцями-громадянами Республіки, в числі не менш 100,000 писаними заявами, потвердженими через громади і поданими Судові, що по провірці їх правосильности передає цю пропозицію Голові Всенародніх Зборів.

40. Законодатні проєкти, внесені вказаним в § 39 порядком, передаються президією Всенародніх Зборів до комісії і після докладу комісії приймаються остаточно Всенародніми Зборами. Законодатні проєкти, внесені не з ініціятиви Ради Народніх Міністрів, разом з внесенням до президії Всенародніх Зборів подаються до відома Ради Народніх Міністрів.

41. Законодатні проєкти, внесені, а не ухвалені в одній сесії, можуть прийти під ухвалу нової сесії, але не можуть переходити під ухвалу Всенародніх Зборів нового складу (після нових виборів).

42. Внесення про зміну Конституції вноситься і проходить тим же порядком, вказаним в §§ 39—41, але для ухвали їх потрібно 3/5 присутних депутатів, а ухвала стає правосильною тільки тоді, коли ця ухвала буде поновлена звичайною більшістю Всенародніми Зборами в новім складі, після

М. Грушевський, голова Української Центральної Ради і перший президент Української Народньої Республіки.

найближчих нових виборів. У всім іншім, не вказанім Конституцією, лад і діяльність Венародніх Зборів нормується наказом, який Всенародні Збори ухвалюють і зміняють в звичайнім порядку.

43. Закони і постанови Всенародніх Зборів розпубліковуються ними, як виїмки з протоколів їх засідань, за підписом Голови (або його товариша) і одного з Секретарів Всенародніх Зборів. Обовязують вони від дня одержання їх в місцевих установах, оскільки не постановлено інакше в самім законі.

44. Без ухвали Всенародніх Зборів не можуть побиратись ніякі податки.

45. Без постанови Всенародніх Зборів не можуть бути зроблені на рахунок УНРеспубліки ніякі по-

зики ані взагалі якісь обложення державного майна.

46. Громадяни України не можуть бути покликані до обовязкової військової або міліційної служби інакше, як постановою Всенародніх Зборів України.

47. Війна не може бути проголошена, ні згода не може бути заключена від імени УНРеспубліки без постанови Всенародніх Зборів. Для проголошення війни треба ухвали двох третин присутніх членів Всенародніх Зборів.

48. Всенародні Збори затверджують трактати політичні й економічні, що укладаються іменем УНРеспубліки.

49. Всенародні Збори установляють одиниці міри, ваги і монети Української Народньої Республіки.

5. Про Раду Народніх Міністрів Української Народньої Республіки

50. Яко вища виконавча власть УНРеспубліки (§ 22), Рада Народніх Міністрів її порядкує всіма справами, які зістаються поза межами діяльности установ місцевої самоуправи (§ 24) або дотикають цілої УНРеспубліки; координує і контролює діяльність цих установ, не порушуючи законом установлених компетенцій їх, та приходить їм в поміч, коли вони до неї звертаються.

51. Рада Народніх Міністрів дістає свою повновласть від Всенародніх Зборів і тільки перед ними відповідає.

52. Формує Раду Народніх Міністрів Голова Всенародніх Зборів за порозумінням з Радою Старшин Зборів і потім Рада Народніх Міністрів подається на затвердження Всенароднім Зборам.

53. Тим самим способом робиться частинне доповнення Ради Народніх Міністрів.

54. Число членів Ради Народніх Міністрів і спеціялізацію їх портфелів установляють Всенародні Збори.

55. Кожен депутат Всенародніх Зборів має право ставити запитання Раді Народніх Міністрів в цілому чи поодиноким її членам, оголошуючи запитання через президію Всенародніх Зборів.

56. Фракція Всенародніх Зборів і депутати, в числі не менше 15-ти, можуть ставити Раді народніх Міністрів чи поодиноким її членам жадання вияснень, порядком § 55. Коли Всенародні Збори більшістю голосів підтримають таке жадання, міністри не пізніше семи день мають на ці жадання дати пояснення у Всенародніх Зборах УНРеспубліки — самі чи через своїх представників.

57. Член Ради Народніх Міністрів, котрому більшість Всенародніх Зборів УНРеспубліки висловить недовіря, складає свою повновласть і через 24 години після цього Всенародні Збори можуть приступити до заміщення його способом, вказаним в § 53. Те саме розуміється про цілу Раду Народніх Міністрів, коли їй буде висловлено недовіря в цілости.

58. Постановою 2/3 Всенародніх Зборів члени Ради Народніх Міністрів можуть бути віддані під слідство й суд за свою діяльність.

59. Члени Ради Народніх Міністрів мають право брати участь

в дебатах Всенародніх Зборів з дорадчим голосом. Члени Всенародніх Зборів під час свого пробування в складі Ради Народніх Міністрів теж мають тільки дорадчий голос.

6. Суд Української Народньої Республіки

60. Суд в Українській Народній Республіці одбувається іменем її.

61. Поступовання в суді має бути прилюдне і устне.

62. Судова власть в рямках цивільного, карного і адміністраційного законодавства здійснюється виключно судовими установами.

63. Судових вирішень не можуть змінити ні законодатні, ні адміністраційні органи власти.

64. В яких випадках адміністраційні органи можуть накладати й екзекувати кари — про це рішає виключно закон.

65. Суд для всіх громадян Республіки один і цей самий, не виключаючи й членів Всенародніх Зборів та членів Ради Народніх Міністрів, з захованням при цьому постанов § 58 цього закона.

66. Найвищим Судом Республіки являється „Генеральний Суд Української Народньої. Республіки", зложений з колеґії, вибраної Всенародніми Зборами на протяг пяти літ.

67. Генеральний Суд являється найвищою касаційною інстанцією для всіх судів Республіки і не може бути судом першої та другої інстанції та мати функції адміністративної власти.

68. В усім іншім організація і компетенція судів та особи і речевої приналежности судової установляється законом.

7. Національні Союзи

(Цей розділ Конституції України є повторенням окремого закону, що був ухвалений Українською Центральною Радою в дні 9 січня 1918 року ще перед тим, заки був готовий текст Конституції. Цей закон відомий під назвою „Закону про національно - персональну автономію" і він в цілости увійшов у текст „Конституції Української Народньої Республіки" як VII-ий її розділ. Текст того розділу такий:

69. Кожна з населюючих Україну Націй має право в межах Української Народньої Республіки на національно - персональну автономію, себто право на самостійне устроєння свого національного життя, що здійснюється через Орган Національного Союзу, влада якого шириться на всіх його членів, незалежно від місця їх заселення в межах Української Народньої Республіки. Це є невідмінне право націй і ні одна з них не може бути позбавлена цього права, або обмежена в ньому.

70. Населюючим територію УНР націям — великоруській, єврейській і польській, — право на національно - персональну автономію дається силою цього закону. Нації же білоруська, чеська, молдавська, німецька, татарська грецька та болгарська можуть скористуватися правом національно-персональної, автономії якщо до Генерального суду про те поступить заява від кожної нації зокрема, підписана неменш, як 10,000 громадян Української Народньої Республіки без ріжниці полу і віри, не обмежених по суду у своїх політичних правах, що заявляють

про належність свою до даної нації. Генеральний Суд розглядає заяву в публичному засіданні в срок не пізніше як через 6 місяців зо дня її подання, сповіщає про свою постанову Раду народніх міністрів і оголошує її до загальної відомости, Зазначені заяви від націй, які не перелічені в цій статті, подаються на розгляд парляменту Української Народньої Республіки.

71. Для здійснення зазначеного в статті 1 права громадяни Української Народньої Республіки, належні до даної нації, утворюють на терені Української Народньої Республіки Національний Союз. Членам кожного Національного Союзу ведуться іменні списки, які в сукупности складають Національний Кадастр, який по складанню публікується до загальної відомости і кожен громадянин має право вимагати як свого включення в даний національний Кадастр, так і виключення з нього з огляду на заяву про неналежність його до даної нації.

72. Національний Союз користується правом законодавства і врядування в межах компетенції, котра точно установлюється в порядкові, зазначеному в параграфі 75, цього закону. Національному Союзі виключно належить право представництва даної нації, яка живе на території Української Народної Республіки перед державними і громадськими установами. Законодатні постанови, які видаються національними зборами, в межах компетенції Національного Союзу, (стаття 75), належать до оголошення в загально-установленому порядку.

73. З загальних засобів Української Народньої Республіки та органів місцевого самоврядування одчисляється в розпорядження Національного Союзу на справи, якими він завідує, із сум, взагалі призначених на ці справи, певні частини, пропорціональні кількости членів даного Національного Союзу.

74. Національний Союз установляє свій щорічний бюджет і має право оподаткування своїх членів на підставах, установлених для загально-державного оподаткування, за своєю відповідальністю робити позики і приймати інші фінансові заходи для забезпечення діяльности Національного Союзу.

75. Обсяг справ, належних до компетенції Національного Союзу і окремих його органів. як рівно і устрій установ, опреділяється постановою Установчих Зборів даної нації, котрі разом з цим опреділяють і порядок змінення своїх постанов. Прийняті постанови, які торкаються обсягу компетенції Національного Союзу належать до розгляду і ствердження Установчими зборами Української Народньої Республіки, або її парляменту.

Примітка: Незгідності, які можуть виникати з цього приводу між Національними Установчими Зборами і Всенародніми Зборами Української Народньої Республіки, розвязуються погоджуючою комісією, котра складається з однакового числа представників від

цих установ. Постанови погоджуючої комісії переходять на остаточне ствердження Всенародніх Зборів Української Народньої Республіки.

76. Національні Установчі Збори, утворюються з членів, обраних належними до даної нації громадянами Української Народньої Республіки, котрим вийшло 20 років, на основі загального, без ріжниці полу і віри і рівного виборчого права, через безпосередні вибори і таємне голосування з приложенням принципу пропорціонального представництва.

77. Органи Національного Союзу є органи державні. Вищим представницьким органом Національного Союзу є Національні Збори, які обіраються членами Союзу на основах, зазначених в статті 8. Вищим виконавчим органом Союзу є Національна Рада, котра обірається Національними Зборами і перед ними відповідає.

78. Усі суперечки по питанню компетенції, які виникають між органами Національного Союзу з одного боку та органами державного урядування і інших Національних Союзів, з другого боку, розвязуються адміністративним судом.

8. Про часове припинення громадських свобід

79. У випадку державної конечности, (під час війни або внутрішніх заворушень), можуть громадянські свободи бути частю обмежені, частю припинені.

80. Котрі громадянські свободи і в якій мірі мають бути тоді припинені, має означити спеціяльний закон, виданий спеціяльним порядком.

81. Заведення тимчасового припинення громадянських свобід чи їх обмеження, у випадках та межах, предвиджених згаданими в § 80 законами, ухвалюють Всенародні Збори.

82. Коли Всенародні Збори не зібрані, може припинити громадянські свободи Рада Народніх Міністрів на власну одвічальність, з обовязком предложити цей свій розпорядок на перше засідання в найближчій сесії Всенародніх Зборів.

83. Припинення громадянських свобід не може тривати довше, як три місяці, і продовження тоді повинні ухвалити Всенародні Збори.

Українська Центральна Рада.

З поданого вище тексту Конституції Української Народньої Республіки бачимо, що ця конституція пронизана демократичним духом і мала стояти на сторожі прав і вольностей громадян тієї республіки. Вартість тієї конституції увипуклиться наглядно, коли її порівняти із пронизаною большевицьким автократизмом і різними брехливими і замотаними формулами конституцією опанованої большевиками Української ССР. Від тих гарних часом для ока советських конституційних формулок до здійснювання їх в житті дуже далеко, про що дуже добре знають підсоветські громадяни.

Наведена вище Конституція УНРеспубліки, як це видно з її § 5, передбачала новий адміністра-

ційний поділ України на так звані „землі". Цей поділ було навіть встановлено особливим законом Української Центральної Ради, але гетьманський переворот не дав можливости перевести того закону в життя. Україна залишилась дальше зі старим поділом на губернії, повіти і волости, які мали відповідати потребам державно-адміністративного управління і культурним та економічним потребам населення.

Нові адміністративно - економічно - культурно - територіяльні одиниці, тобто передбачувані конституцією України „землі", мали бути чимсь середнім між „повітом" і „губернією". Ці „землі" мали складатись приблизно з 3 до 4 повітів.

Поділ на губернії і повіти зберігся був ще якийсь час після того як Україну захопили були в свої руки большевики. Згодом большевицька влада запровадила в Україні свій адміністраційний поділ, поділивши її на „області", і „райони". Тих областей є сьогодні 25. — (Редакція).

Дуже багато людей вміє сперечатись, а дуже мало людей вміє обмінюватись думками.

(Алкот).

Малюнок, це поема без слів.

(Горацій — римський поет).

Мистець бачить речі не такими які вони є, а такими як вони йому здаються.

(А. Тоннель).

Той хто товаришує з розумними людьми, повинен сам бути розумною людиною.

Ф. Невестюк

ВІРТЕ

Чому ви голови склонили?
Чому в жалобі ви ідете?
Чому ви терня те несете
На цвинтарища, на могили?

Чому вам серце вяне в тузі
І очі плачуть вам сльозами?
І хилитеся над борцями
Мов лози у зеленім лузі?

Що тих могил в нас так багато
Зазеленіло над борцями?
Що край засіяний кістками
І кровю тих борців поллятий?

Що похилилася калина
І вже нікому піднімати?
Що не побачить більше сина
Зажурена і скорбна мати?

О, хай плачуть ваші очі!
Не виливайте сліз гарячих!
І серце ваше хай не плаче
І душу скорб вам хай не точить.

О вірте, матері кохані!
О вірте, друзі, вір народе!
Їх смерть нових героїв зродить
І на нові порве змагання.

О вірте всі!: той посів зійде
І кров полита не загине,
Нових борців позве до чину,
І поведе їх до побіди.

С. В.

50-РІЧЧЯ ГЕТЬМАНСЬКОГО ПЕРЕВОРОТУ Й УПАДКУ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ВЛАДИ

Між іншими роковинами, що припадають в 1968 році припадають теж 50-ті роковини гетьманського перевороту довершеного генералом Павлом Скоропадським в Києві в дні 29 квітня 1918 року, як теж 50-ті роковини упадку гетьманської влади. Ця влада тривала найкоротше з усіх форм українських влад тих часів бо всього сім і пів місяця, а саме від 29 квітня до 14 грудня 1918 року.

Гетьманська доба, це найбільш спірна доба в нашій найновішій історії. Вона має своїх гарячих прихильників і оборонців в кругах гетьманців, що зорганізувались вже на еміґрації, після упадку української держави. Вони між іншим кажуть, що якби Директорія не була завалила своїм повстанням гетьманської держави, вона була б втрималась, була б дістала признання побідної Антанти і при її допомозі могла б була оборонитись перед наступом большевиків. Очевидно, що сьогодні дуже важко розважати на тему: „щоби було, якби було...”

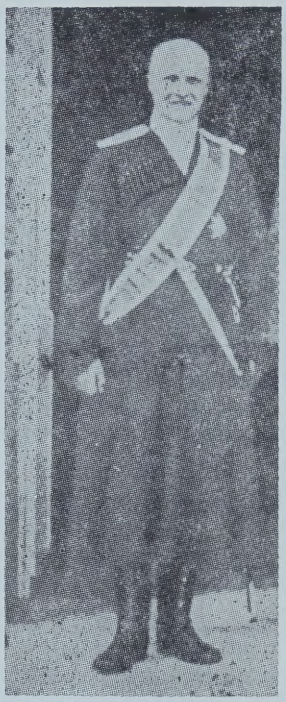

Гетьман,
Павло Скоропадський

З другої сторони гетьманська доба має гарячих противників в кругах прихильників Української Народньої Республіки з часів Української Центральної Ради і пізніше з часів Директорії. Ці круги між іншим роблять такий закид гетьманській владі, що вона йдучи на налигачу німецьких окупаційних військ, які своєю поставою допомогли довершити гетьманський переворот, як теж йдучи на налигачу російських реакційних сил — вела реакційну політику в ділянках що дотичили робітничих, а головно селянських інтересів. Такою своєю політикою і тісною співпрацею з російськими реакційними кругами гетьманська влада створювала пригожий грунт для большевицької пропаґанди і аґітації серед розбурханих революцією українських мас й компромітувала не тільки себе але й всяку українську владу в очах тих мас.

Докладний літопис гетьманської доби поданий в нашому Календарі-Альманахові за 1965 рік й до

того календаря відсилаємо тих наших читачів, що хотіли б відсвіжити в памяті цю добу.

На прикінці подаємо цікаву оцінку гетьманської доби з 1918 року, професора Омеляна Терлецького, що він її подав у своїй праці під заголовком „Визвольна Боротьба Українського Народу". Там на сторінках 63—65, читаємо:

„Створення гетьманської влади в українській державі мало зробити кінець революції в Україні. Була це спроба покласти для української держави більше помірковані, почасти консервативні основи. Але одного й другого не вдалося осягнути. Українська суспільність не далася вкласти в консервативні рямці. Вона ж, революційно настроєна, бажала собі не усування, а закріплення здобутків революції.

„Тому українське громадянство поставилося неприхильно до гетьманського земельного закону, згідно з яким, великі землевласники мали дістати винагороду за забрані в них землі. Невдоволення викликало й те, що гетьман запрошував до свого уряду людей з непевним політичним світоглядом, людей, що до українства ставилися не тільки байдуже, а й вороже, хоч треба памятати, що гетьман первісно старався притягти до уряду українських громадян.

„Гетьман не міг добути собі прихильности в українській суспільности, і йому не помогли навіть такі вельми важні і корисні для України справи, як прилучення Криму до української держави або відкриття Української Академії Наук у Києві. Тимто коли його усунули, українське громадянство цю подію приняло з радістю.

„Та тепер ми можемо трохи спокійніше дивитися на ціле це гетьманське правління Українською державою. Ми не можемо не бачити в гетьмана спроб зорганізувати українську державу так, щоб вона могла встояти та існувати далі. Не можемо поминути й того, що відновлена гетьманська влада намагалась наблизитись до давньої гетьманської влади з козацької доби й таким чином оживити українську історичну традицію.

„Але ж погано сталося, що ця гетьманська влада пішла нарешті на шлях федерації з Росією, яка мала повстати після повалення большевизму. Цього не могло гетьманові подарувати українське громадянство, яке від часу проголошення незалежности Української Держави закинуло думку про з'єднання з Росією, без огляду на те, яка ця Росія буде. А тим часом переможна Директорія стала рішуче на становищі незалежности України й тим здобула велику вагу в історичній традиції української нації".

Немає гірших сліпців від тих, що не хотять нічого бачити.

(Свіфт).

Здорове тіло це вітальня для душі; хворе тіло, це вязниця для душі.

(Бейкон).

Деякі книжки варт покушати, інші треба просто проковтувати, а лише кілька книжок треба грунтовно прожувати і стравити.

(Бейкон).

50-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ

Українська Православна Катедра Пресвятої Тройці у Вінніпегу.

Крім інших ювілеїв, в які так багатий знаменний в нашій історії 1918 рік, українці Канади відмічують теж 50-річчя постання Української Греко-Православної Церкви.

Ініціятиву до організації цієї Церкви дав Народний Комітет, що був зорганізований на весні 1918 року. Цей Комітет скликав Церковний З'їзд, який відбувся в днях 18 - 19 липня того ж року в місті Саскатуні, Саскачеван.

До того Народного Комітету належали: з Манітоби — Василь Кудрик, редактор „Українського Голосу"; О. Г. Гикавий, редактор

„Канадійського Фармера"; Я. В. Арсенич, адвокат; Т. Д. Ферлей, посол до Манітобської леґіслятури; Д. Якиміщак, правник; Іван Петрушевич, секретар-касієр; В. Мігайчук, ріф муніципалу; Павло Гикавий, фармер; В. Романчич, фармер.

З Саскачевану: Ф. Гаврилюк, Б. А., учитель; Йосиф Богоніс, учитель; Стефан Савчук, секретар-касієр; А. Воробець, власник крамниці; Михайло Стечишин, правник; А. Боднарчук, фармер; Василь Михайлюк, фармер; П. Швидкий, фармер; Б. М. Савяк, секретар-касієр; Д. Я. Стратійчік, банкир; Т. Стадник, фармер; А. Марковський, фармер; П. Мамчур, фармер; Михайло Чорнейко, учитель; Іван Кульчицький, купець.

З Алберти: Тимко Ґошко, фармер; І. І. Рурик, учитель; А. Т. Кібзей, медик; С. Б. Микитюк, учитель; Петро Зварич, фармер; М. Суткович, фармер.

На З'їзд прибуло 150 делеґатів, між якими були делеґати майже з усіх закутків західньої Канади. Настрій того З'їзду був дуже поважний і урочистий.

Обговоривши докладно тодішнє церковне положення в Канаді, З'їзд рішив зорганізувати Українську Греко-Православну Церкву на таких основних засадах:

1. Українська Греко-Православна Церква в Канаді є в сполуці з другими східніми Православними Церквами і принимає ті самі доґми і той самий обряд.

2. Маєтки громад мають бути власністю церковних громад і церковні громади мають ними заряджувати.

3. Всі єпископи мають бути вибрані Собором священства, делеґатів від громад і делеґатів від братств.

Першим єпископом Української Греко-Православної Церкви в Канаді був сирійський Митрополит Ґерманос, з Антіохійського Патріярхату, який перебував тоді в Америці. Він визнавав Українську Греко-Православну Церкву в Канаді як самостійну, тобто автокефальну Церкву, а не як Церкву, що мала б бути підлегла Антіохійському Патріярхові.

Митрополит Ґерманос очолював Українську Греко-Православну Церкву в Канаді до 1924 року. В тому році на Соборі, що відбувся в днях 16 - 17 липня в місті Йорктоні, Саск., на місце Митрополита Ґерманоса вибрано Архиєпископа Іоана Теодоровича, що кілька місяців перед тим приїхав був з України до Америки й очолив тамошню Українську Православну Церкву.

Обираючи Архиєпископа Іоана Теодоровича правлячим Єпископом Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Собор, що відбувся в Йорктоні, рівночасно заявив, що обирає його на таких самих засадах, на яких до того часу очолював цю Церкву Митрополит Ґерманос, тобто на засадах самостійности тієї Церкви. Отож хоча Українська Православна Церква в Канаді вибрала своїм головою єпископа

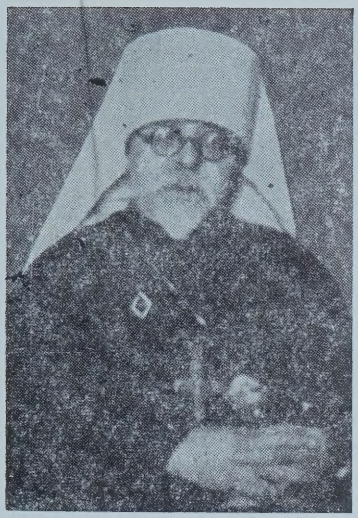

Блаженніший Іларіон,
Митрополит Вінніпеґу і всієї Канади.

Високопреосвященніший Михаїл,
Архиєпископ Торонта і Східньої Канади.

Високопреосвященніший Андрей,
Архиєпископ Едмонтону і Західньої Канади.

Преосвященний Борис,
єпископ Саскатуну.

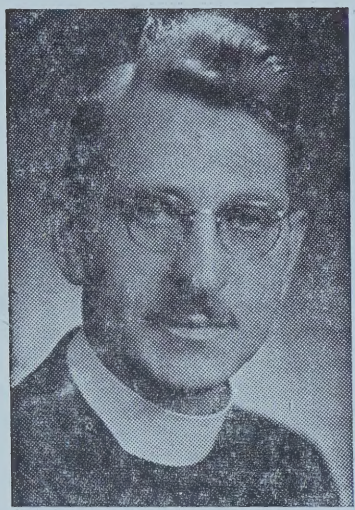

о. д-р С. В. Савчук,
принципал Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу.

з України і вважала себе в духовній єдності з Українською Автокефальною Православною Церквою, то вона під канонічно-адміністративним оглядом дальше залишилася самостійною автокефальною Церквою.

Від 1947 до 1950 року Українську Греко-Православну Церкву в Канаді очолював Архиєпископ Мстислав, а в 1951 році, на Надзвичайному Соборі, що відбувся у Вінніпеґу 8 - 9 серпня тогож року, обрано головою Української Греко-Православної Церкви в Канаді Митрополита Іларіона й надано йому титул „Митрополита Вінніпеґу й всієї Канади".

Цей Собор ухвалив теж постанови, якими ще раз підтвердив автокефалію Української Греко-Православної Церкви в Канаді, та з'ясував її відношення до інших Православних Церков. Ці постанови такі:

1. Надзвичайний Собор УГПЦ в Канаді, 8 - 9 серпня 1951 року, в місті Вінніпеґу, Ман., стверджує, що Українська Греко-Православна Церква в Канаді постала на терені вільної канадійської держави волею українського населення Канади, як його внутрішня потреба, без посторонніх впливів і допомоги, а так, як творилися Церкви в перших християнських віках, і тому має повне право і конечну потребу на самостійне існування і розвиток на засадах повної автокефалії. Згідно з цим цей Надзвичайний Собор постановляє:

а) обрати власну Єрархію Української Греко-Православної Церкви в Канаді найменше з трьох Єпископів, б) проголосити, що Українська Греко-Православна Церква в Канаді в своїх відносинах до інших Православних Церков є автокефальна.

2. Надзвичайний Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді 8 - 9 серпня 1951 року, в місті Вінніпеґу, Ман., оцим заявляє, що Українська Греко-Православна Церква в Канаді і надальше вважає себе рівною сестрою всіх Православних Церков вільного світу і бажає бути з ними в молитовному єднанні.

3. Не маючи наміру втручуватися у внутрішні справи Українських Православних Церков по інших державах за межами Канади, але беручи під увагу політичні і релігійні визвольні змагання українського народу, Надзвичайний Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді, 8 - 9 серпня 1951, в місті Вінніпеґу, Ман., висловлює гаряче побажання, щоб у межах кожної держави, де живуть православні укра-

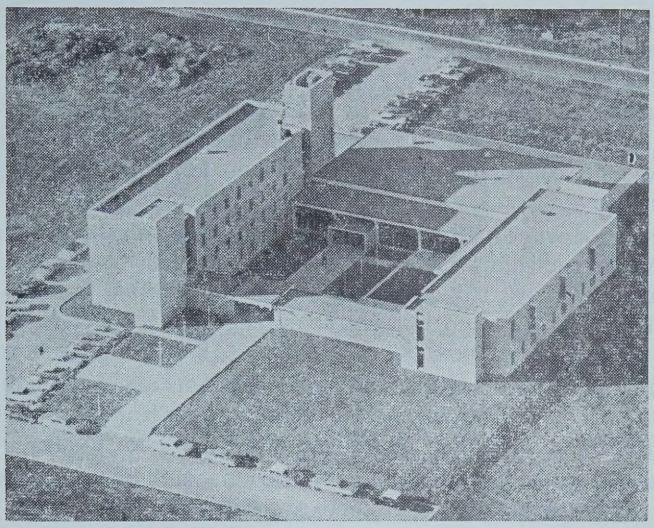

Будинок Колеґії св. Андрея на площі Манітобського Університету.

їнці, вони об'єдналися в одну Українську Православну Церкву, а не ділилися на різні формації.

***

Коли йдеться про устрій Греко-Православної Церкви в Канаді, то він є наскрізь соборноправний і про це її Статут і Правила говорять так:

Найвищим законодатним тілом Української Греко-Православної Церкви в Канаді у всіх її дочасних і духовних справах є її Собор; не ограничуючи своєї компетентности, Собор застановляється і виносить рішення в таких справах:

а) правління Церкви; б) заховання віри та устрою Церкви; в) творення власних правил Української Греко-Православної Церкви в Канаді для таких справ і потреб, які не є передбачені в правилах 7-ох Вселенських Соборів; такі правила не можуть розходитися з основними засадами Православної Церкви; г) зміцнення і розвитку церковного життя; д) піклування над усіми адміністраційними й маєтково-господарчими справами Церкви; е) в справах судових і судових відкликів; є) прийняття і звільнення Єпископів і прийняття кандидатів на Єпископів; з) взаємовідносини і співучасть в діях з Православними Церквами та іншими християнськими Церквами в Канаді й поза Канадою".

До складу Собору входять: Єпископи, всі священики і делеґати від громад, в пропорції одного делеґата на кожних 25 членів в громаді.

В часі між Соборами правлячим і виконавчим органом Української Греко-Православної Церкви в Канаді у всіх її дочасних і духовних справах є Консисторія на чолі з Митрополитом.

Консисторія складається з 18 осіб (в тому 9 духовних і 9 світських), що їх вибирає Собор, і всіх Єпископів, які входять у склад Консисторії правом свого становища. Засідання повної Консисторії відбуваються в міру потреби, але не менше, як один раз у рік.

Виконним органом Консисторії є Президія, яка складається з голови і чотирьох членів — двох духовних і двох світських. Голову Президії Консисторії, яка мусить бути духовною особою, вибирає Собор, а членів Президії Консисторії вибирають з-поміж себе члени Консисторії, призначуючи рівночасно їх уряди в Президії Консисторії.

Звичайний Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді відбувається кожних пять років, отже членів Консисторії й Голову Президії Консисторії Собор також вибирає на пять років.

Під цю пору Українська Греко-Православна Церква в Канаді має чотирьох Архиєреїв: Блаженнішого Іларіона, Митрополита Вінніпеґу і всієї Канади; Високопреосвященнішого Михаїла, Архиєпископа Торонта і Східньої Канади; Високопреосвященнішого Андрея, Архиєпископа Едмонтону і Західньої Канади, і Преосвященного Бориса, Єпископа Саскатуну. Українська Греко-Православна Церква в Канаді має також 95 священиків і приблизно 300 громад. Загальне майно всіх громад нараховується на мільйони долярів.

Українська Греко-Православна Церква в Канаді має теж свою Богословську школу, як Теологічний Факультет Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу, що є сьогодні асоціована з Манітобським університетом і находиться на терені того університету. Деканом того факультету є Преосвященний Борис, а принципалом Колеґії є о. д-р С. В. Савчук.

Студенти, що пройшли успішно 4-річний курс Теології, отримують ступінь Ліценціянтів Теології, а студенти, що мають в додатку ще й університетський ступінь Бакалавра Наук, отримують ступінь Бакалавра Теології.

При Консисторії Української Греко-Православної Церкви існує Рада Української школи, яка опікується всіма українськими (рідними) школами, що існують при греко-православних громадах по цілій Канаді. На Сході Канади існує відділ Ради Української Школи з осідком в Торонті.

Українська Греко-Православна Церква в Канаді має свій пресовий орган „Вісник", який виходить два рази в місяць, та в останніх роках почала розбудовувати своє власне видавництво Богослужбових книжок, молитовників, підручників, листкових лекцій для Недільних Шкіл та інших видань.

(Виготовлено на основі праці о. д-ра С. В. Савчука під заголовком „Українська Греко-Православна Церква в Канаді").

Редакція.

УКРАЇНІ

Слово на свято Листопадових роковин

Із темних провалів столітньої неволі,
Із глибини страждань в ворожому ярмі,
Із хвиль кривавих рік на боєвому полі
Та з прірв закованих рабів в тюремній тьмі. —

Ти, Земле Рідная, о, Земле України,
Вознеслась вольная ще раз на свій престол!
Державу Народа Ти двигнула із тліни,
І сонцем блиснув Твій державний ореол.

О, Нене Рідная, о, Україно Мати,
Яке-же свято це, якої ж слави день!
Якими ж гимнами Твій подвиг прославляти,
В якому храмі нам співать Тобі пісень?

Твоя державність нам — цілющеє проміння,
Нам свобода Твоя — увесь вогонь буття.
Від покоління вже у нас до покоління
Нам воля мріла в снах — загравою життя.

О, Нене Рідная, о, Україно Мати,
Яке-же свято це з Листопадовим Днем!
Нам розсвіт волі в нім судилось величати,
Й запалювать серця геройським жар-вогнем.

У нас-же кров батьків, — кров добра, гайдамацька,
Хмельницький прадід нам, й Мазепа наш Герой,
і в нас є вдача їх — бунтарська і юнацька,
І в нас горить душа на вид лицардських зброй.

І хоч ще раз зайшло нам ясне сонце Волі,
І знов наш край в пітьмі, в оковах ворогів,
То ні — ніколи ми не скоримось неволі,
Не лишимо ми рук у скрутах ланцюгів!

Ми встанемо ще раз за Волю України,
Ми — Революції обєднані сини.
І двигнемо ще раз престол наш із руїни,
А шабля нам здійснить державно-творчі сни.

Так будь прославлений у вік, Дне Листопада,
І душі нам кріпи до бою, що гряде.
А там — з розкутих рук знов вийде рідна влада,
І вольний стане люд, і вольний Край буде.

о. Нікон Сохоцький

ПЕРЕД ЗРИВОМ

(Уривок зі спомину)

Автор спомину, що був поміщений в календарі „Червоної Калини" за 1936 рік, о. Нікон Сохоцький, це колишній вояк УГА, учасник визвольних змагань, автор цілої низки цінних спогадів і не менш цінних історично-політичих праць: „Визвольна боротьба на Західньо-Українських Землях у 1918-23 роках" і „Історичні постаті Галичини XIX—XX ст.". Він був свідком, як відбувалась Українська Конституанта і всенародній збір українських нотаблів в жовтні 1918 р. у Львові й написав про це спомин, якого уривок подаємо читачам нашого Календаря-Альманаха. — **Редакція.**

Було це 18 жовтня 1918 року. Австрія розліталася. До Львова з'їхалися українські посли до галицького й буковинського сойму та австрійського парляменту, щоби враз із представниками партій утворити так звану Конституанту. Конституанта ця мала вирішити про дальшу долю українського народу в межах Австрії. Наради Конституанти мали відбутися в „Народньому Домі".

Мене, студента теології, завізвали, шоб я враз з іншими студентами, стояв на стійці при входах до „Народнього Дому" та не впускав туди непокликаних людей. Мені визначили стійку ще з одним товаришем при брамі від Вірменської вулиці. Там простояли ми з яку годину, та ніхто туди не входив. По годині змінили нас і я пішов на перший поверх, де в залі „Української Бесіди", мало відбуватися засідання Конституанти.

На ґалерії й коридорі товпилися маси народу, видно, що стійки при головнім вході впускали й нечленів Конституанти, цікавих на це історичне засідання. За іншими протиснувся й я до середини. На залі розставлені були крісла і столики для членів українського парляменту. Приявний був уже Митрополит Шептицький і єпископ Хомишин; багато було соймових і парляментарних послів, знаних мені з виду, або з фотографій. При окремому столику сидів посол Василько. Посли виталися, розмовляли, без перерви входили й виходили свіжі люди. Велике враження зробило на мене, як увійшов на залю радикальний соймовий посол, селянин Сандуляк в гуцульському строю. Приступив прямо до Митрополита Шептицького, сердечно з ним звитався й почав оживлену розмову.

Около восьмої години приняв голос голова Української Парляментарної Репрезентації д-р Євген Петрушевич. Вказав на ціль Конституанти, зазначив, що в її склад входять члени галицького й буковинського сойму, австрійського парляменту й палати панів та по трьох представників кожної партії й від університетської молоді. Опісля поручив, мабуть, послові д-рові Євгенові Левицькому прочитати статут Конституанти.

В дискусії забрав голос д-р Степан Баран у якійсь маловажній справі і статут одноголосно ухвалено. Тепер звернувся д-р Петрушевич до нечленів Конституанти з зазивом, щоби опустили залю. Він додав, що на другий день будуть на зборах мужів довіря з цілої Галичини й Буковини проголошені ухвали Конституанти, та що на тих Зборах зможуть усі бути приявні.

З жалем виходив я на коридор. Тут сказали мені, що стійки при брамах уже непотрібні, то ж я пішов до дому, роздумуючи над тим, що бачив. Інстиктовно відчув я, що твориться щось велике, що починається нова доба нашої історії, хоч не розумів ще як слід, що нас чекає.

На другий день в осьмій годині був я вже у „Народньому Домі". Завданням моїм було враз із тов. Кузьмою стояти при дверях великої залі „Народнього Дому", та впускати туди тільки членів Конституанти й мужів довіря з краю, за леґітимаціями.

Вже на вулиці, в сінях і на сходах була така маса народу, що я ледве протиснувся до дверей залі. Це зійшовся прямо цілий український Львів, цікавий подивитися на „Батьків Народу" та почути їхнє слово. Ми зайняли наше становище при дверях. Доручення давав нам д-р Степан Баран.

Товпа так напирала на нас, що було ясно, що хоч би нам прийшло ще кілька осіб у поміч, ми свойого завдання виконати не зможемо. Тому на приказ д-ра Барана не впускали ми наразі нікого, а посли входили бічними дверми.

Нараз входить на залю д-р Петрушевич і звертається до д-ра Барана з запитом, чому не впускають людей до середини. Цей відповідає, що крім делеґатів з краю маса незапрошених осіб хоче дістатися на залю. Прошу впустити всіх — каже на це д-р Петрушевич. Але влада дозволила тільки на збори мужів довіря, а не на публичне віче — пробує опонувати д-р Баран. Пускати всіх, я беру на себе відповідальність — енергійно приказує президент.

Ми відступили від дверей і заля моментально виповнилася по береги. Естраду й перші ряди крісел заняли члени Конституанти. На середині естради сидів Митрополит Шептицький поруч старенького президента Романчука. Ліворуч засів посол Василько, з невідлучним цигаром в устах. На лицях усіх повага, так і видно, що всі розуміють вагу хвилини, всі з нетерпеливістю ждуть слова від тих, що в їх руках спочила доля народу. Та це слово не зараз почули.

На естраді посли відбувають якісь наради, інколи виходять до сусідної кімнати, так і видно, що якісь дуже важні справи ще не полагоджені. А народ нетерпеливиться. Всюди ідуть розмови на тему вчорашніх рішень Конституанти, всюди чути запити, чому не відчиняють нарад. Ґалерія починає криком висказувати своє негодування. Посол д-р Степан Смаль Стоцький кілька разів з естради рухами рук успокоює публику.

Вкінці виходить на середину естради д-р Петрушевич і починає говорити. Неначе обухом у голову вдаряє нас кожне його слово. Те, чого бажали ми собі в потайних мріях, про що нишком у розмовах говорили, те виявляється дійсністю. Серце живіше бється, не хочеться вірити, що це правда. Австрія валиться. Фронт розлітається, за італійським фронтом, коло сто тисяч дезертирів грабить і нищить усе по дорозі. Народи австро-угорської монархії беруть свою долю у власні руки.

Українська Конституанта вирішила проголосити на українських землях Австро-Угорщини українську державу. Довше спинюється д-р Петрушевич над виясненням, чому Конституанта не проголосила негайної злуки західно-українських земель з Великою Україною. Тямлю, як між іншими аргументами покликувався на посла української держави у Відні, історика Вячеслава Липинського. Цей заявив йому, що у Великій Україні відносини ще не скристалізовані. Не знати, що там витвориться, московщина може знову заволодіти Україною, й Галичині прийдеться може й на далі бути Піємонтом для всіх українських земель. Липинський просив д-ра Петрушевича не допустити до того, щоби хаос з Великої України перекинувся до Галичини, просив виждати на прояснення положення. Закінчив д-р Петрушевич свою промову святочним проголошенням Української Держави на українських землях Австро-Угорщини.

Того, що тепер наступило, годі описати. Могутній ентузіязм охопив усіх присутніх. Заля залунала від оплесків і окликів: Слава! Тут кількох православних священиків з Буковини вискочило на крісла й вимахують капелюхами, там падають собі люди в рамена і з плачем цілуються, тут якийсь священик почав співати національний гимн, а коли ціла заля його підхопила, вискочив на крісгло й диригує. Люди шаліли з радости й багато минуло часу, заки заля трохи успокоїлася.

На цьому повинні були ті історичні Збори закінчитися. Та ось зголошується до слова представник меншости Конституанти, соціяліст Микола Ганкевич. Пізніше довідався я, що Збори тому так пізно почалися, бо посли нараджувалися над тим, яке становище заняти до його, відомого вже їм наперед, виступу. Д-р Петрушевич дозволив йому говорити й він відчитує резолюцію, яку більшість Конституанти відкинула. Та загал не визнається на політичних тонкостях, людей прямо палять вимріяні в снах слова: державність, незалежність, соборність і заля з ентузіязмом бє браво Ганкевичеві. Цей домагається голосування над своєю резолюцією, одначе д-р Петрушевич не допускає до цього й замикає Збори. Гурток Ганкевича голосно протестує, чути пискливі жіночі голоси, та д-р Петрушевич покидає естраду, а за ним подаються члени Конституанти. Так закінчився цей день, що був початком нової доби в історії Галичини.

С. Волинець

ЛИСТОПАДОВИЙ ЗРИВ

Листопадовий Зрив 1918 року це дуже важлива подія в Історії України. Того року тобто 50 років тому відновлено українську державність на тих західньо-українських землях, які перед многими століттями були відірвані від матірного пня України. І так Галичина й Буковина були відірвані від української держави в половині XIV століття, тобто по упадку Галицько-Волинської держави до якої вони до того часу належали. Закарпаття втратило свій звязок з українською державою ще на початку XI-го століття, коли було загарбане мадярами.

Після Листопадового перевороту, що відбувся в дні 1 Листопада 1918 року, ці землі на короткий час увійшли були в склад Української Народньої Республіки, коли в дні 22 січня 1919 року була проголошена соборність усіх українських земель.

Якщо йдеться про Галичину де в першу чергу був довершений Листопадовий переворот то він мав свою доволі довгу передісторію. Листопадовий Зрив мав свого передвісника у так званій „Головній Руській Раді", що постала була в часі австрійської революції в 1848 році, в часі так званої „Весни народів. Ця „Головна Руська Рада" вже в тому часі, хоч ще й несміливо, заговорила про потребу відбудови української держави. Сьогодні можемо сміливо сказати, що всі українські громадські, політичні й культурні діячі що працювали в періоді між 1848 і 1918 роками, в більшій чи меншій мірі своєю працею й своєю діяльністю підготовляли Листопадовий Зрив.

Полковник Дмитро Вітовський

З'їзд представників українських партій

Вже цілком виразною признакою, що такий Зрив підготовляється, було те, що Українська Парляментарна Репрезентація в австрійському парляменті була скликала на день 25 березня 1918 року з'їзд мужів довіря всіх українських партій Галичини з таким порядком нарад:

1) Справа уконституовання українського державного організму в Австрії;

2) Організація національних сил.

Проводив тим з'їздом Юліян Романчук, а головний реферат виголосив д-р Євген Петрушевич. Цей з'їзд ухвалив цілий ряд резолюцій, а між ними резолюцію з домаганням негайного встановлення української державности на українській території в Австрії, при чому з'їзд признавав полякам, жидам та іншим національним меншинам на цій території повне забезпечення їх національної автономії та політичної рівноправности. Резолюції були прийняті одноголосно й без дискусії.

Українська Конституанта у Львові

В дні 16 жовтня 1918 року в надзвичайному виданні віденської урядової газети появився цісарський маніфест підписаний тодішнім австрійським цісарем Карлом і тодішнім австрійським премієром Гусареком. В тому маніфесті було сказано, що Австрія має стати союзною державою, „в якій кожне племя в країні, яку заселює, творить свій власний державний організм".

Дальше в тому маніфесті було сказано, що з послів до Державної Ради кожної нації, мають бути створені Національні Ради.

На основі того маніфесту президія Української Парляментарної Репрезентації скликала на день 18 жовтня 1918 року до залі „Української Бесіди" в Народньому Домі у Львові нараду намічених членів української Конституанти. На тій Конституанті мали бути прийняті рішення, що їх мав затвердити всенародній збір українських нотаблів, який мав відбутись 19 жовтня 1918 року у великій залі Народнього Дому у Львові.

На тих зборах, що мали характер велилюдного віча, проголошено уконституування Української Національної Ради та проголошено заснування української держави на українських територіях австро-угорської монархії.

Українські Січові Стрільці, українське студентство й українські соціялісти, заявились були тоді за негайним з'єднанням усіх українських земель в одну, велику, українську державу.

Листопадовий переворот

На передодні 1-го листопада, а саме в полудне 31-го жовтня 1918 року явилась у тодішнього цісарського намісника в Галичині, графа Гуйна депутація Української Національної Ради під проводом д-ра Костя Левицького. Ця депутація вимагала від намісника, щоб він негайно передав державну адміністрацію Східної Галичини в руки Української Національної Ради. Намісник граф Гуйн відмовився виконати це домагання заявляючи, що в цій справі він не має ніякого приказу — ані від цісаря, ані від центрального уряду.

Після тієї відмови цісарського намісника, члени Української Національної Ради однодушно постановили заняти Львів шляхом державного перевороту і зайняти

всі державні установи досвіта, 1-го листопада 1918 року та віддати сотникові Дмитрові Вітовському, якого піднесено до ступня полковника — начальну команду над українськими збройними силами.

Перша відозва УНРади до українського народу

Після успішного переведення збройного перевороту після півночі в дні 1-го листопада 1918 року, Українська Національна Рада проголосила таку відозву до українського народу:

„Український народе!

„Голосимо Тобі святу вість про Твоє визволення з віковічної неволі. Від нині Ти господар своєї землі, вільний громадянин Української Держави.

„Дня 19 жовтня Твоєю волею утворилася на українських землях бувшої Австро-Угорської Монархії Українська Держава і її найвища власть Українська Національна Рада.

„З нинішним днем Українська Національна Рада обняла власть в столичнім місті Львові і на цілій території Української Держави.

Підхорунжий Дмитро Палїїв

„Український Народе!

„Доля Української Держави в Твоїх руках. Ти станеш як непобідимий мур при Українській Національній Раді і відіпреш всі ворожі замахи на Українську державу.

„Заки будуть установлені органи державної власти в законнім порядку, українські організації по містах, повітах і селах мають обняти всі державні, краєві і громадські уряди і в імени Української Національної Ради виконувати власть.

„Де того ще не зроблено, дотеперішні неприхильні Українській державі уряди мають бути усунені.

„Всі жовніри української народности підлягають від нині виключно Українській Національній Раді і приказам установлених нею військових властей Української Держави. Всі вони мають стати на її оборону. Українських вояків з фронтів відкликається отсим до рідного краю на оборону Української Держави.

„Все здібне до оружя українське населення має утворити боєві відділи, які або увійдуть в склад української армії, або

на місцях оберігатимуть спокій і порядок, особливо мають бути оберігані залізниця, почта і телеграф.

„Всім громадянам Української Держави без ріжниці народности і віроісповідання запоручається громадянству, національну і віроісповідну рівноправність.

„Національні меншости Української Держави — поляки, жиди і німці — мають вислати своїх відпоручників до Української Національної Ради.

„Аж до видання законів Української Держави обовязують дотеперішні закони, наскільки вони не стоять в противенстві до основ Української Держави.

„Як тільки буде забезпечене і укріплене істновання Української Держави, Українська Національна Рада скличе на основі загального, рівного, безпосереднього і тайного виборчого права установчі Збори, які рішать про дальшу будучність Української Держави.

„Склад утвореного Українською Національною Радою кабінету і його програму оголоситься.

„Український Народе!

„Всі свої сили, все посвяти, щоб укріпити Українську Державу!

Українська Національна Рада

Ми самі піднялись силою нашого національного духа

Один із тих, що підготовляли Листопадовий Зрив і були його творцями, а саме д-р Кость Левицький, у своїй книжці „Великий Зрив" так висловлюється про цей Зрив:

„Ми самі піднялися силою нашого національного духа та права на життя української нації".

„А день 1-го листопада 1918 року не прийшов нам з ласки сильних побідників, а прийвов з нашої постанови і організації. Цей день побіди українства ми підготовлювали десятками років, освідомлюючи і піднимаючи наш нарід, та маємо право сказати: ми не лукавили з ніким, а просто йшли"!

Д. Верховинець

ВІНОК НА МОГИЛІ

Дівчинонька мила
Віночок садила,
В городці зеленім:
„Не вянь, барвіночку!
Рости в городочку
На вінок для мене!

Ночами не спала!...
Його підливала
З керниці водою.
. . . . . .

Як війна скінчилась,
Вона зажурилась,
Підлила сльозою.
. . . . . .

Як рвала зелений
Барвінок схилений —
Ридала.
Василю!

Як вінок увила,
Взяла й прикрасила
Стрілецьку могилу...
. . . . . .

Вітрець повіває,
Дівчину втишає:
„Не ридай, Уляно,
Він, Борець за волю,
Поляг головою —
То ж радій, кохана!"

С. Волинець, колишній У.С.С.

ПЕРШИЙ СТРІЛ У ЛИСТОПАДОВУ НІЧ У ЛЬВОВІ

С. Волинець, український січовий стрілець,

В дні 28 жовтня автор цих стрічок, що був у складі польової формації У.С.С, і був закватерований на передмісті Чернівців „Клокічка", дістав 48-годинну відпустку до Львова, щоб там відвідати своїх батьків. У дні 1-го листопада мав він зголосити свій поворот з відпустки в команді Леґіону,

Від'їхав я до Львова з Черновецького двірця поспішним поїздом коло півночі, а проводив мене мій шкільний товариш і приятель четар Осип Квас, який теж мав батьків у Львові і просив передати для них поздоровлення від нього. Четар К., що стояв близько штабу Леґіону і вже тоді дещо знав (як опісля мені оповідав), що готується у Львові, ні словечком мені про це не натякнув. Це свідчить про те, як солідно придержувались правила конспірації організатори „Листопаду".

Листопадова ніч

Перші години мого побуту у Львові й відвідини різних знайомих, які, до речі, теж нічогісько не підозрівали, що має статися, не цікаві для цього спомину, тому перейдемо відразу до справи.

Збираючись від'їзджати нічним поїздом до Чернівців, я зайшов під вечір, у четвер 31 жовтня, до будинку „Сільського Господаря" при вул. Зіморовича 20, де колись приміщувалась „Збірна Станиця У.С.С." і якої командантом був отаман д-р Михайло Волошин. У будинку „Сільського Господаря" я не застав нікого, крім знаного мені давнього сторожа цього будинку, який з таємничою міною сказав мені, що має доручення відсилати всіх Усусусів, які сюди приходили б, до „Народнього Дому" при вул. Рутовського. На дворі була вже осіння темінь, на вулицях малий рух. Знаними мені вулицями я попрямував до „Народнього Дому", де колись учащав до ґімназії, і пробував зайти головним входом від вулиці Рутовського, але він був зачинений. Я подався на другий вхід від вулиці Вірменської і побачив, що фіртка в брамі була відчинена, але за тією фірткою в темних сінях, на моє велике здивування, я помітив збройну стійку із двох стрільців, з яких один був мені добре знайомий, теж бувший учень Філії Академічної Гімназії, Роман Роздольський, син учителя тієї ж ґімназії, а в тому часі вояк австрійського 15-го полку піхоти, який після лікування в шпиталі був на реконвалесценції у своїх батьків у Львові.

Оба вояки втішились мною, але заявили, що не впустять без спеціяльної перепустки від отамана Сеня Ґорука, який, як перший шеф Штабу УГА, урядував уже на першому поверсі „Народнього Дому", в колишнім приміщенні Ставропігійського Музею. Без довгих балачок я подався до того приміщення й „по штрамацьки", себто голосно стукнувши у закаблуки, зголосився в отамана. Отаман Ґорук, який знав мене, дуже втішився, що „прибрив" ще один Усусус і заявив, що із кількома іншими Усусусами, що в тому часі були в „Народньому Домі" (пригадую собі десятника Мережка, який вже 3-го листопада в неділю згинув біля Промислового Музею і якого смерті я присвятив спомин в „Українському Слові", українському часописі британської зони в Німеччині, вістун Танчаковський і ще кількох стрільців, яких прізвищ сьогодні не пригадую), ми будемо в його диспозиції, для його спеціяльних доручень. До речі, ніяких таких доручень тієї ночі він нам не давав, бо був зайнятий справами, які саме готувались.

Таємні наради

Важніші Усусуси, як от тодішній сотник Дмитро Вітовський і підхорунжий Дмитро Паліїв, діяли в ту пору в одній із кімнат „Народнього Дому", що знаходилась на другому поверсі й вікнами була звернена до вулиці Вірменської. Ми всі, що були тоді в „Народньому Домі", а саме вояки, ґімназисти в шкільних мундурах і кількох теологів із гр.-кат. духовного семінара, із яких пригадую Степана Палюха, що помер опісля від тифу в Україні, й Івана Черкавського, були свідомі, що там на горі відбуваються дуже важні речі. Після 9-ої години ввечорі, коли в львівських касарнях відтрубіли останній австрійський „цапфенштрайх", себто сигнал до спання і всі вояки повинні були вже бути в цих касарнях, до „Народнього Дому" почали приходити різні старшини, досі австрійські, а завтра вже українські, й всі вони подавались до таємної кімнати на горі. Докладно врилась мені в пам'ять висока, струнка постать поручника Омеляна Огоновського, що був тоді приділений до львівської поліції у Львові, а незабаром мав стати командантом української поліції.

Перед північчю, після відбутих на горі нарад, усі ці старшини, спокійно із зосередженими мінами, почали розходитись одинцем із „Народнього Дому". Вони були дістали власне доручення розброїти розташовані у Львові частини австрійської армії і заприсягти українських вояків тих частин на вірність Українській Державі. Це вони, як відомо, з честю виконали.

Фатальний стріл

В „Народньому Домі" запанувала тиша. Нікому з нього не вільно було виходити. Стійки впускали лише тих, яких „нюхом чули", що це свої. Біля півночі, від вулиці Краківської, почав наближуватись до брами „Народнього Дому" австрійський вахмайстер військової поліції, мабуть завваживши якийсь надзвичайний рух

у таку пізню пору. Згаданий вже стрілець Роздольський, що стояв саме тоді на стійці, завваживши це, завізвав його, щоб він задержався, а коли він ішов дальше, то той по всім правилам військових інструкцій прицілився до його ноги й вистрілив. Вахмайстер упав посеред вулиці із зойком. На гук стрілу відчинилось кілька вікон при Вірменській вулиці і якісь перепуджені жінки почали лементувати по польськи, що застрелено вояка. Нас кількох вискочило на вулицю і забрали раненого вахмайстра до „Народнього Дому". Знайшовся зараз наш санітар, який зробив йому перев'язку. Він був мазур з-під Кракова й дуже був здивований тим, що діється. Сотник Вітовський, почувши стріл, був стурбований тим випадком, боючись, щоб він не пошкодив у виконанні плянів, які він перед двома годинами велів перевести. Цей стріл був, мабуть, перший наш листопадовий стріл.

Український Львів

Після години 2-ої аж до ранку почали приходити старшини, що перед кількома годинами виходили з „Народнього Дому" із поважними й стурбованими обличчями. Тепер їх обличчя були радісні. Військовий переворот був доконаний. Австрійські частини розоружені. Новоповстала Українська Держава мала вже свою власну силу. Тієї пам'ятної ночі ніхто із тих, що були в „Народньому Домі", не спав ні хвилини. Вранці, скоро світ, отаман Ґорук дав нам, Усусусам, наказ „вимишкувати", де находяться австрійські склади оружжя й поставити біля тих складів стійки, а частину оружжя й стрілива привезти до „Народнього Дому". Мені прийшлось брати участь у перейнятті такого складу в зброївні на Підваллі поза монастирем оо. Домініканів і „вимишкувати" невеликий склад рушниць у львівській тюрмі „Бриґідки".

Пробудилось того ранку до нового життя два Львови, один український, радісний, бадьорий, що втішав свої очі густо вивішеними українськими прапорами, і другий польський, здивований тим, що вночі сталось, лютий із злісними і злобними іскорками в очах. За кілька годин прийшло вже до кривавого зудару тих двох Львовів. Була п'ятниця. До полудня була розкішна осіння погода. Після полудня насунули хмари й почав накрапляти рідкий, холодний дощ, що його наш нарід зве „мжичка", або „капусняк". Цей дощ падав кілька днів без перерви.

Українські жінки на стійці

Рямки цього спогаду не дозволяють зупинитись на дальших подіях того пропам'ятного дня. Годиться наприкінці хоч кількома словами згадати й про цей дорогоцінний вклад, який зложили українські жінки у листопадовий чин. Гарно виглядають описи збройних подвигів мужів на полі бою. Але ж коли вояк буває ранений і голодний, тут з'являється евангельська жінка Марта, щоб допомогти йому, щоб піддержати його на дусі. Цю ролю українська жінка виповнила з честю для неї.

Не слід забувати, що в перших годинах і днях перевороту не були ще зорганізовані господарські й санітарні військові відділи. Ті вояки, що не були прикріплені до касарень, мусіли щось їсти, а коли були ранені, мусіли дістати санітетську поміч.

Під вечір 1-го листопада вже роїлось в „Народньому Домі" від українських щиро-сердечних сестер-жалібниць. Були це в першу чергу студентки університету, ґімназистки й семінаристки. Пригадуються такі постаті, як дві сестри Копертинські, М. Орисік, Марія Балицька і Марія Ґіжовська. Яким промислом роздобували вони дерево й вугіль на опал, щоб зварити воякам гарячої військової кави, щоб нею попити холодну м'ясну консерву, бо нічого іншого на разі не було, й звідки взяли бляшані цинові коновки щоб цю каву розносити, це залишилось їхньою тайною. Звідкіля брали вони бандажні ленти для перев'язок ран і йодину, це теж їх таємниця.

Зі мною трапився такий випадок. Перетомлений двома неспаними ночами, я на третю ніч звалився, як сніп, на купу військових вовняних покривал, що були зложені на підлозі однієї зі заль „Народнього Дому" і заснув „сном праведника". У мене на ногах були перемоклі, знищені військові черевики, які я „вифасував" ще в Єлисаветі на Придніпрянщині під час побуту там нашого Леґіону. Ноги були зболілі й напічнявілі. Коли я пробудився, я зразу почув велику полегшу в ногах. На них не було вже ні подертих черевиків, ні мокрих шкарпеток, а біля ніг лежали новісінькі військові чоботи з короткими халявами й сухісінькі та чистенькі військові онучки, або, як ми їх тоді з австрійська називали, „феци". Мої сусіди, що враз зі мною спали, помітивши моє здивування, вияснили мені, що це справа однієї із тих сестер-жалібниць, яка одначе заборонила назвати своє прізвище. Ці чоботи нераз стали мені в пригоді під час дальшої війни й нераз у душі я благословив цю благородну євангельську Марту, яка їх біля мене поклала й зняла з мене мої намоклі, підтоптані черевики. Згадую цей випадок з глибоким сантиментом і по сьогодні.

ЗОЛОТІ ДУМКИ

Кожний з нас чогось не знає — тільки з іншої ділянки.

x

Не треба аж надіятися, щоб починати, і не треба конче мати успіх, щоб продовжувати діло.

x

Розгнівана людина отвирає широко свої уста і зачиняє очі, а це погано.

Ніколи не відповідайте на листа, коли ви сердиті.

(Китайська приказка).

Злість, це хвилеве безумство, отож пануйте над вашими пристрастями бо інакше вони будуть панувати над вами.

(Римський поет — Горацій).

Звірята це дуже приємні приятелі; вони не дають вам ніяких запитів, ані не критикують.

x

Вміти повздержувати себе і вміти терпіти, в тих двох словах є ціла філософія життя.

(Епіктет).

1918 РІК У ГАЛИЧИНІ

Сотки тисяч українців йшли в 1914 році на війну з піснею за австрійського цісаря на устах. Щойно помалу, під впливом пробудженої національної свідомости, отвиралися масам українського вояцтва очі й вони усвідомлювали собі, що воюють і кров проливають за чужу справу.

Великий вплив на українське населення Галичини мали дві події: Революція в Росії й пробудження на Великій Україні української стихії та проголошення американським президентом Вільсоном права самовизначення всіх народів.

Створення Української Держави над Дніпром отворило галичанам очі на силу українського народу. А голосний клич про самовизначення всіх народів давав і галицьким українцям право рішати про свою долю.

Осередком незалежницького руху стали Українські Січові Стрільці. Там родилися ідеї і конкретні пляни. Вже зимою 1917 р. УСС пробують створити таємну військову організацію і повязати невидимими нитками українські частини австрійської армії. Але плян залишився тільки пляном.

А тимчасом осінь 1918 р. ворожила кінець війни. Антанта перемагала на болгарськім фронті, в австрійській армії бунтувались полки, на французькім фронті танки витискали залізні німецькі куріні. Було вже ясно, що Центральні Держави програють.

З початком жовтня 1918 р. у Львові повстав завязок Українського Військового Комітету. Увійшли до нього Усусуси: сотн. Н. Гірник, чет. В. Старосольський та старшини з австрійської армії пор. І. Рудницький, чет. Бабяк, чет. Л. Огоновський. Ті старшини сходилися час до часу на нараду, але ніякої організаційної акції вони не розпочинали. Щойно 14-го жовтня розпочалась організаційна праця Військового Комітету, коли то до нього ввійшов підхор. УСС Дмитро Паліїв, який став організаційним референтом Комітету. Згодом увійшли до Комітету пор. Мартинець і пор. сотн. Гарасимович.

У Львові стояли тоді кадри 15-го і 19-го полків піхоти, 50-ий вартовий курінь (старики від 50—60 літ) та супровідний курінь 41 п.п., що складались у більшості з українців. Ті частини звязано з УВК звязковими старшинами, а вони втаємничили в акцію своїх старшин і підстаршин. Дальше поділено край на Округи. По містах Галичини стояли кадри східногалицьких полків. З ними УВК увійшов у звязок і назначив командантів.

Австрія валилася. Дня 19-го жовтня зібралася у Львові Національна Рада і проголосила право українського народу в Галичині на вільне життя. Українські політики переговорювали з австрійським урядом, а УВК-т готовився до виступу.

Нещастям УВК був брак команданта, через що вся праця спочивала на недосвідченому організаційному референті. Сотник

Дм. Вітовський, що був передбачений на команданта, перебував у Чернівцях, де стояли УСС, і не міг приїхати до Львова. Тому дня 26 жовтня тимчасовим командантом назначив УВК пор. Бубелу. Сотн. Вітовський приїхав щойно 30-го жовтня, як пізніше виявилося — на передодні перевороту.

Дня 31-го жовтня польські газети принесли вістку, що дня 1-го листопада приїзджає до Львова ґр. Скарбек, щоб в імені польської Ліквідаційної Комісії переняти владу над Сх. Галичиною. Для УВК було ясно, що не вільно гаяти ані хвилини часу. В полудне пішла до намісника Гуйна делегація Української Національної Ради й зажадала, щоб він передав в її руки владу. Гуйн відмовився. Тоді залишилося слово за Українським Військовим Комітетом.

У Львові було около 1,400 українських жовнірів і ок. 60 старшин. УВК рішив захопити в ночі з 31-го жовтня на 1-го листопада Львів. У край виїхали курієри з приказами переняти владу, а до УСС в Чернівцях, щоби вони негайно приїзджали до Львова.

У Народнім Домі при вул. Рутовського сотник Вітовський відбув відправу старшин. В 11-ій годині в ночі розійшлись старшини до касарень, а в Н. Д. залишився штаб — сонт. Вітовський, сот. Ґорук, пор. Гнатевич, підх. Паліїв і пор. Цьокан. Був приказ в 4-ій годині захопити касарні і вирушити на місто займати визначені будинки.

Все відбулося у найбільшому порядку. Коло 8-ої години ранку прийшли останні звіти. Львів був цілий в руках українського війська.

Але вже коло 11-ої години впали перші стріли. Це „Польська Організація Войскова" почала боротьбу за Львів. Розпочалася довга й кривава боротьба. УСС спізнилися і приїхали щойно 3-го листопада, коли вже частина міста з головним двірцем опинилася в руках польських відділів. До 21-го листопада українські війська продержались у Львові. За той час командант українських військ змінювався тричі. На місце полк. Вітовського прийшов полк. Гр. Коссак, а після нього полк. Стефанів. Польська армія дістала сильне підкріплення з Зах. Галичини й дня 21-го листопада полк. Стефанів наказав відворот зі Львова. Українська армія відступила на схід, а польська захопила цілий Львів.

Дня 1-го листопада українці переняли владу по всіх містах і селах Сх. Галичини. Найскоріше добули поляки Перемишль і завдяки тому наладнали звязок Зах. Галичини зі Львовом.

По відступі української армії зі Львова, почалася облога Львова, при чому у 1918 р. двічі була спроба Львів відбити. Але ті спроби закінчилися невдачею. Утворився довгий фронт від Сокаля по Хирів і Літовище. Уряд Західної Области Української Народньої Республіки перенісся спершу до Тернополя, а згодом до Станиславова. 1918-ий рік не вирішив українсько - польської війни. Вирішення впало щойно у 1919 році.

(Кал. „Батьківщина" 1938).

Ярослав Гордій

ЄЗУЇТСЬКИЙ ГОРОД

(Епізод з львівських боїв, 9 листопада 1918)

(УРИВКИ)

Рано дня 7 листопада 1918 року, на перестанку Підбірці під Львовом, кільканадцять стрільців вивантажувало з ваґону дві полеві гармати, амуніцію і інший артилерійський набір. На тім перестанку нема вантажного помосту, тому важко було це робити — а на Підзамче, де в тім часі йшли вже перепалки, доїхати не було можна.

З тим транспортом, зі Золочева, приїхало нас двох старшин і 14 стрільців. Коло 9-ої години, дістали ми наказ із „Народнього Дому" відставити ці гармати до Львова, до касарень на Театинській вулиці. До гармат запряжено сільські коні, амуніцію на підводи і обезпечившись малими стежами по обох боках, рушили ми на Личаківську рогачку.

По дорозі стрічали ми багато збігців зі Львова і багато наших військових людей, які продираючись із ріжних фронтів світової війни на жаль минали Львів, бо там була вже своя війна...

Зближаючись чим раз ближче до міста, чути було крісову пальбу, клекіт скорострілів і гук ручних ґранат. Найбільше клекотіло в середині міста, звідки підносився стовп чорного диму, переплітаний огненними язиками.

Зо мною йшов один підстаршина, старий гарматчик австрійської армії. Він був дуже невдоволений з того, що гармати тягнулося до міста. Він готовий був зараз із місця стріляти: — „Ой пропадуть гармати в місті!" — говорив він.

На Личаківській вулиці був звичайний рух. Прохожі звертали увагу на наш в'їзд, а коло касарень Петра і Павла якась баба навіть голосно кинула в нашу сторону: ,О, псякрев Івани, вже артилерію тягнуть!" На перехрестю вулиць уставлені були скоростріли, а коло них наші стрільці.

В місті клекотіло. Горіло дальше, а ми незабаром дізналися що це горіла Головна Почта при вулиці Словацького. Часом свиснула понад нами кулька. Але на те ніхто не звертав уваги — звичайна річ на війні... По мурах були розліплені відозви до поляків міста Львова, в українській і польській мові, з закликом понехати дальший пролив крови.

Гармати передав я в касарні на Театинській вулиці якомусь поручникові гарматчикові, а сам з Куркової вулиці пішов у сторону Руської і Ринку.

Коло камяниці „Дністра" стояло повно підвод із харчами. В Ринку, на ратуші маяла жовто синя хоругов. Хоч було це недалеко від т. зв. фронту, то по вулицях крутилося доволі багато цивільних. Тут мушу похвалитися, як та Шевченкова сирітка, що і я в ратуші обідав. Там познакомився я з іншими старшинами і від них довідався, що на вулицях Львова не можна себе почувати безпеч-

ним; багато наших гине від підступних та нечайних наскоків. Бої ведуться тепер за обсаду державних будинків. Головний двірець втратили наші ще 2 листопада. Нині обсадив противник ніким не заняту Духовну Семинарію і підсунувся в цей спосіб під саму Головну Почту. Залога почти не подавалася, тому облито нафтою будинок і підпалено. Він горить ще й досі.

Я зголосився негайно до служби в Ґенеральнім Секретаріяті в „Народньому Домі". Мені казали чекати на дальший приказ. Я сів на кріслі в передній кімнаті коло вікна і бачив навал праці, за яким не могло собі дати ради тих кількох старшин, які там були заняті. Двері не замикались; входили і виходили цивільні, старшини і стрільці — навіть і полонених приводили сюди. Полонені це були вже дорослі „діти Львова", а між ними багато і леґіоністів. На допиті виправдувалися, що не стріляли.

Пізно у вечір, дістав я наказ обсадити з 18 стрільцями Австро-Угорський Банк на Браєрівській вулиці, переглянути цей будинок та держати звязок на ліво із соймом. Так якось випало, що я дістав найкраще військо: Січових Стрільців. Між ними було двох дуже ще молоденьких; кріси були більші від них. Сі „конуси", як я їх називав, дуже мені придалися, бо вони знаменито визнавалися в улицях Львова.

Я рушив з призначеним мені відділом стрільців на Браєрівську.

Вийшовши на Ягайлонську, вже на площі Смольки, охрестив нас крісовий вогонь. По одному, по двох перелітали ми цей кут перехресних стрілів, що падали від вулиці Міцкевича та Єзуїтського городу. З вулиці Нєцалої також стріляли на нас, але ми якось щасливо дісталися до банку.

***

Досвіта 9 листопада, десь перед годиною четвертою рано чую крізь сон, як мої стійки коло поліції стріляють. Вогонь змагається...

Зриваюся на рівні ноги, а за мною усі стрільці.

Вбігає алярмова стійка: наступ!...

На дворі мрячно, але видно, як у городі підсуваються леґіонери в сторону сойму. Стріляє вже залога палати Ґолуховського, а я обсаджую з 8 стрільцями поверхові вікна Дирекції Поліції, щоб шахувати наступ криловим вогнем із ліва.

Та сойм все ще спить.

Мій нетерпеливий хлопчина стрільчик, висувається на бальконі і бачить, як із гори Міцкевича виїздить авто вкрите шинами, бальками, зі скорострілом на переді.

Пішла стрільба до безтями...

Раптом — Закурилось мені в очах від тинку...

Стрільчик скричав... — То скоростріл посипав градом куль по вікнах та по бальконі, і куля поцілила його в ногу. Ми витягнули його звідтам. Куля лишилась йому в лівім стегні ноги.

Аж тут закричав ще котрийсь: „гандґранати!"

Авто-танк переїздив під бальконом...

Кинути ґранату на нього було запізно... Він переїхав і заїхав мені аж під сам банк на Браєрівську.

Мої стрільці, що були надолі, в мить відстрілюючись, розбіглися до брам камяниць.

Я скричав зараз, щоби не втікали і били цільно, як обслуга буде висідати з авта, а мій приказ повторив стрілець, що був недалечко від мене, в противній брамі, в сліпій вулиці коло поліції. Зараз повторило цей приказ ще кількох стрільців у брамі банку і в інших брамах на Браєрівській, а на вулиці Нєцалій кричав голосно котрийсь з моїх Усусусів. Та авто, побачивши, що тут нічого не вдіє і постоявши кілька хвилин перед банком, обстрілюване нашими, цофнулося назад до гори на вулицю Міцкевича, навіть і не навертаючи. Нарешті обізвався вже і сойм. Стріляли наші два скоростріли і то безвпинно. Леґіонери втікали з городу, хто із них остався ще живий.

**
*

По тім бою сумно виглядав Єзуїтський город. Противник вийшов дуже скривавлений з того наступу. А був це один із більших тодішних випадків. По тамтім боці було багато вбитих і ранених, без ріжниці стану, віку і полу: леґіонери, цивільні, діти і патріотичні жінки з крісами в руках.

В цім наступі дійшов противник — на право, майже до вулиці 3-го Мая, але здесяткувала його там перша чета (також Усусуси), що стояла залогою на Словацького. Треба зазначити, що обсада сойму була тоді доволі слабка. Крім двох скорострілів була там тільки одна чета так зв. „борби зблизька", а це мінометники, може 12 їх всього. За те сильно гарувала пята гуцульська сотня УСС (з палати Ґолуховського), ну і хіба мої стрільці „прусаки", як їх тоді називали з тамтого боку.

По тім кривавім бою наші згодилися на хвилеве перемиря; але тільки льокальне, півторагодинне, щоб забрати ранених з городу, які у важких муках, жахливим криком, благали рятунку і милосердя. Пішли санітарні стежі, а за ними ступали наші боєві відділи.

За кілька днів, штигулькаючи, притьопався знову до мене ранений мій стрільчик. Просився, що не хоче бути в лічниці, а хоче бути зі мною. Та я завернув його назад, бо ще не був вилічений. Це найкраще свідчить про дух який панував тоді серед стрілецтва.

Згаданий авто-танк вже більше не показувався у боях, бо й так ледве вийшов з тої халепи. Треба добавити, що його обстрілювали дуже цільно і стрільці пятої гуцульської сотні УСС, головно хорунжий Сіцінський, який виявився тоді справжнім мистцем у стрілянню до цілі. Та противник імився потім інших стратеґічних штучок і хитрих способів тоді як з нашого боку було забагато поблажливости й за мало рішучости.

Степан Чарнецький

ТІНЯМ ПОЛЯГЛИХ

Яким сьогодні Вас витати словом,
Щоб докотилось під зжовклу мураву,
Щоб передало, що Ваші могили
Й хрести погнилі шумлять Вашу славу —
І малим дітям розказує мати,
Як Ви уміли за волю вмирати...

Яким Вас нині розбудити звуком,
Щоб Ваші Тіни до нас наблизились
Та зрозуміли нашу вбогу мову
І няли віру, що Ви нам приснились —
Бо око, серце, память і сумління
Вас понесуть в далекі покоління...

Сини — борці, батьки — ґлядіятори!
Холод і голод стискали Вам руку,
А Ви стояли приказові вірні,
Поки кров Ваша не збагрила бруку,
Поки над Вами не знялась тривога:
Вийти живими — одна лиш дорога...

А все ж Ви Маратон і Термопілі
І Берестечко і грізна Полтава,
Бо наш Іван не крився у запіллі
І лиш по ньому ще лунає слава,
Що над нами довго ме шуміти —
І довго мати вчити буде діти:

„Була листопадова ніч. Над Львовом
Погасли зорі і туман стелився!...”
Яким за Вас молитись нині словом,
Щоб у житті нам смілий сон приснився,
Щоб пережили ми такі хвилини,
Коли одніський порив не загине...

***

Сини — борці, батьки — ґлядіятори!
Проснiться, встаньте й станьте поміж нами!
Послухайте: запілля зводить спори,
Ще і торгує Вашими хрестами...
Хай Ваших сконів нас спомин погодить,
А Ваша з'ява ще раз нас відродить!

УКРАЇНСЬКІ ГАРМАТИ НА ВИСОКОМУ ЗАМКУ

(ЛИСТОПАДОВИЙ СПОМИН)

Коли бувало починали грати ворожі гармати, піхотинці заховані в стрілецьких ровах чи землянках втягали голови в рамена, їм ставало моторошно. Це не добром пахло. Коли ж глибокими контрабасами починали, спочатку солями, а згодом могутнім мужеським хором співати свої гармати, це була дуже мила музика.

Мабуть таке пережили українські стрільці порозкидані по ріжних закамарках Львова в перших днях вуличної боротьби, почувши поза своїми плечима милі звуки перших українських гармат уставлених на Високому Замку. Їх вогнем керував четар Юрко Полянський, перший командант першої української батареї.

Мені, як старому львовянинові й обзнайомленому із Високим Замком, дуже бажалось хоч одним оком побачити де ті гармати уставлені і як вони стріляють.

Моє бажання скоро сповнилось. Отаман Сень Ґорук, в якого розпорядженні я був тоді ще з кількома усусусами, післав мене з якимсь дорученням до касарень при вулиці Курковій, де колись був розташований 80-ий буковинський полк (так звані „канарки", бо носили на комірі ясножовті вилоги). Я перевісив через шию свого штуца (маленький уланський карабінок, який я роздобув беручи участь у роззброєнні австрійської зброївні біля Домініканського костела у Львові), і майже бігцем подався до тієї так званої „Гоймаркткасерне", себто по нашому „касарні на сінному базарі".

Полагодивши доручену мені справу, я рішив вертати до Народного Дому не тією дорогою якою прийшов, а через Високий Замок, що був близько тієї касарні. І так через вулицю Театинську я попрямував туди.

На Високий Замок зайшов я від сторони так званої „Піскової гори", що сторчить праворуч від нього. Йшов я пустою широкою замковою алеєю у напрямі літнього ресторану і дімка огородника. По дорозі кинув оком на Жовківське передмістя, Замарстинів і Клепарів. Від сторони Клепарова, а точніше від сторони військової стрільниці, що була там положена, чутно було густу крісову пальбу. На вулицях передмість на які я глядів, не слідно було ніякого вуличного руху. Місто неначе завмерло.

Минувши велике коліно, яким біля так званої „львиної ґроти" заломлювалась алєя на ліво у південному напрямі, я побачив кількох вояків. Очевидно, це були наші. Я прискореним кроком наблизився до них і вліз прямо в руки четареві Юркові Полянському, якого я знав ще з „цивіля". Там побачив я теж мого приятеля вістуна Українських Січових Стрільців покійного вже Юрка Танчаковського, що, як виявилось, вертав зі стежі на так зване Знесіння, передмістя Львова положене під Замковою горою. Його теж кор-

тіло поглянути на наші перші гармати.

Я поздоровив четаря Полянського по військовому і жартома зголосив ціль мого прибуття. Четар Полянський підсміхнувся і теж жартома сказав: „спочинь!" Він був одягнутий в австрійський артилерійський плащ, що був розіпнятий, і держав в руках військовий далевид, так званий „фельдштехер". Він в коротких відступах часу прикладав далевид до очей і дивився на Святоюрську гору, що її в той погідний і ясний день (мабуть 8 або 9 листопада) було видно, як на долоні.

На східній стороні тієї гори, зверненій в сторону Високого Замку, була уставлена, польська гірська гарматка, як нам пояснював четар Полянський, що стояв за групою дерев, які росли на краю замкової гори. Він власне „мишкував" за нею, щоб її знищити або, як він казав, „викурити" звідтіль. Ми бачили тоді лише одну гармату, що була уставлена на замковій алеї напроти замкового ресторану, що був тоді нечинний. Вона була заслонена деревами і густими кущами. Це була, як нам пояснював четар Полянський, новісінька австрійська десять центиментрова гавбиця, якою він дуже тішився.

Коли ми оглядали гармату, четар Полянський дальше обсервував Святоюрську гору і давав гармашам якесь незрозуміле для нас розпорядження, висловлене в цифрах. Гармаші за його дорученням відповідно наставляли гармату до стрілу. Не пригадую моменту ладування стрільна до гармати, зате пригадую момент вистрілу. Четар Полянський казав нам з Танчаковським відступити трохи взад, станути на пальці і розкрити рота. Ми цього не зробили, бо цього не робили й гармаші. Це просто четар Полянський хотів трохи поглумитись над піхотинцями, яких артилеристи називали тоді згірдно „караконами", себто тарганами, що ліниво лазять по землі. До речі ставання на пальцях і розкривання рота, щоб не полопали оболонки в ухах, практикувалося при вистрілах гармат тяжких калібрів.

Гармата ревнула і післала в сторону Святоюрського саду ґранату чи шрапнелю. Цього я не знаю, бо експльозії стрільна ми не бачили.

Четар Полянський через далевид довший час обсервував Свя-

ЗОЛОТІ ДУМКИ

„Треба способу шукати, щоб зарадити біді. Корінь лиха не в чужому, а у рідному гнізді!

x

Заздрість в подружжі виростає на грунті недовіря.

x

Сміється не той, хто сміється на весіллі, а той, хто сміється після весілля.

x

Щастя нікому не дістається у готовому вигляді. Воно, як мистецтво: його треба створювати.

x

З милим і в колибі добре, а в помешканні улаштованому з комфортом, ще краще.

x

Немає ніякого сенсу іскру маленької сварки, роздувати в пожежу великої образи.

x

У дружини більше прав, ніж у нареченої, але ще більше — обовязків.

тоюрську гору і в певному моменті відскочив бистрим скоком взад і скрився за ґрупу грубих дерев, а до нас крикнув „ньоґа", що у львівському говорі значило, „тікайте!". Ми вслід за гармашами відскочили взад і кинулись враз з ними на землю за другою ґрупою дерев. Це було зроблене в сам час.

Кущі, що були перед нами, затріщали переразливо і з них піднялась курява з землі, трісок і жовтого осіннього листя. Там розірвалась ґраната вистрілена з гірської гарматки, уставленої поляками на Святоюрській горі. Четар Полянський намагався її обстрілом своїх гармат знищити або „викурити" і, як пізніше показалось, таки її „викурив".

По тій пригоді й будучи свідком ще одного вистрілу нашої гармати, ми з Юрком Танчаковським подались в поворотну дорогу до Народного Дому, але вже іншим шляхом, ніж зайшли були на Високий Замок.

С. Волинець

М. Вільшина

ЛИСТОПАД

Та ніч була така, така відмінна
Від ночей тих, що були перед нею —
Безмісячна, тривожна, безпромінна,
У таємниць загорнена кирею —
Коли ж нарешті впав її серпанок,
То й світ був інший, як у кожний ранок.

Ще місто в сні, не відало про ніщо,
Як в брук жовнярські вдарили підкови,
Як сталь при боці брязнула зловіщо,
Як спалахнули перші маки крови,
Як вартових змінили ми на башті
І наш прапор завісили на машті.

В долонях кріс, за поясом гранати
І мов два тигри під шеломом очі —
Оттак ішли ми ранок зустрічати,
Що мав прийти по тій безсонній ночі
І здійснити по довгих, довгих літах
Те, що батьки лишили в заповітах.

Мов буревій, мов буря дика, люта,
Що рве з корінням дуби і тополі,
Немов стріла до вистрілу напнута,
Так ми тоді зірвалися до волі,
І грянули, немов гірський водопад
В історію, а з нами — наш листопад.

Свято Просвіти
1968

Юра Шкрумеляк

Привіт „Просвіті"

Ще було темно в нас, хог десь огні горіли...
І хог нещасний раб звільнивсь із лютих пут,
Та вільно не зажив, блукав без стежки й ціли,
Де правда, ще не знав, не знав, де правий суд.
Бо сотні літ він звик лише в ярмі ходити
Й огима звик завжди дивитись тільки вниз,
То ж і на волі він не знав, куди ступити,
Не багивши доріг до щастя ясних риз...
То хог і ясний день розвіяв пітьму ногі,
Він днини не пізнав, бо в тьмі зростали огі.

Тоді у горстки тих, що доля їм сприяла,
Що ясно вже могли дивитися на світ,
Мов Фенікс думка враз збудилась і повстала,
Щоб для братів знайти такий цілющий цвіт,
Що має в собі міць творити дивні гуда,
Що як його схилить до серця і до віг,
То, хто незрягий був, усе вже багить буде,
Полюбить ясний день, забуде темну ніг...
Вони знайшли той цвіт! Мов сонце серед літа,
І гріє й світить він! Йому імя: ПРОСВІТА!

Вона пішла в народ і ясно засвітила
До тих малих вікон, що зиркають зпід стріх,
І смілі мрії враз у тих сліпців збудила,
Що їм угора ще, думати — був би гріх...
І дотиком своїм здіймала всім сліпоту
І освітила всім до сонця сто доріг,
Навгала всіх рабів, вільну робить роботу
І плугом золотим зорати переліг.
І пригорнула всіх добрягими руками,
І глянула на них дбайливим оком мами.

А хто її прийняв, прозрів у ту хвилину
І був уже не раб, а вільний гоповік,
Він ріс і розвивавсь без стриму й без упину
І других підіймав, своїх братів-калік.
Вона ж ішла й ішла і яснеє проміння
Посіяла з долин аж до високих гір,
В промінню тім росте вже друге покоління,
У всіх, як у вірла, сталиться бистрий зір.
Тим зором вздріли всі мету святу, високу,
І йдуть усі вперед, не вступляться ні кроку!

Привіт Тобі в цей день, ти рідная богине,
Що на широку путь ведеш увесь народ!
З Тобою він уже не впаде й не загине
І до мети дійде крізь терня всіх пригод.
Найслабших Ти кріпиш, мов цвіт росиця срібна,
І з їх слабих сердець куєш святі мегі!
Ти вігно молода і вігно нам потрібна,
І з Твоїм світлом ми не зблудимо в ногі!
Веди ж нас далі Ти, світи в серцях огнями,
Хай скоро ціль свята засяє вже над нами.

Львів, 8 грудня 1928.

С. Волинець

100-річчя Матері „Просвіти"

В дні 8 грудня 1968 року минає 100-років від оснування товариства, яке відограло велетенську ролю у всебічному розвитку західньої вітки великого українського народу, а саме Матірного Товариства „Просвіти" у Львові.

Претрудне хоч спасенне діло

Ідею створити це товариство подав о. Степан Качала, а підхопив її гурт молодих людей і рішився взятися „за претрудне хоч спасенне діло — діло просвіти народу".

І дійсно зі шляхетного почину того гурту виросла могутня твердиня народньої освіти, безпримірна в цілому світі. Можна без ніякої пересади сказати, що ні один нарід у тому часі ані пізніше не створив був подібної установи, хоч були спроби її створити, як от у чехів „Ческа Матіце", або в поляків „Мацєрж Школьна". Ці товариства ніколи не мали такого засягу праці, ані не осягнули ніколи такого організаційного розросту, як наша „Просвіта".

ПРАЦІВНИКИ ЦЕНТРАЛІ „ПРОСВІТИ"

Починаючи зліва сидять: **Д. Хомяк** (управитель переплетні), **М. Брилинський** (інспектор), **І. Павлик** (нач. книговод), **проф. В. Сімович** (редактор видань), **С. Маґаляс** (начальник канцелярії), **П. Петрик** (начальник організац. відділу), **А. Гапяк** (скарбник), **Наталка Савченко** (бібліотекарка), **Марія Біскупська** (мундантка).

Починаючи зліва стоять: **О. Кубів** (люстртор), **В. Городиський, М. Породько, І. Почтар, І. Полюга, А. Петренко** (адміністрація видань), **М. Таранович** (книгар), **І. Бедрило, І. Саламаха** (люстратор), **С. Корецький** (люстратор), **Я. Андрусечко** (інспектор), **В. Гафткович** (люстратор), **В. Татомир, Г. Хробак** (люстратор), **В. Кобів.**

Великий день

І прийшов цей очікуваний великий день, день першого загального збору „Просвіти". І був це вівторок 8 грудня року Божого 1868. На збори прибуло 70 членів-основників зі самого Львова. Були теж представники зі сіл. В бічній залі Стрільниці, де відбувались ці збори зібралось понад 150 осіб.

Збір відкрив продуманою, змістовною промовою, голова ініціятивного комітету, душа усього діла, професор Наталь Вахнянин.

Сердечний привіт склав одинокий присутній на тих зборах священик, старенький о. Йосиф Заячківський, парох села Лопянка, Долинського повіту. У свойому привіті він між іншим сказав:

„Ділайте ж нині щиро, кожний у своїм званню! Бідна Русь мати, бідні й ви сини її. Праця — се ваш капітал, з котрого маєте сплатити довг народови. Таж ви знаєте, і нарід свідомий того, що ваша нинішна наука оплачується по найбільшій части тим мізерним грошем, на котрий нарід керваво працює. А як доробитеся куска хліба, коби лиш вас Бог охоронив від тої сьогочасної чуми, від огидного космополітизму, котрий є погибелю всякій народности, — і держіться свойого народу".

Навівши в кінці грецьку леґенду про велитня Антея, якого не міг побороти силач Геракль, доки він дотикався своїми ногами своєї ма-

ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ І РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ „ПРОСВІТИ" В 1935 Р.

Сидять починаючи зліва: **М. Дужий, Я. Котлунюк, о. Ю. Дзерович, В. Мудрий, д-р І. Брик, К. Коберський, Ю. Дроздовський, М. Корчинський.**

Стоять, починаючи зліва: **І. Ґижа, М. Крилошанський, М. Творидло, Я. Олексишин, д-р Маркіян Дзерович, М. Галібей, М. Терлецький, З. Рудик, П. Пасіка, М. Кліщ, Є. Храпливий, М. Таранько.**

тері землі і, подаючи його за примір, о. Заячківський закінчив свою промову-привіт такими словами:

„Так і ви любі братчики, хоть яка тяжка булаби ваша боротьба, хоть як високо піднесла б вас доля, не давайтесь відорвати від вашої матери — від народу! Тоді лише ви будете сильні в народі, а народ вами славний! О то просить вас нарід моїми устами!"

Окремі привіти прийшли від о. С. Качали, о. Осипа Лозинського, письменника о. Миколи Устіяновича і телеґрами від гуртів української інтеліґенції в Бережанах, Станиславові і Перемишлі. Прислали теж привіти студенти чехи, серби, словаки — а Юрій Федькович привітав „Просвіту" окремим віршом.

Перший параґраф схваленого на перших зборах „Просвіти" статуту казав:

„Пізнати народ свій у цілій його величі і мудрости душевній, із всею недужою й темною його стороною, а відтак взятись за лікування недужого організму і за подавання йому поживних страв — се діло розумне, хоч і трудне".

Колоди на шляху

Тяжкий був шлях „Просвіти" від першого ж дня її заіснування. Кидали їй колоди під ноги не лише чужі, але й свої люди. Вже перший її збір не міг відбутися у своїй залі Народного Дому, збудованого з жертв українського народу, а в чужій залі польської Стрільниці, бо „совітові" Народного Дому захтілось чомусь давати того дня „театральне представленіє". А „щоб не станути нікому в дорозі", основники у своїй делікатности назначили Збір на 3.30 по полудні.

Бажали це велике діло зачати з Богом. Замовили Службу Божу в церкві св. Миколая „о поміч св. Духа", та парох о. Яков Шведзіцкий, „припадково мусів виїхати" і храм зачинив, щоб який інший священик за „Просвіту" Богові не помолився.

Парох Успенської церкви, о. Теофіль Павликов, теж відмовився відправити Службу Божу, бо, як сказав, „У його церкві нема місця для ляхофілів, хиба лиш у косцьолах".

Так витали „Просвіту" ті, що держали в руках багаті народні установи, а разом з тим і нарід у темноті. Адже голова Народного Дому, канонік о. Кульчицький, питався ще в 1870 році: „Що се за Просвіта? Чи се товариство польське, чи німецьке, чи якої небудь іншої народности". Вкінці не дуже добірними словами, заговорив про шкідливість для народу „Просвіти" й її видань тої — як виразився — „холєри".

„Просвіта" — побідниця

Одначе „Просвіта" поборола всі ті труднощі, що чужі і свої противники і вороги ставили на її шляху. Вона з перших днів свого існування почала свою працю, почала творити добро. По селах і містеч-

ках почали основуватися читальні, ті огнища освіти і свідомости. Люди почали сходитися на розмову, на читання книжок, слухання відчитів.

д-р Іван Брик, передостанній голова Матірного Товариства „Просвіта"

о. Юліян Дзерович, останній голова Матірного Товариства „Просвіта"

По селах, найперше при читальнях почали поставати свої кооперативні крамниці і щадничо-кредитові каси і шпихлірі. „Просвіта" і друкованим і живим словом навчала і спомагала усіх: і селян, і міщан, і купців, і ремісників. При „Просвіті" повстали і перші курси для неграмотних, і перші господарські й фахові школи, і перші кружки „Сільського Господаря". Це „Просвіта" дала життя всім тим великим і корисним товариствам і установам, що пізніше працювали вже самостійно, як кооперативи з Центросоюзом і Ревізійним Союзом, як „Маслосоюз", „Сільський Господар", „Рідна Школа", українські банки і всі інші установи.

Світова „Просвіта"

Зроджена в серці західньої України, ідея „Просвіти" поширилась скоро на всі українські землі. Поширилась вона на Придніпрянщині і до 1914 року, коли її в час першої світової війни закрито, мала вона там 40 читалень.

Зайшла вона була аж на далекосхідній Зелений Клин, відому українську колонію і по розгромленню її большевиками перенеслась до гостинного Харбіну в Манджурії, де багато років пишно процвітала. Прийнялась вона на Зеленій Буковині і Срібній Землі Закарпаття. Понесли її з собою українські еміґранти, що виїзджали в европейські чи заморські краї шукати кращої долі. Здибуємо її в Югославії, Франції, Канаді, Америці, Арґентині, Уруґваю і Бразилії.

Ті, що вели „Просвіту"

Відмічуючи 100-літній ювілей „Просвіти", годиться назвати тих мужів, що стояли у її проводі на протязі десятиліть її існування. Було їх усіх 11:

Наталь Вахнянин (1868-70), Юліян Лаврівський (1870-73), Володимир Федорович (1873-77), о. д-р Омелян Огоновський (1896—1906, за його головування куплено дім для „Просвіти" у Львові, Ринок, ч. 10), д-р Євген Олесницький (29 травня 1906 до 2 листопада 1906), Петро Огоновський (1906—1910), Іван Кивелюк (1910—1922, за його головування „Просвіта" осягнула найвищий щабель свого розвитку, але теж і найбільшого упадку в часі війни і в перші роки після неї), Михайло Галущинський (1923-31), д-р Іван Брик (1932-39), о. Юліян

БУДИНОК МАТІРНОГО ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ, Ринок ч. 10

Голови Матірного Товариства „Просвіта": верхній ряд від ліва — **Іван Кивелюк, Михайло Галущинський, Анатоль Вахнянин, Юліян Лаврівський; другий** ряд від ліва — **Петро Огоновський, Володислав Федорович;** третій ряд від ліва — **д-р Євген Олесницький, Юліян Романчук, о. Омелян Огоновський.** Цей фотомонтаж був зроблений в 1928 р., коли відмічувано 60-ліття „Просвіти" і був поміщений в „Новому Часі".

Дзерович, що був вибраний головою 8 червня 1939 р. Ні один з них вже не живе.

Живе і жити буде

Натерпілась „Просвіта", ця пишна цвітка, що її з такою любовю плекав український народ, багато переслідувань і наруг від його ворогів. Згадати б тільки погроми читалень в часі лихої слави „пацифікації", вчиненої польськими займанцями. Та, як той „Фенікс" із попелу, підносилась вона все до нового життя. Смертельного удару завдала їй на рідних землях друга світова війна, що принесла тим землям першу і згодом другу большевицьку окупацію. Большевицькі наїздники її знищили і не вдалось її відновити в час гітлерівського наїзду

на Україну. В краю залишились по „Просвіті" руїна і попіл, та живе вона там напевно у серцях своїх дітей, як любий і світлий спомин. Живе вона теж і у наших серцях тут на еміґрації, чого доказом є святкування її 100-літнього ювілею. Живе вона теж і фізично у виді тих численних читалень і товариств „Просвіт", що існують ще і сьогодні у вільному світі в місцях поселення українського племені і житиме так довго, як довго те племя зберігатиме память про Україну.

Посвячення ювілейного прапору „Просвіти"

На передодні другої світової війни, в 1938 році, коли відмічувано 70-річчя „Просвіти" посвячено ювілейний прапор „Просвіти". Це урочисте й памятне посвячення відбулось в неділю 22 травня. Попередила це посвячення полева Служба Божа, що була відправлена на широкому подвір'ї катедри св. Юра у Львові.

Перші на площі уставились прапорові почоти від різних установ під проводом прапору української кооперації. Почесну трибуну, що була праворуч полевого престола зайняли члени Головного Виділу „Просвіти" під проводом голови д-ра Івана Брика й члени Ділового Ювілейного Комітету під проводом голови того комітету, посла Зиновія Пеленського. Ліворуч престола станули сеніори і почесні члени, а напроти них станули провідники різних українських установ

Напроти престола станув з новим прапором „Просвіти" головний хорунжий Петро Петрик, а по боках асистували хорунжі Степан Корецький і Володимир Татомир.

Службу Божу відправляв єпископ, Преосвященний Никита Будка. Перший біля нього станув до Богослуження о. шамбелян Михайло Цегельський, парох Камянки Струмілової, почесний член „Просвіти" і найстарший з живучих в тому часі просвітян. Він був одним із членів-основників „Просвіти" що був приявний на перших зборах „Просвіти" дня 8 грудня 1868 року. Крім нього до Богослуження стали інші найстарші священики, а між ними член Головного Виділу і пізніший, останній голова „Просвіти", о. Юліян Дзерович. Співав скріплений святоюрський хор під орудою визнатного тодішнього дириґента Івана Охримовича.

Біло-золотистий прапор „Просвіти" був виконаний руками українських жінок згуртованих в „Народному Мистецтві", за нарисом артиста-маляра Святослава Гординського. Це в тому часі був найкращий прапор між українськими прапорами.

Самого акту посвячення довершив у митрополичій каплиці Митрополит Андрей Шептицький і після посвячення виголосив коротку промову в якій між іншим сказав, що:

„Просвіта" у хвилинах радости і смутку горнеться до Церкви, в ній шукає помочі, та тим дає одиноку сильну запоруку кращої майбутности".

Посвячений прапор взяв в руки найстарший та одинокий живучий в тому часі член-основник „Просвіти", о. Михайло Цегельський та передав його голові „Просвіти" д-рові І. Брикові, виголосивши при цьому коротку промову, в якій звучали сумні нотки, що були подиктовані надзвичайно тяжким положенням, в якому в тому часі находилась та частина українського народу, що була під пануванням Польщі. Свою промову старенький священик закінчив такими словами:

„Віддаю той прапор у твої руки пане голово! Бери його у свої кріпкі долоні і нехай він у твоїх руках буде горою! Держи його міцно і твердо. Маєш кріпко стояти з ним і кріпко йти, а Бог нас не опустить. З темнотою мусимо скінчити і наш прапор залопотить на рідні ниви й рідні села!"

Прийнявши з рук о. М. Цегельського посвячений прапор, голова „Просвіти" д-р І. Брик виголосив промову, яку закінчив такими словами:

„Кінчу словами привіту одної Філії „Просвіти": — Лопоти прапоре, як широка українська земля! Буди оспалих! Дай надію зневіреним! Додай сили і снаги нам усім до праці і для нашого Сонця „Просвіти"!...

Після своєї промови, голова „Просвіти" д-р І. Брик передав посвячений прапор в руки прапороносця Петра Петрика. Перед тим заки він взяв цей прапор у свої руки він склав на руки голови „Просвіти" таке приречення і присягу:

„Прирікаю і присягаю, що прапор цей зберігатиму як дорогу цінність, держатиму його високо, і таким чистим передам його в гідні руки молодшого переємця, яким чистим його сьогодні перебираю. Так мені, Боже, допоможи, Пречиста Діво і всі Святі!"

Голова „Просвіти" поцілував прапор і передав його хорунжому, який теж поцілував прапор.

Привіт і вінчання прапору

Після того як прапоросець П. Петрик прийняв з рук голови „Просвіти" прапор і склав приречення бути вірним тому прапорові, почались привіти і вінчання прапору лентами. Перший з привітом виступив голова Наукового Товариства ім. Шевченка проф. д-р Іван Раковський. Він сказав:

„Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка сердечно витає найстаршу нашу культурну установу, Товариство „Просвіта" з її великим сьогоднішнім святом. Наукове Товариство ім. Шевченка тямить

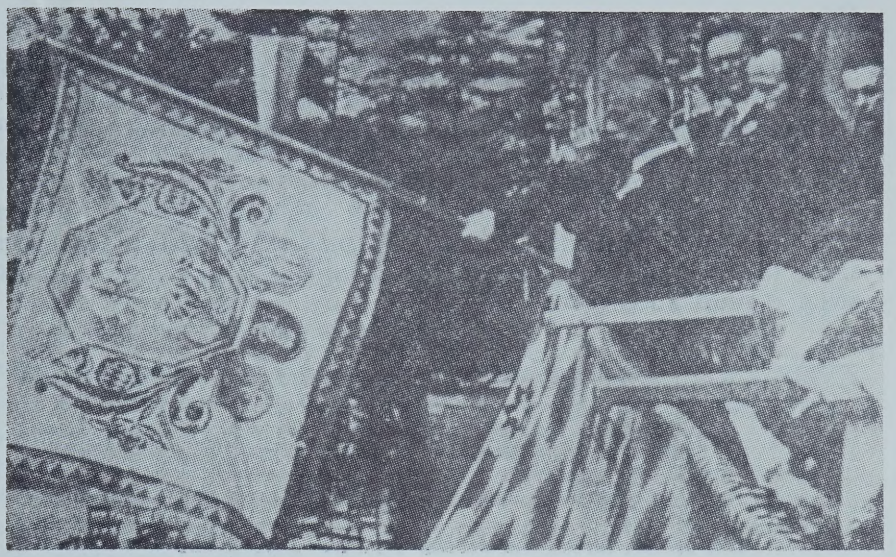

Посвячений прапор „Просвіти" держить в руках хорунжий П. Петрик. Біля нього голова „Просвіти" д-р І. Брик, за ним голова Ділового Ювілейного Комітету, посол З. Пеленський.

завжди, що Товариство „Просвіта" перед 70 роками перебираючи на себе завдання мертвої вже тоді Галицько-Руської Матиці, перше взяло на себе обовязок плекати українське письменство й українську науку. Правда, з ростом її праці треба було цю надзвичайно важну ділянку нашого національного життя передати окремій для цього призначеній організації і задля цього пять років після народин „Просвіти" засновано наше Наукове Товариство, що довгі літа опісля було єдиною нашою науковою установою на всіх українських землях.

„Власне предтечею цвого Наукового Товариства була Ювилятка і тимто Наукове Товариство ім. Шевченка завжди пильно стежить за буйним розвитком Матері українських товариств, своєї старшої посестри, Товариства „Просвіта", завжди тішиться успіхами в її праці і тепер вінчаючи цей ювілейний прапор „Просвіти", гаряче бажаємо їй якнайкращого дальшого розцвіту на честь і славу української культури. Наша всім так дорога „Просвіта" хай живе і розцвітається! Хай під цим своїм прапором обєднує увесь український народ в праці для добра і щастя України, нехай веде його до боротьби за правду, до остаточної перемоги, до побіди!"

Проф. І. Раковський перший увінчав прапор „Просвіти" лентою від Наукового Товариства ім. Шевченка.

Відпоручник української кооперації вінчаючи цей прапор другою лентою підкреслив у своїй привітальній промові, що „Просвіта" перша почала ставити також основи під добробут та організовану боротьбу з матеріяльним лихом і визиском, причинилася до заснування перших установ на кооперативних засадах і так справді стала теж Матірю української кооперації.

Вінчаючи прапор третьою лентою голова „Рідної Школи" проф. Іван Галущинський підкреслив у своїй привітальній промові, що „Просвіта" перша звернула пильну увагу також на рідне шкільництво і виховання покоління в національному дусі та так приготовила ґрунт під заснування і працю „Рідної Школи".

Після представника „Рідної Школи" складали привіти і вінчали прапор лентами представники інших українських установ та організацій та складали свої підписи на виконаній по мистецьки перґаміновій грамоті посвячення.

(За кал. „Просвіти" 1939 р.)

МОЛИТВА

БОЖЕ!
НЕ ДАЙ, ЩОБ ТЕМНИЙ ВОРОГ УКРАЇНИ
НАС ПОБОРОВ,
ДО РІДНИХ СВЯТОЩІВ І ДО КРАЇНИ
ТИ, ОТЧЕ, В СЕРЦЕ КОЖНОЇ ЛЮДИНИ
САМ ВЛИВ ЛЮБОВ.

ДОСИТЬ ВЖЕ СЛІЗ РОСИЛО НАШІ ВІЇ,
ДОСИТЬ ВЖЕ ВТРАТ —
НЕ ВІДБИРАЙ ОСТАННЬОЇ НАДІЇ

ЩО СОНЦЕ ВОЛІ НАМ ЩЕ ЗАЯСНІЄ,
ЖДЕ МИР НАС Й ЛАД.
НЕ ДАЙ ДОПИТИ НАМ ДО ДНА САМОГО
ЦЮ ЧАШУ ВЩЕРТЬ —
ОСВОБОДИ НАС З ГНЕТУ ВІКОВОГО,
АХ, НЕ ЗАСУДЖУЙ, ОТЧЕ, ЛЮДУ СТРОГО
НА ЗГУБУ — СМЕРТЬ.

ТИ, ЩО ЛЕЛІЇ ЗБЕРІГАЄШ ЦВІТИ
У БУРІ ЧАС,
ЗАХОРОНИ НАС І ДАЙ ДОСТРЕМІТИ
ДО ПОВНОГО ЖИТТЯ І ДО ОСВІТИ
ПОГЛЯНЬ НА НАС!

ПО ДНЯХ ЗНЕВАГИ ВІД ВЛАДИ ТИРАНІВ,
ПО МУКАХ ВСІХ,
ХАЙ ПРОМІНЬ ЛАСК ТВОЇХ НА НАС УПАДЕ —
І ДІЖДЕМОСЬ В БУДУЧЧИНІ РОЗРАДИ,
ДОБРА І ВТІХ!

———

А. Ґосподин

Огляд просвітних товариств у Канаді

(Ця тема вимагає ширшго опрацювання в окремій книжці. З огляду на обмежені вузькі рямці календарної статті ми обмежимось тут лиш до короткого, далеко не вичерпуючого теми нарису. — **А. Ґ.**).

З бажання й туги українських народніх мас за освітою виросла в старому краю ще в половині XIX століття така величня культурно-освітня установа як „Просвіта" із великою кількістю читалень і многотисячним членством. Такої установи не створив не тільки ні один зі словянських народів але сміливо можна сказати що не створив її ніодин з культурних народів світу і вона була є й буде великою гордістю українського народу.

Перша читальня у Вінніпеґу

Отож не треба дивуватись, що наші перші переселенці приїхавши до Канади, і сяк так улаштувавшись тут, почали творити на взір старокрайових читалень свої читальні, чи то під назвою читалень „Просвіти" чи під назвою народніх домів, а часом й під іншими назвами. Ціль тих читалень й засяг їх праці був такий самий як старокрайових читалень „Просвіти".

Сьогодні важко встановити документально коли була в Канаді зорганізована перша читальня „Просвіти". На основі різних споґадів і передань можна прийняти, що перша читальня в Канаді була зорганізована у Вінніпеґу ще перед 1900-им роком. Мала вона імя читальні Тараса Шевченка і приміщувалась у приватній хаті при вулиці Юклид під числом 109. Хоч, як сказано, не знаємо точної дати повстання тієї читальні, але з дописів поміщуваних в американській, українській газеті „Свобода" з 1904 року можна припускати, що вона існувала ще перед тим роком.

Згодом ця читальня перенеслась з вулиці Юклед до будинку що був положений на розі вулиць Селкірк і МекҐреґор. Цей будинок купив був весною 1904 року о. М. Гура, тодішний парох церкви св. о. Миколая. В тому будинку приміщувалась й перша в Канаді Рідна Школа в якій навчали українські католицькі монахині прибулі в 1905 році зі Львова. Там теж примістилася друга читальня „Просвіти", що повстала була при церкві св. о. Николая при якій існувало Запомогове Братство св. о. Миколая, а стара Читальня, що носила імя Т. Шевченка й була опанована тодішними лівими соціялістичними елементами перенеслась до будинку що був положений на розі вулиць Манітоба і Паверс, і там вела свою культурно-освітню працю.

Будинок Українського Народного Дому у Вінніпеґу

Український Народний Дім

В культурно-освітній праці відмежувалась група тодішніх народовців у проводі якої стояв в тому часі Тарас Ферлей від народовецької групи. В 1916 році „народовці" купили будинок на розі вулиць Борровс і МекҐреґор, який назвали „Українським Народним Домом", в якому розгорнули гарну культурно-освітню працю. При „Народному Домі" зорганізовано Рідну Школу що існує вже понад 50 років, жіноче товариство ім. Лесі Українки, мішаний хор і драматичне товариство, яке згодом скріпилось „Драматичним Товариством ім. Марії Заньковецької". Це товариство було зорганізоване при читальні „Просвіта", а пізніше відійшло до „Українського Народного Дому". Це товариство поставило цілий ряд добре підготованих театральних вистав.

ТУРФДім

Окремо почала організувати культурно-освітню працю група соціялістів в якій провідну ролю відогравав тоді М. Попович. Ця група в 1919 році збудувала на розі вулиць Причард і МекҐреґор Український Робітничий Дім. Спочатку там велась українська культурно-освітня праця. Поза Вінніпеґом повстало кілька таких домів й тоді їх охоплено спеціяльним товариством, що дістало назву „Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім" (ТУРФДім). Згодом це товариство з його домами опанували комуністами й ці доми по сьогодні находяться в їхніх руках.

Товариство Читальня „Просвіта" у Вінніпеґу

Старе Товариство читальня „Просвіта" що як вже було сказано, приміщувалось в будинку на розі вулиць Селкірк і МекҐреґор переносячись від 1905 р. з місця на місце, слабо вело свою культурно-освітню

працю з причини браку відповідного приміщення. В 1917 році це товариство набуло вже свій власний дім і від тоді ця робота пожвавилась. В 1921 р. т-во перенеслось до свого нового, мурованого дому де була сцена і там повною ходою пішла культурно-освітня й громадська праця. При читальні зорганізовано Рідну Школу, дитячу громаду, жіноче товариство що згодом прийняло назву Марії Маркович (Марко Вовчок). Зреорганізовано драматичний гурток, засновано мішаний хор, школу українських танків, запомоговий відділ і гарну бібліотеку. Продовж кількох років просвітянський хор під орудою композ. о. Євгена Турули був одним з найкращих українських хорів в Канаді. Мури читальні „Просвіта" гостили таких визначних гостей як проф. О. Кошиць

Дім „Просвіти" у Вінніпеґу

з його хором і славну українську співачку Соломію Крушельницьку. З великої залі і інших приміщень читальні „Просвіта" користали безплатно різні українські установи. Товариство „Просвіта" у Вінніпеґу щедро жертвувало на різні добродійні і національні цілі. З його жертвенности користали і Рідна Школа в старім краю, українські інваліди і українські політичні вязні.

В 1955 році читальня „Просвіти" у Вінніпеґу відмічувала свій золотий ювілей, а саме 50-річчя свого існування і з того приводу видала пропамятну книгу під заголовком „Півстоліття Просвіти", а з нагоди 100-річчя Матірного Товариства вінніпеґська читальня „Просвіти" випускає в світ книгу присвячену тому сторіччю.

Канадійсько-Український Інститут „Просвіти"

Канадійсько-український Інститут „Просвіти" був заснований в 1916 році о. М. Оленчуком при церкві св. Володимира і Ольги, де вже в тому часі існувало драматично-співацьке товариство „Бандурист".

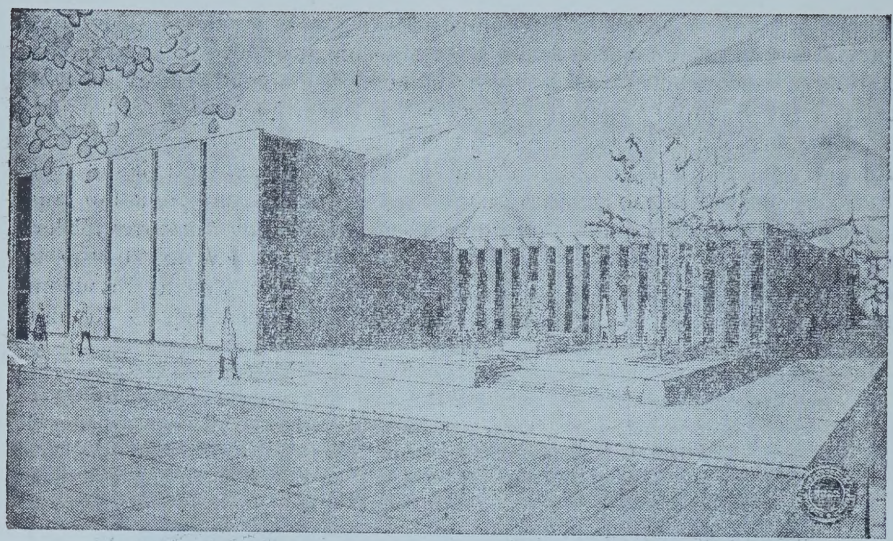

Новий будинок Інституту „Просвіти" у Вінніпеґу

Це товариство получилось в 1924 році з Інститутом „Просвіти" й тоді там оживилась культурно-освітна праця. В 1918 році закуплено на розі вулиці Причард і Арлінґтон велику площу під будинок, а в 1921 році почато будову будинку якої одначе з браку фондів не закінчено, бо збудовано лише долішню залю зі сценою.

В 1966 році, коли Інститут відмічував 50-річчя свого існування, його члени рішили добудувати і навіть розбудувати його будинок, що було виконано.

При Інституті Просвіти велася постійно Рідна Школа, існувало товариство молоді, жіноче товариство ім. Княгині Ольги, мішаний хор і драматичний гурток. Всі ці товариства співпрацювали тісно з собою. Мав Інститут й свої клопоти й кризи, коли його намагались захопити у свої руки різні політичні групи й почали господарити по своєму не придержуючись статуту, так що треба було скликувати надзвичайні збори членів, щоб упорядкувати відносини.

При Інституті існує гарна бібліотека. Під цю пору в Інституті Просвіти знайшли приміщення такі установи і організації як Ліґа Визволення України, Спілка Української Молоді (СУМ), жіноче товариство ім. княгині Ольги, кредитова спілка „Віра" й ін.

Рідна Школа ім. Маркіяна Шашкевича

Мимо своєї назви це товариство є по суті просвітянським товариством яке вело й дальше веде культурно-освітню працю. Було воно зорганізоване за ініціятивою п. П. Гаврисишина і о. П. Божика в 1925 році. В 1928 році це товариство збудувало гарний мурований будинок

зі сценою при вул. Юклид й тоді там почалась пожвавлена культурно-освітня праця. При товаристві існує Рідна Школа для українських дітей, жіноче товариство, товариство молоді, співацько - драматичний гурток та запомогове товариство, гарна бібліотека та багатий архів присвячений Маркіянові Шашкевичеві.

Просвітянські товариства на передмістях Вінніпеґу

В 1914 році засновано на передмісті Вінніпеґу Брукленд Товариство „Просвіта" ім. Т. Шевченка і вибрано його головою Г. Р. Дзюбу. Це товариство відкрило Рідну Школу, придбало бібліотеку, а в 1916 році набуло власний будинок і назвало його „Інститутом ім. Тараса Шевченка". При тому Інституті засновано музичну школу для дітей, спортову дружину і Запомогове товариство ім. Івана Франка.

На передмісті Вінніпеґу Елмвуд зорганізовано в 1918 році читальню ім. Т. Шевченка, при якій була Рідна Школа і драматично-співацький гурток.

В південній частині Вінніпеґу, а саме у Форт Руж, засновано в 1921 році українське товариство „Кобзар", яке вибудувало гарний будинок. При товаристві зорганізовано Рідну Школу і співацько-драматичний гурток.

У сусідньому до Вінніпеґу місті Сейнт Бонифас засновано в 1927 році Просвітне Товариство ім. Тараса Шевченка. При цьому товаристві зорганізовано Рідну Школу, драматичний гурток, мішаний хор і жіноче товариство. За ініціятивою членів того товариства зорганізовано згодом у Сейнт Бонифас українську кооперативну споживчу крамницю і кооперативу для продажу різного рода опалу.

Всі ці культурно-освітні товариства міста Вінніпеґу і його передмість тісно співпрацювали зі собою і виступали разом у всіх загальних справах. І так в дні 11 грудня 1938 року було відсвятковано спільно 70-річчя Матірного Товариства „Просвіта" у Львові.

Виринула була навіть думка створення „Союзу читалень в Канаді". Тодішній український, вінніпеґський часопис „Канадійський Українець" (Русин) надрукував був в своєму Великодному числі з 1915 року „Статут читалень Просвіти в Канаді". Знову ж в 1916 році вінніпеґський часопис „Український Голос", видав книжечку під заголовком „Українська читальня". В цій книжці були подані вказівки як закладати і вести всякі організації, а головно читальні і подано статут для читалень „Просвіти".

Манітоба

З Вінніпеґу ідея творення культурно-освітніх товариств в Канаді, а в першу чергу просвітянських читалень часами під різними назвами промінювала на захід і схід Канади. В першу чергу почали вони виростати в Манітобі де в піонерських часах були найбільші і найгустіші скупчення українських поселенців.

В найближчому після Сейнт Бонифас місті до Вінніпеґу, а саме в Трансконі за ініціятивою В. Лісового був зорганізований в 1913 році Український Народний Дім ім. Шевченка. Початкова культурно-освітня праця велась у винайменім приміщенні. Коли ж виринула справа побудови власного дому то членство розбилось на дві групи. Зкомунізовані члени відкололись і побудували собі свій Робітничий Дім, а національно думаючі члени побудували свій дім і назвали його Народнім Домом ім. Шевченка.

Коли ж в Трансконі виринула справа побудови місцевої церкви, то тоді між членами того Народномо Дому виник розкол на релігійному тлі. Одні були за побудовою православної церкви, а другі за побудовою католицької. Католицька група відійшла від спільного Народного Дому і в 1925 році побудувала свій власний, який назвала Народнім Домом ім. І. Франка. Таким чином у відносно малій місцевості Транскона виникло аж три культурно-освітні установи.

В Брендоні читальня „Просвіти" була зорганізована в 1920 році. В скорому часі побудовано для читальні гарний будинок в якому знайшла приміщення Рідна Школа і розгорнули свою працю драматично-співацький гурток, Жіноче Товариство ім. Ольги Кобилянської і Запомогове Братство ім. св. Николая.

В Давфині засновано Український Народний Дім в 1928 році і в тому ж році почато будову власного дому. Першим головою Народного Дому був А. Варнок, а секретарем Петро Ковтун.

При тому Народному Домі приміщуються такі організації і товариства: Союз Українців Самостійників, Союз Української Молоді Канади, відділ Союзу Українок Канади, студентський кружок, драматично-співацький гурток і Рідна Школа.

Існує теж не стверджена документально згадка, що перша читальня в Давфині мала бути заснована в 1918 році і вона приміщувалась в хаті С. Слижука який мав бути її писарем, а А. Табака її головою.

Крім названих вище, в Манітобі було основано 44 читальні, що мали різні назви. Вичисляючи ці читальні подаємо в дужках рік їх заложення, а коли не можна було встановити року заложення, даємо знак запиту.

Культурно-освітні Товариства Манітоби

Росбурн, Ман. — Читальня ім. К. Трильовського (1907).

Росбурн, Ман. — Читальня ім. І. Франка, Д. Вовк, голова, В. Лемчишин, писар (1908).

Лун Лейк — Читальня „Наша Зоря", Т. Білінський — голова, О. Г. Гикавий — писар (1908).

Арбакка, Ман. — Товариство ім. М. Драгоманова, М. П. Остапович — голова, Ґ. Косован — писар (1908).

Венлав, Ман. — Читальня Просвіта, В. Батрин — голова, В. Рудько — писар (1908).

Бровкенгед, Ман. — Читальня „Рання Зоря", П. Карпець — організатор (1908).

Сифтон, Ман. — Народня Читальня, Г. Наконечний — голова, В. Цеховський — писар (1908).

Сифтон, Ман. — Читальня „Руська Просвіта", І. Борейко — голова, Гр. Буряк — писар (1908).

Ґімлі, Ман. — Читальня „Рання Зоря", Ж. Вуйціх — голова, П. В. Чайківський — писар (1908).

Етелберт, Ман. — Читальня Просвіта, Іван Коцан — голова, Й. Просишин — писар (1908).

Коломия (Ґілберт Плейнс), Ман. — Читальня Просвіта, В. Батрин — голова, В. Рудько — писар (1907).

Лейдівуд, Ман. — Читальня (1908).

Веллі Ривер (Теребовля), Ман. — Читальня ім. М. Шашкевича (?).

Вінніпеґ Біч, Ман. — Читальня ім. М. Шашкевича, В. Когут — голова (1907).

Стюартбурн, Ман. — Читальня Просвіта (1907).

Роза, Ман. — Читальня Просвіта ім. Шевченка (1907).

Олеськів, Ман. — Читальня ім. М. Павлика (1907).

Олеськів, Ман. — Читальня ім. М. Драгоманова (1908).

Ґарленд, Ман. — Читальня „Руська Слава", Г. Гикавий — голова, О. Маґіс — писар (1908).

Сарто, Ман. — Читальня, К. Щерба і П. Сенків — організатори (1907).

Фишінґ Ривер, Ман. — Читальня Просвіта (1907).

Україна, Ман. — Читальня ім. М. Січинського, І. Рівняк — голова, І. Шикиревий — писар (1918).

Вайта, Ман. — Читальня ім. Т. Шевченка, М. Боднарчук, В. Подольський і Н. Гаврилів — організатори (1907).

Окборн, Ман. — Читальня „Поступ", І. Яцик — голова, М. Драбинястий — писар (1907).

Мінк Крік, Ман. — Читальня (1906).

Райдінґмовнтейн, Ман. — Читальня Просвіта, В. Смук — голова, Д. Романчич — писар (1906).

Ольга, Ман. — Читальня Просвіта (?).

Брод Валлей, Ман. — Читальня Просвіта (1909).

Сенді Лейк, Ман. — ім. Качковського (1909).

Стонвал, Ман. — „Русько-Українська Читальня", Н. Лахманець — голова, А. Гандзюк — писар (1907).

Іст Селкірк, Ман. — Читальня ім. М. Січинського, І. Ковальський — голова, Камінський — писар (1910).

Стоні Мовтейн, Ман. — Читальня „Народний Поступ" (1910).

Селкірк, Ман. — Читальня Просвіта ім. Т. Шевченка (1911).

Толстой, Ман. — Народний Дім (1914).

Мензі, Ман. — Укр. Народний Дім (1921).

Енґусвіл, Ман. — Народний Дім, М. Голят — голова, Й. Симочко — писар (1926).

Ст. Ендрус, Ман. — Товариство Просвіта (1930).

Пайн Ривер, Ман. — Укр. Народний Дім (1924).

Портедж ля Прері, Ман. — Товариство ім. Шевченка (1932).

Ґленелла, Ман. — Читальня Просвіта(?).

Шол Лейк, Ман. — Товариство ім. Шевченка (1939).

Дуфрост, Ман. — Просвітне Товариство (1925).

Сенди Лейк, Ман. — Укр. Католицька Читальня Просвіта (1927).

Роркетон, Ман. — Укр. Народний Дім (1938).

Долина, Ман. — Товариство ім. М. Шашкевича (1939).

Культурно-освітні товариства Саскачевану

В центрі українського громадського і культурного життя Саскачевану, а саме в Саскатуні існує Товариство „Просвіта" що було засноване мабуть в 1926 році. Це товариство збудувало свій гарний будинок, зорганізувало Рідну Школу, Жіноче Товариство ім. княгині Ольги, драматичний гурток, школу танців. При товаристві гуртувався теж український студентський гурток. Крім того в Саскачевані існували або ще й сьогодні існують такі культурно-освітні організації, (рік заснування подаємо в дужках, а в сумнівних випадках подаємо знак запиту):

Мелфорт, Саск. — Читальня, П. Вовчук і А. Гандзюк — організатори (1908).
Мелвил, Саск. — Читальня Просвіта, Г. Лисенко — голова, Г. Глодій — писар (1913).
Ґудів, Саск. — Читальня ім. А. Коцка (1913).
Інсінґер, Саск. — Читальня ім. І. Франка (1918).
Бобулинці, Саск. — Читальня Просвіта (1920).
Бруксбі, Саск. — Укр. Народний Дім (1918).
Кендіяк, Саск. — Укр. Народний Дім (1918).
Моделфарм, Саск. — Читальня Просвіта ім. Шевченка (1916).
Ланівці, Саск. — Просвіта ім. Шевченка (1927).
Бівердейл, Саск. — Читальня Просвіта (1927).
Йорктон, Саск. — Товариство ім. Шевченка (1926).
Шипмен, Саск. — Укр. Народний Дім (1931).
Витків, Саск. — Читальня ім. Шевченка (1936).
Приймів, Саск. — Просвіта ім. Митропол. Шептицького (1936).
Вишард, Саск. — Народний Дім ім. М. Шашкевича (1939).
Райн (Дніпро), Саск. — Народний Дім ім. М. Шашкевича (1939).
Канора, Саск. — Товариство Просвіта (1939).
Джедбурґ, Саск. — Читальня Просвіта (1940).
Гафорд, Саск. — Народний Дім (?).
Бекенгем, Саск. — Укр. Народний Дім(?)
Айтуна, Саск. — Укр. Народний Дім (?).
Плезент Гом. — Читальня Просвіта ім. Шевченка (?).
Алвена, Саск. — Просвіта (?).

Культурно-освітні товариства Алберти

В столиці провінції Алберта Едмонтоні Товариство Українського Народного Дому було засноване в 1905 році. Воно прийняло назву Читальня „Просвіти" ім. Т. Шевченка. Першим головою товариства був Данило Чорний, а писарем — Іван Левадний. Від 1913 року це товариство загально називано Українським Народним Домом. В 1926 році його заінкорпоровано під новою назвою, а саме під назвою „Українського Католицького Союзу".

При товаристві був зорганізований досить активний співацько-театральний гурток „Боян".

При Народньому Домі існувала Рідна Школа і Товариство Молоді ім. Маркіяна Шашкевича, до якого вписувалась та молодь, що кінчала школу і там підготовлялася до активної громадської праці. При товаристві була гарна бібліотека зложена із понад 1,500 книжок. Залею Народного Дому постійно користувались різні українські організації і товариства. В 1966 році у 60-річчя свого існування Український Народний Дім в Едмонтоні видав цінну „Пропамятну книгу" багато ілюстровану.

Крім того в Алберті існували або ще сьогодні існують такі українські культурно-освітні товариства (рік заснування подано в дужках, в сумнівних випадках подано знак запиту):

Мондер, Алта. — Укр. Народний Дім ім. Т. Шевченка (1911).
Мондер, Алта. — Укр. Катол. Народний Дім ім. Шевченка (1917).
Мирнам, Алта. — Читальня (1909).
Веґревіл, Алта. — Укр. Читальня ім. М. Січинського (1908).
Чипмен, Алта. — Народний Дім ім. Шевченка (1925).
Новий Київ, Алта. — Народний Дім ім. І. Франка (1929).

Плейн Лейк, Алта. — Народний Дім ім. М. Павлика (1911).

Смокі Лейк, Алта. — Укр. Просвітне тов. ім. Шевченка, Й. Данилович — голова, В. Ґавінчук — писар (1920).

Новий Сокаль, Алта. — Нар. Дім ім. Т. Шевченка (1933).

Борщів, Алта. — Укр. Катол. Нар. Дім (1934).

Восток, Алта. — Укр. Народний Дім (1934).

Корвел, Алта. — Нар. Дім ім. М. Шашкевича (1935).

Колмор, Алта. — Народний Дім (1938).

Прейн Лейк, Алта. — Укр. Катол. Нар. Дім ім. Шевченка (1938).

Скаро, Алта. — Товариство ім. Шевченка (1928).

Слава, Алта. — Народний Дім (?).

Гилліярд, Алта. — Народний Дім (?).

Калґарі, Алта. — Народний Дім (?).

Дервент, Алта. — Укр. Нар. Дім (?).

Річмонд Парк, Алта. — Тов. Просвіта (?).

Культурно-освітні товариства Британської Колюмбії

Британська Колюмбія в часах коли повставали українські культурно-освітні організації була вбога на українських поселенців, тому число тих організацій є доволі скромне.

Першим українським культурно-освітнім товариством на терені Британської Колюмбії було „Українське Просвітно-Робітниче Товариство ім. Мирослава Січинського" в місцевості Госмер. Воно було зорганізоване 26 вересня 1908 року, отже недовго після атентату Січинського на цісарського намісника графа А. Потоцького. Зорганізували це товариство І. Бойчук і М. С. Фербей. Воно мало соціялістичний характер, але не було інтернаціональним бо тодішні українські соціялістичні робітники стояли на національному ґрунті, як про це говорить у своїй автобіографії автор „Синів Землі", визначний український канадійський письменник Ілля Киріяк. Товариство мало цінну і велику бібліотеку в якій були майже всі дотогочасні видання Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, річники щоденника „Діло" і видання „Просвіти" у Львові.

Крім того на терені Британської Колюмбії існували або ще сьогодні існують такі українські культурно-освітні товариства (рік заснування подано в дужках):

Венкувер, Б. К. — Читальня Просвіта. (1925).

Сван Лейк, Б. К. — Укр. Нар. Дім (1928).

Вернон, Б. К. — Товариство ім. Шевченка (1933).

Нелсон, Б. К. — Читальня ім. М. Січинського, Д. Мельничук — голова, Й. Олійник — писар (1910).

Онтаріо

У Східній Канаді українські поселенці почали поселюватись трохи пізніше як в західній й тому там почали трохи пізніше поставати українські просвітянські організації. Найбільші скупчення українських поселенців у східній Канаді є в провінції Онтаріо і там теж найбільше тих культурно-освітних товариств.

Першою українською просвітною організацією на терені провінції Онтаріо була читальня „Просвіти" у Форт Вілліям, яка постала там

в 1906 році. Першим її головою був Сем Сас, а першим писарем Кирило Чеховий. Першою важною справою того товариства було придбати українські книжки і часописи, які спроваджувано з краю. В 1910 році відкрито при читальні Рідну Школу. При товаристві засновано драматично-співацький гурток, молодечий відділ, жіноче товариство.

Мало Товариство „Просвіта" у Форт Вілліям і свої клопоти. Його пробували захопити комуністи. Використавши нагоду, що на зборах не було всіх членів товариства вони захопили були його в свої руки і перезвали на „Робітничий Дім". Справа опинилась в суді і комуністи її програли та мусіли повернути загарбаний дім „Просвіти" назад в руки її членів.

В домі „Просвіти" приміщуються: Союз Української Молоді. Товариство Взаїмна Поміч і інші Товариства. При „Просвіті" є гарна бібліотека. З нагоди 50-річчя свого існування товариство видало в 1956 році книжку під заголовком „Золотий ювілей Т-ва „Просвіта" в Форт Вілліям".

Фортвілліямське Товариство „Просвіта" працює спільно і дружньо з товариствами „Просвіта" у Вест Форт Вілліям і Порт Артур.

Товариство „Просвіта" у Вест Форт Вілліям постало в 1909 році. Першим головою був Іван Українець, а першим писарем С. Починок. Зараз після оснування зорганізовано при ньому аматорський гурток, замовлено книжки й часописи зі Львова та приступлено до будови власного дому, яка в 1912 році була закінчена.

В 1915 році товариство заснувало Рідну Школу. В тому ж році при читальні зорганізувалось жіноче товариство ім. Марії Маркович (Марко Вовчок). Читальня переводила збірки на Матірне Товариство „Просвіта" у Львові на Рідну Школу, українських інвалідів і інші народні цілі.

Товариство „Просвіта" в Порт Артурі було основане з ініціятиви Івана Українця в 1909 році. Першою ціллю того товариства було відкрити Рідну Школу. Щоб та школа могла мати відповідне приміщення збудовано будинок і названо його іменем Івана Франка. Коли комуністичні елементи, що почали пролазити до Народного Дому намагались захопити під свій вплив Рідну Школу, національно свідомі українські члени Народного Дому відійшли від нього і відновили товариство „Просвіта", в якому розгорнули оживлену культурно-освітню працю. При „Просвіті" зорганізовано жіноче товариство, поширено Рідну Школу, розбудовано бібліотеку, зорганізовано клюб молоді і спортовий гурток як теж співацько-драматичний гурток. Товариство перевело цілий ряд збірок на львівську „Просвіту", Рідну Школу, Українських інвалідів і інші громадські цілі. В 1959 році товариство відмітило свій золотий ювілей і з того приводу появилась в 1960 році пропамятна книга про працю портартурської „Просвіти" під заголовком „Золоті Ворота".

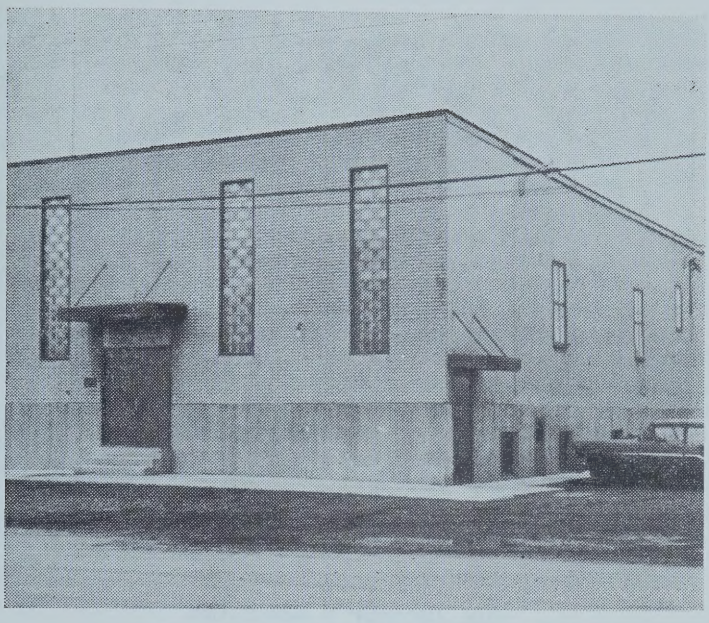

Будинок „Просвіти" в Порт Артур, Онт.

Приблизно в тому самому часі як поставали культурно-освітні товариства у Фортвілліямі і Порт Артурі почав організуватись в Торонті „Народний Дім", що має свою складну історію. Почалось з того, що в дні 10 жовтня засновано там „Русько-українське Товариство св. Михаїла", яке пізніше прийняло назву „Українського Запомогового Товариства ім. Т. Шевченка". При цьому товаристві зорганізовано в 1916 році аматорський кружок, який своєю працею спричинився до того, шо в 1917 році при тому запомоговому товаристві засновано читальню „Просвіти" ім. Т. Шевченка, при якій зорганізовано гарну бібліотеку. Культурно-освітня праця пожвавилась і давався відчувати брак власної домівки. Завдяки заходам Маріяна Кунікевича і Теодора Гуменюка переведено збірку на власний дім і такий дім закуплено в 1927 році та названо його Народнім Домом. В тому домі розгорнулась оживлена культурно-освітна праця. При ньому зорганізовано Рідну Школу, хор, жіноче товариство, школу народніх танків і товариство молоді. В будинку Народного Дому знайшли приміщення Взаїмна Поміч, Відділ Робітничого Союзу, Кредитова Спілка. В його залі відбувались й відбуваються різні громадські зібрання, відчити й віча. Члени Народного Дому все були жертвенні на різні народні цілі.

В 1953 році, з нагоди 35-річчя свого існування, Народний Дім видав книжечку під заголовком „Історичний нарис Українського Народного Дому", що її написав Д. Николяк.

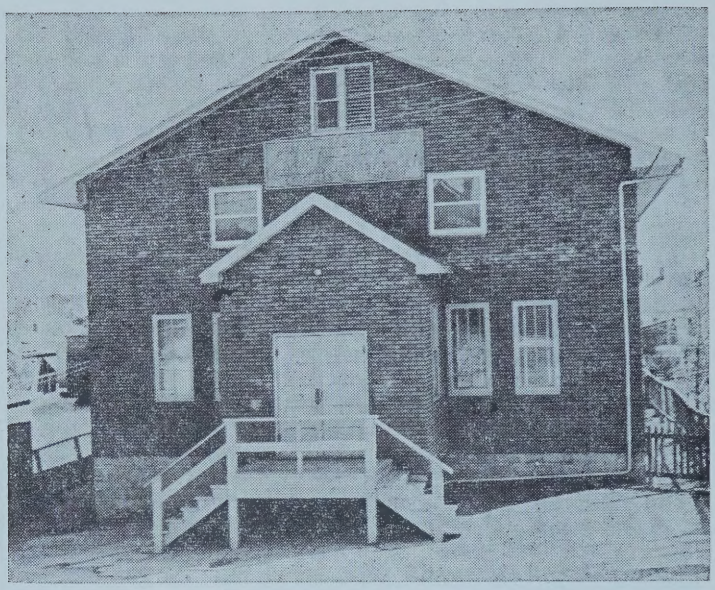

Дім „Просвіти" у Кенорі, Онт.

В Кенорі, Онтаріо, читальня „Просвіти" була заснована в 1915 році. Була вона заснована за ініціятивою М. Деренецького, він же був першим її головою. Вже в 1917 році читальня набула свою власну домівку й тоді почала оживлену працю. При читальні зорганізовано Рідну Школу, драматично-співацький гурток, який давав концерти й театральні вистави. В читальні відбувались часті доповіді. Вона була членом Матірного Товариства „Просвіти" у Львові.

В 1965 році товариство читальні „Просвіти" в Кенорі відмітило 50-річчя свого існування і з того приводу випустило в світ обширну пропамятну книгу під заголовком „Ювілейна Книга Т-ва „Просвіта" в Кенорі, Онт." Читальня причинилась також до видання кількох книжок і допомогала заснувати в сусідньому містечку Норман „Товариство ім. Шевченка".

Є нотатки які кажуть, що в дні 12 лютого 1908 року було засновано читальню „Просвіти" в столиці Канади, Оттаві, але не знаходимо слідів її діяльности. Згодом, в 1923 році знов появляється нотатка, що заходом В. Токаря і о. В. Ґеґейчука засновано в Оттаві читальню „Просвіти". Спочатку члени проявили були досить живу діяльність. Підготовано кілька аматорських вистав і концертів, перепроваджено кілька збірок на народні цілі.

По деякому часі просвітянське життя там заникло й по кількох роках знову появляється нотатка, що в Оттаві засновано читальню „Просвіти" й вона звернулась до читальні „Просвіти" у Вінніпеґу з

проханням щоб вислати їм статут читальні. На цьому спроби заснувати чи теж відновити просвітянське життя в Оттаві закінчились.

У Виндзорі, Онт. читальня „Просвіти" була заснована в 1932 році і від того часу провадила оживлену працю, спершу у винаймленому приміщенні а від 1936 року у свому власному гарному будинку. При читальні існує жіноче товариство ім. Лесі Українки, Союз Української Молоді і інші організації.

Існують записки, що товариство читальні „Просвіти" в Виндзорі було зорганізоване ще в 1923 році і його першим головою була Орися Шеремета, а першим писарем І. Іванчівський, одначе не знаходимо слідів діяльности того товариства.

Поза названими онтерійськими містами культурно-освітні товариства існували ще в таких місцевостях провінції Онтаріо (в дужках подано рік заложення, в сумнівних випадках подано знак запиту):

Сарнія, Онт. — Читальня Просвіта (1914).
Форт Франсес, Онт. — Читальня Просвіта ім. М. Грушевського, С. Гуцюляк — голова, Т. Чорний — писар (1915).
Гемілтон, Онт. — Товариство Просвіта (1929).
Престон, Онт. — Укр. Народний Дім (1932).
Тиминс, Онт. — Товариство Просвітоа (1931).
Драйден, Онт. — Тов. Просвіта ім. Шевченка, Малик — голова, Ковальський — писар (1937).
Лимінгтон, Онт. — Товариство Просвіта ім. Шевченка (?).
Торолд Савт, Онт. — Тов. ім. І. Франка (?).
Торолд Вест, Онт. — Тов. ім. І. Франка (?).
Веланд, Онт. — Тов. ім. І. Франка (?).
Ошава, Онт. — Тов. ім. М. Грушевського (?).
Рейні Ривер, Онт. — Читальня Просвіта (1909).

Квебек і Нова Шкосія

В Квебеку на слід просвітянського життя натрапляємо лише в Монтреалі і його передмістях. В самому Монтреалю товариство „Просвіта" було засноване за ініціятивою о. д-ра Івана Перепелиці в 1913 році. Початкова праця того товариства була дуже скромна. Оживилась вона щойно в 1922 році, коли товариство набуло свій власний дім. Тоді при читальні зорганізовано Рідну Школу, Молоду Просвіту, школу українських народних танців, драматично-співацький гурток, жіноче товариство і гарну бібліотеку. Організувало це товариство збірку пожертв для Матірного Товариства „Просвіти" у Львові, для Рідної Школи, для українських інвалідів і інші народні цілі.

Члени управи монтреальської „Просвіти" допомогли зорганізувати в 1932 р. Товариство „Просвіта" на передмісті Монтреалю Лашін. Товариство „Просвіта" співпрацювало дружньо з іншими монтреальськими товариствами як от з читальнею ім. І. Франка, з Товариством ім. М. Драгоманова, читальнею ім. І. Котляревського і „Запоріжською Січчю".

В 1963 році Товариство ім. Шевченка в Монтреалі відсвяткувало свій золотий ювілей і з цієї нагоди видало обширну книжку під заголовком „Смолоскип освіти і життя".

Найдальше на сході Канади, а саме в місцевості Сидні, Нова Шкосія було засноване в 1926 році „Просвітне Товариство ім. М. Шашкевича".

Виховні Інститути й Колеґії

Так, як це було в старому краю так і в Канаді культурно-освітні товариства в тому й читальні „Просвіти" дали почин до заснування цілого ряду виховних установ і інститутів. Годиться назвати тут хоч кілька з них.

І так в 1915 році основано у Вінніпеґу Бурсу ім. Адама Коцка яку згодом перезвано на бурсу ім. Митрополита Андрея Шептицького, що мала своє приміщення в Ст. Бонифас.

В 1916 році засновано Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні, Саск.

В 1917 році засновано в Вегривілі, Алберта Бурсу ім. Т. Шевченка, яка в 1919 році злучилась з Інститутом ім. М. Грушевського в Едмонтоні, Алта, який згодом був перезваний на Інститут св. Івана.

Згодом почато організувати середні школи ведені українцями а навіть колеґії і так звані Академії. З колеґій слід згадати православну Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, що є асоціована з Манітобським університетом і католицьку Колеґію св. Володимира в Роблині, Ман.

Допомога старому краєві

Культурно-освітні установи в Канаді були дуже допоміжні у збиранні пожертв на різні цілі у старому краю. І так висланник Рідної Школи С. Демидчук зібрав в 1912 році на Рідну Школу в Канаді 5,686.80 дол.

В 1922 році Український Червоний Хрест зібрав і переслав на допомогу українцям, що були на еміґрації в Европі і українцям в Галичині суму 49,506.78 дол.

Д-р Осип Назарук зібрав на позичку Національної Оборони суму $33,830.29 (ця збірка була перепроваджена в роках 1820—1924).

За послідні роки перед другою світовою війною від 10-го липня 1936 до 30 червня 1938 р. було вислано до Львова на українських інвалідів суму $12,865.19.

Це лише маленькі виїмки з тих сум які українські поселенці в Канаді, що в тому часі ще були незаможні, вислали були на потреби рідного краю.

Богдан Лепкий

СОН?

Красо ненаглядная,
Земле безцінная,
Чи є де краще, як у нас?
Степи хвилястії,
Луги квітгастії
І ріки, як алмаз.

Ранки рум'янії,
Ногі зорянії,
Сонце, як Бог в небесах, —
Чом же в раю отім
Грізно гогоге грім,
Чом тут життя, — один жах?

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

В днях від 12 до 19 листопада 1967 р. відбувся в Ню Йорку Світовий Конґрес Вільних Українців, що в ньому взяло участь 1003 делеґати, які репрезентували українців з усіх країн вільного світу, де вони поселені.

На Конґресі були виголошені такі доповіді:

„Українці в країнах свого поселення", що її виголосив представник КУК, редактор І. Г. Сирник; „Концепція нашої політики в житті наших країн", що її виголосив представник УККА, д-р Лев Добрянський; „Соціяльно-політичний стан в Україні та способи нашої допомоги визвольній боротьбі українського народу", що її виголосив представник Европи, а саме делеґат Координаційного Осередку Центральних Установ в Европі — д-р Григорій Васькович, та другий реферат, а саме „Духовий стан на Україні і еміґрації", що його виголосив другий представник тієї европейської установи, — д-р Юрій Бойко.

В рямках Конґресу відбулась в суботу, 18 листопада 1967 р. велика українська політична маніфестація в Медісон Сквер Ґарден в часі якої промовляли: Микола Лівицький — президент Української Народньої Республіки в екзилі; Степан Ленкавський від Закордонних частин ОУН (бандерівців); Олег Штуль від Проводу Українських Націоналістів (мельниківців); Микола Гадзінський від гетьманського руху; Михайло Стар — посол до федерального парляменту в Оттаві і ін.

На закінчення Конґресу відбувся святочний бенкет, на якому головним промовцем був колишній премієр Канади Дж. Діфенбейкер.

В рямцях Конґресу відбувся цілий ряд світових конференцій різних українських організацій і установ, як от: світова конференція Українських журналістів, конґрес українських науковців, світова сесія українського жіноцтва і ін.

Світовий Конґрес Вільних Українців ухвалив цілий ряд резолюцій, випустив „Маніфест до Українського народу в Україні і поза її межами в СССР та в країнах московського бльоку" та „Звернення до українців поза Україною сущих".

Світовий Конґрес Вільних Українців створив постійну установу СКВУ та її Секретаріят із Президією та Екзекутивним Органом на чолі. Схвалений статут передбачує, що Світові Конґреси Вільних Українців відбуватимуться щошість років, але Президія Секретаріяту та його Екзекутивний Орган змінятимуться ротаційно щодва роки, зміняючи також осідок Секретаріяту. На перших два роки Екзекутивний Орган Секретаріяту буде в Канаді, на чергові два роки перейде до ЗДА й опісля на два роки до Европи. До першої Президії Секретаріяту СКВУ

ПРЕЗИДІЯ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ

Президент:

о. д-р Василь Кушнір (Канада)

Заступники президента:

1. **Йосип Лисогір** (ЗДА)
2. **Антін Мельник** (Европа)
3. **Д-р Василь Іваницький** (Арґентина)
4. **Інж. Степан Плахтин** (Бразилія)
5. **Мирослав Болюх** (Австралія)

Генеральний секретар:

Микола Плав'юк (Канада)

Заступники секретаря:

1. **Ігнат Білинський** (ЗДА)
2. **Д-р Святомир Фостун** (Европа)

Скарбник:

Іван Іванчук (Канада)

Заступники скарбника:

1. **Проф. д-р Богдан Гнатюк** (ЗДА)
2. **Омелян Коваль** (Европа)

Члени Президії:

ВПреосв. Митрополит Кир Максим Германюк
(Українська Католицька Церква)
ВПреосв. Архиепископ Мстислав
(Українська Православна Церква)
Пастор Іван Яцентий
(Українські Протестантські Церкви)
Ред. Іван Сирник (Канада)
Д-р Матвій Стахів (ЗДА)
Всч. о. Омелян Бачинський (Европа)

Контрольна Комісія:

Юліян Ревай (ЗДА)
Д-р Михайло Марунчак (Канада)
Д-р Микола Іванович (Европа)
Інж. Венедикт Васюк (Венесуеля)
Проф. Мирослав Шегедин (Австралія)

Екзекутивний Орган Президії Секретаріяту СКВУ: (На два роки з осідком в Канаді)

Президент: **о. д-р Василь Кушнір**
Заступник президента: **ред. Іван Сирник**
Генеральний секретар: **Микола Плав'юк**
Скарбник: **Іван Іванчук.**

ЗОЛОТІ ДУМКИ

Карлик залишається малим, хоч би вийшов на гору; а великан остане таким, коли знайдеться у підніжжі гір.

x

Завжди любимо тих, хто нас подивляє, але не завжди любимо тих, кого ми подивляємо.

x

Бережіться оцінювати людей по їх зовнішному вигляді.

x

Нерозважний поспіх спричинює помилки.

x

Не говоріть ніколи про особу яку ненавидите, або якої не любите.

x

Не є той мудрий, хто багато знає.
А той, хто зло від добра розпізнає...

(М. Рей).

Диригувати — це не руками махати.

x

На сцені й спати треба вміти.

x

Приховуючи свої недоліки, кращим не станеш; наш авторитет виграє від тієї щирости, з якою ми визнаємо наші недоліки:

(Ліхтенберґ).

Батько неправди, безперечно, діявол, але через необережність він не опатентував своєї ідеї, і тепер його підприємство дуже терпить від конкуренції.

(Б. Шов).

Дійсно чесний є той, хто завжди запитує себе, чи досить він чесний.

(Плавт).

Чим чесніша людина тим менше підозріває інших у безчесті. Низька душа припускає завжди найнижчі побудження у всяких шляхетних вчинках. Така низька душа гадає що як вона сама є шельма, то кожний інший теж мусить нею бути.

x

За гроші можна набути лише лушпину багатьох річей а не їх зерно. За них можна купити поживу, але не можна купити апетиту. При допомозі грошей можна придбати знайомих, але не можна набути приятелів, можна мати приємні дні, але не дні повні спокою й щастя.

(Ібсен).

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

На Україні ніколи не була переведена вірна статистика, а зокрема статистика її населення під національним оглядом. Царська Росія зачисляла всіх українців і білорусів до „русских" відмічуючи часом, що в Україні живуть ще й „малороси". Поляки називали нас „русинами" при чому такі реґіональні групи як лемків, бойків й гуцулів часто вважали окремими етнічними групами й то такими що дуже близькі до поляків, а на Поліссі, де була мала національна свідомість ввели були дивовижне означення „тутейший". Румуни теж не оставали позаду у фальшуванні національної статистики в окупованій ними українській частині Буковини і не хотіли признавати українців, а ввели були до статистики рубрику „гуцалів" тобто гуцулів. Не вільна від пофальшованих відомостей про національний склад населення в Україні й совєтська статистика. Вона вживає рафінованих і винайдених большевицькими бюрократами способів її фальшування.

Щоб відтворити правдивий стан національного складу населення України потрібна мозольна праця цілого гурта вчених демографів, тобто вчених спеціялістів, що вивчають склад і рух населення. У вільному світі таким визначним українським демографом є проф. В. Кубійович, який вже написав кілька цінних праць на тему національного складу населення України. Останніми часами й підсовєтські українські вчені починають цікавитися тією ділянкою й подають цікаві відомості на цю тему. Одним з них є В. І. Наулко, який в 1966 році написав цікаву працю „Географічне розміщення народів в УРСР" що була видана у видавництві Академії Наук Української ССР в 1966 році. Деякими даними тієї праці будемо користуватись у цьому короткому нарисі про національний склад населення Української ССР.

Жмут географічних та історичних відомостей про населення Української ССР

В дні 1 січня 1966 року Українська ССР мала 45,500,000 населення. Від 1913 року тобто року з перед першої світової війни до 1 січня 1966 року зайшли такі зміни:

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ У ВІННІПЕҐУ
Обслуговуємо українців в Манітобі від 1917 р.
ZAWIDOSKI FUNERAL CHAPEL
Досвідчена й гідна обслуга.

B & D PLUMBING & HEATING LTD.
1224 Wolseley Ave.
Winnipeg 10, Man.
Phone 783-1303
БОГДАН КЛИМКІВ, власник.

В 1913 році всеньке населення України на тій території, що сьогодні входить в склад Української ССР становило 35,200,000 осіб, в тому 19% міського населення і 81% сільського населення; в 1939 році населення України становило 40,500,000 осіб в тому 34% міського і 66% сільського; в 1959 році населення України становило 41,900,000 осіб, в тому 46% міського і 54% сільського населення; в 1965 році населення України становило 45,100,000 осіб в тому 51% міського і 49% сільського населення; в дні 1 січня 1966 року, нанаселення України становило 45,500,000 осіб.

Україна має доволі високий приріст населення. В 1963 році він становив на 1,000 осіб населення — 10.6. В тому часі, приріст населення в Англії на таку саму кількість осіб становив — 6.3; в Західній Німеччині — 7.1; у Франції — 6.5; в Італії — 8.9. Середня тривалість життя становить в Україні приблизно 68 років.

Пересічна густота населення в Україні становила в 1965 році коло 75 осіб на один квадратний кілометер (один квадр. кілом. це 0.38 квадратної милі або понад 247 акрів). Найбільша густота населення є в промислових районах південної України і деяких районах західних областей.

Сьогодні понад половина населення України живе в містах. Такі міста як Київ і Харків мають вже понад мільйон населення. Кількість міських поселень становила в 1963 році — 1,190. Жіноче

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ

місячник

ПРОМІНЬ

ЖУРНАЛ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Річна передплата в Канаді $4.00;
поза Канадою $4.50;
поодиноке число 50 ц.

АДРЕСА:

PROMIN

P. O. Box 3551, Sta. B.,

Winnipeg 4, Man., Canada.

НА ПРОЩУ ДО КИЄВА

Під таким заголовком появилась нова, перший раз друкована книжка

ТЕТЯНИ ШЕВЧУК

Є це враження й рефлексії з побуту в Україні, куди авторка їздила з групою канадійських лікарів 1964 року.

Читаючи цю книжку, ми справді переживаємо разом з авторкою кожний крок на землі наших батьків — Україні. Особливо яскраво описує авторка свій побут в столиці України — Києві, Каневі і могилу Шевченка та багато цікавих епізодів. Книжка цікава кожному.

Видання гарне, на добрім папері, в лискучій білій обкладинці. Стор. 104.

Ціна книжки з пересилкою $2.00.

Замовляйте:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Man.

населення становить 55.6% всього населення України.

Українське населення в межах Української ССР

Більшість населення України становлять словяни, а саме українці, росіяни, білоруси, поляки, чехи, словаки і болгари. Всі вони становлять 95.9% всього населення України.

Жиди, які говорять переважно російською мовою становлять сьогодні 2% всього населення.

Представники народів романської групи, а саме молдовани й румуни становлять 0.8% населення України.

Вірмени, греки і альбанці становлять всього 0.3% населення України.

В межах України живуть також народи уральської мовної групи а саме угорці і естонці, та народи алтайської мовної групи, а саме татари, галаузи та караїми. Представників усіх тих груп живе сьогодні 309,000 і становлять вони 0.7% всього населення України.

За совєтською статистикою жило при кінці 1962 року на території Української ССР 33,500,000 українців, що становить 76.3% всього населення України.

Українці заселюють компактною масою майже всю територію Української ССР, за винятком більшості районів Кримської області і деяких промислових районів, переважно в південних і східних областях.

В більшості областей Української ССР українське населення становить 70—75% всього міського населення підвищуючись в

JACK'S FOOD BAR

Смачні обіди. Чемна й скора обслуга.

838 Main St. WINNIPEG

J. D. LICHARSON, Prop.

KLEM'S CATERING SERVICE

for

Weddings — Parties — Banquets
Tasty Home Cooked Meals
Including Holubci with Hot Meals
Banquet Invitation Cards and Halls Available

Ph. 256-0101
37 Bernier Bay St. Boniface, Man.

PROTECTIVE MORTGAGE INVESTMENTS LTD.

Mortgage Consultants
Also 8% available to you on First Class Investments

D. A. ZAHARIA W. T. LAMB
874 Main St., Winnipeg 4.

Всяка АСЕКУРАЦІЯ і ПРОДАЖ РЕАЛЬНОСТЕЙ
STANDARD INVESTMENT COMPANY
715 McIntyre Blk.
Вінніпеґ, Манітоба
Тел. 942-3892
Днями й вечорами.
Рез. П. КРИПЯКЕВИЧ 339-7822
Рез. А. КРИПЯКЕВИЧ 269-3708

окремих випадках, як от в Черкаській області до 83% і зменшуючись в Донецькій областях, в якій живе багато росіян до 50%.

Слід відмітити, що четвертина українців, які живуть в Донецькій області, назвала своєю рідною мовою — російську мову.

Серед сільського населення відсоток українців значно вищий, ніж серед міського населення. В цілому ряді областей, отаких як Київська, Полтавська, Черкаська, Чернигівська, Хмельницька, Винницька, Львівська, Рівенська, Волинська, Івано-Франківська і Тернопільська, цей відсоток досягає 90 до 98.

Національні меншини в Україні

Росіяни становлять найчисленнішу національну меншину в Україні. Сьогодні в межах Української ССР живе, 7,091,000 росіян. Вони становлять 16.9% всього населення. Найбільший відсоток російського міського населення живе в Донецькій області.

В Кримській області, росіяни становлять 71% населення. В Луганській, Харківській, Запорізькій і Донецькій областях їх начислюється від 25 до 39 відсотків. В Херсонській, Сумській, Миколаївській, Одеській і Дніпропетровській областях живе їх від 10 до 17 відсотків.

Білорусів нараховується сьогодні в Українській ССР 291,000, тобто 0.7% всього населення. Близько 3/4 білорусів, що живуть сьогодні в Україні — це мешканці міст. В селах з білоруським населенням, близько 40% білорусів вважають своєю рідною мовою, білоруську мову. Інші ж говорять або російською, або українською мовою.

Поляків живе сьогодні на території Української ССР 363,000. Таким чином становлять вони всього 0.9% всього населення України. Близько 200,000 поляків, що живуть сьогодня в Україні, живуть по селах.

Найбільше поляків, бо 103,000 живе в Житомирській області. У Львівській, Тернопільській і Хмельницькій областях вони становлять 2.5 до 4%, а у Винницькій області 1% всього населення.

Майже половина поляків що живуть в містах, назвала своєю рідною мовою — українську мо-

---

НАС ЖДУТЬ

Нас ждуть, що знову ми прилинем
На рідні села і міста,
Що ми ярмо з народу скинем
І Матір знімемо з хреста.
Нас ждуть по тюрмах бідні бранці
І сплять, нас багаги вві сні,
Щоб знов в сльозах устати вранці
І гризти ґрати навісні.
Нас ждуть в ярах і в пущах темних
Голодні й голі втікагі
І вже до гуркотів таємних
Не прислухаються вногі.
Нас ждуть в зеленій Буковині,
В Угорщині, в Галигині,
На кожнім кроці України,
Де тільки падали в борні.
Де впала крови хог краплина,
Де тільки тихий стогін гуть,
Всі, як душа одна, єдина,
Нас ждуть.

О. Олесь.

ву, інші польську і російську. В селах де живуть поляки, переважна їх більшість, бо аж 83% назвала своєю рідною мовою українську мову, а 15% назвала своєю рідною мовою польську мову.

Чехів живе сьогодні в Україні 14,500. Більшість з них в Житомирській області. Близько 70% чехів визнало своєю рідною мовою, чеську мову і 23% з них визнало як свою рідну мову, українську мову.

Болгарів живе сьогодні в Україні близько 220,000. Більшість їх живе в селах Одеської, а також Запорізької області. Серед болгарів тих областей поряд з їхньою рідною мовою поширена теж російська мова. В місцях менш компактного поселення, як от в Кіровоградській і Миколаївській області вживають вони теж й української мови.

Жидів нараховується сьогодні в Україні 840,300 і становлять вони 2% всього населення України. В Київській, Одеській і Чернівецькій областях становлять вони навіть 5 до 7% населення. В решті областей їх відсоток набагато менший.

Розселені вони переважно в містах. Найбільше живе їх в Чернівцях, Одесі і Києві. Більшість жидів назвала своєю рідною мовою російську мову, близько 17% жидівську і всього 3% українську.

Молдован живе сьогодні в Україні 241,700 і становлять вони 0.6% всього населення України. Майже 80% молдован живе в сільських місцевостях. Найбільше вони розселені в східних районах

ОЩАДНО КРЕДИТОВА СПІЛКА КАРПАТІЯ
Ощадності
Позички
Маєток поверх $4,000,000.00
CARPATHIA CREDIT UNION SOCIETY LTD.
864 Main St. Winnipeg 4, Man.
Phones 586-1223
586-3864

PHONE 586-2776
CRAVATS TAILORS & FORMAL WEAR
SUITS MADE TO ORDER AND READY TO WEAR
Z. YAKYMYSHYN
1050 Main Street Winnipeg 4, Man.

SAVOY HOTEL
686 Main Street, Winnipeg
В приміщенні готелю
МОДЕРНА РЕСТАВРАЦІЯ.
Смачна їжа. Ввічлива обслуга.
ВОЛОДИМИР КОРЕН, управитель.
Phone WH 3-4323

RATUSKI & KRIPIAKEVICH
Barristers & Solicitors
GREGORY J. RATUSKI, B.A., LL.B.
NESTOR A. KRIPIAKEVICH, B.A., LL.B.
600 Paris Bldg., 259 Portage Ave.
Winnipeg 2, Manitoba
Phone 942-0157

Чернівецької і Одеської Областей.

Ті молдовани, що живуть в селах вживають здебільшого своєї рідної мови. Виняток становлять молдовани що поселені в Кіровоградській області. Там серед них поширена українська мова.

Близько 50% молдован, що проживають в робітничих селищах Донбасу, назвали своєю рідною мовою — російську мову.

Молдовани є споріднені з румунами, але не вважають себе румунами.

Румунів живе сьогодні в Україні 100,000. Живуть вони здебільшого в південно - західній частині Чернівецької області, а також в Закарпатській області. Величезна більшість з них, а саме 85% це селяни.

Переважна більшість румунів, що живуть в Україні, під час перепису населення визнала румунську мову, як свою рідну мову. Виняток становлять ті румуни, що живуть в Чернівецькій області де в цілому ряді сіл поширена серед них українська мова.

Татарів живе сьогодні в Україні 61,500. Живуть вони майже виключно в міських поселеннях і то перш за все в Донбасі. Є це головним чином так звані поволзькі татари. Понад 60% татарів вважає своєю рідною мовою татарську мову, решта з них вважає своєю рідною мовою — російську мову.

Гагаузів живе сьогодні в Україні 23,500. Переселились вони на територію України на початку XIX століття з північно - східньої Болгарії і Добруджи. За своєю мовою, вони належать до тюрської групи. За вірою вони є православні. Розселені вони переважно в селах Одеської області.

Альбанців живе сьогодні в Україні 3,800. Походять вони з південної Альбанії. Розмовляють переважно своєю рідною мовою.

Греків нараховується сьогодні в Україні 104,000. Живуть вони здебільшого на півдні Донецької області, в місті Жданові (колишньому Маріуполі) і його околицях, а також у невеликій кількості в інших містах південної України. Приблизно половина грецького населення України живе в містах. Основна частина тих греків розмовляє російською мовою.

Циганів живе сьогодні в Україні 22.500. Тепер вони розселені всуміш з українцями переважно в західніх і південних областях, осо-

КАРАСЕВИЧ і КАРАСЕВИЧ

Адвокати, Повновласники і Нотарі

JOHN GEORGE KARASEVICH, Q.C.
Res. Ph. 339-2838

JOHN GREGORY KARASEVICH, LL.B.
Res. Ph. 253-9973

Перепроваджують всякі справи — карні, цивільні, спадкові, розводові, позичкові і інтабуляційні.

KARASEVICH & KARASEVICH
711 McIntyre Block, Winnipeg, Man.
943-6451 943-6452

LARSEN'S MEMORIALS

1801 Notre Dame Ave. at Keewatin St.
Winnipeg 3, Man.

У Великому Вінніпеґу ми є головним торговцем нагробних пам'ятників **Rock of Ages.**

Коли відвідаєте наш модерний „шоврум" та оглянете наші пам'ятники, то Ви самі переконаєтеся, що ми вживаємо найкращої якости ґраніт та що наша робота є найкраща.

Телефон 783-3178. Мешкання 837-1204.

бливо на Закарпатті і в Одеській області. Близько 40% тих циганів, що живуть в містах вважають своєю рідною мовою, циганську мову і лише 35% тих циганів що живуть по селах розмовляє циганською мовою. Решта з них визнали своєю рідною мовою українську, російську і молдавську мови.

Вірменів живе сьогодні в Україні 28,000. Більшість з них живе в містах і здебільшого розмовляють російською мовою.

Мадярів живе сьогоді в Україні близько 149,000. Майже всі вони живуть в південно-західній частині Закарпатської області. Понад 75% мадярів живе по селах. Всі мадяри добре зберігають свою рідну, мадярську мову.

Словаки живуть в основному в містах Закарпаття. Живе їх там близько 14,000. Частина тих словаків, що живуть по містах розмовляє мадярською мовою.

Караіми живуть в Криму й то переважно у містах. Є їх коло 3,301 осіб. Назва їх походить від старо - гебрейського слова „караім" що означає „читець". За мовою належать вони до тюркської мовної групи. За вірою є вони послідовниками караімістичної секти юдаїзму, яка не визнає Талмуду. Їх походження повязують з хозарами що жили над Волгою в VII—X століттях. Частина тих хозарів після розгрому хозарського каганату київськими князями поселилась в Криму.

В Криму живуть теж так звані **кримчаки,** яких начислюють 1,042 осіб. Більшість з них живе в столиці Криму, Сімферополі,

Wawrykow & Ogaranko
Barristers, Solicitors & Notaries
544 Selkirk Avenue
Winnipeg 4, Man.
Telephone: JU 9-8339
MARY A. WAWRYKOW, Q. C.
MYRON J. OGARANKO, BSc. LL.B.

NORTHERN HOTEL
Phone 582-6346
826 Main St., WINNIPEG
Модерні кімнати з приватними ваннами.
Охолоджуване повітря в пивній для вашої вигоди.
Власники:
Bill and Mary ANTONIAK.

The farmer members of Manitoba Pool Elevators have extended their farm business beyond their farm gate in the areas of Grain and Livestock marketing, Farm Supplies, Livestock processing and Fertilizer production. For "Service and Savings" patronize your nearest Pool Elevator.

Севастополі, Теодозії і в Керчі. Розмовляють вони переважно російською мовою. Походження кримчаків досі не з'ясоване. Одні дослідники вважають, що вони сформувались на базі давнього, місцевого населення Криму, яке згодом прийняло юдаїзм. Інші дослідники відносять кримчаків до нащадків жидівського населення Криму, яке прийняло тюркську мову. Самі кримчаки вважають себе окремою народністю.

Представники більшості інших народів що живуть сьогодні в Україні з'явились головним чином вже за совєтської влади і живуть вони переважно в містах, де творять маленькі групи населення. Є це групи таких народів, як грузини, мордва, чуваші, литовці, узбеки, лотиші, азербайджанці, казахи, естонці, дагестанці, башкири, осетини, удмурти і ін. Живучи в містах, вони здебільшого вживають російської мови.

Зладив **С. В.**

ЗОЛОТІ ДУМКИ

Коли хтось потребує вашої поради, дайте її йому. Це вас нігого не коштує.

Р. Бертон.

Не слухаймо тих, які кажуть, що „голос народу, це голос Бога", бо бешкети товпи є завжди дуже близькі до безумства.

Римський мудрець *Альквін.*

Мужчина є на стільки старим, на скільки він себе таким почуває; жінка є на стільки стара, на скільки вона такою виглядає.

М. Коллінс.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ

квартальник

СУМКІВЕЦЬ

видає

СОЮЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ КАНАДИ

Річна передплата $2.00

АДРЕСА:

SUMKIVETS

651 Spadina Ave.,
Toronto 4, Ont., Canada.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

ДЛЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Учителі українських шкіл, виховники — всі признають, що це найбільш відповідна Історія України для шкільної молоді.

Є це передрук з львівського видання „Світу Дитини". Багато ілюстрована, гарний новий друк і вибраний папір.

Історія України в одній книжці в чотирьох частинах:

Перша частина — **Київське Князівство**
Друга " — **Галицько - Волинська Держава**
Третя " — **Козаччина**
Четверта " — **Україна в неволі.**

Ця остання доповнена розділом — **За волю України** — цебто роки 1917 до 1945. Відродження української державности та інш. Стор. 228. **Ціна $3.00.**

Замовляйте:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Man.

Список місцевостей де живуть українці в Румунії, Словаччині і Югославії

На закінчення списків місцевостей Рідного Краю, що ми їх подали в попередніх наших Календарях Альманахах подаємо списки тих місцевостей в Румунії, Словаччині і Югославії, де більшими скупченнями або суцільною масою живуть українці. Цей список зроблений на основі відповідних церковних шематизмів й тому тут названі лише ті місцевості де існували, а може ще й сьогодні існують українські парохії. Поза тими місцевостями можуть ще бути в тих краях й інші місцевості в яких живуть українці, але сьогодні трудно їх знайти, бо усі три названі краї находяться під комуністичним режимом й тому трудно дістати з них будьякі інформації в інтересуючій нас справі.

Румунія

Почнемо від Румунії, що сусідує з Україною і де в таких її теперішніх частинах як Південна Буковина, Мармаро-Сиготщина і Семигородщина є місцевості заселені українцями в таких районах, як Русполянщина, Сиготщина, Сукмарщина і Сучавщина.

В Русполянщині є такі місцевості, де живуть українці: Бистра Петрова, Рускрива, Рускова, Русполяна.

В Сиготщині є такі місцевості де живуть українці: Довге Поле, Крученово, Костіл, Лунка, Мемети, Руна-Вижня і Сигот.

В Сукмарщині є такі місцевості де живуть українці: Берецк, Варадин-Великий, Золотофальва, Кекенюш (Порумбешті), Надь-Кароль, Пелешки-Великі, Сукмар (Сату-Маре), Шарказ, Теребеш, Чедреш.

В Сучавщині (Південна Буковина) є такі місцевості де живуть українці: Брошківці, Кімполюнг, Качива, Путилів, Радівці, Садів, Сучава.

Словаччина

Східня Словаччина або так звана Пряшівщина (від головного міста Пряшів) майже в цілості заселена українцями і сьогодні Пряшів є осередком доволі живого українського культурного життя. Місцевості Пряшівщини, де живуть українці подаємо за старим поділом на повіти. Тому що частина Східньої Словаччини, до якої належить Пряшівщина припали Мадярщині, то деякі подані нами місцевості з українським населенням можуть тепер належати до Мадярщини. Пізнати їх по їхніх мадярських назвах.

Бардіївський повіт: Бардіїв, Грабське, Ґаболтов, Кружльово, Курова, Львів, Луково, Мальців, Митрова, Ряшів, Снаків, Тарижці, Цеголка.

Боршодський повіт: Абод, Галава, Говаті, Ірота, Мучонь, Ракаца, Торна-Бараконя, Вислава.

Буковецький повіт: Бистра, Бодружал, Буковець, Вапеник, Вишківці, Дрична, Кружльова, Ладомирка, Медвеже, Петрина, Писана, Шеметківці, Ядлова.

Вижньо-Списький повіт: Малий Липник, Великий Липник, Годермарк, Камінки, Кремпах, Лішманова Любовня, Ломніц, Орябина, Остурня, Сулин, Франковци, Ярембіна.

Вилягський повіт: Біла, Виляги, Вирава, Збойня, Кошковци, Межилабірці, Радвань, Рокитов, Чабаловци.

Independent Fish Co. Ltd.
941 Sherbrook St., Winnipeg
Phone SP 4-4547
РИБА ВСЯКОГО РОДУ: СВІЖА, ЗАМОРОЖЕНА, ВУДЖЕНА та СМАЛЬЦЕВІ ОСЕЛЕДЦІ.
ФЕДІР ШЕВЧУК, власник
Wholesale Only.

Врановський повіт: Вранов, Глінне, Кажімір, Пешковце, Рудльов, Тапольбистра, Чемерне, Чічава, Шедліска, Шокут.

Гостовицинський повіт: Звала, Гостовици, Паніна, Пихне, Поляна, Пчолине, Руське, Сніна, Старина, Стащин, Телеповци, Чукаловци, Яблонка.

Гуменянський повіт: Валяшковци, Велька Каміниця, Гуменне, Зубна, Машковце, Нехвальполянка, Порубка, Сопковце, Товарна, Удва, Штефановци.

Кошицький повіт: Белша, Бідовце, Велькі Саланц, Здоба, Клячанов, Кошиці, Міковгаза, Саланц-Уйварош, Сеста, Чеч.

Левочський повіт: Берзевіц Блажів, Ольшавиця, Поградзік, Репаші, Ториски, Штельбах.

Ломнецький повіт: Гіральтовци, Дзурдзош, Вальков, Келча, Кобульница, Ломне, Матяшка, Ольшова, Ременіни, Стропков, Тополь-Ганушовци.

Маковецький повіт: Андрейова, Бардиїв, Бехерів, Біловежа, Варадка, Дубова, Зборів, Комлоша, Кечківці, Курімка, Мирошів, Никлова, Нижня Полянка, Орліх, Чарно, Черниця.

Межилабірцинський повіт: Боров, Видрань, Габура, Красний-Брод, Межилабірци, Суков, Чабина, Чертижне.

Ново-Шписький повіт: Гельцманівці, Ґельніци, Завадка, Мерени, Койшів, Порач, Словінки.

Осригомський повіт: Верешки, Вернар, Тельґарт, Шумяц.

Попрадський повіт: Баїровець, Висланка, Дравне, Київ, Липяни, Леґнава, Люботинь, Малий Липник, Матисова, Орлів, Павец, Плавніца, Чурч, Уяк, Шамброн, Ястреб.

Пряшівський повіт: Варгановце, Капушани, Керештвей, Клемберк, Кральовце, Любовец, Миклушівці, Мереціне, Пряшів, Розгановце, Руска-Новавесь, Сольноград, Тульчік, Фулянка.

Свидницький повіт: Артутова, Бокша, Грабівник, Ґіральтовци, Курима, Маргань, Млинарівці, Свидник, Собош, Сорочин, Стропков, Шапинець, Штефуров, Щавник.

Собинівський повіт: Городиско, Ґеральцик, Дячов, Липяни, Луцина, Нова Вес, Ренчишов, Собинів, Терня, Шома.

Стропковський повіт: Березниця, Брусниця, Гавай, Микова, Миньовці, Олька-Стропковська, Пакастов, Поруба, Пукасовци, Рафайловци, Ререїв, Стропков.

Чегерашський повіт: Абауйсольнок, Гомроґд, Ґадня, Ґараднащ Кань, Саразвек, Фельшевадас, Чобад, Янок.

Югославія

В північно - східній частині сьогоднішньої Югославії, в сербській її частині живе поважне скупчення українців, що виемігрували туди з Пряшівщини і частини Закарпаття ще при кінці XVIII століття. Територія, що вони її сколонізували має назву „Бачка", а їх називають бачванцями. Говорять вони своїм давнім лемківським говором і видають у Руському Керестурі свою газету в тому говорі під назвою „Руске Слово". Найважніші місцевості в Бачці де живуть наші земляки такі: Вербас, Дюрдево, Коцур, Новийсад, Руський Керестур.

Сремський район. В тому районі що положений теж на території старої Сербії живуть українці в таких місцевостях: Бачинці, Беркасово, Міклюшевці, Мітровіца, Петровці, Раєвосело, Шід.

Боснія і Герцеґовина. В тих двох країнах, що належали колись до Австрії, українські поселенці, що виемігрували туди з Галичини і Закарпаття мешкають в таких місцевостях: Баня - Лука, Деветіна, Дубрава, Козарац і Прнявор.

Хорватія: Українські переселенці, що поселились в Хорватії живуть там в таких місцевостях: Ґрабар, Драґе, Кашт, Мрзльополя, Печно, Радатович, Сошиці, Стойдраґа.

Славонія, це сусідня до Хорватії країна де поселились українські поселенці в таких місцевостях: Дішнік, Каніжа, Ліповяни, Пішкоревці, і Сібінь.

Дальматія; В чарівній надморській Дальматії українські поселенці живуть в таких місцевостях: Бальке, Верліка, Крічке.

Македонія. Вкінці на македонській території живуть українські поселенці в місцевостях: Нова Мала, Радова і Стуміца-Македонія.

Виготовив **С. В.**

С. В.

ВСЕСВІТ

Колись людина піднісши очі на зоряне небо могла охоплювати його лише очима і мрією. Сьогодні узброєна наукою і різними приладами, вона намагається увійти у ближчий контакт із тим всесвітом, а навіть дістатись на деякі небесні світила такі як Місяць, Марс, Венера, що віддалені від нашої Землі на многі мільйони миль. Тому не від речі буде познайомитись хоч у дуже загальних рисах із тим всесвітом.

Молошна Дорога

Наша Земля, на якій живемо входить у соняшну систему. Ця система, тобто Сонце зі своїми планетами, між ними й нашою Землею входить у велитенську систему зір, що має назву Галактики. Бачена голим оком, ця система виглядає неначе якась світляна мряка. Наш нарід називає її Молошною Дорогою або теж Чумацьким Шляхом.

Що ця система складається із многих мільйонів зір, це відкрив через телескоп при кінці XVIII-го століття англійський астроном, німецького походження, Віліям Гершель (1738—1822). Пізніші досліди показали, що в системі Молошної Дороги, тобто Галактики, находяться велитенські скупчення розжареного ґазу.

Молошна Дорога оперізує все небо немов велитенський обруч. В одних місцях цей обруч ширший, в інших — вужчий, в одних місцях світляна смуга його є слабша, в інших — яскравіша. Через телескоп можемо бачити, що Молошна Дорога складається з величезного скупчення надзвичайно слабких зір. Вивчення розподілу зір у просторі показало, що вся сукупність зір, які видно в різних сузірях і які входять до складу Молошної Дороги, утворює єдину ґіґантичну зоряну систему так звану Галактику. В цілому оту Галактику утворює більш як сотня більйонів зір, однією з яких є наше Сонце.

Із порівняння нашої Галактики з іншими зоряними системами, що існують поза нею треба припуска-

COCKTAIL
LOUNGE
LISCENSED
DINING
ROOM

W. "BILL" NOSATY, Mgr.

WINNIPEG'S FINEST MOTOR HOTEL Banquet facilities for 600
Entertainment nightly
Rooms $9.00, Free TV & Radio.

1105 St. Mary's Rd. at Dakota — 256-4315.

Галактика Андромеда, яку можемо бачити голим оком. Вона віддалена від нас на 700,000 світляних років, але помимо того вона є найближча від нас з поміж інших Галактик. Її діяметер становить 60,000 світляних років. Коли б ми могли на неї дістатись, то наша Галактика, тоб-то Молошна Дорога виглядала б так, як бачена тут на знимці Галактика Андромеда.

ти, що вона має спіральну будову. Наша соняшна система міститься в середині Галактики, але не в її центрі, як колись думали. Щоб здати собі справу з розмірів Галактики, то мусимс прийняти до відома, що від одного її краю до другого світло, яке біжить зі скорістю 186,000 миль на секунду мусить йти близько 100 тисяч років.

Вся наша Галактика обертається навколо осі, що є перпендекулярна, тобто прямовісна і через те вона називається площиною галактичного рівника. Наша соняшна система теж бере участь у цьому загальному русі, і рухаючись по своїй орбіті із скорістю понад 200 кілометрів на секунду (один кілометер це 0.62 милі) завершує один оберт навколо центра Галактики приблизно за 200 мільйонів років.

Інші зоряні системи

Встановлено, що наша Галактика це не єдина в світі зоряна система. Поза нею існує безліч інших, подібних до неї зоряних систем, одначе наша Галактика належить до найбільших у всесвіті

зоряних систем. Всі вони обертаються навколо своїх осей, подібно до нашої Галактики. Найближча до нас зоряна система, що находиться поза нашою Галактикою і можемо її спостерігати в сузір'ї Андромеди віддалена від нас приблизно на один мільйон світляних років.

Найдальше віддалені від нашої Галактики зоряні системи, які тепер можна фотографувати за допомогою найбільшого у світі, 5-метрового телескопа (один метер це понад 39 цалів), находяться від нас на відстаннях до кількох більйонів світляних років. Більшість тих зоряних систем обєднані в групи, або великі скупчення, що містять в собі сотні і навіть тисячі окремих, подібних до нашої Галактики зоряних систем.

Астрономічні віддалі

Велику ролю в дослідах небесних світил відограє їх віддаль від нас. Звичайними земськими мірилами ми тієї віддалі міряти не можемо тому прийнято міряти космічні віддалі так званими світляними роками приймаючи, що світло летить зі скорістю 186,000 миль на секунду. Отож один світляний рік це є кількість секунд які складаються на один рік помножена через 186,000 миль.

Світло від найближчої до нас яскравої зорі, що називається Центавр йде до нас понад 4 роки, а від інших зір ще довше. Щоб уявити собі колосальність тієї відстані, уявімо собі що з Землі до цієї зорі вилетів реактивний, тобто джетовий літак що летить зі швидкістю 1,000 кілометрів на го-

MELNYK BROS. LTD.
ELECTRICAL CONTRACTORS
* Industrial
* Commercial
* Residential
Wiring for Automatic Heating Range Installations
589 1487
1151 FIFE ST., WINNIPEG 17
After Hours Call
586-1383 339-8464 339-5608

ПАЧКИ В УКРАЇНУ
з оплаченим митом.
ПОВНА ҐАРАНТІЯ
Найнижчі ціни тільки у
VEGA TEXTILES
OVERSEAS PARCEL SERVICE LTD.
950 Main St., Winnipeg 4, Man.
Phone 582 4744

Я. О. МАСЦЮХ
АДВОКАТ і НОТАР
Заступає в справах судових, цивільних і карних.. Полагоджує маєткові справи. Веде канцелярію під понижчою адресою:
Y. O. MASCIUCH, LL.B.
618 McIntyre Blk.,
Winnipeg 2, Man.
Office Phone: WH 3-0416
Res. Phone: ED 9-5628

PETER DUDAR
CONSTRUCTION LTD.
Ste. 204 1106 Henderson Highway
ED 4-0594
Winnipeg, Man.
Designers and Builders of Custom Homes
ПЕТРО ДУДАР

дину (одна миля, це 1.6 кілометра). Цей літак долетів би до зорі Центавр щойно за 4 і пів мільйона років.

Коли кажемо, що якась зоря віддалена від нас на 25 світляних років то це значить що світло пробігаючи 5,850,000,000,000 (пять трільйонів 850 більйонів) миль впродовж року, буде потребувати 25 років, щоб дійти до тієї звізди.

Щоб не загубитись в тих страшних для нашого мізку цифрах, астрономи викалькулювали собі окрему астрономічну одиницю яку назвали „Паралякс секунди" або коротко „парсек" що рівняється приблизно 3.28 світляного року.

Щоб хоч приблизно узмисловити собі ті страшні віддалі шляхом порівняння, то приймім до відома, що наше сонце віддалене від нас всього на 8 світляних мінут, а місяць лише на 1 і 1/4 секунди.

Зоряні скупчення

У деяких місцях неба, коли на нього дивитись через телескоп, а подекуди навіть неузброєним оком можна побачити тісні групи зір, або зоряні скупчення, які називають зоряними констеляціями. Вони бувають двох типів, а саме розсіяні констеляції і кульові.

У розсіяних зоряних скупченнях, кілька десятків або сотень зір є безладно розкидані на маленькій ділянці неба.

Кульові зоряні скупчення складаються з сотень тисяч зір, які згущуються до центра скупчення, що має вигляд кулі.

Типовим розсіяним зоряним скупченням є так звані Плеяди в сузір'ї Тельця, яке у нас в народі називають Стожарами. Типове кульове зоряне скупченя знаходиться в сузір'ї Геркулеса.

Ukrainian Grammar

Четверте видання.

ГРАМАТИКИ

Юліяна Стечишина

Найбільш практичний підручник для навчання української мови. Ним користуються студенти університетів та середніх шкіл в Канаді й Америці.

Ціна з пересилкою $6.00 за примірник.

Замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B.

WINNIPEG 4, MAN. CANADA

В. Д. Тулевітрів

Моя любов

Люблю простори я широкі,
Долини, гори і луги.
Люблю озера я глибокі
І ріки крутії береги.

Люблю природу я канадську
І спів її буйних вітрів.
Люблю я працю тут громадську,
Плугів орання і посів.

Люблю я все в новій країні
Й здається жив би тут усе —
Та я родивсь на Україні
І рідний край люблю над все.

Орієнтуватись в зоряних скупченнях північної півкулі, в якій живемо, можемо легко коли слідкуватимемо за тією екліптикою, тобто шляхом, по якому порушується Сонце, Місяць і більшість малих планет.

З давних часів цей шлях поділяється на 12 знаків Зодіяка (зодіяк — по грецьки звіринець) згідно з числом зодіякових сузір'їв а саме: Тельця, Оріона, Візничого, Великого Пса, Близнюків, Лева, Діви, Волопаса, Скорпіона, Ліри, Лебедя і Південної Риби.

Зодіяк, неначе рівник поділяє зоряне небо на дві півкулі: північну яку ми бачимо і південну. В північній небесній півкулі тобто на північ від Зодіяку ми маємо 27 північних зоряних констеляцій, а на південь від Зодіяку маємо тих констеляцій 48.

Найбільш на північ висунутою зоряною констеляцією є так званий Великий Віз, або Велика Ведмедиця.

З поміж 20 найбільш яскравих зір, що їх бачимо в північній частині зоряного неба назвемо лише кілька, а саме: Альболь, в сузір'ї Персея; Альдебаран в сузір'ї Тельця; Веґа в сузір'ї Ліри; Кастор і Поллюкс в сузір'ї Близнюків; Полярна Зоря в сузір'ї Великої Ведмедиці і Сіріюс в сузір'ї Великого Пса.

Сонце і Соняшна система

Соняшна система охоплює Сонце і різні планети що кружляють довкруги нього. Найдальша межа тієї системи становить коло 5 більйонів миль віддалі від Сонця.

В соняшну систему входять в першу чергу 9 відомих досі планет з їхніми сателітами а саме: Меркурій, Венера, Земля, Марс, Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун і Плютон.

Сонце, це велитенська куля із розжареної вогненної матерії. Промір цієї вогненної кулі становить 864,000 миль. Сонце віддалене від Землі на 92,900,000 миль. Силою притягання держить воно при собі всі планети з їх регулярним рухом в їхніх орбітах і враз з ними відбуває рух у велитенськім просторі Молошної Дороги або так званої Галактики зі скорістю 12 миль на секунду.

Поверхня Сонця має назву фотосфери, яка має температуру 6,000 ступнів Цельзія або 11,000 ступнів Фаренгайна. Над розпаленою, вогненною соняшною кулею

ECO EXPLORATION CO. LTD.

M. G. SMERCHANSKI

2147 Portage Avenue

Winnipeg 12. Manitoba

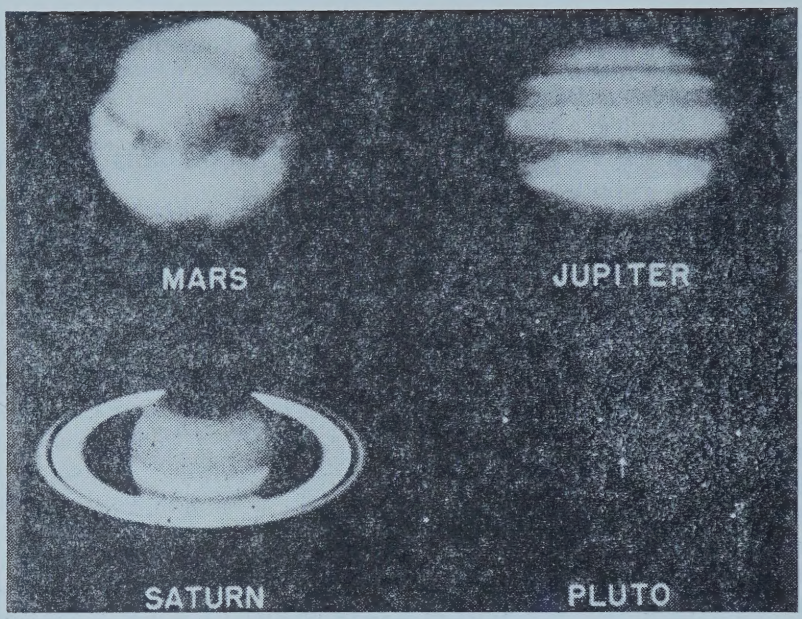

Планети Марс, Юпітер, Сатурн і Плютон, який зазначений на знимці стрілкою і виглядає як крапка в порівнянні з другими планетами.

уносяться ґази, що мають назву хромосфери. Цю хромосферу можемо бачити неозброєним в телескоп оком в часі повного затемнення Сонця.

Над хромосферою находиться так звана соняшна корона, яка власне посилає соняшне світло, що розходиться на всі сторони від нього на мільйони миль.

Сонце є 400,000 разів ясніше від Місяця в часі його повні і посилає на землю 6,000,000 разів більше світла як всі інші зорі взяті разом.

Сонце, це центральне тіло в соняшній системі. Його маса є 750 разів більша від маси всіх планет разом взятих, і 332,000 разів більша від маси Землі.

Величезна соняшна куля здається нам невеликою, бо вона віддалена від нас на 92,900,000 миль.

Сонце, це єдине самосвітне небесне тіло соняшної системи. Воно є джерелом тепла і світла для всіх планет, джерелом життя на Землі. Без соняшного світла й тепла — життя на Землі було б неможливе.

Більша частина соняшної енерґії, минаючи планети розсіюється в космічному просторі.

Коли глядіти на Сонце через телескоп, можна бачити на ньому темні плями, нерідко розміщені групами. Сонце обертається навколо своєї осі, але не як тверде тіло, бо чим дальше від соняшного рівника (екватора), то період обертання є більший. На самому рівнику Сонця один оборот відбувається за 25 діб, а поблизу полюсів (бігунів) Сонця один оборот триває понад 30 діб.

З описаного характеру обертання Сонця довкруги осі виходить, що воно повино бути рідким, або ґазоподібним, а не твердим. Середня густота Сонця є трохи більша від густоти води.

Сонце має свою атмосферу, якої одначе при звичайних умовинах не видно, бо її свічення надто слабке в порівнянні з фоном денного неба. Її можна бачити навіть неозброєним в телескоп оком під час затемнення Сонця.

Атмосфера Сонця складається з трьох шарів тобто верств, які є різко розмежовані. Найближча до фотосфери і найпустіша, але дуже тонка верства називається перетворюючою верствою. Дальше йде більша і розріджена верства, яку називаємо хромосферою від грецького слова хромос, що означає колір. Третя, найбільша і найбільш розріджена верства атмосфери Сонця називається сонячною короною. Цю верству ми спостерігаємо як променисте сяйво з перламутровим відтінком.

Час до часу з хромосфери викидаються в гору хмари або фонтани розжареного ґазу, так звані протуберанції (від латинського слова „протубераре" — здуватися). Викинуті в гору ґази протуберанцій по деякому часі осідають вниз і здебільшого лише під час отого низхідного руху набувають вони яскравого свічення. Деякі протуберанції підносяться на висоту 500 тисяч кілометрів (один кілометер це 0.6 милі).

Земна куля перехоплює лише маленьку частину всієї тієї енерґії, що її випроміньовує Сонце. Енерґія Сонця є така велика, що коли б оточити Сонце верствою льоду грубою на 14 ярдів, то тепло випромінюване Сонцем, могло б розтопити всю цю льодову кору, за одну хвилину.

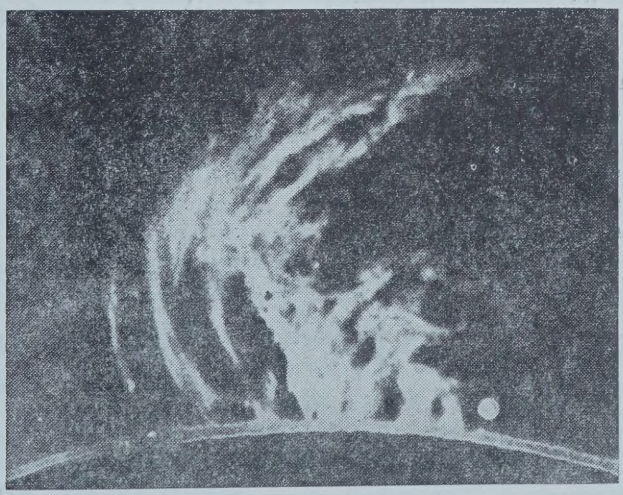

Сонячна Протуберанція знята в 1917 р. в одній з американських астрономічних обсераторій. Вона осягнула тоді висоту 225,000 кілометрів (один кілометер це 0.62 милі). **З правого боку бачимо подобу нашої Землі, яка у порівнянні з сонячною протуберанцією виглядає як мале зернятко гороху.**

Джерелом енерґії Сонця і зір є так звані ядерні реакції в надрах Сонця і зір. Ці реакції можливі лише при температурах в десятки мільйонів ступнів (градусів). Вони приводять до того ще водень поступово перетворюється в гелій (благородний, негорючий газ, найлегша речовина після водню), при чому виділяється величезна кількість енерґії.

Запасів водню на Сонці вистарчить ще на багато більйонів років. З того часу, як на Землі виникло життя, випромінювання енерґії Сонця помітно не змінилося, тому питання про вичерпання джерел соняшної енерґії не має для людства найменшого практичного значення.

Велике практичне значення має інше питання, а саме повніше використання соняшної енерґії, яку дістає Земля. Досі в цьому напрямі зроблено на земній кулі дуже мало. В деяких країнах збудовано ряд споруд з великими дзеркалами, які концентрують соняшне тепло для нагрівання води для парових машин чи теж для доменних печей в яких плавлять залізо і де температура досягає 3,000 ступнів Цельзія (5,432 Фаренгайта). Збудовано вже теж такі споруди, які при вжитті соняшної енерґії перетворюють солону, морську воду в солодку, прісну воду. Збудовано вже теж теплові електростанції, які працюють на порушуваних парою турбінах. Перед вживанням соняшної енерґії для різних технічних цілей, відкритий широкий шлях.

На кінець ще кілька слів про темні плями на Сонці. Вони найчастіше спостерігаються на північ і на південь від соняшного екватора. З'явившись, вони розпадаються через кілька днів або тижнів, рідше через кілька місяців.

Ці плями, це ділянки фотосфери Сонця, де ґази охолоджені до температури 4,500 ступнів Цельзія (8,132 Фаренгайта). Вони здаються нам темними лише завдяки констрастові з гарячішою і через те яскравішою навколишньою поверхнею Сонця.

Планети і їх супутники

До сонячної системи, крім Сонця, входять малі і великі планети, які обертаються навколо Сонця, з їх супутниками, комети і незліченні метеорні тіла.

За відстанню від Сонця великі планети розміщуються в такому порядку: Меркурій віддалений від

CROPO FUNERAL CHAPEL

Одно з найновіших, модерних похоронних заведень у Вінніпеґу з каплицею на 300 осіб, від нікого незалежне.

MAIN & LUXTON, WINNIPEG
Telephone JU 6-8044

KING'S HOTEL
114 Higgins Ave., Winnipeg
WH 2-9178

Памятайте про
KING'S DINING ROOM
Смачні Страви — Ввічлива Услуга приємна атмосфера.

Ю. СЕРЕДИЧ, менажер

Сонця на 36 мільйонів миль і його діяметер становить 3,000 миль; Венера віддалена від Сонця на 67 мільйонір миль а її діяметер становить 7,000 миль; Земля віддалена від Сонця на близько 93 мільйони миль, а її діяметер становить 7,920 миль; Марс віддалений від Сонця на 141 мільйон миль, а його діяметер становить 4,400 миль; Юпітер віддалений від сонця на 483 мільйони миль, а його діяметер становить 87,000 миль; Сатурн віддалений від Сонця на 886 мільйонів миль, а його діяметер тобто промір становить 71,500 миль; Уран віддалений від Сонця на 1 більйон 782 мільйони миль, а його діяметер становить 32,000 миль; Нептун віддалений від Сонця на 2 більйони 793 мільйони миль, а його діяметер становить 33,000 миль; Плутон віддалений від Сонця на 3 більйони 680 мільйонів миль, а його діяметер становить 4,000 милі.

Меркурій майже в три рази ближче до Сонця ніж Земля, а Плутон в 40 раз дальше від нього, ніж Земля. Найменша з цих планет Меркурій, а найбільша — Юпітер.

Між орбітами Марса і Юпітера навкола Сонця обертається безліч малих планет так званих астероїдів. Щороку астрономи відкривають нові астероїди; тепер їх відомо вже понад півтори тисячі.

Всі великі планети і переважна більшість малих обертаються навколо Сонця по орбітах, які мало відрізняються від кіл.

Великі планети поділяють на дві групи: планети типу Землі і планети-ґіґанти. Планети типу Землі — це Меркурій, Венера, Земля і Марс. Усі вони значно менші ніж планети-ґіґанти, мають середню густоту, значно більшу ніж густота води. Вони оточені порівняно розрідженими атмосферами і близькі до Сонця. Супутників у них мало або й зовсім немає. Можливо що й планета Плутон, яка дуже далека від Сонця і ще мало вивчена, належить до планет типу Землі.

Планети-ґіґанти це Юпітер, Сатурн, Уран і Нептун. Вони дуже віддалені від Сонця. Всі вони оточені товстими хмарними атмосферами, які зовсім ховають від нас їх поверхню. Вони швидко обертаються навколо своєї осі і мають багато супутників. Атмосфери планет тим густіші, чим більша сила тяжіння, яка вдержує ґази від розсіювання в світовий простір.

ДАРУНКИ РІДНИМ В УКРАЇНІ

Висилайте посилки своїм рідним та знайомим почерез нашу фірму

„УКРАЇНСЬКА КНИГА".

Достава ґарантована. Мито оплачуємо тут. Уживаних речей не висилаємо. Заходіть, пишіть або телефонуйте за нашим цінником та інформаціями.

UKRAINSKA KNYHA

613 Selkirk Ave. **Winnipeg 4, Man.** **Ph. 586-1106**

Планета Меркурій

Меркурій є найменшою планетою в соняшній системі. Довкруги своєї осі, як теж довкруги Сонця він обертається впродовж 88 днів. Він летить в космічному просторі зі скорістю 30 миль на одну секунду. Коло 37% поверхні Меркурія має постійний день і такий самий відсоток його поверхні має постійну ніч. Решта поверхні тобто коло 26% є в певному часі освітлювана Сонцем, а частинно панує на ній темінь. На тій частині Меркурія, що постійно є освітлювана Сонцем панує горяч 615 ступнів Фаренгайта, тобто така горяч, в якій топиться оливо. Атмосфера у Меркурія якщо і є, то вона дуже розріджена. Він не має ніякого сателіта. Його тягар менший ніж котроїсь іншої планети. Людина якої вага на землі становить 150 фунтів важила б на Меркурію лише 45 фунтів. Про Меркурія ми досі маємо мало відомостей.

Якщо де немає справжнього гумору, то це певна ознака тоталітарного суспільства. Абсолютна влада це те саме, що абсолютний брак гумору.

М. Маґрідж, англ. публіцист.

Далеко краще є мати до розпорядимости малий гурт чесних людей, ніж велику гурму людей.

О. Кромвель.

Я вмираю, бо мною опікувалось за багато лікарів.

Македонський король,
Олександер Великий.

Коли ти опинився в Римі, то живи так, як живуть римляни, коли ти опинився деінде, то живи так, як вони там живуть.

Дж. Тайлор, за св. Августином.

Планета Марс

Марс є трохи більший від Меркурія, але приблизно вдвоє менший від Землі. Він має два малесенькі супутники з яких один Фобос, що має в промірі всього 10 миль окружує Марса в протягу 7½ години, а другий Деймос, який має приблизно такий самий промір як Фобос окружує Марса в протягу 30¼ години.

Період обертання Марса довкруги його осі становить 24 години 40 хвилин. Отже зміна дня і ночі на Марсі відбувається майже так як на землі. Рік на Марсі майже вдвоє довший ніж на Землі, бо довкруги Сонця Марс обертається впродовж 687 днів.

Марс одержує соняшного тепла і світла два і пів раза менше

1867 —— 1967

ПРИВІТ

від

УКРАЇНСЬКИХ
КАНАДІЙСЬКИХ
ВЕТЕРАНІВ

ВІДДІЛ 141

Royal Canadian Legion

у Вінніпеґу

ВІДВІДАЙТЕ ВАШ ВІДДІЛ
УКРАЇНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ.

ніж Земля. Атмосфера Марса більш розріджена, ніж земне повітря, над вершинами найвищих гір. Внаслідок цього клімат Марса далеко суворіший від земного. У найбільш гарячих місцях Марса температура не піднімається вище 77 ступнів Фаренгайта вище зера і вже перед заходом Сонця падає набагато нижче 32 Фаренгайта вище зера, а до ранку доходить до 40 ступнів Фаренгайта нижче зера.

Хоч в атмосфері Марса зрідка спостерігаються хмари і мряки, однак води і водяної пари, а також кисню, потрібного для дихання земних тварин, там менше десятої частки процента від їх вмісту в атмосфері Землі.

Планета Венера

Планета Венера є майже такого розміру, що й Земля. Дослідники встановили, що Венера має доволі густу атмосферу. Ця атмосфера заповнена суцільними білими хмарами, за якими не видно її поверхні. Ось чому нічого не відомо про її вигляд. В атмосфері Венери багато вуглекислого ґазу, є водяна пара, а наявність кисню сумнівна. Температура на Венері є значно вища ніж на землі (коло півтора раза вища ніж в тропікальних країнах на Землі отаких як Бразилія в Південній Америці, чи Конґо в Африці). Венера немає ні одного сателіта. Обертається довкола своєї осі і довкола Сонця далеко повільніше ніж Земля. Довкола Сонця обертається продовж приблизно 225 днів, а продовж якого часу обертається довкола своєї осі, досі ще не встановлено. Венера це найясніша планета між усіма іншими. Вона відбиває від себе коло 59% соняшного світла тоді як Земля відбиває його 44%. У нас Венера відома як вечірня зірка, оспівана в піснях, що з'являється зараз після заходу Сонця і як ранішня зоря, що її видно виразно коротко перед сходом Сонця.

Планета Юпітер

Першою і найбільшою планетою поміж так званими планетами-ґіґантами є Юпітер. Його діяметер тобто промір на рівнику становить 88,000 миль отже є 11 разів більший ніж діяметер нашої Землі. Він віддалений від Сонця на 480 мільйонів миль і щоб окружити Сонце потребує на це приблизно 12 наших років. Зате його оборот довкруги своєї осі триває

М. БАРИЛЮК

АДВОКАТ і НОТАР

M. BARYLUK, LL.B.

2nd Floor **456 Main St.**

WINNIPEG 2, MAN.

Telephone 942-5151

коротше ніж на Землі бо всього 10 годин. Юпітер має 12 сателітів з яких 4 великі і 8 малих. Центр тієї планети-ґіґанта становить дуже ціпка маса що є покрита ледяною корою грубою на 10,000 миль. Температура на Юпітері є дуже низька, бо становить коло 200 ступнів нижче зера по Фаренгайту. Сила тяжіння на Юпітері є далеко більша ніж на землі. Людина, що на Землі важить 150 фунтів важила б на Юпітері 390 фунтів.

Вісь обертання Юпітера є майже прямовісна до його орбіти і через те на Юпітері немає зміни пір року.

Планета Сатурн

Сатурн є останньою планетою, що її можемо бачити неозброєним в телескоп оком. Він малощо менший від Юпітера а віддалений від Сонця два рази так як Юпітер тобто на 900 мільйонів миль. Маса з якої збудований Сатурн є легша від води так, що він міг би плавати в якомусь велитенському океані, який очевидно тільки нашою фантазією можемо собі уявити.

Промір Сатурна на рівнику становить 71,000 миль. Довкруги своєї осі він обертається впродовж 10 годин, а оборот довкруги Сонця триває 29½ року. Температура на Сатурні є на 100 ступнів нижча від температури яка є на Юпітері, тобто становить 300 ступнів Фаренгайта нижче зера.

Сатурн має аж 9 сателітів, з яких 2 є дуже великі. Найбільш характерні для Сатурна, є перстені що його окружують на висоті 7,000 миль і які оперізують його над рівником. Тих перстенів є три і кожний з них грубий на яких 10 миль.

Дослідники Сатурна кажуть, що ці перстені є утворені із більйонів замерзлих частинок матерії, з яких кожна кружляє довкруги Сатурна неначе була б його сателітом. Ці перстені можна бачити лише через телескоп і вони уявляють з себе чудовий вид.

Планета Уран

Планету Уран відкрито в 1781 році. Промір тієї планети становить 32,000 миль. Уран віддалений від Сонця на один більйон 780 мільйонів миль. Період обороту Урана довкруги Сонця становить наших 84 років, а оборот довкруги власної осі становить понад 10

СЕТТЛЕРС

ЩАДНИЧО-МОРТҐЕЧОВА КОРПОРАЦІЯ

(ЧАРТЕРОВАНА УРЯДОМ КАНАДИ)

6% ҐАРАНТОВАНІ ЩАДНИЧІ ЦЕРТИФІКАТИ — (GUARANTEED SAVINGS CERTIFICATES).

ТЕРМІН 3 до 5 років.

Телефонуйте до Бюра

Phone 942-0218

Можете писати по-українськи.

SETTLERS

SAVINGS AND MORTGAGE CORPORATION

345 Garry St., Winnipeg 2, Man.

годин. Його маса є рідша від води і рідина його субстанції наближується до рідини ґазів.

Температура на Урані дуже низька так що амоняк в ній замерзає. Уран має доволі густу атмосферу в якій находиться теж водень. Він має 5 сателітів. На Урані панує постійний сумерк, бо світло Сонця вже туди слабо доходить.

Планета Нептун

Планета Нептун була відкрита в 1846 році не через телескоп, а шляхом астрономічного рахунку, коли для астрономів були незрозумілі деякі неправильности в орбіті Урана.

Він є трохи менший від Урана, але має приблизно ті самі прикмети що Уран. Він має доволі густу атмосферу в якій находиться теж метан і водень. Трудно є досліджувати оком поверхню Нептуна, бо через телескоп ми його бачимо лише як маленьку зірку. Сонце бачене з Нептуна виглядає теж як малесенька зірка, але вона є для Нептуна 4,000 ясніша ніж наш місяць у своїй повні.

Нептун віддалений від Сонця на 2 більйони 800 мільйонів миль. Його промір становить 37,000 миль. Щоб окружити раз Сонце Нептун потребує на це коло 165 літ, порушуючись в просторі зі скорістю 3.40 милі на секунду. Довкруги своєї осі він обертається на протязі 8 до 15 годин.

Густота його маси становить 1.6 густоти води й тому його субстанція є ґазоподібна. Сила його притягання є досить велика й то-

УКРАЇНЦІ В КАНАДІ

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ ПРО УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ?
ХОЧЕТЕ ПІЗНАТИ ПРОЦЕСИ ЇХНЬОГО РОЗВИТКУ В РІЗНИХ ДІЛЯНКАХ ЖИТТЯ: СОЦІО-КУЛЬТУРНОМУ, ПОЛІТИЧНОМУ, ЕКОНОМІЧНОМУ?
ХОЧЕТЕ ДОВІДАТИСЯ ПРО ЇХНІ ОСЯГИ В НАУЦІ, АРХІТЕКТУРІ Й МИСТЕЦТВІ?

Про це все й більше можете довідатися з нової праці **Ольги Войценко** в англійській мові п. н.

THE UKRAINIANS IN CANADA

Крім цього це прекрасний подарунок на РІЗДВО, НОВИЙ РІК, і т. п., зокрема для тих, що не знають по українськи.

288 сторінок друку плюс 16 сторінок ілюстрацій на крейдяному папері.

Тільки в твердій полотняній оправі.

Ціна $7.50.

Замовляйте в:

TRIDENT PRESS LTD.

P. O. Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Manitoba

му особа що важить на землі 150 фунтів, важила б на Нептуні 165 фунтів. Нептун має лише одного сателіта.

Плутон

Планета Плутон була відкрита шляхом астрономічного підрахунку щойно в 1930 році. Астрономи побачили його перший раз крізь велитенський, 200-цалевий телескоп, що находиться в американській обсерваторії на Мавнт Паломар.

Субстанція Плутона є 4 рази густіша від води і майже дорівнює густоті субстанції планети Марса. Величиною він на половину менший від Землі, хоч деякі астрономи кажуть, що він ще менший. Довкруги Сонця він обертається впродовж 248 років, а летить в просторі зі скорістю 3 милі на секунду. Від Землі він віддалений на 2 більйони 700 мільйонів миль.

Земля

Земля є пята з ряду щодо величини між планетами нашої соняшної системи. Вона має форму трохи сплощеної кулі. Її площина становить 196,950,284 квадратні милі. Її маса важить 6 сікстильйонів 588 квінтільйонів нет тонн. (Один сікстільйон це мільйон піднесений до шостого степеня і число яким означуємо сікстільйон має 36 цифр, а в Америці і Канаді сікстільйон це одна тисяча піднесена до сьомого степеня і це число має 21 цифр; Квінтільйон це один мільйон піднесений до пятого степеня і це число має 30 цифер, в Америці і Канаді квінтільйон це мільйон піднесений до третього степеня й це число має 18 чисел; тут сікстільйон і квінтільйон вжито в европейському розумінні). Обвід по рівникові становить 24,902.39 милі, а обвід через бігуни становить 24,860.49 милі. Діяметер або промір проведений від рівника, становить 7,926.67 милі.

Землю вважають солідною, цупкою масою, ядро якої становлять металі мабуть у розтопленому виді. Це ядро є окружене грубою верствою ґранітної і базальтової скали, що творить тверду базу для земних континентів. Над тою твердою ґранітною чи базальтовою верствою находяться верстви глинястого сланцю, пісковика. Коли вертіти в глиб землі, то кожних 50 стіп температура підноситься на один ступінь Фарен-

ЮЛІЯН ПОЛІХА, LL.B.

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК і НОТАР

Julian Polika, LL.B.

Suite 222
57 BLOOR STREET WEST
TORONTO 5, ONTARIO

OFFICE 924-6653
RES. 783-8737

гайта. Близько ядра, ця температура підноситься до такого ступня в якому топляться металі і скала.

Земна атмосфера, що є неначе покривалом Землі складається з різних ґазів і водяної пари. Найголовнішими ґазами нашої атмосфери є кисень, якого в ній є 78%, азот, якого є 21% і оргон (благородний ґаз без кольору і запаху) якого в нашій атмосфері є 1%. Крім того находяться у малій кількості такі ґази як двоокис вугля, водень, неон, гелій, криптон, і ксенон.

Водна пара находиться в атмосфері незалежно від інших ґазів. В нижчих верствах атмосфери находиться теж ґаз озон. Цей ґаз має характерний запах, що помічується при розряді електрики. Утворюється під час бурі з громами і блискавками і при численних хемічних реакціях. Є сильним окислювачем, вживається для очищення води і повітря, а також в техніці для білення.

Всі оті ґази, що находяться в атмосфері держаться Землі силою її притягання. Найбільшу густоту має та верства атмосфери, що находиться близько поверхні Землі. Чим вище від поверхні Землі тим температура повітря є нижча. На висоті 25 до 60 тисяч стіп находиться так звана тропосфера, тобто нижня верства земної атмосфери. Над отою тропосферою находиться стратосфера, де температура є більш-менш постійна, але чим вище підносимось у ній то температура починає підноситися. За стратосферою на висоті від 15 до 50 миль температура спочатку підноситься але чим вище то вона починає спадати.

За стратосферою на висоті від 25 до 50 миль починається верства, що її називають мезосферою. В тій верстві до висоти приблизно 37 миль температура підноситься, а вище 37 миль, вона починає спадати.

Над мезосферою від висоти приблизно 50 миль починається верства що її називаємо термосферою. Чим вище підносимось у тій термосфері то температура чимраз вище підноситься.

Нижча верства термосфери на висоті від 50 до 250 миль пронизана густо так званими іонами тобто зарядженими атомами і тому цю верству називаємо іоносферою (іон відрізняється від нормального, невтрального атома надміром або недостачею одно-

За всякими аптекарськими речами вдавайтесь до:

CHARLES DRUG

291 Selkirk Ave.
Cor. Charles St.,
W I N N I P E G

Phone JU 2-4898

ЕВГЕН УГРИНЮК, власник

ПРОКІП І ОКРІП

Кажіть кому вимовити скоро три рази слідуюче речення: „Прокопе, Прокопе, чи кипить окріп? Як кипить окріп без Прокопа, так кипить окріп з Прокопом".

Речення це дуже тяжко вимовити і треба великої вправи, аби його добре вимовити. При тому немало сміху буде, коли вимовляючий пічне помилятись.

го, або кількох електронів). Іоносфера відзначається великою електропровідністю, що є обумовлена великою концентрацією в ній іонів. Над іоносферою на висоті 400 до 600 миль находиться так звана ексосфера, де вже молекули відлучуються і втікають від атмосфери у космічний простір. (Молекула це найменша частка речовини, що зберігає її хемічні властивості; молекула складається з атомів, які звязані в ній з допомогою сил, що мають електричну природу).

Наша Земля обертається довкола своєї осі в протягу 24 годин і цей протяг часу називаємо добою. Довкруги Сонця Земля обертається по так званій еліптичній лінії тобто видовженому колі в протягу 365 днів 6 годин 9 мінут і 9.5 секунди і цей протяг часу називаємо роком.

Тому, що вісь Землі у відношенні до Сонця є уставлена похило а не прямовісно, маємо на Землі 4 сезони а саме весну, літо, осінь і зиму. В червні, коли північний бігун Землі нахиляється до Сонця під кутом 23 ступні і 27 мінут, то на північній півкулі бувають найдовші дні. Знову ж у грудні, коли північний бігун відхиляється від Сонця на 23 ступні і 27 мінут, на північній півкулі бувають найкоротші дні.

Місяць

З поміж усіх планет Меркурій і Венера не мають сопутників або так званих сателітів. Інші планети мають їх по кілька, а наша Земля лише одного, який називаємо Мі-

WINNIPEG'S FRIENDLY HOTEL . . .

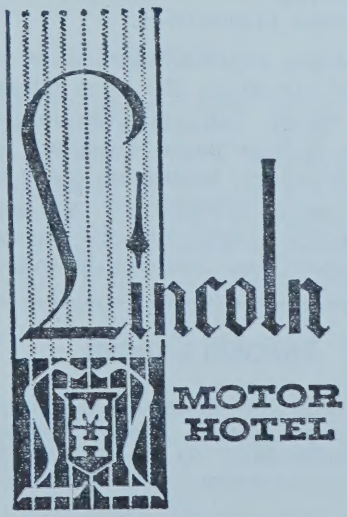

1030 McPHILLIPS ST.

- 24 custom designed contemporary styled suites — each with individually controlled heating and air conditioning.
- Two conference rooms ideally suited for small meetings and informal entertaining.
- Cartwheel Dining Room — for leisurely dining, whether it be an after-theatre snack or a gourmet dinner.
- **ROUNDELL LOUNGE** — For that friendly tete-a-tete in a pleasant intimate atmosphere.
- **PONDEROSA ROOM** — Modern yet rustic. Fast becoming one of Winnipeg's most popular and relaxed meeting places, with nightly entertainment.
- **LINCOLN ROOM** — Comfortable, spacious, air-conditioned banquet facilities, seating up to 500 persons.

УКРАЇНСЬКІ ВЛАСНИКИ.

сяцем. Він відносно дуже великий, бо його промір становить 2,160 миль.

Рухаючись по своїй орбіті що є трохи відхилена від орбіти по якій рухається Сонце, Місяць раз наближується до Землі, а раз віддалюється від неї. Коли він наближується до Землі на віддаль 221,463 милі тоді він находиться у стадії так званої „періґеї" („пері" — по грецькому близько, а „ґе" — грецькому земля). Коли ж він віддалюється від Землі на віддаль 252,710 миль — тоді він находиться у стадії так званої „апоґеї" (від грецького слова „апоґеон" — те що далеке від Землі).

Оборот Місяця довкруги його осі є рівний його оборотові довкруги Землі, тому ми бачимо лише одну його гемісферу. Цей оборот триває 27 днів 7 годин 43 мінути і 11.47 секунди.

Все ж таки, помимо того що оборот Місяця довкруги його осі і довкруги Землі є регулярні, то скорість його біґу по його орбіті не є однакова, бо він рухається повільніше тоді коли находиться в стадії апоґеї, тобто тоді коли він є дальше від Землі ніж в стадії „періґеї", тобто тоді коли ближче до неї. Завдяки цьому, ми можемо бачити впродовж дуже короткого часу краєчки тієї частини Місяця що постійно відвернена від нас. Це явище називають лібрацією і завдяки цьому ми можемо оглядати коло 59% поверхні Місяця тоді, коли решта тобто 41% поверхні місяця недоступна для людського ока. Тепер, при допомозі космічних ракет

ПОРА ВСТАНОВИТИ НОВІ ЕЛЕКТРИЧНІ ПРОВОДИ... ПЛАТІТЬ ЗА ЦЕ РАТАМИ!

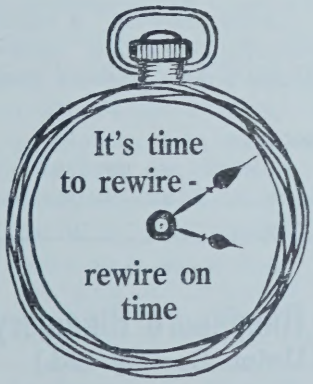

Чому чекати? Чому терпіти через вигоріння запобіжних пробок (фюзів)? Через брак електричних контактів? Повільне діяння електричних приладів? Слабе освітлення? Змініть це все — вставте нові електричні проводи тепер а за них платіть пізніше! Уживайте вигідний Фінансовий Плян Гайдро для плачення за перероблення дротових проводів, котрих вам потрібно. Не треба завдатку, можна виплачувати аж до трьох років, низький процент. Покличте свого електричного контрактора або зверніться за дальшими інформаціями.

WINNIPEG HYDRO

FIFTH FLOOR, CITY HALL, WINNIPEG 2 TELEPHONE: 946-0235

можна вже фотографувати й ту частину Місяця, що постійно від нас відвернена.

Мимо того, що Місяць обертається довкруги Землі протягом 27 днів 7 годин 43 мінут і 11.47 секунди — протяг часу від одного нового місяця на небі є трохи довший, бо становить 29 днів, 29 годин, 44 мінути і 2.78 секунди. Ця близько дво-дневна затримка є спричинена тим, що Земля кружляє по своїй орбіті довкруги Сонця і тому Місяць потребує екстра двох днів щоб зайняти в своїй орбіті таке місце, аби його не було видно із Землі і тоді ми маємо так званий нів Місяця.

Фізичні умови на Місяці дуже своєрідні і різко відмінні від земних. Сила тяжіння на Місяці 6 разів менша ніж на Землі. Це було причиною того, що Місяць не міг вдержати біля себе частинки ґазів і водяної пари з яких складалась колись його атмосфера. Тепер Місяць практично позбавлений атмосфери. На Місяці ніколи не буває дощу і ми ніколи не бачимо над його поверхнею хмар або туману.

Відсутність атмосфери, яка помякшує коливання температури, і велика тривалість дня і ночі є причиною різких змін спеки і холоду. За 354-годинний місячний день поверхня Місяця нагрівається до 248 ступнів Фаренгайта вище зера, а потім протягом 354-годинної ночі охолоджується до 256 ступнів Фаренгайта нижче зера. При таких умовинах органічне життя на Місяці неможливе.

Астероїди, комети і метеори

Крім планет і їх сателітів в нашій соняшній системі існує велика кількість маленьких планет, або так званих астероїдів. Найбільша з них, що називається Церера має промір коло 500 миль. Інші набагато менші і неозброєним в телескоп оком їх не можна знайти на небі. Вони кружляють різними орбітами, а деякі кружляють навіть довкруги Сонця. Тепер є відомих понад 1600 астероїдів, і щороку астрономи виявляють нові, дрібніші астероїди.

Комети

Слово „комета" в перекляді зі старогрецької мови означає „волохата зоря". Комети складаються з так званої голови і довгого хвоста.

Комети є членами соняшної системи. Вони обертаються нав-

ЧИ ВИ ВЖЕ Є ЧЛЕНОМ

Кредитової Кооперативи Північного Вінніпеґу

(North Winnipeg Credit Union Society Ltd.)

ПРИЙМАЄ ОЩАДНОСТИ — УДІЛЮЄ ПОЗИЧКИ

544 Selkirk Ave. **Winnipeg 4, Man.** **Phone JU 9-8808**

Кооператива відкрита: в понеділок від год. 1.00—7.00 ввечорі, вівторок до п'ятниці цілий день, тобто від год. 9 рано до 7-ої ввечорі, а в суботу тільки від 9—1.00 в пол.

коло Сонця по дуже витягнутих еліпсах. Періоди їх обертання навколо Сонця різні — від кількох років до десятка тисяч років і навіть більше.

Періодичне повертання до Сонця і до Землі однієї комети вперше виявив англійський учений Галлей у XVII столітті. Він виявив, що ця комета рухається подібно до планет за законом тяжіння і наближається до Сонця приблизно кожних 75 років. Галлей обчислив шлях тієї комети в просторі і визначив наперед рік її наступної появи для земних спостерігачів. Його передбачення блискуче підтвердились, бо комета повернулась у вказаний ним речинець. Ця комета дістала назву Галлея. В останнє її бачили в 1910 році. Наступного разу її буде видно в 1985-86 роках.

Вивчення комет показало, що більші, тверді її частини містяться в ядрі комети, де вони є зцементовані замерзлими ґазами. Ядро комети є холодне і світить відбитим, соняшним світлом.

Під дією соняшного тепла з ядра комети виділяється розріджений ґаз, з якого твориться хвіст комети. Цей хвіст іноді має довжину таку як відстань Землі від Сонця, тобто понад 90 мільйонів миль. Тому, що хвіст комети складається з надзвичайно розрідженої речовини він не є небезпечний для Землі і її атмосфери хоч часами комета зачепить Землю, що вже трапилось.

Метеори і метеорити

Метеори відомі нам, як так звані падаючі зорі. Наука встановила, що явище „падаючої зорі"

PILUTIK FURS — у Вінніпеґу
Fur Coats Made to Order
Stored — Repaired — Remodelled
156 SHERBROOK ST. — SU 3-4378

MAKAR'S MEATS & GROCETERIA
М. МАКАР — Власник
710 Manitoba Ave., Winnipeg
Phone JU 2-1282

Dr. W. L. STECHISHIN
982A Bloor Street West
Cor. Bloor and Dovercourt
Royal Bank Bldg.
Toronto 4, Ont. — Phone LE. 2-1942

ANTHONY J. PILUTIK
Barrister & Solicitor
408 Confederation Bldg.
457 Main St., Winnipeg 2, Man.
PHONES:
Office 942-8565 — Res. 339-2720

J. R. HNIDAN, B.A., LL.B.
Адвокат, Повновласник і Нотар
603 Avenue Bldg. — 265 Portage Ave.
WINNIPEG 2, MANITOBA
Office 943-5216

WEIDMAN BROS. LTD.
Wholesale Grocers & Importers
60 Bunting St., Winnipeg 14, Man.
589-4381

Dr. M. KANCHIER
ДЕНТИСТ
413 Selkirk Ave.
WINNIPEG 4, MAN.
Phone 582-7044

Найкращий спосіб дістати купців на авта, ЦЕ НАЛЕЖНО ЇХ ОБСЛУЖИТИ.
COMMUNITY CHEV-OLDS (1965) LTD.
1149 Main St., Winnipeg. Ph. 589-8341

зумовлене падінням дрібних камінців, які влітають в атмосферу Землі з міжпланетного простору. Вони влітають в атмосферу зі швидкостями кількох десятків миль на секунду. Повітря гальмує їх рух. Енерґія руху метеорів переходить у тепло. В наслідок нагрівання та зіткнення з молекулами повітря метеор нагрівається, залишаючи за собою світляний слід. Це явище і створює ілюзію падаючої зорі. Випаровуються метеори переважно на висоті 50 до 100 миль над поверхнею Землі.

Щороку в деякі дні, наприклад в половині серпня спосерігається багато метеорів.

Іноді спостерігається на небі лет яскравої, вогняної кулі, яка залишає димовий або вогняний слід. Така летюча вогняна куля називається болідом. Її не слід плутати з повільнішою і низько літаючою кулястою блискавкою.

Метеори не спадають на Землю, а згоряють в її атмосфері. Зате часто спадають на Землю так звані метеорити. Метеорит це камінь, або кусок заліза неземного походження. Метеорити схожі на земні камені, але деякі з них складаються із заліза, інші знову складаються з суміші залізної і камяної маси. Деякі метеорити що впали на Землю важили десятки тонн.

Вивчення метеоритів показало, що до їх складу входять хемічні елементи відомі на Землі. Метеорити є, очевидно, осколками інших небесних тіл і вони по суті нічим не відрізняються від ряду земних камяних і металевих порід.

Джерела:

Б. О. Воронцов - Вельямінов: Астрономія.
George Gamow: One Two Three... infinity.
Sir Harold Spencer Jones: Life on other Worlds.
Lloyd Motz: Astronomy a to z.
Lewis Copeland: The Handy Encyclopedia of Useful Information.

Іван Франко

Моя любов до України

Вона так гарна, сяє так
Святою, чистою красою.
І на лиці яріє знак
Любови, щирости, спокою.

Вона так гарна, а проте
Так нещаслива, стільки лиха
Знесла, що квилить лихо те
В її кожніській пісні стиха.

Її пізнавши, чи ж я міг
Не полюбить її сердечно,
Не відречися власних втіх,
Щоб їй віддатись доконечно?

А полюбивши, чи ж би міг
Я божую її подобу
Згубити з серця мимо всіх
Терпінь і горя аж до гробу?

І чи ж перечить ця любов
Тій другій, а святій любови
До всіх, що ллють свій піт і кров,
До всіх, котрих гнетуть окови?!

Ні, хто не любить всіх братів,
Як сонце Боже всіх зарівно,
Той щиро полюбить не вмів
Тебе, кохана Україно!

ЗВІДКИ ПОЧАЛОСЯ ЛИХО?

(Уривок з книжки Симона Петлюри під заголовком „Московська воша" — Оповідання дядька Семена про те, як московські воші їдять Україну та що з ними треба робити).

— Було це не так уже і давно: либонь чи не наприкінці великої війни. Значить: в 1917 та в 1918 році. Стояло тоді на Україні силасиленна війська. Війна ще не скінчилася, та тільки й не воювали салдати як слід. Почалась тоді революція, а вже як вона розпочалась, то де вже там воювати? **Замість воювання почалось мітінґування.** Від ранку до ночі тільки й знали, що мітінґували. Винирнули, неначе з-під землі, всякі „аратори" з довгими язиками, „камітетчики" різні й почали замість куль сипати промовами. А німці та австріяки своє робили. Вдарили на російський фронт, і він, як пісок, розсипався. Відкотились тоді і дивізії, і корпуса на кілька сот верстов в запілля. Тільки це вже не було військо, а простісінька банда, бо оте мітінґування довело до того, що не стало дисципліни у війську, пропала слухняність, счез кудись лад та порядок військовий.

— Відступаючи з фронту, російське військо, неначе йому хтось салом п'яти намазав, тікало в запілля, — додому. Але й тут, подорозі, воно **мітінґувало** та язиками воювало. Найбільш за те, щоб новий „революційний" порядок запровадити. А проте робота революційного війська не на те тільки йшла, щоб мітінґувати. Разом з мітінґуванням воно **грабувало наш край, нищило його й обкрадало.** На Україні стояло тоді, то на фронті, то постоями в запіллю, залогами по містах — не менш як **три мільйони** салдатів. Вся оця людська величезна отара, після революції, стала простісінькою бандою, що, як сарана, спустошувала наш край і все добро його: у вагонах розбивали вікна, відґвинчували замки, висаджували двері; у селян забирали качок, курей, хліб, збіжжя всяке; палили та й руйнували панські маєтки й будинки, а як коли, то й убивали людей; забирали з собою коней; ні за що не платили, а силою брали. Скрізь, де тільки проходило оце „революційне" російське військо, там залишалися руїни, сміття, гидота, пожарища. Така була робота „краси і гордощів" російської революції. Російське військо чуже було для нашого краю отож і не дивно, що воно не жаліло його. Так завжди робить чужинець.

Дядько Семен попахтів трохи люлькою, сплюнув двічі, неначе йому прикро стало на саму згадку про російське „революційне" військо, і почав далі.

— Коли розпочалася в Росії революція, то і наші люди не спали. Давно вже, ще до революції, була така думка серед декого з наших людей, що від Петербурґу та Москви пуття нам не буде, а одне тільки лихо звідти приходить: великі податки, несправедливі закони, всяка неволя та утиски. Колись наша Україна була вільна, ні від кого незалежна. **Са-**

мостійною державою вона була. Опинившись в ярмі у москалів, вона не забула колишньої волі, і ніколи не хотіла помиритись з неволею. Отож, як пройшла революція, то кращі, розумніші люди з України, вирішили, що треба те ярмо російське, — а в ньому ми були більш як 250 років, — з себе скинути, а замість нього життя по нашій вподобі установити.

— Щоб доконати цього, утворився тоді власний — український — уряд. Розпочав він свою нелегку роботу, а найперше заходився біля того, щоб збити до купи **своє, українське, військо.** В старій російській армії наших людей — українців — було дуже багато, біда тільки в тому, що вони військову службу відбували не на Україні, а здебільшого в Московщині, на Сибіру, в Туркестані, на Кавказі тощо. Царський уряд боявся залишити наших людей на Україні, гнав їх далеко від рідного краю, а нам надсилав всяких кацапів-москалів, киргізів, дончаків тощо. Коли постав на Україні свій національний уряд в Києві, то він мав на думці зібрати до купи наших людей-вояків і створити з них своє — рідне національне військо.

— З Києва прийшов тоді **наказ про українізацію війська,** а наказу того наші люди спочатку почали слухати. Хто уважав себе за українця та був зроду з губернії — подільської, волинської, херсонської, київської, чернігівської, полтавської, харківської, таврическої (Крим), катеринославської, з Холмщини, або з тих по-

ПРИВІТ

від

FEDERAL GRAIN LIMITED

809 Grain Exchange Building

WINNIPEG

CANADA

C. A. DE FEHR & SONS

78 Princess St.
WINNIPEG

10970-84 St.
EDMONTON

238-1st Avenue North
SASKATOON

1202 Osler
REGINA, SASK.

вітів ставропольської, воронізької, курської, басарабської губерній, де живуть українці, — всі ці вояки почали з рушницями, кулеметами та іншою зброєю утворювати українські частини: сотні, курені, а то й полки. Спочатку ця праця ішла успішно; українські частини виростали одна за другою, притягаючи до себе все більш і більш люду. Багато і гарних старшин приставало до українського війська, множилось воно й у сили вбивалось.

— Була надія, що все буде добре. Думалось тоді, що з отих українських сотень та батарей постане велике числом та сильне — дуже своїм порядком та слухняністю — національне військо, що воно, як один чоловік, стане на оборону своєї рідної землі і дасть

Симон Петлюра

опору своєму урядові, а він, на це військо спираючись, запровадить лад і порядок у нас.

Та не так склалось у нас.

— Через що ж? — вирвалось у Лавріна.

— А через те, що **на перешкоді стала московська воша!** — відповів Семен.

— Яка воша? Що за воша? — перепитав Лаврін.

— А ось слухай далі, та й довідаєшся, що це за воша! Я ото казав тобі, що москалі, побачивши, як горнуться наші вояки до своїх частин на фронті, і в запасних полках, зразу ж змитикували, що від цього пахне для них погано: українці зростуть в силу, матимуть зброю, кулемети, рушниці; слухатимуться начальства свого, — ну тоді з ними не така легка робота буде. Вони будуть — **силою,** перестануть росіян-моска-

„Кобзар" Т. Шевченка

за редакцією

проф. ЛЕОНІДА БІЛЕЦЬКОГО

Це видання в 4-ох томах має разом майже 2,000 сторінок. Містить статті, пояснення до поем, життепис поета та малярські твори. Шевченка в числі 50, з них 6 в кольорах. У твердій полотняній оправі. Справжня окраса і національна гордість кожного українського дому.

Ціна за всі чотири томи $25.00.

Можна набути в кожній українській книгарні або пишіть до:

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Man.

лів слухатись, а це значить, що урвався кінець московському пануванню над Україною. Зрозумівши таку небезпеку для себе, оці „камітетчики" московські почали все робити, щоб українізацію війська розбити, зіпсувати, а українців до сили не допустити.

— Тільки ж і силою однією не можна було тут всього зробити, бо і українці вже подекуди зброю мали й силою були. Тоді „камітетчики" російські на хитрощі та обман пустилися, бо на це вони давно мастаками були. Росіянин, чи простіше кажучи — москаль, або руський, всеодно, чи він „царевібатюшці" служить, чи соціялістом-революціонером себе називає, чи нарешті в большевики-комуністи пошився — **він однаковий;** без брехні жити не може; обманювати — для нього перше діло. Обманом, брехнею, підбоєм та крутійством він цілі віки жив; обман для нього другою натурою стався; обманом він інші народи псував, а потім поневолював; на обмані і свою московську державу збудував. Обманом він і нашу вільну Україну в ярмо занапастив. Отже, як почалась українізація війська, то москалі й випустили на неї свою стару зброю — знаряддя обману.

— А робилося це так. Українцям треба було зібрати своїх земляків, щоб пояснити їм, для чого твориться українізація війська. Скличуть українці свої збори, а на ті збори й московські „камітетчики" або посланці їхні — і тайні і явні — приходять. Тоді вільно було кожному говорити, про що

„НАЙКРАЩА ДЛЯ ВСЬОГО ВАШОГО ПЕЧИВА"

PURITY

ЗБАГАЧЕНА МУКА ДЛЯ ВСІХ ПОТРЕБ.

Purity Rolled Oats
Red River Cereal
Brex

MONARCH

POUCH PAK
CAKE MIX, ICING MIX
GINGERBREAD and BROWNIE MIX
PIE CRUST, TEA BISK, SPONGE PUDDINGS

MAPLE LEAF MILLS LIMITED

Toronto, Ont. **Winnipeg, Man.** **Calgary, Alta.**

хотів, аби тільки слухали. Хто не просить слова, то й дають йому право говорити: „Просимо!" — гукають. Ну, то й „камітетчики" московські вилазили на бочку чи на стіл (це тоді „трибуною" називалося) та й починають:

— „Таваріщі українци! Што ето ви делаєте? Зачем атделяєтесь ат нас? Ведь адно ґоре у нас. Разве на фронте ми не із аднаво кателка щі хлебалі? Алі нас не адна вош в акопе ела? Как хатіте, а ви не харашо делаєте. Ми на ета не саґласни! Коль скоро їжеле адна вош ела да с аднаво кателка ми с вамі щі хлебалі, то нам і дальше жіть нада вместе. Украінізація воська нас разделяет, а ета не харашо. Ми на ета сваего саґласія не дайом. Ведь кателок у нас общій і адна вош нас заедала"...

— І ото белькоче, варнякає, через кожне десяте слово про „котьолок", згадує, вошу поминає та настирливо без впину. Здається, що ота воша не тільки по голові лазить, а в мозок залазить та душу каламутить. Один такий „камітетчик" про вошу каже, а інші, розставлені ним скрізь в юрмі, „товариші", йому піддакують, заохочують, та в натовпі викликають:

— „Правільно! Верно!"

— Без оцієї воші та котьолка ні один мітінґ, ніяке зібрання не проходило. Скрізь лазила серед наших людей: як на фронті, так і в запіллі. Скрізь нишпорили московські „камітетчики" з їхніми аґітаторами та ходили поміж наших темних, несвідомих вояків, нашіптуючи їм на вухо:

Модерний і гарно уряджений
РЕСТОРАН
І ДАЙНІНҐ ЛАВНДЖ
КАРПАТІЯ
10266-97 Стріт
ЕДМОНТОН, АЛТА
Тел. GA 4-1213

Д-р Г. Стефаник,
F.R.C.P.(C)
Лікар — спеціяліст внутрішньої медицини і кормової системи.
728 Professional Bldg.
10830 Jasper Ave.
Of.: 422-2745; Res.: 484-3821
EDMONTON, ALTA.

YANDA, GREGORY & SNAYCHUK
BARRISTERS, SOLICITORS & NOTARIES
307 Royal Trust Bldg.
EDMONTON, ALTA.

SCHOOL FURNITURE DIVISION
CHURCH FURNITURE
BANQUET TABLES
& STACKING CHAIRS
ІВАН СУЛИМА, президент
8910-125 Ave. Edmonton, Alberta
Phone 474-6461
715-42 St. Saskatoon, Sask.

— „Нє слушайтє ваших араторов. Єто — контрреволюція. І вся ваша украінізація вайсковая — тоже контрреволюція. Ані хатят штоби нє било свабоди, штоби памєщики назад возвратились і старий ріжім снова бил! А ми — за свободу і штоб земля била народная, **наша,** стало бить — общая!"

— Розумніші наші вояки, звичайно, не слухались шептунів, не йняли їм віри, а темніші, дурніші, почали прислухатись до брехні, гадаючи, що може і справді „камітетчики" і правду кажуть. І так поволі, день за днем, ота брехня, як справжня нужа, розлазилась серед наших людей, каламутила їх, збивала з толку, аж кінцем-кінців розділила — розроїла їх між собою. Тим часом московські революціонери не спали, а своє діло робили. Побачивши, що дехто з наших вояків прислухається до них і починає їм вірити, вони таких легковірних то грішми, то іншими хитрощами на свій бік переманювали, до своїх „камітетів" затягали. А, звісне діло, хто в „камітетчики" попадав, той і заробляв на тому. Таким побутом начала сила українська слабнути, зменшуватись. Не вспіла, отже, Україна, до будівництва своєї держави приступити, як московські аґітатори стали ґрунт під нею захитувати, обманюючи український же нарід та роблячи з нього ворога своєї ж таки власної долі. Так було давно, в старі часи, коли тільки Москва хижим оком дивилася на наші плодючі землі. Те саме, від початку до кінця, повторилось і тепер, через двісті-триста років, за нашого вже життя.

Добре написаний життєпис є так само рідкий, як добре проведене життя.

Т. Карляйл.

Щоб ти не робив, роби розважно й гляди, який буде кінець.

Латинська пословиця.

Не будьте більшими роялістами, як сам король.

Французька пословиця.

RUSSELL OLEKSHY, B.S.A., LL.B.
BARRISTER, SOLICITOR & NOTARY
10826-82 Ave. Edmonton, Alberta Phone: 433-1448
Також веде канцелярію в Thorsby, Alta.

P. J. LAZAROWICH, Q. C.
BARRISTER, SOLICITOR, NOTARY PUBLIC
916 McLeod Building
Phones:
Office 422-5466
Res. 433-3653
EDMONTON, ALTA.

THE NEW GARDEN HOTEL
Modern Accommodation and Licensed Lounge
Opposite the Galt Gardens
S. DEMCHUK, Mgr. Lethbridge, Alta.

ASTORIA RESTAURANT
The Complete Catering Service
Бенкети, Весілля, товариські зустрічі, ювілеї і т. п.
НАША СПЕЦІЯЛЬНІСТЬ: українські, польські та англійські страви.
10231-98 St., Edmonton, Alta.
Phone 424-6905, After Hours GL 5-1979

Тарантеля

РОСІЙСЬКЕ РОЗУМІННЯ ІСТОРІЇ

Колись дуже давно, може мільйони років, на світі не було ще світа, а була тільки маса всілякої матерії. І, розуміється, було темно, як в гробі. З тої маси матерії розвивалася земля, а з землі глина. Ця земля і глина почали найперше розвиватися в тій частині світа, де тепер живе великий російський нарід. Перший чоловік, що з'явився на світі, — це витвір руської глини. Цей перший чоловік називався Адам. Він ріс і жив самітний до двадцяти років, а відтак одружився з молодою інтеліґентною дівчиною, чистокровною росіянкою, родом з Одеси. Ця дружина Адама називалася Ева. Адам і Ева мали двох синів: Каїна Адамовича й Авеля Адамовича. Каїн був дуже інтеліґентним і культурним чоловіком, як також проґресивним. Авель був реакційним — і між цими двома братами приходило нераз до гострих сутичок. Авель саботував всяку роботу Каїна і проґресивний Каїн був примушений зліквідувати Авеля як фашиста, троцкіста, саботажника, диверсанта, ренеґата і ворога народу.

Каїн одружився з гарною, інтеліґентною і культурною росіянкою, родом з Лєнінграду. Вони обоє взялися до пильної праці над розбудовою світа. Все робили за пляном і швидким темпом. За короткий час вони так розви-

STERLING MEMORIALS LTD.

3619-118 Ave. Edmonton, Alta.
Phone 474-1311
Branches:
9520 Jasper Ave., Edmonton, Alta.
St. Paul, Alta.

Виробляємо нагробні памятники з шведського ґраніту й італійського мармуру. Виконуємо замовлення поштою і висилаємо памятники де би не було в Канаді прямо до ваших дверей. Памятники проєктуємо й ґравіруємо написи. Ціни від $79.00 вгору. Оплачуємо пересилку до ваших дверей. На зимових замовленнях — велика знижка. Замовляйте тепер і щадіть. Одиноке українське виробництво памятників в Західній Канаді.

Пишіть за безплатним цінником.

Управителі: **Петро Кокольський і М. Шевчук.**

нули техніку, що Росія користувалася вже тоді силою пари, електрики, мала залізничі шляхи, пароплави, радіо, електричне світло, ґрамофони, втомобілі, трактори, комбайни, словом все те, чим сьогодні величається світ. Освіта, мистецтво і взагалі духова культура стояли на найвищому рівні. Вже були виготовлені пляни літаків і атомних бомб, але цього не довершено, бо жінка Каїна Адамовича, Надежда Івановна, померла й оставила його з маленькими дітьми. І хоч наука медицини вже була високо розвинена в той час в Росії, лікарям не вдалося вилічити Надежди Івановної.

Каїн Адамович так затужив за своєю дружиною, що потім вже мало працював на полі техніки і культури, а більше пильнував дому і дітей. Однак він ще за свого життя зробив велике підводне судно (субмарину). Коли був потоп світа, то всі росіяни (їх ще тоді не було так багато) змістилися в цій підводній лодці. А один молодий високо-культурний росіянин (росіяни всі висококультурні!), дослідник родом із Сталінграду на імя Кристоферій Колюмбасов, відмовився йти до лодки й під час потопу пустився плисти (а був великим пливаком) Чорним морем в напрямі Середземного моря і йому вдалося доплисти до Америки. Він там вивісив російський прапор і проголосив у всіх російських ґазетах про відкриття нової землі, яка мала стати частиною російської імперії. Заки Колюмбасов повернув до Росії (а плисти забрало кілька днів часу), то імперіялісти з Волстріту проголосили, що Америка належить до них.

Під час потопу, коли всі росіяни були у підводній лодці під водою, англійські й американські імперіялісти зайшли на російську територію і закрали всі російські науково-технічні винаходи вже готові, а також пляни будучих винаходів. Колюмбасов вже не повернув до Росії, бо американські імперіялісти зловили його й увязнили. По потопі, коли вже всі росіяни вилізли з підводної лодки на сушу і почали відбудовувати спльондрований край, американські імперіялісти, в порозумінню з німецькими фашистами і ренеґатами троцькістами, знищили підводну лодку і забрали всі тайни її продукції. На лодці був вже майже готовий плян продукції атомної бомби — й американські імперіялісти закрали і це. Сьогодні величаються винаходами великого руського народу.

Злодії!

Оце й є матеріялістичне розуміння історії і діялектика.

КАРМЕЛЮК

Написав **М. П. Старицький**

Історичний роман в трьох томах.

Ця повість захоплює кожного від перших сторінок Всі три томи мають 861 стор. друку. Видання гарне,

Ціна — $5.00. В оправі — $7.00.

Замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. WINNIPEG 4, MAN.

Поради для збереження здоровя

ПРАВИЛЬНО ДИХАЙТЕ

Неабияке значення для здоров'я має правильне дихання. Воно повино бути повним і ритмічним. Добитись цього можна, виконуючи протягом ряду днів, за півгодини до їди або через 4 години після неї, таку вправу: станьте чи сядьте рівно і невимушено, розправте плечі. Починайте вдихати повітря, обов'язково через ніздрі, наповнюючи нижню частину легень, трохи випинаючи черево і розсуваючи нижні ребра. Далі набирайте повітря в середню частину черева і немовби опираючись на нього, плавно заповніть верхівки легень.

Затамуйте віддих на кілька секунд. Поволі видихайте, тримаючи груди широко розправленими і відпускаючи потроху м'язи черева, доки легені звільняться. Поволі розслабте груди й черево.

Виконуючи по 3 таких вправи тричі на день (найкраще перед дзеркалом), ви з часом почнете завжди дихати саме так.

Ритмічне дихання — те ж саме повне, але пауза між рухами легень наполовину коротша. Рівно стоячи чи сидячи, зробіть повне вдихання за 6 ударів пульсу, потім затамуйте подих на 3 удари. Видихніть через ніздрі за 6 ударів пульсу і полічіть 3 удари перед новим вдихом. Повторіть вправу кілька разів, але не до втоми. Потім на повні груди наберіть повітря, затримайте його на кілька секунд, стисніть губи і сильними, уривчастими поштовхами видихніть. Через кілька місяців збільшуйте вдих, павзу і видих на 2 удари пульсу.

М. Стеценко, кандидат медичних наук.

———x———

СКЛЕРОЗА АРТЕРІЙ

Артеріосклероза — це захворювання судин, в основі якого лежить порушення обміну речовин в організмі. При артеріосклерозі в стінах артерій осідають товщеподібні речовини — холестерина та її етери.

Холестерина (або холестероль) — це біологічно активна речовина, яка завжди входить у склад крови й всіх тканин організму. Збільшення її кількости пов'язане з перенапруженням нервової системи, перевтомами тощо. Люди, які хворіють на артеріосклерозу, звичайно в минулому переживали нервові потрясення, порушували режими праці й відпочинку, неправильно харчувалися, — вживали багато алькогольних напоїв і курили.

Нагромадження холестерини в крорві відбувається у зв'язку з

BOW VIEW

MOTOR LODGE

BANFF • ALBERTA

Located on the Bank
of the Beautiful Bow River
and Wolf Street

IN THE HEART OF THE COLOURFUL CANADIAN ROCKIES

PAUL STEPA — Manager

Phone 762-2261
Box 1227
Banff, Alberta, Canada

порушенням її засвоєння. Відкладаючись на внутрішніх оболонках судин, холестерина утворює стовщення, які заважають нормальному бігові крови. Все це призводить до розростання сполучної тканини й наступного відкладання в ній вапна. Судини втрачають свою елястичність, стають ламкими, а промір їх зменшується, що утруднює кровообіг і порушує живлення тканин. Артеріосклероза судин, які живлять серцевий мяз, може перейти згодом у грудну жабу або інфаркт. Враження склеротичним процесом клапанів серця загрожує виникненням пороку серця.

Досить довгий час артеріосклероза вважалася захворюванням виключно літніх і старих людей. Насправді ж вона може виникати й у молодому віці. Ця тяжка хвороба знижує працездатність людини й часто призводить до інвалідности та передчасної старости.

——x——

UKRAINIAN BOOK STORE

P. O. Box 2414 - 10205-97 Street

EDMONTON, ALBERTA

МАЄМО НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР

Українських Книжок
Грамофонових платівок
Музичних нот
Стінних календарів
Полотна і канви
Ниток "D.M.C." і "CLARK"
Словарів
Прибори на писанки

Коси „Боже Помагай"
Сапи
Серпи
Кераміка
Молитовники
Біблії
Шкільні підручники.

ВІТАМІНИ ЧИСТЯТЬ КРОВ

Звичайно, ті, що описують чинності різних вітамінів, описують, що одні вітаміни держать нерви в здоровому стані, інші зберігають шкіру в доброму стані, а ще інші удержують шлунок в здоровому стані, але не завжди пам'ятають дописати й те, що вітаміни також є, так би сказати, „нормалізаторами", що допомагають зрівноважувати чинності тіла.

Коли тіло має якихось речовин забагато в собі, то вітаміни допомагають викинути з нього непотрібну надвишку. А коли чогось недостає в тілі, то вітаміни стараються придбати те, щось із з'їдженої поживи. А як того „чогось" нема і в з'їдженій поживі, то викликають в людини дивний голод на якусь поживу. От, наприклад, вагітній жінці не раз забагнеться чогось, чого вона звичайно не їсть. А чому? Бо в тілі недостає чогось на будову тіла дитини.

Значить, треба пам'ятати, що вітаміни допомагають і зачищувати з людської крови всякі непотріби, які є звичайно отруйні.

——x——

МЕД ЯК ЛІК

Уже в давніх часах цінили мед як лік. Вірили, що навіть важкі недуги можна ним вилікувати. При грипі помагає пити часто гарячу воду з медом.

Бронхіт. Змішати 2 склянки меду з 1 склянкою води. Дістанемо тоді мішанину, яка легко розпускає флегму.

Коклюш. Розпустити в горнятку теплої води ложку меду й додати до неї кілька капель цитринового соку. Давати пити хворому впродовж кількох днів.

Ослаблення. Розпустити пів літри молока з 3 ложками меду й давати пити рано й ввечорі слабовитим дітям. Це знаменитий середник на скріплення.

Чай з медом дуже помагає нервовим і хворим на горло. Помагає теж на сон і травлення.

Перестуджене горло. Коли горло перестуджене, даємо хворому пити натще горнятко теплого молока, в якому розпущено жовток і 2 ложки меду.

Хвороба легенів. Мед з хріном помагає хворим на легені. Добрі теж плястри з меду. Смаруємо льняний платок теплим медом і прикладаємо хворому на плечі, груди й рамена, а потім ті плястри обвиваємо хусткою.

Нежит. Як дошкулює нежит, треба що 1-2 години їсти по 1 ложці трохи загрітого меду.

Обструкція. Хто має обструкцію, хай щоднини натще їсть одну або 2 ложечки меду й попиває свіжою водою. Можна теж, замість цукром, засолоджувати рано каву чи чай медом.

Мед очищує кров. Якщо хтось не любить самого меду, може його заварити з молоком.

Як зберегти в стравах вітаміни?

Про вітаміни так багато пишеться й говориться, що сьогодні майже кожний знає, що мусить їсти, щоб організм його мав достатно кількість вітамінів.

Натомість не всі знають про те, що достатня кількість вітамінів залежить не тільки від того, що їсти, а й від того, як приготовлені страви. Невміло готуючи їх (особливо з городини), ми дуже часто власноручно позбавляємо страву багатьох поживних якостей. Дуже часто марнотравно нищимо вітаміни через:

1) занадто грубе очищення городини;
2) невідповідне обмивання;
3) непотрібне перетримування у високій температурі.

Перша вказівка — тоненьке обчищення, бо наприклад, під самим лушпинням картоплі знаходиться високовартісний білок,

Phone: 422-1468 424-9907

East-West Travel

(Agency of Globe Tours, Winnipeg, Canada)

TOURS CRUISES

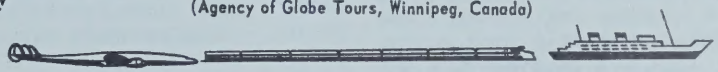

10553A - 97th STREET ★ EDMONTON, ALBERTA, CANADA

Через наше українське бюро можна:

- набути білети для подорожування і перебування в Україну та різних країнах світу і в Канаді.
- набути паспорт, візу, тури, білети на літак, корабель або поїзд,
- робити старання спровадити рідних з Европи,
- робити старання про набуття метрики.

КОРИСТУЙТЕСЯ НАШИМ ДОСВІДОМ І ОБСЛУГОЮ!

який ми здебільшого викидаємо з товстим лушпинням у смітник. Городину слід полоскати перед тим, як чистити, а потім краще вже не мити, а тим більше не мочити в воді по кілька годин перед варенням. Таке мочення знищує вітаміни. Городину чи картоплю, слід класти відразу в кипячу воду і варити, щільно прикривши (за винятком різних видів капусти і шпінату). Варити треба недовго на великому вогні не переварюючи, причому готувати в мінімальній кількості води, яку краще залишати як соус. Якщо ж відвару трохи більше — залишаємо його на зупу.

Пам'ятаймо також, що зменшуємо кількість вітамів при:

1) Відігріванні овочевих страв,
2) приготовлюванні їх у вигляді пюре,
3) поливанін овочевих салатів оцтом, який знищує дуже вражливий вітамін А.

——x——

ЯК ПОСТАЄ УДАР СЕРЦЯ?

Серце — це найсильніший м'язень у нашому тілі. Воно приблизно таке велике, як п'ястук людини, і важить 3/4 фунта. Як кожний м'язень, так і серце має здібність стягатися і знов розтягатися. Цей рух відбувається дуже правильно, є це биття серця. При сильніших рухах серце б'ється сильніше, ніж тоді, коли відпочиваємо. Тому фізичні вправи і проходи скріпляють м'язи серця. Збільшуються тоді капіляри м'язів напливає більше крови і м'язи серця можуть легко виконувати свою працю. Брак руху викликує зменшення капілярів і це ослаблює м'язи серця і цілий організм.

Кожного дня серце помпує 4.320 ґальонів крови через кровоносні судини, які всі разом є на 70—100 тисяч миль довгі. Є це праця, якою можна піднести одну тону тягару на висоту 50 стіп. Організм людини складається з трьох мільйонів клітин, що їх відживляє кров, яка розходиться капілярами по всіх клітинах, а яку пускає в обіг серце. М'язи серця одержують кров із двох артерій, які виходять від аорти близько серця. Вони творять розгалуження навколо серця і називаються вінцеві або коронарні артерії. М'язи серця потребують безнастанно багато кисня до виконування своєї праці, зуживаючи майже 80% кисня, що бере кров під час дихання. Без кисня клітини м'язів серця гинуть.

Через склерозу, артерії ступнево редукують доплив крови до серця. Серце починає боліти і виснажується з браку поживи. Остережливим сиґналом небезпеки є біль, т. зв. „анґіна пекторіс". Коли наступить цілковите заблькування вінцевої артерії, тоді ця частина м'язів, що не дістає поживи, починає завмирати. Серце є пошкоджене, постає (атак) удар серця: коронарна тромбоза.

Сила атаки серця залежить від цього, яка велика частина артерій є заблькована і як багато клітин м'язів є пошкоджених. М'язи серця мають спромогу відновити свої ушкоджені клітини, радше — заступити їх новою тканкою.

В багатьох випадках малі кровоносні судини перебирають фун-

Ми забуваємо певні реґі не тому, що ми їх хоґемо забути, але тому, що мусимо їх забути. Така людська природа.

М. Арнолд.

Витривалість вгасніше ги пізніше нагороджується. Звиґайно пізніше.

К. Аденауер.

Нігого людині не є так потрібне, як приятель в потребі.

Плявтус, римський драматурґ в 3 століттю перед Христом.

кції заблькованих судин. Це вимагає більшого часу, але серце приходить до повної рівноваги. Хворий видужує і може вертатися до своєї праці, але мусить вже так жити, щоб це недомагання не повторилося.

Нахил до артеріосклерози має людина — у тварин її немає. Причиною є це, що від наймолодших літ споживаємо їжу багату у холестерол. У тварин можна випродукувати артеріосклерозу, відживлюючи їх поживою багату в холестерол. Дуже рідкі випадки коронарної тромбози в тих краях, де відживлювання не є товсте, як пр., в Китаю чи Японії, де товщ займає 10% всіх кальорій в їжі. У ЗДА становить він 40—50%. Як капіляри м'язів серця є слабше розвинені, то під час сильнішої праці дістається менше кисня до м'язів серця і тоді може постати наглий удар серця. (Напр., під час відгортання снігу). Енергійні правильні вправи зменшують холестерол у крові.

Постійне напруження збільшує холестерол у крові, який в 95% є причиною коронарних недомагань серця.

Навіть молоді люди, які є все в поспіху, перепрацьовуються, мають різні бізнесові проблеми, дуже амбітні, не мають спромоги нормально відпочити — стають жертвою коронарної тромбази. Зарадчі поради: дієта, контроля ваги тіла, фізичні вправи і періодичне відвідування свого лікаря. При такім способі життя нема людини, яка могла би терпіти на удар серця. Подібно висловлюється д-р Томас К. Кюртон: Физикел фитнес енд Дайнамик Гелт, Н. Й. 1965. Однак він звертає ще велику увагу на обмеження споживання цукру і мучних страв. Вік не є жадною перешкодою.

Курення впливає дуже некорисно на серце. Дві сигарки можуть збільшити биття серця до 28 разів на мінуту і піднести тиснення крови понад 50 пунктів. Д-р Еман. Голдберґер каже, що курення може спричинити „анґіну пекторіс" через звуження артерій.

Д-р С. Волтер Лілгай, серцевий хірурґ з Міннеаполіс, заявляє, що фізичними вправами стіни артерій виділяють ензим, який розпускає фібрину, основу сціпу крови. „В" — вітаміни сприяють продукції цієї субстанції, яка не допускає до сціпу. Пиво, насичені товщі, холестерол, нікотина, здержують продукцію цієї субстанції. Смертність від коронарної недуги серця у курців є на 75% більша. Не чекати на удар серця, але розвивати таку фізичну активність, яка зарадила б недомаганням серця. Статистика виказує, що фі-

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В КАНАДІ

З відповідними показниками (індексами)

О. ВОЙЦЕНКО

Том I

Піонерська Доба: 1874—1918

304 сторінок друку

Ціна $4.50

Том II

Доба Росту й Диференціяції: Роки Після І-ої Світової Війни 1919—1924

400 сторінок друку.

Ціна $4.50

Том III

Доба Росту й Диференції 1925—1929

307 сторінок.

$4.50

В твердій полотняній оправі $6.00

Замовляйте в місцевих книгарнях або в

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B.

WINNIPEG 4, MAN. CANADA

зичні робітники 4 рази менше занепадають на коронарні недомагання, ніж затруднені в офісах, що ведуть сидяче життя. Найнижчі коронарні недомагання є у фармерів. З-поміж усіх професій лікарі займають перше місце що-до смертности. Є це парадокс, що лікарі всіх лікують, а себе занедбують. Людина є створена до праці і то до тяжкої праці. Так заявляє визначний америк. хірурґ від серця і артерій д-р Де Бекій. Хто призадумається добре над цими проблемами здоров'я, той може змінити основно своє життя, навіть за один день. Треба тільки рішитися. Клемент Дж. Мартен М. Д.: Гав то лиф то бі 100. Ню Йорк, 1963, каже, що склероза — це хвороба нашої цивілізації. Лікар Бес М. Менсендік: Лук беттер, філ беттер, Ню Йорк, 1954, що створив цілу систему фізичних вправ, заявляє, що як тіло потребує поживи й кисня, так потребує воно й руху для своєї вітальности і здоров'я.

Люди, які терплять на артеріосклерозу, можуть цілковито її позбутися, якщо їх дієта буде убога в товщі (Лестер М. Морісон, М. Д.: Ди Лов — фест вей то Гелт енд лонґер лайф, Інґивуд Келфс, Н. Дж. 1958), споживати тільки рослинні олії в малій кількості. Навіть у найстарших роках, позбуваючися надмірної ваги, на убогій в товщі дієті, наступає скріплення серця і приплив нових сил. З роками вага нашого тіла не повинна збільшуватися. Треба втримати в старших роках таку вагу, яку ми мали в молодших роках, 25 - 30 літ. При повнім шлунку збільшується праця серця на 30%. Тому не переїдатися. Американці консумують пересічно 146 г. товщів денно, це є 411% одержуваних кальорій (на 3.200 кал. денно). Є це найбільша помилка, яку

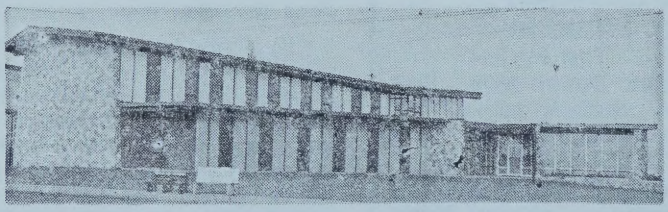

Одиноке УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ в АЛБЕРТІ

В годину смутку по втраті особи в родині, приятеля чи знайомого — удавайтеся за совісною і ввічливою обслугою в похороненні, бальзамуванні й в закупленні домовини та нагробних хрестів з міста чи фарми до:

PARK MEMORIAL FUNERAL DIRECTORS

9709-111 Ave. Edmonton, Alta.

Phones: 422-2331, 424-1633, ZEnith 0-7121, 422-2311

Філії в таких містах Алберти:

Vegreville, Lamont, Vilna, Smoky Lake, Myrnam, Mayerthorpe, Wildwood.

В. М. Смолик, управитель

роблять американці, а тому, найбільше їх умирає на серце.

Українська кухня для старших людей є дуже загрозлива надміром товщів (головно масла і сала), яєць і мучних страв.

Для зменшення великої смертности в середніх роках (між 40—60 літ), головно на серцеві недомагання, Л. Джін Бокерт, Ф. Д.: Нутришен енд Фізікел Фітнес, Фила, 1960, — подає такі правила:

1) Зменшити скількість їжі, зберігати нормальну вагу;
2) бути дуже обережним в уживанні товщів, м'яса, яєць, соли і приправ; пити багато води;
3) вживати багато свіжого повітря й руху, оминати перевтоми;
4) більше відпочивати;
5) культивувати ментальну гіґієну, оминати нервового напруження.

В нашій їжі мають бути всі потрібні для здоров'я речовини, тому треба їсти поживу в найпростішій формі, як найменше перетворену. В білім печиві є брак вітаміни Е і всіх родів вітаміни Б і брак їх в орґанізмі викликує недомагання серця, високе тиснення крови, склерозу, цукрицю. В рафінованій поживі є брак ензимів (ферментів). Є це біологічні каталізатори, що потрібні для хемічних реакцій в організмі (Ролф В. Джералд, М.Д.: Фуд фор Лайф, Чікаґо, 1952).

Життя — це справа ензимів. Відсутність ензимів спричинює сціп крови. В нашому організмі є сотні різних ензимів.

(„Наш Світ").

——x——

НЕРВОВЕ НАПРУЖЕННЯ

Американський лікар — психіятр д-р М. Ніссвенлор твердить, що нервове напруження навіть побажане і корисне для людини! Людина не може бути діяльною без напруження нервів, не може зазнавати радощів і здобування успіхів. Коли життя здається незносним, і журба заливає серце, не хапайтеся за заспокоюючі середники у вигляді різних піґулок та порошків, але знайдіть причину вашого нервового стану і переконайтесь, що зусилля опанувати нервове напруження допоможе вам знайти вихід із найтяжшого душевного стану.

Журналіст Е. Ватсон твердить, що якраз нервове напруження змушує людину в скрутній ситуації мобілізувати всі душевні й фізичні сили свого тіла. Організм витворює тоді т. зв. адреналіну, що, вливаючись в жили, приспішує обіг крови; печінка виділяє цукор, від якого тужіють м'язи, а нервова система відпружується.

Коли проблема розв'язана, криза минула, нерви відпружуються: дехто лягає відпочивати, навіть заснути, інший бере почитати часопис або книжку, грає на якомусь інструменті, йде до кіна, слухає радіо. Це нормальний спосіб відпочинку після нервового напруженян.

Тільки та людина, яка хворіє на патологічне напруження нервів, не встані природно відпружити нерви. Така людина завжди уявляє собі якесь нещастя, що може з нею статися, а тому тиск крови у неї не понижується, в животі гарцюють кольки, м'язи натягнені немов їх схопив корч. Така люди-

---

Володимир Самійленко

НАША СЛАВНА УКРАЇНА —
НАШЕ ЩАСТЯ І НАШ РАЙ!
ЧИ НА СВІТІ Є КРАЇНА
ЩЕ МИЛІША ЗА НАШ КРАЙ?

І ЩАСЛИВІ Й ЗЛІ ГОДИНИ
МИ ДЛЯ НЕЇ ЖИВЕМО,
НА ВКРАЇНІ Й ДЛЯ ВКРАЇНИ
БУДЕМ ЖИТИ Й ПОМРЕМО.

———

на, хоч перемогла нерви, але не вміє з перемоги скористати, не вміє відпочити. Вона всюди бачить нові небезпеки, мучиться, подразнена й зажурена. Патологічне напруження нервів зустрічається рідко, але багато людей вмовляють його собі.

М. Д. Бачин — на сторінках „Свободи" від 4. 8. 1959 твердить, що такі постійно зажурені люди хворіють на високе тиснення крови, астму та шлункові боляки. Грошові клопоти, втрата майна, заляканість на праці, навіть родинні непорозуміння — все це може викликати надмірну діяльність кишкових м'язів і надмірне виділення кислоти, внаслідок чого витворюються шлункові боляки. При цій оказії дає такі, на нашу думку дуже влучні поради:

Вставайте з ліжка раннім ранком, щоб споживати снідання без поспіху і з апетитом.

Беріть участь в товариському житті із запалом і гумором, але не забувайте, що сон — найліпший лік на довговічність.

Кожного дня бодай по 15 хвилин „поледарюйте": нічого не робіть, навіть не думайте.

Будьте заповзятливі та агресивні, зробіть час від часу щось таке, що вам подобається, щось таке, що любите, щось небуденне, небувале, надзвичайне!

Зрозумійте, що сам один всього зробити не годні.

Кожна пересічна людина може перемагати нервове напруження, а з тим може осягати задоволення, успіхи, навіть щастя.

——x——

НАЙНОВІШЕ І НАЙМОДЕРНІШЕ
ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ В ЕДМОНТОНІ

Покірне зрозуміння, симпатії і сумлінна услуга — оце головні мотиви нашої професійної услуги. Можете бути певні, що всі деталі будуть поладнані з професійним умінням і ненастирливою ввічливістю, коли ми виконуємо свої обов'язки під час церемоній. Без уваги на годину, віддаль ми завжди до ваших послуг.

SOUTH SIDE MEMORIAL CHAPEL LTD.

ПОХОРОННІ УПРАВИТЕЛІ, В. ФЕДУН.

Український представник, В. ЯДЛОВСЬКИЙ

8310 - 104 Street **Edmonton, Alta.** **Phone 433-8733**

——x——

Agents:

NISKU: ALFRED LECHELT
Phone: 446-2468

NEW SAREPTA: ALFRED SCHLENDER
Phone 92413

THORSBY: TONY LEFSRUD
Phone 36

CALMAR:
Phone 445-3404

MAY LAKES: HENRY ZUCHT
Phone 354

ВІДВАЖНА НАРЕЧЕНА

Панна Оля й пан адвокат Мирослав уже від кількох місяців були заручені. Оля була побожна й гарно вихована дівчина. Її батьки належали до заможніших родин містечка. Оля щиро полюбила свого судженого, а молодий Мирослав не дав би себе нікому перевищити в чемностях.

День вінчання наближався. Уже все було приготоване. Батьки раділи, що їхня доня знайшла собі жениха з таким добрим фахом. „Тож не хтобудь, то пан адвокат" — говорили між собою батьки Олі. Вже навіть почали були спрошувати ближчу й дальшу родину на весілля. Від якогось часу чи не кожна жіноча розмова починалася або кінчалася про те весілля.

Пан адвокат Мирослав нікого не запрошував, бо його родина мешкала далеко. Десь аж у Мінас Жерайс, а ближчої він не мав.

Усе йшло добре, коли раптом одного дня, а це було три дні перед весіллям, з'явився Мирослав і попросив свого будучого тестя на довірочну розмову. Коли знайшлися самі, Мирослав сказав до Олиного батька зовсім попросту, без звичайних чемностей:

— Слухайте, пане Андрію, я домагаюся, щоб ви дали Олі три мільйони крузейрів посагу. Ані одного крузейра менше, чуєте?

Олин батько видивився на адвоката, мов на божевільного.

— Мирославе, що тобі до голови прийшло? Звідки ж я так ні сіло ні впало тих мільйонів тобі роздобуду? Ми не бідні, але стільки грошей годі мені зараз роздобути. А по друге, чей же ж ти нераз заявляв, що береш Олю не через маєтки, а з любови... як же ж то?

— Любов — любов'ю, а гроші — грішми. Ото ж пристаєте на мою пропозицію?

— Годі. Хіба колись пізніше, а й то не можу запевнити нічого...

— Однак ви мусите згодитися. Якщо готівки не маєте, так напишіть мені документ, що виплатите мені ці гроші на означений час. Документ має бути підписаний при свідках, а ваш підпис справджений і потверджений урядово, відданий мені ще перед шлюбом.

— І це мені годі обіцяти. Чи я можу запевнити, що на означений

КООПЕРАТИВНА ЗАСАДА — це ЯКІСТЬ та ОБСЛУГА на першому місці.

SUDBURY P. & C. CO-OPERATIVE DAIRY Ltd.

231 Spruce St. — 675-6485

Sudbury, Ont.

LOUGHEED'S LTD.

Найкращі Побажання для українців

MARGUERITE & GERRY LOUGHEED

60-62 Eyre St. S.,
22 Durham St. N.

Elm St. West in the President Hotel
New Sudbury Shopping Centre.

час зможу тобі виплатити ті гроші?

Очі Мирослава зловіщо заблистіли, губи затиснулися. Він дивився хвилину розгублено сюди й туди, а потім безлично заявив:

— Якщо не хочете сповнити моєї волі, добре, тоді нехай Оля собі шукає іншого... — і додав іронічно — як знайде...

Андрій був обурений до краю такою несподіваною безличністю Мирослава, але спромігся заховати рівновагу духа й промовити спокійно:

— Оля тебе щиро любить, але як справа так стоїть, то вона зрозуміє моє положення. І розуміється, коли схоче, то не трудно буде їй знайти собі іншого... менше інтересовного.

Мирослав засміявся іронічно, а потім зухвалим тоном додав:

— Сумніваюся, бо я всюди розголошу, що я її не хотів, бо... Но, вже буду знати що мені говорити, не журіться. Даю вам час до призадуми до завтра. Бувайте здоровенькі!

Кажучи це вийшов чимскоріше. Мабуть боявся, щоб Андрій не дав йому на пам'ятку копняка. Андрій хвилину постояв, мов вкопаний, а потім почав нервово ходити по кімнаті. Потім закликав своїх двох старших синів. Розповів їм цілу розмову з Мирославом, а юнаки аж закипіли гнівом. На адресу Мирослава посипалися з їхніх уст усякі слова, що їх тут годі повторити.

Коли трохи успокоїлися, Андрій сказав:

— Треба закликати Олю. Нехай знає як справа стоїть з тим її нареченим.

Дівчина зараз таки прийшла. Коли почула про погрозу свого нареченого й про його домагання, трохи поблідла.

— І що ж ти на те все скажеш? — спитав батько на закінчення.

Оля усміхнулася, а відтак рішучо сказала:

— Тату, обіцяйте йому тих три мільйони, зробіть урядовий документ і все, чого він тільки захоче.

— Але ж, дитино, ми не маємо тих грошей!

— Нежуріться, тату, я справу полагоджу.

Traditional Ukrainian Cookery

Четверте видання.

САВЕЛІ СТЕЧИШИН

Ця куховарська книжка, написана в англійській мові, здобула собі популярність не тільки серед українських господинь, але також серед англійської публіки в Канаді і З'єдинених Державах.

Книжка має сотні ріжних українських приписів, короткі описи українських святочних звичаїв, ілюстрації та „індекс" при кінці книжки що допомагає господиням скоро віднайти сторінку, де поданий припис, за яким вони шукають.

Книжка має 498 сторін, друкована на першоклясному папері, гарний читкий друк, тверда полотняна оправа з кольоровою паперовою, артистично викінченою обгорткою.

Замовляйте її для себе або в подарунку.

Ціна $6.00 з пересилкою.

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. WINNIPEG 4, MAN.

— І ти підеш за того розбишаку? — крикнув молодший брат.

— Не журися, Степане, все буде добре.

— Хлопці перекинулися поглядами, здвигнули плечима, а потім старший брат Олі додав:

— Хто тих жінок зрозуміє...

— Як то любов засліпить! — докинув молодший.

Оля послухала їхньої критики, усміхнулася й нічого не відповіла.

Наступного дня Мирослав отримав жаданий документ на три мільйони посагу, підписаний і при печатаний. Усе як вимагав. Він невимовно радів. Його ще ніколи ніхто не бачив такого веселого, розпроміненого.

В означеній годині молоді поїхали до шлюбу. Церква була переповнена людьми. Всюди по стінах були зелені вінці, квітів повно по всіх престолах, а тетрапод аж сіяв від срібних ваз повних рож.

Вкінці молода пара приступила до тетраподу, щоб зложити святу супружу присягу. У церкві стало тихо. Священик звернувся до молодого з запитом чи бажає собі взяти за жінку Ольгу Н. Мирослав голосно тріюмфальним тоном відповів:

— Так, хочу взяти собі за жінку Ольгу Н.

Потім священик звернувся до Олі з запитом чи вона хоче взяти собі за мужа Мирослава Н. Вона спокійно й голосно заявила:

— Я його зовсім не хочу!

Священик не хотів повірити своєму слухові й ще раз повторив своє питання. Оля відповіла ще голосніше:

— Повторяю ще раз, що зовсім не хочу цього Мирослава Н. за мужа!

Коли священик утретє вже нервово повторив своє питання, тоді Оля встала й майже крикливим голосом відповіла:

— Заявляю перед Богом, перед вами, Отче, і перед усіми тут зібраними, що не хочу мати нічого спільного з оцим Мирославом Н.!

— Потім подала руку батькові й сказала:

— Тату, ходімо додому!

Коли вийшли з церкви батько сказав до Олі:

— Доню, чому ж ти йому того вдома не сказала, але зробила таке представлення в церкві?

— Тату, та ж він мав усюди розголосити між людьми, що мене не хоче бо я сяка й така. Тепер усі в церкві чули, що це я його не хочу, а не він мене, — сказала сміючись Оля.

(„Праця") С. Р.

ЗОЛОТІ ДУМКИ ПРО КНИЖКУ

Ми під карою тяжкою гріха зобов'язані плекати слово, зробити його сторожем нашої душі і нашої думки, дорожити словом наших письменників і підтримувати видавництва, що ширять християнське і патріотичне слово.

Д. Бучинський.

Через вплив літературного слова стаємо іншими людьми, багатіємо новими думками, стаємо до нових чинів.

Ю. Тис.

Завоювати майбутність поможе нам книжка і тільки книжка.

Сергій Єфремов.

Всячина

УКРАЇНСЬКІ ЗВИЧАЇ ВІТАННЯ

Нема, здається, народу, який був би такий багатий на формули вітання, як український. Увійшовши до хати, в нас люди так колись віталися:

— Слава Богові (або: Ісусу Христу).

— На віки слава (або: Слава на віки).

— Помагай вам, Боже!

— Дай Боже здоров'я!

— Як ся маєте?

— Гаразд, поки здорові, хвалити Господа.

— Гості до вас.

— Гості? Бог заплатить за слово добре. Що там доброго чувати?

— Богу дякувати, гаразд.

Потім починають питатися про родину або знайомих.

Коли приходив хтось під час обіду, гість по першім привітанні, казав:

— Споживайте здорові!

— Просимо до обіду.

— Боже благослови.

Коли хто чужий відходив, казали:

— Бувайте здорові!

— Ідіть здорові!

— Майтеся гаразд!

— Дай Боже й Вам!

— Оставайтеся з Богом!

— Боже, провадь щасливо!

Коли хто кого при роботі знаходив:

— Помагай вам Біг! (або: Боже помагай!).

— Дай Боже! Дякую за слово добре.

***

НАЙСТАРШІ КАЛЕНДАРІ

Історія календарів бере початок з сивої давнини. Найстародавніші з них це вміщений в Остромировому євангелії (1057 р.), таблиця сполучення сузір'їв у книзі друкаря Цайнера (1478 р.), обчислення в молитовнику церковних свят, що не мали сталої дати, на 25 років уперед (1500 р.) та інші.

У київському календарі за 1716 р. було вказано, коли і де відбуватимуться ярмарки. В ризькому на 1704 р. опубліковано чимало різноманітних практичних порад. Фінський хіромантний календар на 1799 р. цікавий тим, що вирізьблений позначками на метровій палиці.

***

„ВІК ІМІҐРАЦІЇ"

Двадцяте століття це доба еміґрації. Ніколи бо в історії людства стільки людей не змінило місця свого осідку. Війни, політичні заворушення, заламання і зміни в суспільствах, технічний поступ і модерні засоби транспорту

З щирим привітом

SUDBURY STEAM LAUNDRY LTD.

DRY CLEANERS

171 Larch St. Sudbury, Ont.

Phone 675-6445

GREGORY LYSIUK

Продавець — українець

Fairway Mercury Sales Ltd.

Meteor - Mercury - Comet

New and Used Cars and Trucks

747 Notre Dame, Sudbury, Ont.

Ph. 673-9585. Res. 673-3243

— все це спричинялося або влегшувало той рух.

В значній мірі це була „примусова" іміґрація. У 1956 році Ґоттенберзький Дослідний Комітет зробив спробу підрахувати ту „мандрівку народів". Беручи до уваги лише Европу, комітет прийшов до висновку, що від початку цього століття яких 68 мільйонів людей мусіли опустити місця свого замешканя під примусом або добровільно. З того числа яких 14.100.000 залишили свої родинні оселі в роках між 1922—1939; коло 26.000.000 осіб — в рр. 1939—1945; коло 27 мільйонів від 1945 року.

В тому підрахунку не взято до уваги іміґрації мільйонів людей в Малій Азії, Африці, на азійському континенті та на островах Тихого Океану. Дійсно, перша половина 20-го століття була добою мандрівки народів.

Канада була і все ще залишається одною з країн, які приймають іміґрантів. Від закінчення війни до кінця 1957 р. 1,750.000 іміґрантів з тридцяти кількох країн поселилося в Канаді.

**
*

ВЕЛИЧИНА АТОМУ

Промір атому становить одну стомільйонову частину центиметра (1 центиметер це 0.39 інча), атомні ядра ще багато менші. Атом складається з ядра і електронів, які кружляють довкола ядра, як земля довкола сонця. Електрон кружляє довкола ядра зі швидкістю 2.000 миль на секунду.

Американський фізик Міллер збудував спеціяльний мікроскоп, який побільшує три мільйони разів, і йому вдалось побачити маленькі тілечка, які найправдоподібніше є дійсними атомами, що не дадуться вже розділити на менші частинки.

Що означає побільшення три мільйони разів?

Як маю на долоні краплинку води проміру 1 міліметра (1 міліметр це 0.039 інча), що тільки і блищиться, то при побільшенню її три мільйони разів вона видається як водяна куля проміру трьох мільйонів міліметрів або трьох кілометрів (кілометер це 0.62 милі). При побільшенню три мільйони разів атому, він виглядає як міліметрова крушинка.

**
*

ШТАБ ПОГОДИ

„Послухайте прогноз погоди..." — знайомі кожному слова. Але перш ніж пролунати їм в ефірі, ґеофізикам довелося чимало попрацювати.

У багатьох пунктах земної кулі є метеорологічні станції, де вимірюють атмосферний тиск, температуру і вологість повітря, стан хмар, напрям і силу вітру, кількість опадів тощо. Дослідники випускають радіозонди, посилають

Сердечний привіт

JACKSON & BARNARD

FUNERAL HOME

233 Larch Street,

SUDBURY, ONT.

HOTEL VENDOME

124 Front St., Sarnia, Ont.

Phone 344-1131

Модерні кімнати
із першорядною їдальнею

Власники:

ВАСИЛЬ і ЕДВАРД СОЙКО

на розвідку літаки. Наслідки спостережень телеграфом передають у відповідне бюро погоди (штаб). Узагальнюючи всі одержані відомості, тут складають карти погоди, прогнози стану річок, морів, льодового покриву.

Усі бюро передають добові, триденні, а іноді й тижневі прогнози по радіо, публікують їх у газетах.

**
*

ОБЕРЕЖНО — ДИМ СПАЛЕНОЇ БЕНЗИНИ

Автомобільна Рада Національної Безпеки порадила шоферам авт не їхати надто близько за іншими автами, бо дим спаленої бензини, який виходить із ґазової рури, є смертельною отруєю. Крім того треба слідкувати за димом. Якщо він чорний, то це означає, що шофер авта спереду звільняє біг, і тому такого авта не треба переганяти, бо воно готується скрутити наліво чи направо. Збільшений дим зі спаленої бензини свідчить також про те, що авто набирає на скорості і це також знак, щоб авта не переганяти.

Слідкування за димом спаленої бензини можливе тільки тоді, коли бензина не найкращої якости. Диму з доброякісної бензини не видно.

**
*

КОЛИ ОСВОЄНО КУРКУ

Встановлено, що домашня курка виводиться від дикої курки, яка ще й сьогодні живе в джунґлях Індії і Маляїв. Ця невелика, дуже рухлива птиця з червоно-бурим або темно-бурим опіренням називається „куркою джунґлів", або „банківським когутом". Її зображення, як почесного „мешканця країни" в XIX столітті прикрашувало монети Маляйського архіпеляґу. Освоєння дикої курки відбулося понад 5,000 літ тому в Індії. Звідки освоєні курки поступово розповсюднилися по всіх країнах світу.

**
*

БЕЗПЕКА ПРИ ПРАЦІ

Якщо матимете працю, що вимагає переношення тягарів і піднімання їх, тоді дотримуйтеся таких правил:

1. Розгляньте добре тягар і вирішіть, як найкраще зможете його вхопити і чи вам не треба допомоги, щоб його безпечно відняти;

2. Впевніться, чи ви певно стоїте на ногах, щоб вони не поховзнулись, або не зігнулись, коли піднімаєте тягар;

3. Станьте близько до тягару, що його маєте піднімати;

4. Зігніть коліна і присядьте, тримаючи хребет можливо якнайпростіше;

5. Піднімайте тягар м'язами рук і ніг, весь час держачи хребет прямо при підніманні.

Якщо інші люди поруч вас працюють у відповідних охоронних рукавицях, черевиках, окулярах, то це тому, що досвід навчив їх цього. Не пробуйте заощаджувати на власній праці, але купіть подібні устаткування для себе.

Машини можуть бути небезпечні. Тому не ставайте без конечної потреби на шляху бульдозерів, вантажних авт, землечерпалок і т. п. Завжди держіться в такому місці, де оператор може вас бачити, або звідки ви самі можете його бачити.

Найщиріші побажання

від

SUDBURY & COPPER CLIFF MILK DISTRIBUTORS ASSOC.

Якщо ви не зрозумієте вказівок, спитайте про них знову. Не вдавайте, що ви зрозуміли, бо тоді інші робітники повірять, що це так справді і вам не допоможуть.

Щоб бути здоровим і спосібним заробити на прожиток, завжди працюйте безпечно. Ваш матеріяльний успіх залежатиме від уваги, яку ви присвячуєте безпеці.

***

БАКТЕРІЇ НА КНИГАХ І ПАПЕРОВИХ ГРОШАХ

Бібліотечні книги, а особливо паперові гроші можуть бути носіями небезпечних захворювань. Проведені нещодавно в Київському інституті епідеміології і мікробіології досліди на бактеріальну забрудненість банківських білетів показали, що до 30 проц. їх має на поверхні кишкові палички, до 12 проц. — золотистий стафілокок (бактерія, що викликує гниття). На сторінках книг виявили до 30 бактерій на кожні 10 кв. см. серед них і хвороботворні: туберкульозну й дифтерійну палички, стафілокок. Небезпечно те, що вони довго лишаються живими: дифтерійна паличка більше місяця, а туберкульозна — навіть до 8 місяців.

Як же вони потрапляють на папір? — при перегортанні сторінок і ліченні грошей послиненими пальцями, при чханні, кашлі. Таким же чином ці страшні мікроби можна занести собі в рот. Тому додержуйте елементарних правил санітарної культури й особистої гігієни. З книг періодично змітайте пил, а стелажі (шафи) протирайте 2-процентним розчином формаліну.

Б. Затуловський,
кандидат біологічних наук.

ПЛЯНУЮТЬ ПОБУДОВУ ДОМІВ НА МІСЯЦІ

Ще людина не дібралась на Місяць, а вже американські інженери плянують побудову домів на Місяці. Такі пляни можна вже виготовляти на основі тих відомостей які маємо про постійного супутника нашої Землі. З того що знаємо про Місяць можемо бути певні, що він буде дуже непривітний для гостей з Землі.

Він не має жадної, а в кожному разі дуже ріденьку атмосферу. Отже людина мусітиме привезти зі собою відповідну кількість повітря, щоб мати чим дихати. Перші розвідувальні і дослідні праці треба буде робити сидячи в замкнутих кабінах які могтимуть порушуватись з місця на місце.

Велику небезпеку для гостей з Землі становитиме град більших і

З. Єрмилов

Боже, мій Боже, не дай мені спати,
Сили, що в Тебе, в Твоїй глибині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені.

Дай теплоти, що розширює груди,
Будить гуття і відновлює кров,
Що до людей безграничгную будить
В серці любов.

Силу рукам дай, щоб пута ламали,
Боже, дай сили за Тебе страждать,
Дай лиш на ниві Твоїй працювати,
Серцем не спать!

менших метеорів, що безперестанно спадають на Місяць, бо він не має атмосфери в якій вони спалювались би, як це буває з метеорами, що падуть на землю.

Але й температура не є надто пригожа й привітлива для людини. В день доходить вона до 180 ступнів горячі, а в ночі спадає до 200 ступнів нижче зера. Отож людина щоб могти перебути якийсь час на Місяці мусить створити собі там штучно умови для екзистенції.

Професор американського Корнельського університету Томас Голд по довгих обсерваціях прийшов до висновку, що темні місця які ми бачимо на Місяці, це моря дрібосенького пилу подібного до того що твориться на папіросці яку куримо. Вертва цього пилу є доволі глибока. Вона має прикмети цементу і коли на Місяці є вода, або коли її туди доставити, то з того цементу можна буде на твердих поверхнях Місяця, де такого пилу нема, будувати цілі цементові будівлі.

Одначе найсміливіший проєкт побудови мешкальних домів, різних дослідних і обсерваційних станцій належить американському архітектові японського походження. Він передбачує навіть побудову на Місяці шпиталів, де можна буде успішно лікувати хворих на рака і серце.

Деякі американські біологи кажуть, що на Місяці можна буде навіть закладати огороди в яких ростиме різних видів городовина така як цибуля і горох. Все це виглядає сьогодні на казку, але завтра може стати дійсністю.

***

НОВИЙ ЛІТАЛЬНИЙ АПАРАТ

У ЗДА випробовується літальний апарат, який може підніматися вертикально без розгону, як вертоліт (гелікоптер), а потім продовжувати свій шлях як літак. Його несучі площини й носова частина мають реактивні сопла для старту й приземлення.

***

НАЙПОТУЖНІШИЙ МОТОР АВТА

Автомобіль „Торнадо", компанії „Дженерал Моторс" має най-

ТРИЛОГІЯ ЛЮДМИЛИ КОВАЛЕНКО

„НАША НЕ СВОЯ ЗЕМЛЯ"

Можна набути перший і другий том:

СТЕПОВІ ОБРІЇ. 1-ий том — вийшов 1964 року. Там описано про життя населення частини України над Азовським морем (Маріюполь). Там перші проблиски національної свідомости — питання соціяльні. національні. Сторін 226. **Ціна $2.25.**

ПРОРІСТЬ, 2-ий том — вийшов 1966 року. Це вже нове покоління — діти перших героїв повісти. Тут вже нуктують передреволюційні настрої, погляди, серед яких українська молодь шукає своїх доріг і в тих пошуках попадає в конфлікти, дуже часто з собою. Сторін 255. **Ціна $2.75.**

Її ОКРАДЕНУ ЗБУДИЛИ — том третій в друкові.

За два томи $5.00.

Замовлення висилайте до:

UKRAINIAN VOICE

P.O. Box 3629, Sta. B., Winnipeg 4, Man.

Canada.

потужніший у світі мотор на 386 кінських сил. В автомобілі шість місць, він може розвивати швидкість до 200 кілометрів на годину.

***

НЕЗВИЧАЙНО УРОЖАЙНІ ГРУШІ

У румунському селі поблизу Брашова росте незвичайний грушковий сад. Його дерева дають плоди одинадцять разів на рік, при чому пять урожаїв дозрівають повністю. Перші груші важать у середньому 500 грамів, плоди наступних урожаїв — менше. Румунські садівники добилися такого величезного успіху, прищепивши на дику грушу гілку звичайної груші, яка вже кілька років цвіте впродовж усього літа й постійно плодоносить.

НАЙБІЛЬШИЙ МІСТ В ЕВРОПІ

Найбільший міст Европи віддано до вжитку в столиці Португалії, Лісбоні. Він має довжину 2,280 метрів, тримається на дуже заглиблених підпорах і є призначений для руху автомашин та поїздів.

***

ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ ГРЕЦІЇ

В Епірі — області колишньої Еллади, південній частині теперішньої Албанії — проживало плем'я, яке називало себе „ґраї", що означало „шановний". Зав'язавши з ним відносини, римляни переробили цю назву в "graci". Торговців - мореплавців, що приїздили з Епіру, вони називали „греки", а країну — Грецією.

ПІД РІДНУ СТРІХУ ПРИХОДИ!

Це рядок з одної пісні Взаїмної Помочі, яка закликає українців Канади іти зі своїми потребами життєвого обезпечення до Українського Товариства Взаїмної Помочі в Канаді, що було засноване 1921 року з тією метою, щоб обслуговувати українців у всіх справах життєвої асекурації.

Український загал в Канаді мусить усвідомити собі, що, заспокоюючи свої асекураційні потреби у Взаїмній Помочі, він тим самим підносить не тільки гідність канадійських українців, але й створює можливість праці для молодих українців, для своїх синів і дочок. Рівночасно він створює запоруку, що українські гроші вложені в українській установі принесуть українській справі більше користи, ніж українські гроші порозкидувані по різних чужих установах, над якими українці Канади не мають ніякої контролі.

Кожний український батько, що вивчив свого сина на лікаря, дентиста чи адвоката, сподівається, що його сина-професіоналіста підтримають у першій мірі свої люди. Такі ж самі надії покладає на українців ВЗАЇМНА ПОМІЧ, бо вона була заснована українцями для українців, щоб служити їм на полі життєвого обезпечення та одночасно розбудовувати український громадський капітал, частину якого можна обертати на гідні українські справи.

Нарід це велика сила, якщо він обєднується навколо великих справ і спільними зусиллями творить надбання, які дають йому почуття вартости, гідности й самопошани. Тільки інституції створені самим народом служитимуть найкраще його інтересам, бо нарід є їхнім справжнім господарем.

ВЗАЇМНА ПОМІЧ має всі популярні роди асекурації по низьких цінах. Вона виплачує дивіденди своїм членам і дає їм ріжні бенефіси. Вона є власністю її членів і ніхто з-поза Канади її не контролює. Вона веде свою працю на основі асекураційних законів Канади і є під виключною котролею українців Канади, які є її членами. Вона кличе усіх українців Канади:

Під рідну стріху приходи,
Попід чужую не ходи!

ЧИ ЗНАЄТЕ, ЩО...

...що штучну шерсть можна виготовляти з білкової речовини зеїну, яку одержують з кукурудзи.

***

...що для населення земної кулі щороку потрібно понад 22 млн. тонн кухонної солі. Кожна людина споживає її в середньому 8 кг. за рік.

***

...що поблизу Чернігова, в пісках крутого берега Десни, рибалки знайшли стародавній човен. Гадають, що його виготовлено понад тисячу років тому.

***

...швидкість поширення звуку у воді досягає 1,435 метрів на секунду. Це майже в чотири рази більше, ніж у повітрі.

***

...язик людини найшвидше сприймає смак солодкого, потім солоного, кислого і в останню чергу — гіркого.

***

...в одній краплі крові міститься близько 5 мільйонів еритроцитерів (чорвонокрівців).

***

...компас згадується в стародавньому переказі про битву китайців з монголами. Ця битва відбулася понад 5 тисяч років тому. В Европі компас з'явився тільки в 10-ому сторіччі.

...небитке скло було винайдене в Римі за 34 роки до нашої ери. Щоб ніхто не довідався про секрет виготовлення такого скла, імператор Тіберій наказав відрубати винахідникові голову.

ДОВБУШ

Повість про славного ватажка, легендарного лицаря Гуцульщини.

Написав **Віталій Волков.**

Друкована вперше. Повість написана цікаво і захоплює своїм змістом від перших сторінок. **Сторінок 304.**

Ціна — $2.50

Замовляти

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. WINNIPEG 4, MAN.

ПРИСЛІВ'Я

В дорозі бережи ноги, а в розмові язика.

x

Черепаха кладе тисячі яєць — і ніхто не знає де, курка знесе одне — а галасу на все село.

x

Посієш бур'ян, риж не виросте.

x

Міцне дерево не дасть себе гнути.

x

Від горілки страждаю день, від тісних черевиків — рік, а від сварливої жінки все життя.

x

І звірята відвдячуються.

x

Верблюд не бачить, що він горбатий.

x

Вино і дзеркало є це такі речі, що кожний дефект видадуть чоловічий.

Дзеркало всі плями лиця видасть.

Вино браки твойого ума зрадить.

ПРИСЛІВ'Я НАРОДУ ДУАЛА (КАМЕРУН)

Не смикай собаку за хвоста — і вона тебе не вкусить.

x

Слона однією рукою не вбєш.

x

Яку траву їсть стара коза, таку їсть і молода.

x

Прийшов допомагати — і вже упрів!

x

Багач не помічає, що бідний також хоче їсти.

ПРИСЛІВ'Я НАРОДУ ВАЙ (ЛІБЕРІЯ)

Скільки б сила не росла, але до розуму їй ніколи не дорівнятись.

x

Якщо вже вибирати собі супутника, найкраще взяти слона.

УСМІХНІМОСЬ

Оповідання сміливця

Іду я, а їх біжить семеро, та обоє у валянках. Я, як заїхав одному у вухо, він так і покотився. Піднявся я, значить, а вони мене один і другий тільки р-р-аз по потилиці. Я тоді почав бігти. Біг, біг, оглянувся, а вони далеко відстали, обоє ж у валянках.

Одягається за останньою модою

Жінка показує чоловікові новий журнал мод:

— В цьому році чоловіки будуть носити сорочки без ґудзиків.

— Дуже добре! отже виходить, що я уже 15 років одягаюся за останньою модою.

Його це не турбує

Відвідувач однієї з паризьких каварень багато пє алькогольних напоїв. Сусід по столику остерігає його:

— Чи знаєте ви, за статистичними даними щорічно два мільйони французів помирають від хворіб, викликаних надужиттям спиртних напитків?

— О, це мене не турбує, я бельгієць! — відповів пяниця і замовив пляшку коньяку.

Божий дар, а не хвороба

— Боюся, пане докторе, що у мого чоловіка серйозне психічне захворювання. Іноді я годинами розповідаю йому щось, а потім виявляється, що він не чув ні слова.

— Це не хвороба, пані — заспокоїв її лікар. — Це дар Божий.

Щастя гикавого.

„Заки він зумів висловити свої зізнання, — змінився політичний курс, і це уможливило йому докінчити їх вже згідно з новим правом".

Звичка

Група совєтських відвідувачів Данії зупинилась біля крамниці. На захоплення одного із туристів великим вибором товарів, провідник групи відповів:

— Товари у них є, але люди не мають защо їх купувати.

— Як ти знаєш? — питає один.

— Та ж бачиш, що немає черги! — відповів провідник.

На лекції релігії у школі

— Длячого називаємо місце побуту перших людей раєм?

— Бо там була тільки одна жінка!

Протилежно

Ознайомлюючи чужинецького туриста із пам'ятниками Києва, провідник-студент університету повів його до однієї з церков. Після оглядин чужинець запитав свого провідника, чи він релігійний?

— Так, — відповів студент, — але не практикуючий.

— Ви, може, комуніст? — запитав турист.

— Так! — відповів провідник і додав: „практикуючий, але не віруючий".

В школі

Учитель: Коли найвідповідніша пора до зривання в саді яблок?

Ученик: Коли нема пса ані садівника.

Совєтське краще...

Померлому совєтському громадянинові диявол до вибору дав пекло капіталістичне, або комуністичне. Без надуми він вибрав пекло комуністичне: „Тому, що там завжди бракуватиме опалу".

О. Олесь

В РОКОВИНИ ПРОГОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТИ УКРАЇНИ

„....і в огні
Її окраденую збудять...."
Т. Шевченко.

Вітри і бурі весняні
Звалили камінь із могили,
В кровавім морі і вогні
Її окрадену збудили.

В красі нетлінній
Вона розкрила очі сині...
Лани й ліси вклонились їй...
Воскреслій мрії — Україні.

І мови рідної річки
Злились в одно широке море:
Дзвонять по рідному пташки,
І степ по рідному говоре!

Поглянеш в поле на жита:
Цвітуть в житах волошки сині.
А в небі — квітка золота!
Хіба не прапор України?!

І дзвони радісно гудуть:
„Минула наша ніч осіння"!
Нігде ні стогону не чуть,
Ні тихих скарг, ні голосіння.

Злетівсь на свято цілий світ
І слів, здивований, шукає,
І Чорне море свій привіт
Гонцем крилатим посилає.

Шумлять смерекові ліси,
Кубань і Сян взялись за руки...
По вінця сповнені краси
Стоять степи, сади і луки.

Весна! Прекрасна, чарівна,
Скрізь животворча, де не стане.
Очам здавалось, що вона
Уже ніколи не зовяне!

Погляньте — наші вояки
Хіба не „лицарі забуті"?!
Хіба не скелі — ці полки,
Хіба вони не з криці скуті?!

***

...В кровавім морі і вогні
Її окрадену збудили...
Вітри і вихорі страшні
Її в повітрі закрутили.

Над Краєм дим пожеж і мла...
Внизу страшне кріваве море...
На хвилях плавають тіла...
Орач ланів своїх не оре...

Але Вона... Вона живе!
Її й з під неба голос чути!
І хто скує життя нове,
Вітрами й бурями розкуте?!

ЗМІСТ

Стор.
Б. Крихкий: 22 Січня (вірш) 28
С. В.: В 50-річчя Акту 22 Січня 1918 року 29
Берестейський мир (з текстом договору) 35
Р. Винницький: Пропам'ятний день (спомин про Берест. договір) 42
О. Севрюк: Підписання Берестейського договору (спомин) 49
Прольоґ (вірш) 53
Українські гроші 55
Закон про громадянство в УНРеспубліці 57
С. В.: 50-річчя бою під Крутами 58
Б. Галайчук: Організація української дипломатичної служби .. 61
Українські почтові значки 65
Конституція УНРеспубліки 66
С. В.: 50-річчя гетьманського перевороту й упадку гетьманської влади 77
50-річчя Української Греко-Православної Церкви в Канаді 79
о. Н. Сохоцький: Перед Зривом (спомин) 86
С. Волинець: Листопадовий Зрив 89
С. Волинець: Перший стріл у Листопадову ніч 93
1918 рік у Галичині 97
Я. Гордій: Єзуїтський город (спогад) 99
С. Волинець: Українські гармати на Високім Замку 103
С. Волинець: 100-річчя Матері „Просвіти" 108
А. Ґосподин: Огляд просвітних товариств у Канаді 117
Світовий Конґрес Вільних Українців 131
Національний склад населення України 133
Список місцевостей де живуть українці 141
С. В.: Всесвіт 143
С. Петлюра: Звідки почалось лихо 163
Тарантеля: Російське розуміння історії 169
Поради для збереження здоров'я 171
С. Р.: Відважна наречена 179
Всячина 182
Усміхнімось 189
О. Олесь: В роковини проголошення самостійности України 190

Редактор Календаря-Альманаха — Степан Волинець.
На першій сторінці обкладинки: Тризуб — український державний герб.

INDEX OF ADVERTISERS

	Page
Astoria Restaurant, Edmonton	168
B & D Plumbing & Heating Ltd., Winnipeg	133
Baryluk M., Barrister, Winnipeg	153
Bow View Motor Lodge, Banff, Alta.	171
Carpathia Credit Union Society Ltd., Winnipeg	137
Charles Drug, Winnipeg	157
Community Chev-Olds (1965) Ltd., Winnipeg	161
Cravats Tailors, Winnipeg	137
Cropo Funeral Chapel, Winnipeg	150
Dakota Village Motor Hotel, Winnipeg	143
De Fehr's C. A. & Sons	164
Dudar Peter Construction Ltd., Winnipeg	145
East-West Travel, Edmonton	173
Eco Exploration Co. Ltd.	147
Fairway Mercury Sales, Sudbury	182
Federal Grain Ltd., Winnipeg	164
Great-West Life Asurance Co.,	Inside Back Cover
Herald (Visnyk)	Front Inside Cover
Hnidan J. R., Barrister, Winnipeg	161
Hotel Vendome, Sarnia	183
Independent Fish Co. Ltd., Winnipeg	141
Jack's Food Bar, Winnipeg	135
Jackson & Barnard Funeral Home, Sudbury	183
Kanchier Dr. M., Winnipeg	161
Karasevich & Karasevich. Barristers, Winnipeg	138
Karpathia Restaurant, Edmonton	167
King's Hotel, Winnipeg	150
Klem's Catering Service, St. Boniface	135
Larsen's Memorials, Winnipeg	138
Lazarowich P. J., Q. C., Edmonton	168
Lincoln Motor Hotel, Winnipeg	158
Lougheed's Ltd., Sudbury	179
Makar's Meats & Groceteria, Wpg.	161
Manitoba Pool Elevators	139
Maple Leaf Mills Ltd.	166
Masciuch Y. O., Barristers, Wpg.	145
Melnyk Bros. Ltd., Elect. Contractors, Winnipeg	145
National Grain Co. Ltd., Winnipeg	Outside Back Cover
Niakwa Motor Hotel, Winnipeg	Outside Back Cover
Northern Hotel, Winnipeg	139
North Winnipeg Credit Union Society Ltd., Winnipeg	160
Olekshy Russell, Barrister, Edmonton	168
Park Memorial Funeral Directors, Edmonton	176
Pilutik Anthony J., Barrister, Winnipeg	161
Pilutik Furs, Winnipeg	161
Polika Julian, Barrister, Toronto	156
Promin, monthly journal	134
Protective Mortgage Investments Ltd., Winnipeg	135
Ratuski & Kripiakevich, Barristers, Winnipeg	137
Savoy Hotel, Winnipeg	137
Settlers Savings & Mortgage Corporation, Winnipeg	154
South Side Memorial Chapel Ltd., Edmonton	178
Standard Investment Company, Wpg.	135
Stechishin Dr. W. L., Toronto	161
Stefanyk Dr. H., Edmonton	167
Sterling Memorials Ltd., Edmonton	169
Sudbury & Copper Cliff Milk Distributors Assoc., Sudbury	184
Sudbury P. & C. Co-op Dairy Ltd., Sudbury	179
Sudbury Steam Laundry Ltd., Sudbury	182
Sumkivets, quarterly	140
The New Garden Hotel, Lethbridge	168
Trident Press Ltd., Winnipeg	Inside Back Cover
Ukrainian Book Store, Edmonton	172
Ukrainian Canadian Veterans, Br. 141, R.C.L., Winnipeg	152
Ukrainian Voice, weekly	Front Inside Cover
Ukrainska Knyha, Winnipeg	151
Vega Textiles Overseas Parcel Service, Winnipeg	145
Wawrykow & Ogaranko, Barristers, Winnipeg	139
Weidman Bros. Ltd., Wholesale Grocers, Winnipeg	161
Wescap Ltd., Edmonton	167
Winnipeg Hydro	159
Yanda Gregory & Snaychuk, Barristers, Edmonton	167
Zawidoski Funeral Chapel, Winnipeg	133

Щаслива Родина

Майбутнє забезпечене

Цей батько подбав, що його родина завжди буде мати комфорт забезпечення. Він зарядив солідну програму асекурації на життя і здоровя, що дає певну охорону тепер і прибуток у відставці, що його ніколи не зможе пережити.

Хай репрезентант Ґрейт-Вест допоможе вам уплянувати забезпечене майбутнє — якнайскорше.

THE **Great-West Life** ASSURANCE COMPANY

ДРУКАРНЯ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

ДО ВАШИХ ПОСЛУГ!

ДРУКАРНЯ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ

завжди готова точно і солідно послужити вам у всіх ваших друкарських потребах.

ДРУКИ:
ДЛЯ БИЗНЕСОВИХ ФІРМ,
ДЛЯ ПРОФЕСІОНАЛІВ,
ДЛЯ ОСОБИСТИХ ПОТРЕБ,
ДЛЯ ЦЕРКОВНИХ ГРОМАД,
ДЛЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ,
ДЛЯ ШКІЛ І МУНІЦИПАЛІВ.

Для ДРУКАРНІ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"
найменша друкарська робота є важна. Вона приспособлена виконати все, що входить в обсяг друкарської штуки. Вдавайтеся особисто або листовно на адресу друкарні:

TRIDENT PRESS LTD.

212 Dufferin Avenue

P. O. Box 3629, Sta. B., Winnipeg 4, Manitoba.

B37162

Partners in profit farming

NATIONAL

- GRAIN SERVICE
- FERTILIZER and CHEMICALS
- FERTILIZER EQUIPMENT
- FIELD SPRAYERS
- LIVESTOCK FEEDS
- GRAIN EXPORT

NATIONAL GRAIN COMPANY LTD.

ПЛЯНУЄТЕ ВЛАШТУВАТИ ЗАБАВУ, ВЕСІЛЛЯ ЧИ ВЕЧЕРЮ?

Зайдіть до НІАКВА, де кухня знаменита — харчі чудові, ввічлива обслуга, а ціни підходячі.

- ІДАЛЬНЯ
- РЕСТОРАН
- „ЛАУНДЖ"

ПРИМІЩЕННЯ на БЕНКЕТИ для 250 ОСІБ.

Акрова площа для паркування авт.

NICHOLAS PYRCH, Prop.

NIAKWA MOTOR HOTEL

St. Annes Rd., Trans Canada Hwy., Winnipeg 6, Manitoba.

Ph. 253-1301.